

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta. Se korvaisi rauhanturvaamistoiminnasta annetun lain. Uudistuksen tarkoituksena on ottaa huomioon kehitys kansainvälisessä kriisinhallintatoiminnassa, jotta Suomi voisi jatkossakin osallistua täysimääräisesti kriisinhallintatehtäviin erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien, Euroopan unionin ja Pohjois-Atlantin liiton rauhankumppanuusyhteistyön puitteissa. Esityksen keskeisenä tavoitteena on lainsäädännön uudistaminen siten, että Suomi voisi osallistua Euroopan unionin valmiusjoukkojen toimintaan.

Lain nimikkeessä ja soveltamisalaa koskevassa säännöksessä käytettäisiin ilmaisua sotilaallinen kriisinhallinta, joka kuvaa muun muassa Euroopan unionin kriisinhallintatehtäviä kattavammin kuin ilmaisu rauhanturvaamistoiminta.

Esityksen mukaan Suomen osallistumis päätöstä tehtäessä tulee jatkossakin ottaa huomioon kansainvälisen oikeuden säännöt ja erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet. Esityksessä otetaan huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston asema muiden järjestöjen operaatioiden valtuuttajana sekä se, että operaation toteuttajana voi olla Yhdistyneiden Kansakuntien ohella jokin muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä. Niillä operaatioilla, joihin Suomi osallistuisi, tulisi jatkossakin pääsääntöisesti olla Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston valtuutus. Poikkeuksellisesti Suomi voisi osallistua myös sellaiseen operaatioon, josta Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto ei ole päättänyt.

Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi nykyisin sovellettavaa kansallista päätöksentekomenettelyä, jonka mukaan tasavallan presidentti tekee päätöksen Suomen osallistumisesta valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta ja

ennen esityksen tekemistä valtioneuvosto kuulee eduskuntaa.

Esityksessä ehdotetaan, että päätettäessä osallistumisesta sotilaallisesti erityisen vaativiin operaatioihin tai operaatioihin, joilla ei ole Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston valtuutusta, ennen päätöksen esittelemistä tasavallan presidentille valtioneuvosto kuulisi koko eduskuntaa antamalla eduskunnalle selonteon. Muissa tapauksissa kuulutaisiin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Esityksessä ehdotetaan luopumista nykyisestä järjestelmästä, jossa valinta selontekomenettelyn ja ulkoasiainvaliokunnan kuulemisen välillä tehdään pelkästään joukoille vahvistettujen voimankäyttövaltuuksien perusteella. Käsittelyjärjestyksen kannalta merkitystä olisi sen sijaan operaation tosiasiallisella luonteella ja sillä, onko operaatiolla Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston valtuutus. Hyvin suppeasta, enintään kymmenen hengen osallistumisesta päätettäessä asiasta annettaisiin tieto eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle.

Lisäksi ehdotetaan menettelyä, joka tehostaa Euroopan unionin nopean toiminnan joukkoja koskevaa päätöksentekoa. Esityksessä ehdotetaan, että tasavallan presidentti tekee päätöksen sekä osaston asettamisesta korkeaan valmiuteen että sen lähettämisestä kriisinhallintatehtävään. Valtioneuvosto kuulisi eduskuntaa antamalla sille selonteon jo siinä vaiheessa, kun suomalainen kriisinhallintajoukko asetetaan korkeaan valmiuteen. Kun osaston lähettämisspätös tehtäisiin, valtioneuvosto kuulisi eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa.

Esityksessä ehdotetaan kriisinhallintahenkilöstön sitoumus- ja koulutusjärjestelmän muuttamista siten, että Suomi kykenee osallistumaan Euroopan unionin nopean toiminnan joukkojen muodostamiseen. Esitys sisältää myös säännökset kriisinhallintatehtäväs-

sä palvelevan sotilaan oikeudesta voimakkeiden käyttöön.

Ehdotettu nimikkeen muutos edellyttää teknistä muutosta rikoslakiin, sotilasoikeudenkäyntilakiin, valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annettuun lakiin sekä siviilihenki-

löstön osallistumisesta kriisinhallintaan annettuun lakiin.

Esitys liittyy vuoden 2006 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006. .

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
YLEISPERUSTELUT	5
1. Johdanto	5
2. Nykytila.....	6
2.1 Lainsäädäntö.....	6
2.2 Käytäntö	7
2.2.1 Osallistumista koskevat päätökset	7
2.2.2 Operaatioiden käytännön toimeenpano	9
2.2.3 Kriisinhallintahenkilöstön rekrytointi ja koulutus.....	10
2.2.4 Kriisinhallintahenkilöstön palvelussuhde	11
2.2.5 Kriisinhallintaoperaatioihin osallistumista koskevat sopimukset.....	11
2.3 Kansainvälinen kehitys	12
2.3.1 Kriisinhallintaoperaatioiden luonteen muuttuminen.....	12
2.3.2 YK:n valtuutus.....	17
2.3.3 Voimankäyttövaltuudet	18
2.3.4 Ulkomaiden lainsäädäntö	19
2.4 Nykytilan arviointi.....	20
2.4.1. Lain soveltamisala	20
2.4.2 Operaatioiden luonne.....	21
2.4.3 YK:n valtuutus.....	22
2.4.4 Suomen päätöksentekomenettely	24
2.4.5 Suomen perustuslaki ja EU:n sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot	26
2.4.6 Kriisinhallintaoperaatioihin osallistumista koskevat sopimukset.....	27
2.4.7 Operaatioiden käytännön toimeenpano	28
2.4.8 Kriisinhallintahenkilöstön aseman ja koulutuksen kehittäminen	28
2.4.9 Kriisinhallintatehtävissä palvelevan sotilaan voimakeinojen käyttö	30
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	31
3.1 Tavoitteet.....	31
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot	33
3.3 Keskeiset ehdotukset	33
4 Esityksen vaikutukset.....	34
4.1 Taloudelliset vaikutukset	34
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	35
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	35
5 Asian valmistelu	36
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	36
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	36
6 Riippuvuus muista esityksistä	36
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	38
1. Lakiehdotusten perustelut	38

1.1.	Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta.....	38
1.2.	Laki puolustusvoimista	59
1.3.	Asevelvollisuuslaki.....	60
1.4.	Rikoslaki	62
1.5.	Sotilasoikeudenkäyntilaki	62
1.6.	Laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta	62
1.7.	Laki siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan.....	62
2.	Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	62
3.	Voimaantulo	62
4.	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	62
4.1.	Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta.....	62
4.2.	Asevelvollisuuslaki.....	65
LAKIEHDOTUKSET		66
	sotilaallisesta kriisinhallinnasta	66
	puolustusvoimista annetun lain 2 §:n ja 9 a §:n muuttamisesta	74
	asevelvollisuuslain muuttamisesta	75
	rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta.....	76
	sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta	77
	valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	78
	siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain 2 §:n muuttamisesta	79
LIITE		80
RINNAKKAISTEKSTIT		80
	puolustusvoimista annetun lain 2 ja 9 a §:n muuttamisesta	80
	asevelvollisuuslain muuttamisesta	81
	rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta.....	83
	sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta	84
	valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	85
	siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain 2 §:n muuttamisesta	86
LIITE		87
SOPIMUSTEKSTIT.....		87

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Rauhanturvaamislain (514/1984) kokonais-tarkastelu on osoittautunut välttämättömäksi kansainvälisessä kriisinhallintayhteistyössä tapahtuneen kehityksen vuoksi. Euroopan unionin (EU) yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan puitteissa kehitetään parhailaan unionin kykyä toteuttaa nopeaa liikkeellelähtöä edellyttäviä, vaativia kriisinhallintatehtäviä. Unionin jäsenenä Suomen on vaurauduttava osallistumaan myös näihin tehtäviin. Suomi on parhaillaan perustamassa yhtä nopean toiminnan osastoa yhteistyössä Ruotsin, Norjan ja Viron kanssa sekä toista osastoa yhteistyössä Saksan ja Alankomaiden kanssa. Nopean toiminnan osastot ovat uudentyyppistä kriisinhallintayhteistyötä, jossa muodostettavaa joukkoa harjoitetaan ja käytetään yhtenä kokonaisuutena. Tämä asettaa vaatimuksia myös kansalliselle kriisinhallintalainsäädännölle.

Lisäksi Suomi osallistuu jatkossakin normaaliin tapaan muuhun sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan erityisesti EU:n, Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) sekä Pohjois-Atlantin liiton (Nato) rauhankumppanuusyhteistyön (PfP) puitteissa.

EU:n ja YK:n jäsenenä sekä Naton rauhankumppanimaana Suomen on tarpeen varmistaa, että sotilaallista kriisinhallintaa koskeva lainsäädäntö mahdollistaa Suomen osallistumisen nykyaikaiseen kriisinhallintatoimintaan. Ajanmukainen lainsäädäntö on olennainen osa kansallisia kriisinhallintavalmiuksia.

Suomen rauhanturvaamislakia on uudistettu vuosien kuluessa useita kertoja vähän kerrallaan kansainvälisen kehityksen, yksittäisten tilanteiden ja kansallisten osallistumistarpeiden vuoksi. Koska nykyisin voimassa olevaa lakia on korjattu osauudistusten kautta, laki vaatii monilta osin sekä ajan tasalle saattamista että säännösten selkiyttämistä. Tämä on tarkoituksenmukaisimmin toteutettavissa

laatimalla uusi, kokonaisuudessaan ajanmukaiseksi saatettu laki.

Erityisen tärkeäksi on osoittautunut sellaisen sotilaallista kriisinhallintaa koskevan lain laatiminen, joka on riittävän yleispätevä ja kattaa kaikki sellaiset tilanteet, joissa Suomen voi olla tarpeen tehdä kansallinen, tapauskohtainen päätös osallistumisesta kriisinhallintatehtävään. Eri osallistumisvaihtoehdot riittävällä tavalla kattava laki poistaa tarpeen uudistaa lain säännöksiä jatkuvasti, yksittäisiin tapauksiin tai operaatiotyyppeihin taikka niiden toteutustapaan reagoiden.

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta annetussa valtioneuvoston selonteossa (VNS 6/2004 vp) todetaan, että valtioneuvosto ottaa tarkasteltavaksi rauhanturvaamislain saattamisen ajan tasalle tarpeellisin osin lähtökohdina nykyisen, eduskunnan myötävaikutusta edellyttävän päätöksentekojärjestelmän säilyminen. Selonteon mukaan valmistautuminen entistä monimuotoisempaan ja vaativampaan kriisinhallintatoimintaan edellyttää Suomelta entistä suurempaa joustavuutta, reagoitinopeutta ja jatkuvaa sopeutumista muuttuvaan turvallisuustilanteeseen.

Suomi on osallistunut vuodesta 1956 alkaen noin 30 rauhanturvaamisoperaatioon. Yhteensä noin 47 000 suomalaista on tähän mennessä palvellut rauhanturvaamistehtävissä eri puolilla maailmaa. Huhtikuun 2005 alussa rauhanturvaamistehtävissä toimi yhteensä 872 suomalaista. Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan on vakiintunut vuositason keskimäärin noin tuhannen sotilaan osallistumiseen. Vastavasti kansainvälisen kriisinhallinnan kulut ovat vuositason vakiintuneet keskimäärin noin sataan miljoonaan euroon. Tällä hetkellä Suomi osallistuu EU-johtoiseen Althea-operaatioon Bosnia-Hertsegovinassa sekä Naton sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Kosovossa (KFOR) ja Afganistanissa (ISAF). Lisäksi Suomi osallistuu esikunta- ja

tarkkailutehtäviin useissa YK-operaatioissa.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Suomen osallistumisesta rauhanturvaamistehtävään säädettiin aluksi erillislailla: laki Lähi-idän suomalaisesta valvontajoukosta (584/1956) mahdollisti valvontajoukon lähettämisen Suezille. Valvontajoukkolailla (276/1964) mahdollistettiin suomalaisen valvontajoukon lähettäminen Kyprokselle, mutta laki muodosti säädöspohjan joukkojen lähettämiseen valvontatyyppeihin rauhanturvaamistehtäviin muuallekin. Nykyisin voimassa olevan rauhanturvaamislain perusta syntyi vuonna 1984, jolloin toteutettiin rauhanturvaamislainsäädännön ensimmäinen kokonaisuudistus ja säädettiin laki Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan (514/1984). Lakia on sen jälkeen uudistettu useaan kertaan (18/1987, 1261/1988, 376/1990, 1148/1990, 1212/1990, 520/1993, 1465/1995, 508/1998 ja 750/2000). Osa uudistuksista on ollut teknisiä tarkistuksia, osa merkittävämpiä sisällöllisiä uudistuksia.

Rauhanturvaamislain soveltamisalaa muutettiin vuonna 1993 annetulla lailla, jossa YK:n rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen rinnalle kirjattiin mahdollisuus osallistua tarvittaessa myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin (ETYK, vuodesta 1995 lähtien Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ) päätökseen perustuvaan kansainväliseen rauhanturvaamistoimintaan. Soveltamisalan muutosta perusteltiin rauhanturvaamistoiminnan laajentumisella koskemaan myös alueellisten järjestöjen operaatioita. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (UaVM 5/1993 vp) mukaan hallituksen esityksen yleisperustelujen kohta "ETYKin rauhanturvaamistoiminnassa on otettava huomioon YK:n toimivaltuudet sekä kaikkien osapuolten valmius yhteistyöhön" tarkoittaa, että YK on ensisijainen rauhanturvaamisorganisaatio ja että muut menettelyt voitaisiin toteuttaa vain poikkeustapauksissa ja YK:n valtuuttamina. Ulkoasiainvaliokunta totesi kuitenkin, että ETYK on itsenäinen toiminnassaan myös rauhanturvaamisen alu-

eella, vaikka se on vapaaehtoisesti rajoittanutkin päätöksillään rauhanturvaamistoimintansa muodot vastaamaan YK:n periaatteita, eikä ETYKin siksi voida katsoa olevan toiminnassaan alistettu YK:lle siinä määrin, että sen täytyisi pyytää YK:lta lupa rauhanturvaamisoperaatioihinsa.

Varsin pian kävi ilmeiseksi, että vuonna 1993 muutettu laki ei sellaisenaan vastaisi kansainvälistä kehitystä ja Suomen osallistumistarpeita. Länsi-Balkanin sotien jälkeen alueen vakauttaminen edellytti sellaisten kriisinhallintajoukkojen lähettämistä, joilla oli niin sanottua perinteistä rauhanturvaamista laajemmat toimeenpano- ja voimankäyttövaltuudet. Nato perusti IFOR-joukot Daytonin rauhansopimuksen toimeenpanon valvomiseksi Bosnia-Hertsegovinassa, ja Suomi varautui eräiden muiden Naton rauhankomppanioiden tavoin osallistumaan kyseiseen tehtävään. Bosnia-Hertsegovinassa Suomi osallistui ensimmäistä kertaa muun järjestön kuin YK:n toimeenpanemaan operaatioon.

Rauhanturvaamislain muutoksella vuonna 1995 (HE 185/1995 vp) pyrittiin ottamaan huomioon kansainvälisen kehityksen edellyttämät vaativammat kriisinhallintatehtävät. Lain avulla mahdollistettiin Suomen osallistuminen toimenkuvaltaan laajentuneeseen kriisinhallintaan, johon kuuluu myös humanitaarisen avustustoiminnan ja siviiliväestön suojaamista. Lainmuutosten tarkoituksena oli lisäksi tehdä mahdolliseksi Suomen osallistuminen rauhanturvaamistoimintaan myös silloin, kun siihen sisältyy valtuutus rajoitettuun aseellisen voiman käyttöön toiminnan tavoitteeksi asetettujen päämäärien toteuttamiseksi tai kun kaikkien konfliktin osapuolten täydellinen myötävaikutus ei ole taattu.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattiin kuitenkin sotilaallinen pakottaminen. Eduskuntakäsittelyssä sotilaallista pakottamista koskevaa soveltamisalan rajausta muutettiin niin, että lakia ei sovelleta osallistumiseen "muuhun rauhanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan". Ulkoasiainvaliokunta perusteli ratkaisua (UaVM 21/1995 vp) sillä, että hallituksen kannanotoissa on yleisesti korostettu rauhanpakottamisen sulkemista sen toiminnan ulkopuolelle, johon Suomi voi osallistua, ja tästä syystä näin keskeinen näkökohta on

sisällytettävä itse lakitekstiin. Vuoden 2000 (HE 20/2000 vp) lainmuutoksen yhteydessä kyseinen säännös poistettiin laista. Tätä perusteltiin sillä, että operaatioihin tulisi voida osallistua täysimääräisesti sen jälkeen, kun osallistumispäätös on tehty. Tehtävien valikointi kriisinhallintaoperaatioiden ollessa käynnissä oli osoittautunut ongelmalliseksi ja muutoksen tarkoituksena oli selkiyttää suomalaisen joukon komentajan asemaa.

Nykyisen rauhanturvaamislain käsitteet ovat mukautuneet kansainväliseen kehitykseen. Lain nimikkeessä mainittiin alunperin vain YK:n rauhanturvaamistoiminta. Vuonna 1995 nimike muutettiin siten, että lailla katettiin osallistuminen YK:n tai ETYJin päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan. Tällä muutoksella otettiin huomioon Nato-johtoiseen IFOR-joukkoihin osallistuminen ja muut vastaavat tilanteet, joissa operaation valtuuttajana voi toimia YK tai ETYJ, mutta sen toimeenpanijana voi olla muukin järjestö. Vuoden 2000 lainmuutoksen yhteydessä lain nimike lyhennettiin rauhanturvaamislaki -nimiseksi. Muutosta perusteltiin sillä, että rauhanturvaamislaki -nimikkeen katsottiin kuvaavan riittävän selkeästi säädöksen sisältöä, soveltamisalaa koskevien säännösten määrittellessä milloin ja miten lakia sovelletaan.

Nykyisen rauhanturvaamislain 1 §:n ensimmäisen momentin sanamuodossa käytetään sotilaallista kriisinhallintaa ja rauhanturvaamistoimintaa rinnakkain. Kyseisen pykälän perustelutekstissä korostetaan, että erilaisella terminologialla ei pyritä tekemään eroa itse toiminnan sisältöön ja 1 §:n ensimmäisen momentin sanamuodon nimenomaisena tarkoituksena on ilmentää sotilaallisen kriisinhallinnan ja rauhanturvaamistoiminnan sisällöllistä yhdenmukaisuutta.

Vuoden 2000 lailla muutettiin myös lain soveltamisalaa siten, että laki mahdollistaa suomalaisen rauhanturvaamisorganisaation osallistumisen YK:n erityisjärjestön tai viraston pyynnöstä humanitaariseen operaatioon tai sen suojaamiseen. Muutoksen taustalla oli erityisesti vuoden 1999 tilanne, jolloin Kiina esti YK:n turvallisuusneuvostossa YK:n Makedonian rauhanturvaamisoperaation (United Nations Preventive Deployment Mission, UNPREDEP) jatkamisen. Samaan aikaan

alueella vielä olevia suomalaisia rauhanturvaajia olisi tarvittu muun muassa Albaniassa käynnistetyssä humanitaarisessa operaatiossa, jonka tarkoituksena oli pakolaisleirien perustaminen. Koska YK:n turvallisuusneuvoston valtuutusta operaatiolle ei ollut, suomalaiset rauhanturvaajat eivät voineet osallistua kiireelliseen humanitaariseen operaatioon.

Viimeisimmän rauhanturvaamislain uudistamisen yhteydessä vuonna 2000 pohdittiin hallituksen esityksessä laaja-alaisesti lain soveltamisalaa ja siihen liittyviä ongelmia käytännön kriisinhallinnan näkökulmasta. Soveltamisalan mahdollisimman suuren selkeyden katsottiin parantavan erityisesti joukkojen turvallisuutta ja tätä kautta edistävän myös operaation sekä siihen liittyvien tehtävien toteuttamisen onnistumista kokonaisuudessaan. Hallituksen esityksessä määriteltiin peruskriteerit Suomen sotilaalliselle kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistoiminnalle ja ulkoasiainvaliokunta painotti niitä mietinnössään (UaVM 4/2000 vp). Peruskriteereissä otettiin huomioon jo 1990-luvulla vakiintunut käytäntö. Niiden mukaan operaatiolla tuli olla YK:n tai ETYJin mandaatti ja operaation tuli perustua konfliktin pääosapuolten sopimukseen tai sopimukselliseen tilaan ja mahdollisimman laajaan hyväksyntään. Sen tuli perusluonteeltaan olla sopimuksen toimeenpanoa ja sen valvontaa. Voimaa voitiin tarvittaessa käyttää reaktiivisen itsepuolustuksen lisäksi myös tehtävän turvaamiseen. Lisäksi operaatioon saattoi sisältyä osapuolten pakottamista sopimuksen noudattamiseen ja siihen liittyvää voimankäyttöä ja sillä uhkaamista. Voimankäyttöä tuli säännellä selkein voimankäyttö-säännöksin, joissa peruseriaatteina ovat voimankäytön minimointi ja voimankäytön suhteuttaminen aina kulloiseenkin uhkaan ja tilanteeseen.

2.2 Käytäntö

2.2.1 Osallistumista koskevat päätökset

Vuoden 2000 alusta voimassa olevan rauhanturvaamislain nojalla on tehty vuosittain useita päätöksiä Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan. Nämä ovat koskeneet osallistumista uusiin tehtäviin sekä osallistumisen muuttamista tai lakkauttamis-

ta.

Rauhanturvaamisoperaatioihin osallistumista suunniteltaessa tasavallan presidentti ja ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta käsittelevät asiaa kokouksessaan. Tällöin esillä on kysymys siitä, ryhdytäänkö operaatioon osallistumista valmistelemaan. Ennen lopullista päätöksentekomenettelyä tasavallan presidentti ja ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta käsittelevät asiaa uudelleen. EU-operaation ollessa kyseessä asia käsitellään myös EU-asiainministerivaliokunnassa. Tämän jälkeen valtioneuvosto kuulee eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa tai eduskuntaa antamalla sille selonteon, mikäli operaation voimankäyttövaltuudet ovat perinteistä rauhanturvaamista laajemmat. Ennen valtioneuvoston yleisistuntoa asia viedään raha-asiainvaliokunnan käsitteilyyn. Tasavallan presidentti tekee päätöksen rauhanturvaamisoperaatioon osallistumisesta valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Esittelevänä ministerinä on ulkoasiainministeri. Rauhanturvaamistoiminnan määrärahat on jaettu ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääloukkiin siten, että ulkoasiainministeriön pääloukasta rahoitetaan rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot ja puolustusministeriön pääloukasta kalusto- ja hallintomenot.

Osallistumisesta päätettäessä keskeisenä lähtökohtana on ollut se, että operaatio on perustunut YK:n turvallisuusneuvoston päätökseen. ETYJ ei ole valtuuttanut tähän mennessä yhtään sotilaallista kriisinhallintatehtävää. YK-mandaattivaatimus täyttyi lähes kaikissa niissä operaatioissa, joihin osallistuminen on Suomessa otettu harkittavaksi. Vuoden 2000 jälkeen Suomi on kuitenkin rauhanturvaamislain perusteella kahdessa tapauksessa luopunut pienimuotoisesta osallistumisesta sillä perusteella, että tehtävällä ei ole ollut YK:n valtuutusta. Ensimmäisessä tapauksessa oli kyse norjalaisjohtoisesta Sudanin Nubavuorilla toteutettavasta tarkkailutehtävästä. Tehtävä oli muun muassa operaation johtamistavan ja organisaation perusteella sotilaallinen kriisinhallintatehtävä, vaikkakin se muistutti luonteeltaan myös siviilitehtävää. Toisessa tapauksessa kyse oli Sudanin Darfurissa käynnistetystä Afrikan unionin (AU) operaatiosta, jota EU päätti tukea taloudelli-

sesti ja johon EU-maat lähettivät sotilastarkkailijoita. Suomi ei voinut tarjota rauhanturvaajaa tähän AU-johtoiseen tehtävään YK:n valtuutuksen puuttumisen vuoksi. Operaatio sai YK:n turvallisuusneuvoston valtuutuksen vasta myöhemmin.

YK:n turvallisuusneuvoston soveltamassa käytännössä operaatioita koskevien päätöslauselmien sanamuodot vaihtelevat. Suomen osallistumispäätöksiä valmisteltaessa YK:n valtuutukseksi on tulkittu kaikki sellaiset turvallisuusneuvoston päätöslauselmat, joissa turvallisuusneuvosto oikeutti, hyväksyi tai muulla tavoin ilmaisi selkeästi tukensa operaatiolle. YK:n yleiskokous ei ole hyväksynyt kriisinhallintaoperaatioiden valtuutuksia sitten 1950-luvun. On myös mahdollista, että YK:n turvallisuusneuvoston puheenjohtajan lausunnoilla otetaan kantaa operaatioihin niiden hyväksymistarkoituksessa.

Päätöksentekomenettelyä koskevan rauhanturvaamislain 2 §:n soveltaminen on edellyttänyt huomion kiinnittämistä erityisesti kysymykseen siitä, milloin rauhanturvajoukon voimankäyttöä koskevat toimivaltuudet vastaavat perinteistä rauhanturvaamista, ja milloin ne ovat perinteistä rauhanturvaamista laajemmat. Eron määrittäminen on ollut välttämätöntä, jotta on voitu selvittää, kuullaanko asiassa eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa vai eduskuntaa antamalla sille selonteko.

Nykyisin voimassa olevassa laissa ei määritetä tarkemmin, mitä tarkoitetaan perinteistä rauhanturvaamista vastaavilla tai niitä laajemmilla voimankäyttövaltuuksilla. Voimankäyttövaltuuksia arvioitaessa ja niiden laajuutta 2 §:n mukaan yksilöitäessä on nojaututtu kyseiselle operaatiolle annettujen tehtävien lisäksi erityisesti sille vahvistettuihin voimankäytösääntöihin (Rules of Engagement, RoE), jotka viime kädessä määrittävät voimankäytön rajat käytännön tilanteissa.

Voimankäyttövaltuuksia yksilöitäessä on selvitetty muun muassa, missä määrin kyseisen operaation voimankäytösäännöt ovat muistuttaneet vanhoissa YK:n rauhanturvaamisoperaatioissa noudatettuja sääntöjä. Voimankäyttövaltuuksien laajuuden selvittäminen laissa tarkoitettulla tavalla on joissakin tapauksissa osoittautunut ongelmalliseksi. Tulkintaa vaikeuttaa ensinnäkin se, että jo YK:n perinteisissä tehtävissä sovelletuissa

voimankäyttövaltuuksissa oli eroavaisuuksia. Toisaalta useimpien nykyisten operaatioiden voimankäyttö säännöt muistuttavat pitkälti toisiaan. Tämä koskee myös YK-tehtäviä. Pääsääntönä on nykyisin se, että voimankäyttö sallitaan joukoille annetun tehtävän toteuttamiseksi. Lakia sovellettaessa on esiintynyt rajatapauksia, joissa on tulkinnanvaraista, onko tosiasiallisesti kyse perinteisistä voimankäyttöä koskevista toimivaltuuksista vai tätä laajemmista valtuuksista.

Ongelmia on aiheuttanut myös se, että voimankäyttövaltuuksien yksilöinti on toisinaan mahdollista vasta operaatiota koskevien valmistelujen edettyä jo hyvin pitkälle. Voimankäyttö sääntöjä koskeva asiakirja saattaa valmistua juuri ennen operaation käynnistymistä, jolloin Suomen osallistumispäätös tulisi jo olla tehty, jotta suomalaisjoukot yli-päätään ehtisivät ajoissa kriisialueelle. Näin kävi muun muassa valmistauduttaessa osallistumaan ISAF-operaatioon Afganistanissa ja Althea-operaatioon Bosnia-Hertsegovinassa. Jälkimmäisessä tapauksessa osallistumispäätös jouduttiin tekemään ennen voimankäyttö sääntöjen valmistumista, niistä käytettävissä olevien ennakkotietojen sekä EU:n voimankäyttökonseptin pohjalta. Poikkeusmenettely oli välttämätön, jotta suomalaiset rauhanturvaajat ehtivät ottaa ajoissa tehtävänsä vastaan, ja etenkin jotta Suomi saattoi ottaa hoitaakseen johtovastuun operaation pohjoisessa osastossa.

Suomen lähettämien rauhanturvaajien määrällä ei ole nykyisen rauhanturvaamislain mukaan merkitystä käsittelyjärjestyksen valinnassa. Rauhanturvaamislain mukainen päätös on näin ollen aina tehty samaa käsittelyjärjestystä noudattaen, riippumatta lähetettävän rauhanturvaamishenkilöstön määrästä. Esimerkiksi pataljoonan tai komppanian lähettämisessä on noudatettu samaa käsittelyjärjestystä kuin yksittäisten esikuntaupseerien lähettämisessä. Vastaavasti eduskuntaa kuultaessa valinta selontekomenettelyn tai ulkoasiainvaliokunnan kuulemisen välillä on tehty ainoastaan voimankäyttövaltuuksien perusteella. Toistaiseksi yksittäisten henkilöiden lähettäminen ei ole tällä perusteella edellyttänyt selontekomenettelyä, mutta nykyisen lain perusteella myös tällainen tilanne on mahdollinen.

Voimassa olevan lain ja sen valmisteluaineiston perusteella Suomi voi osallistua sellaisiin kriisinhallintaoperaatioihin, jotka voivat sisältää voimankäyttöä paitsi itsepuolustukseen, myös tehtävän toteuttamiseksi. Operaatioon voi sisältyä osapuolten pakottamista sopimuksen noudattamiseen ja siihen liittyvää voimankäyttöä tai sillä uhkaamista. Lain valmisteluaineiston perusteella operaation on kuitenkin perustuttava konfliktin pääosapuolten sopimukseen tai sopimukselliseen tilaan ja mahdollisimman laajaan hyväksyntään ja sen tulee olla luonteeltaan sopimuksen toimeenpanoa ja sen valvontaa.

Nykyisen rauhanturvaamislain ja sitä edeltäneen, vuonna 1995 uudistetun lain aikana toteutetut operaatiot ovat vastanneet edellä kuvattua määritelmää. Suomi on vuodesta 1995 osallistunut useisiin järein voimankäyttövaltuuksin toteutettuihin vakautusoperaatioihin (IFOR, Nato-johtoinen vakautusjoukko SFOR ja Euroopan unionin johtama EUFOR Bosnia-Hertsegovinassa, KFOR Kosovossa sekä ISAF Afganistanissa). Kaikissa näissä tapauksissa vakautusoperaatiota on edeltänyt sotatilanne, ja olosuhteet operaatioalueella ovat olleet kriisinhallintaoperaation käynnistyessä vaativat. Edellä mainitut operaatiot ovat perustuneet YK:n turvallisuusneuvoston päätökseen, ja niiden tehtävänä on ollut rauhansopimuksen tai vastaavan sopimuksen toimeenpano. Voimankäyttö on ollut näiden operaatioiden kohdalla sallittua myös tehtävän toteuttamiseksi. Tällä on ollut aktiivisen sodankäyntivaiheen jälkeisessä epävakaaassa tilanteessa myös pelotevaikutusta, joka on luonut edellytykset kyseisten tehtävien onnistumiselle.

2.2.2 Operaatioiden käytännön toimeenpano

Kriisinhallintaoperaation toteuttaminen käynnistyy puolustusministeriön toimeksiantamalla pääesikunnalle. Toiminnallisesti organisaatio on operaation toimeenpanijan ja muutoin puolustusministeriön alainen. Rauhanturvaamistoiminnan käytännön toimeenpanossa organisaatio kuuluu puolustusvoimiin ja on pääesikunnan alainen.

Puolustusministeriö ohjaa ja valvoo operaation toimeenpanoa. Pääesikunta johtaa ja koordinoi kriisinhallintaoperaatioiden käy-

tännön toteuttamisen. Kriisinhallintaoperaatioiden hallinnolliset asiat käsitellään pääesikunnan ohjeistuksen mukaisesti Puolustusvoimien Kansainvälisessä Keskuksessa Niinisalossa.

Kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden käytäntönä on, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset antavat operaation komentajalle ilmoituksen operaatioon osallistuvien joukkojen siirtämisestä toiminnallisesti komentajan alaisuuteen. Ilmoitus on luonteeltaan sotilaallinen ja sen antaa Suomessa puolustusvoimat. Kyseessä ei ole kansallisten viranomaisten lainmukaisen toimivallan siirto, vaan operaation johtosuhteen vahvistaminen suomalaisten joukkojen osalta. Suomalaisten joukkojen ja henkilöiden rikos-, vahingonkorvaus- ja palvelussuhdeoikeudellinen toimivalta säilyy aina Suomen viranomaisilla. Vakavien rikosten kohdalla rikosoikeudellista toimivaltaa on kuitenkin myös Kansainvälisellä rikostuomioistuimella.

2.2.3 Kriisinhallintahenkilöstön rekrytointi ja koulutus

Kriisinhallintahenkilöstö koostuu puolustusvoimien palkatusta henkilöstöstä ja yleisiltä työmarkkinoilta rekrytoitavasta henkilöstöstä, joka on pääsääntöisesti reserviläisiä. Koko henkilöstön, mukaan lukien puolustusvoimien palkattu henkilöstö, kriisinhallintapalvelus perustuu vapaaehtoisuuteen. Puolustusvoimien palkattu henkilöstö on kriisinhallintapalvelussuhteen aikana virkavapaalla vakinaisesta puolustusvoimien tehtävästä. Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä toimii kriisinhallintatehtävissä vuosittain noin 150–200. Muu kriisinhallintahenkilöstökin on oikeutettu työ- tai virkasuhteen jatkumiseen kriisinhallintapalvelussuhteen päätyttyä.

Pääesikunnan henkilöstöosasto rekrytoi puolustusvoimien palkatun henkilöstön rauhanturvaamistehtäviin. Yleisiltä työmarkkinoilta saatavan henkilöstön rekrytoinnista vastaa Puolustusvoimien Kansainvälinen Keskus.

Puolustusvoimien palkattu henkilöstö voi ilmaista halukkuutensa kansainvälisiin tehtäviin vuosittain kehittämiskeskustelun yhteydessä. Pääesikunnan henkilöstöosasto valitsee halukkaiden ja sopivien joukosta tarvitta-

van määrän henkilöstöä vuosisuunnitelmaan, jonka pohjalta rekrytoidaan henkilökunta käynnissä oleviin kriisinhallintatehtäviin. Valinnassa pyritään noudattamaan kohtuullisuusperiaatetta siten, että henkilöstöä rekrytoidaan kaikista joukoista, jotta lähtövaihtuvuus jakaantuisi valtakunnallisesti mahdollisimman tasapuolisesti. Valintaprosessissa pyritään ottamaan huomioon hakeutuvan omat toivomukset. Valintaan vaikuttavat tärkeimpinä tekijöinä sopivuus tehtävään, kielitaito ja fyysinen kunto. Vastaavaa valintakäytäntöä noudatetaan soveltuvien osin rajavartiolaistoksen upseereiden osalta.

Perustettaviin uusiin tehtäviin tai operaatioihin henkilöstö rekrytoidaan erillishaualla ilmoittamalla puolustushallinnon sisäisesti rauhanturvaoperaatioissa avautuvista tehtävistä. Valinnat uusiin operaatioihin tehdään samojen pääperiaatteiden mukaan kuin vuosisuunnitelmaankin. Aikaisemmalla rauhanturvaamiskokemuksella on erityistä merkitystä rekrytoitaessa henkilöstöä uusiin operaatioihin.

Vuosittainen upseerien hakeutuminen rauhanturvaamistehtäviin on hieman kasvanut viimeisten viiden vuoden aikana. Vuodelle 2005 on kehittämiskeskustelussa halukkuutensa ilmoittanut noin 450 upseeria ja 300 opistoupseeria. Samanaikaisesti rauhanturvaamistehtävissä palvelee 70–80 upseeria ja opistoupseeria.

Reserviläisiä rekrytoidaan vuosittain kahdella hakukierroksella, jotka ovat huhtikuussa ja marraskuussa. Puolustusvoimien Kansainvälinen Keskus tekee hyväksytyyn hakijan kanssa palvelussitoumuksen. Palvelussitoumuksella hakija sitoutuu vapaaehtoisesti olemaan toimintavalmiudessa ja saapumaan kutsuttaessa koulutukseen tai rauhanturvaamispalvelukseen seitsemän päivän kuluessa kutsun tiedoksisaannista. Palvelussitoumus on voimassa yhden vuoden ja sitä voidaan jatkaa enintään vuodeksi kerrallaan. Huhtikuussa hakeneiden hyväksytyjen henkilöiden toimintavalmius alkaa joulukuun alussa ja marraskuun hakukierrokseen osallistuneiden osalta kesäkuun alussa.

Käynnissä olevien operaatioiden osalta Puolustusvoimien Kansainvälinen Keskus tekee valinnat operaatiosta riippuen 30–90 vuorokauden kuluessa siitä, kun rauhanturva-

joukko on tehnyt esityksen tarvittavasta henkilöstöstä. Valitut henkilöt on kyetty kutsu- maan koulutukseen pääsääntöisesti hyvissä ajoin ennen lain edellyttämää vähintään seitsemän päivän kutsuaikaa. Näin muun työnantajan palveluksessa olevilla on käytännössä ollut enemmän aikaa järjestää työ-, perhe-, opiskelu- ja muut asiansa ennen koulutukseen saapumista. Lopullinen päätös rauhanturvaamistehtäviin lähettamisestä tehdään koulutusaikana.

Puolustusvoimien järjestämän operaatiokohtaisen koulutuksen lisäksi Puolustusvoimien Kansainvälinen Keskus antaa kurssimuotoista kriisinhallintakoulutusta. Porin Prikaati huolehtii tällä hetkellä kansainvälisen valmiusjoukon perustamisesta. Porin Prikaatin koulutukseen hakeudutaan ennen varusmiespalveluksen alkua. Porin Prikaati suorittaa ennakkokarsinnan ja kutsuu valitut ehdokkaat valintatilaisuuteen, joka sisältää fyysisen kunnon testit, psykologiset kokeet, englannin kielen testin ja henkilökohtaisen haastattelun. Kansainväliseen koulutukseen valittujen varusmiesten kokonaispalvelusaika on 362 vuorokautta, josta kansainvälisen koulutuksen osuus on noin neljä kuukautta. Kansainvälisellä koulutusjaksolla joukot osallistuvat lyhytkestoisiiin kansainvälisiin harjoituksiin ulkomailla.

Varusmiespalveluksen jälkeen kansainväliset joukot kootaan näistä ja muista vapaaehtoisista, reservistä palkatuista rauhanturvaajista. Kansainväliseen tehtävään tarvittavaan lisäkoulutukseen ja mahdolliseen operaatioon lähtöön sitoudutaan vapaaehtoisesti allekirjoittamalla palvelussitoumus.

2.2.4 Kriisinhallintahenkilöstön palvelussuhde

Kriisinhallintahenkilöstön ja valtion välillä oleva palvelussuhde ei ole työsopimussuhde eikä tavallinen virkasuhde, vaikka siinä on monia viimeksi mainitulle ominaisia piirteitä. Kysymyksessä ei myöskään ole palvelussuhde operaation toimeenpanijaan. Palvelussuhde on luokiteltu niin sanotuksi muuksi julkisoikeudelliseksi palvelussuhteeksi. Jäljempänä tällaista julkisoikeudellista palvelussuhdetta kutsutaan kriisinhallintapalvelussuhteeksi.

Valtion virkamieslaissa (750/1994) tarkoitettujen virkamiesten palvelussuhteen ehtojen vahvistamiseksi ja työrauhan turvaamiseksi neuvotellaan siten kuin valtion virkaehtosopimuslaissa (664/1970) säädetään. Virkaehtosopimusmenettely ei koske kriisinhallintapalvelussuhteessa olevaa kriisinhallintahenkilöstöä. Myöskään puolustusvoimien virkamiesten siirtymis- ja palvelusvelvollisuutta koskevat säännökset eivät koske kriisinhallintahenkilöstöä.

Työnantajana puolustusministeriö määrittää kriisinhallintahenkilöstön palvelussuhteen ehtojen yleiset perusteet, ja pääesikunta vastaa palkkausten ja palvelussuhteen ehtojen soveltamisesta. Kriisinhallintahenkilöstön palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista on rauhanturvaamislaisissa säädetyn lisäksi voimassa, mitä niistä rauhanturvaamishenkilöstön kelpoisuusehdoista ja palvelussuhteen ehdoista annetussa puolustusministeriön asetuksessa (118/2001) on säädetty. Puolustusministeriön toimintaperiaatteena on ollut, että puolustusvoimien henkilöstöjärjestöillä on vaikutusmahdollisuus kriisinhallintahenkilöstön etuuksista päätettäessä. Tämä on toteutettu kuulemismenettelyllä.

2.2.5 Kriisinhallintaoperaatioihin osallistumista koskevat sopimukset

YK:n jäsenvaltiot ovat hyväksyneet YK:n yleiskokoukselle 27 päivänä elokuuta 1997 annetun yhteistyöpöytäkirjan (Memorandum of Understanding) mallin, joka koskee YK:n ja sen jäsenvaltioiden välisiä oikeuksia ja velvollisuuksia YK:n rauhanturvaamisoperaatioissa (A/51/967). Operaatioihin osallistuessaan jäsenvaltiot tekevät YK:n kanssa mallin mukaisen sopimuksen. Ensimmäinen nykyisen perustuslain voimassaolon aikana tehty sopimus Suomen osallistumisesta oli yhteistyöpöytäkirja YK:n ja Suomen välillä voimavarojen antamisesta YK:n operaatioon Etiopiassa ja Eritreassa (UNMEE) (SopS 46-47/2003). Pöytäkirjalle pyydettiin eduskunnan hyväksyminen, koska se sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä (HE 4/2003 vp).

Suomi on sitoutunut joihinkin joukkojen asemaa koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin, joihin soveltuvin osin viitataan myös so-

tilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden toteuttamista koskevista sopimuksista tai järjestelyissä. Tällaisia ovat esimerkiksi Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehty sopimus, jäljempänä Pfp SOFA (Status of Forces Agreement) ja sen ensimmäinen (SopS 64-65/1997) ja toinen lisäpöytäkirja. Tällainen on myös niin sanottu EU SOFA (Euroopan unionin jäsenvaltioiden välinen sopimus Euroopan unionin sotilasesikunnan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilais- ja siviilihenkilöiden sekä jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta) ja korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus (Euroopan unionin jäsenvaltioiden välinen sopimus jäsenvaltion toiselle jäsenvaltiolle esittämistä korvausvaatimuksista, jotka koskevat sellaiselle omaisuudelle, jonka jäsenvaltio omistaa, jota se käyttää tai jolla se toimii, Euroopan unionin kriisinhallintaoperaation yhteydessä aiheutunutta vahinkoa tai tällaisen operaation yhteydessä sattunutta jäsenvaltion sotilas- ja siviilihenkilöiden loukkaantumista tai kuolemaa).

2.3 Kansainvälinen kehitys

2.3.1 Kriisinhallintaoperaatioiden luonteen muuttuminen

Alueellisten kriisien määrä lisääntyi kylmän sodan päätyttyä, ja samalla kansainvälisen yhteisön valmius puuttua kriisitalanteisiin kasvoi. Kansainväliset järjestöt ja muut toimijat ryhtyivät toteuttamaan sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioita usein vaikeissa olosuhteissa. Tehtävät poikkesivat laajuudeltaan ja vaativuudeltaan ennestään käynnissä olevista perinteisistä YK:n rauhanturvaamistehtävistä. 2000-luvun alkupuolella kehitys on jatkunut samansuuntaisena. Kansainvälinen kriisinhallintatoiminta on entisestään lisääntynyt ja muuttunut luonteeltaan

vaativammaksi.

Nykymuotoiselle kansainväliselle sotilaalliselle kriisinhallintatoiminnalle on luonteenomaista:

- pyrkimys puuttua vaikeutuviin kriiseihin ajoissa;
- tästä aiheutuva tarve nopean reaktiokyvyn kehittämiseen;
- pyrkimys estää kriisien paheneminen ja ratkaista kriisit mahdollisimman tehokkaasti, turvautuen viimeisenä keinona myös voimakeinojen käyttöön;
- tarve kyetä toimimaan vaativissa tehtävissä vaikeissakin olosuhteissa;
- sotilaallisten operaatioiden toteuttaminen osana laajempaa kokonaisuutta, johon kuuluvat myös monimuotoiset siviilitehtävät;
- operaation toteuttajia on useita, uutena näiden joukossa Euroopan unioni.

Perinteisen aluepuolustustehtävän merkityksen vähentyessä ja kansainvälisen kriisinhallintatoiminnan lisääntyessä monissa läntisissä maissa on ryhdytty kehittämään puolustusvoimia aiempaa enemmän kansainvälisissä tehtävissä tarvittavien, liikuteltavien ja hyvin varustettujen joukkojen suuntaan.

Kansainvälisten sotilaallisten kriisinhallintatehtävien luonne vaihtelee nykyisin tuntuvasti. Aiempaan verrattuna etenkin perinteisten tarkkailu- ja raportointitehtävien määrä on suhteellisesti vähentynyt. Sen sijaan kriisien ratkaisemiseksi ja niiden eskaloitumisen välttämiseksi on ryhdytty toteuttamaan vaativia sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä entistä useammin. Tämän vuoksi vaikeissa ja riskialttiissa olosuhteissa toteutettavien, tarvittaessa pakottamistakin sisältävien operaatioiden määrä on suuri. Kansainvälisten järjestöjen joukossa Natolla on tällä hetkellä parhaat valmiudet vaativien sotilaallisten kriisinhallintatehtävien toteuttamiseen. On kuitenkin merkillepantavaa, että myös YK toteuttaa useita laajoja ja vaativia kriisinhallintatehtäviä erittäin vaikeissa olosuhteissa Afrikassa, ja EU varautuu parhaillaan vaativien tehtävien suorittamiseen.

Operaatioiden tehtävien ja voimankäyttövaltuuksien perusteella voitiin aiemmin erottaa nykyistä selvemmin toisistaan niin sanottu perinteiset rauhanturvaamistehtävät sekä näistä poikkeavat, vaativimmat tehtävät. Perinteisiä, etenkin tarkkailua ja raportointia si-

sältäviä rauhanturvaamistehtäviä on yhä käynnissä, ja tällaiset tehtävät ovat jatkossakin tarpeen. Silti huomattava osa eri järjestöjen, myös YK:n, toteuttamista rauhanturvaamis- tai sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävistä edellyttää nykyisin kykyä toimia tehtävän tavoitteiden turvaamiseksi, tarvittaessa myös vastoin jonkin kriisin osapuolen tahtoa. Useimmissa viimeaikaisissa kriisinhallintatehtävissä on ainakin varauduttu siihen mahdollisuuteen, että operaation tavoitteiden ja joukoille annettujen tehtävien toteuttamiseksi on viimeisenä keinona käytettävä myös pakottamista.

Mahdollisuus pakottamistoimenpiteisiin sisältyy näin ollen useimpiin 1990-luvulta alkaen toteutettuihin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin, tarkoituksena ennen muuta osapuolten väkivaltaisen toiminnan estäminen. Monissa tapauksissa pakottamistoimien ja voimankäytön mahdollisuus on osoittautunut välttämättömäksi jo kansainvälisen järjestön toimintaedellytysten ja uskottavuuden turvaamiseksi kriisialueella. Myös YK on joutunut ottamaan rauhanturvaamistoimintansa huomioon sen, että ilman riittäviä valtuuksia toteutetut rauhanturvaamistehtävät voivat epäonnistua. Lisäksi kriisialueen humanitaariset olosuhteet ovat usein heikot, ja mahdollisuus pakottamistehtäviin voi olla välttämätöntä siviiliväestön suojaamiseksi vakavilta ihmisoikeusloukkauksilta sekä avun perillemenon varmistamiseksi.

Siviilien suojelu, erityisesti joukkotuhonnan, etnisen puhdistuksen ja ihmisyyteen kohdistuvien rikosten estämiseksi, nähdään yhä selvemmin sotilaallisen kriisinhallinnan merkittäväksi tavoitteeksi. YK:nkin käsitteistöön on korkean tason paneelin raportissa syksyllä 2004 ja pääsihteerin omassa ”In Larger Freedom” –raportissa tullut suojeluvastuun käsite (responsibility to protect), jolla muun muassa perustellaan kollektiivista toimintaa tilanteissa, joissa valtio ei kykene tai on haluton suojelemaan kansalaisiaan. Suomi ja EU kokonaisuutena tukevat pääsihteerin suojeluvastuuta koskevia aloitteita.

YK:n turvallisuusneuvoston peruskirjan 39 artiklaa koskevan johdonmukaisen tulkintalinjan mukaan siviiliväestöön kohdistuva hyökkäys ja humanitaarisen katastrofin uhka määritellään artiklassa tarkoiteuksi voiman-

käytön perusteeksi. Kansainvälisen yhteisön vastuu on tätä kautta korostunut humanitaaristen katastrofien ennaltaehkäisyssä ja siviiliväestön suojelussa. Turvallisuusneuvoston päätöslauselmat vuosilta 1992 ja 1993 entisen Jugoslavian ja Ruandan sotarikostuomioistuinten perustamisesta vahvistavat osaltaan tätä linjausta. Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja laaja kannatus on sittemmin osoittanut, että siviiliväestöön kohdistuvat hyökkäykset tuomitaan laajasti koko kansainvälisessä yhteisössä.

Euroopan unioni (EU)

EU on kehittänyt kriisinhallintavalmiuksiin vuodesta 1999 lähtien. EU:n tehtävät sotilaallisessa kriisinhallinnassa, niin sanotut Petersbergin tehtävät, perustuvat aikanaan Länsi-Euroopan unionissa WEU:ssa hyväksytyyn kuvaukseen, jonka tarkoituksena oli kattaa mahdollisimman laaja asteikko erilaisia ja vaativuudeltaan eritasoisia sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviä. Tehtävät on luetteltu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (unionisopimus) 17 artiklan 2 kappaleessa. Näihin kuuluvat humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhaneläminen mukaan lukien.

Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen (perustuslakisopimus) III-309 artiklassa tehtäviä on tarkennettu lisäämällä niihin yhteiset toimet aseidenriisunnan alalla, neuvonta ja tuki sotilasasioissa, konfliktinesto ja konfliktien jälkeinen vakauttaminen. Samalla sopimuksessa täsmennetään, että tehtävien toteutukseen voidaan käyttää sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan keinoja. Lisäksi sopimuksessa määrätään, että kaikilla kriisinhallintatehtävillä voidaan edistää terrorismin torjumista, myös antamalla kolmansille maille tukea terrorismin torjumiseksi niiden alueella. Tarkennukset antavat pohjaa uudentyyppisille toimille ja niiden suunnittelulle ennestään käytössä olevan Petersbergin alkuperäisiä tehtäviä koskevan määritelmän puitteissa. Ne eivät toisin sanoen laajenna niin sanottujen Petersbergin tehtävien asteikkoa tehtävien vaativuusasteen ääripäissä. Tarkennetut Petersbergin tehtävät mainitaan myös joulukuussa 2003 hyväksytyssä Euroopan

unionin turvallisuusstrategiassa.

EU:ssa ei ole pyritty sopimaan kriisinhallintatehtävien sisällöstä edellä mainittua tarkemmin. Tehtävien yksityiskohtainen määrittäminen etukäteen ei olisi tarkoituksenmukaista, koska operaatioista päätetään aina tapauskohtaisesti ja kunkin tilanteen vaatimukset ja olosuhteet huomioiden. Lisäksi yhteisymmärryksen saavuttaminen jäsenmaiden kesken hyvin yksityiskohtaisesta määritelmästä olisi todennäköisesti vaikeaa.

Sen sijaan sotilaallisen suunnittelun pohjaksi ja erityisesti unionin voimavarojen kehittämistä varten on valittu joitakin toimintamalleja, jotka esimerkinomaisesti konkretisoivat unionisopimuksessa tarkoitettuja kriisinhallintatehtäviä. Näitä ovat osapuolten erottaminen toisistaan voimakeinoin; vakauttaminen, jälleenrakennus ja neuvonta sotilasasioissa; konfliktinestotehtävä eli kriisinhallintajoukkojen käyttö ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa; evakuointi vaikeissa oloissa sekä humanitaarisen avustustehtävän tukeminen.

Unioni toteutti vuonna 2003 kaksi lyhytkestoista tehtävää, jotka olivat unionin ensimmäiset sotilasoperaatiot. Niistä toinen, Makedoniassa toimeenpantu noin 400 sotilaan vahvuinen tehtävä, oli ensisijaisesti tarkkailutehtävä. Toinen, Kongon demokraattisessa tasavallassa toteutettu runsaan tuhannen sotilaan vahvuinen tehtävä oli puolestaan vaativa kriisinhallintatehtävä, jossa joukko toimi vihamielisessä toimintaympäristössä estääkseen humanitaarisen katastrofin syntymisen Bunian kaupungissa. Joukko joutui operaation kuluessa myös taistelutilanteisiin. Vuoden 2004 lopulla unioni käynnisti Bosnia-Hertsegovinassa tähänastisista tehtävistään laajimman, noin 7000 sotilaan vahvuisen vakauttamisoperaation Naton johtaman SFOR-operaation päättämisen jälkeen. EU:n Althea-operaatio toteutetaan nojautuen EU:n ja Naton väliseen niin sanottuun Berliini Plus -järjestelyyn, joka antaa EU:lle mahdollisuuden tukeutua operaatioissaan Naton voimavaroihin.

EU päättää operaatioiden käynnistämisestä yksimielisesti neuvoston päätöksellä. Myös perustuslakisopimuksen mukaan päätökset tehdään yksimielisesti eurooppapäätöksellä, jossa määritetään toteutettavan tehtävän ta-

voitteet, laajuus ja toteuttamistapa. Osallistuminen kuhunkin operaatioon perustuu puolestaan kunkin EU:n jäsenvaltion kansalliseen, erikseen tekemään päätökseen, ja se on vapaaehtoista. Kaikki EU:n jäsenvaltiot Tanskaa lukuun ottamatta osallistuvat lisäksi määrättyjen operaatioista aiheutuvien yhteisten kulujen kattamiseen.

Tarve nopean toiminnan kyvyn kehittämiseen mainittiin, tarkemmin yksilöimättä, jo osana EU:n ensimmäistä joukkotavoitetta Helsingin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 1999. Perustuslakisopimukseen sisällytettiin määräys niin sanotusta pysyvästä rakenteellisesta yhteistyöstä, jonka keskeisenä sisältönä on nopean toiminnan voimavarojen perustaminen unionin käyttöön. Ranskan, Saksan ja Iso-Britannian tekemän aloitteen pohjalta työvoimavaran perustamiseksi päätettiin aloittaa jo ennen kuin perustuslakisopimus tulee voimaan. Marraskuussa 2004 pidetyssä sotilasvoimavarasitoumuksia käsitelleessä konferenssissa unionin jäsenvaltiot ilmoittivat perustavansa kaikkiaan 13 osastoa, joista valtaosa on noin 1500 sotilaan vahvuisia taisteluosastoja (battle groups). Kaikki unionin jäsenvaltiot Tanskaa lukuun ottamatta ilmoittivat osallistuvansa tavalla tai toisella nopean valmiuden voimavaran luomiseen. Unionilla on alustava toimintakyky nopean toiminnan joukkojen osalta jo vuosina 2005 ja 2006, jolloin valmiusvuorossa on pääasiassa unionin suurten jäsenvaltioiden osastoja. Täysi toimintakyky on määrä saavuttaa vuonna 2007.

Suomi valmistautuu osallistumaan kahteen osastoon, joista toinen perustetaan yhteistyössä Ruotsin, Norjan ja Viron kanssa, ja toinen yhteistyössä Saksan ja Alankomaiden kanssa. Osanottajavaltiot ilmoittivat molemmat osastot unionille marraskuun 2004 sotilasvoimavarakonferenssissa, ja niiden perustamista koskeva työ on parhaillaan käynnissä. Tavoitteeksi on asetettu, että pohjoismainen osasto olisi käytettävissä operaatioihin vuonna 2008, ja Saksan ja Alankomaiden kanssa perustettava osasto jo vuonna 2007.

Jäsenvaltioiden muodostamien osastojen on määrä olla lähtövalmiudessa vuorotellen kuuden kuukauden ajan siten, että valmiusvuorossa on kulloinkin vähintään kaksi osastoa. Jäsenvaltiot päättävät erikseen kansalli-

sesti myös osallistumisesta nopean toiminnan joukkojen käyttöön siitäkkin huolimatta, että näitä osastoja on vuorollaan asetettu korkeaan valmiuteen. Tavoitteena on, että EU kykenee tarvittaessa käynnistämään kaksi erillistä, lähes samanaikaista nopean toiminnan operaatiota. Osastojen tai niiden osien on kyettävä siirtymään toiminta-alueelle hyvin nopeasti. Tarkoituksena on, että unioni kykenee tekemään päätöksen operaation käynnistämisestä viiden päivän kuluessa operaatiota koskevan kriisinhallintakonseptin hyväksymisestä ja että joukot kykenevät aloittamaan operaation toimeenpanon operaatioalueella 10 päivän kuluttua tästä päätöksestä. Osaston tulee olla toimintakykyinen 30–120 vuorokauden ajan.

Nopean toiminnan joukkoja koskevaa konseptia laadittaessa unionissa käytettiin mallina edellä kuvattua, Bunian kaupungissa Kongossa toteutettua Artemis-operaatiota, jonka tavoitteena oli estää humanitaarinen katastrofi Buniassa ennen YK:n rauhanturvajoukkojen siirtymistä alueelle. Kyseessä oli nopeasti toteutettu lyhykestoinen, mutta vaativa tehtävä. EU:n nopean toiminnan joukkojen tehtäväksi on tämän kokemuksen perusteella kaavailtu erityisesti Artemiksen tapaisia operaatioita YK:n toiminnan tukemiseksi Afrikassa, missä YK:n vastuulla on useita vaikeita kriisejä ja laajoja rauhanturvamisoperaatioita. Nopean toiminnan osastoja on mahdollista käyttää myös muunlaisiin tehtäviin, eikä osastojen käyttöä ole rajattu pelkästään Afrikkaan. Myös nopean liikkeellelähden tehtävissä tarkoituksena on, että EU päättää operaatioiden toteuttamisesta tapauskohtaisesti. EU:n nopean toiminnan valmiuden kehittäminen ja YK:n omien resurssien vahvistaminen esitetään YK:n pääsihteerin maaliskuussa 2005 antamassa raportissa "In larger freedom: towards development, security and human rights for all" (A/59/2005) toisiaan tukevinä kehityskulkuina.

Kyseiset osastot on määrää kouluttaa ja varustaa siten, että ne voivat toteuttaa sotilaallisesti vaativia tehtäviä riskialttiissa olosuhteissa. Osastojen tehtäviin voi Artemiksen tavoin kuulua myös operaatioita, jotka edellyttävät siviiliväestön suojaamista erittäin vaikeissa olosuhteissa ja taistelevien osapuolten väliin menemistä pakottamistarkoitukses-

sa. Osastoille annettavien tehtävien on kuitenkin oltava luonteeltaan sellaisia, että noin 1 500 sotilaan vahvuiset osastot voivat niistä kohtuudella selviytyä.

Neuvoston päätös operaation aloittamisesta on mahdollista tehdä useammassa kuin yhdessä vaiheessa, kuten Bosnia-Hertsegovinan Althea-operaation tapauksessa on toimittu. Neuvosto päätti heinäkuussa 2004 yhteisellä toiminnalla operaation perustamisesta ja sen edellyttämistä toimenpiteistä, minkä lisäksi neuvosto päätti vielä marraskuussa 2004 erikseen operaation käynnistämisestä. Molempia päätöksiä edelsi lisäksi erillinen päätös operaation toimintakonseptista.

Perustuslakisopimuksen mukaan neuvosto voisi antaa kriisinhallintatehtävän toteuttamisen jäsenvaltioiden ryhmälle, joka on siihen halukas ja jolla on tehtävään tarvittavat voimavarat. Osallistuvat jäsenvaltiot sopivat tehtävän hoidosta keskenään yhteistyössä unionin ulkoasiainministerin kanssa. Vastavaa mahdollisuutta ei ole kirjattu nykyisen unionisopimuksen määräyksiin, mutta tähänkään mennessä kaikki unionin jäsenvaltiot eivät ole osallistuneet kaikkiin unionin nimissä toteutettuihin operaatioihin. Kevään 2005 aikana EU on tarkastellut unionin päätöksenteko- ja suunnittelumenettelyn nopeuttamista nopeaa liikkeellelähettä edellyttävien tehtävien osalta.

Perustuslakisopimukseen on myös otettu määräys jäsenvaltioiden toisilleen antamasta avusta hyökkäystilanteessa ja määräys avun antamisesta luonnonkatastrofien ja terrorismiskujen varalta (niin sanottu yhteisvastuu- eli solidaarisuuslauseke) sekä määräyksiä erityisesti sotilaallisten voimavarojen kehittämisestä. Näiden määräysten soveltamisessa ei ole kyse sotilaallisista kriisinhallintatehtävistä. Avunantoa koskevan lausekkeen samoin kuin solidaarisuuslausekkeen toimeenpanossa tavoitteena on toimiminen nimenomaan unionin jäsenvaltioiden alueella. On kuitenkin mahdollista, että solidaarisuuslausekkeen toimeenpanemiseksi toteutettavissa tehtävissä käytettäisiin sotilaallisia voimavaroja vastaanottajavaltion pyynnöstä esimerkiksi terrorismiskun jälkihoitoon. Tällaiset tehtävät saattavat muistuttaa luonteeltaan sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviä.

Yhdistyneet Kansakunnat (YK)

YK:ssa ei ole varsinaisesti käytössä Petersbergin määritelmään verrattavaa, yksityiskohtaista sotilaallisen kriisinhallinnan määritelmää. YK on toteuttanut monenlaisia sotilaallisia operaatioita, ja se lukee periaatteessa tehtävikseen kaikki mahdolliset sotilaalliset kriisinhallinnan tehtävät tarkkailu- ja valvontatehtävistä aina rauhaanpakottamistehtäviin. YK:n kriisinhallintatehtäviin osallistuminen on vapaaehtoista, vaikka periaatteessa peruskirja antaa turvallisuusneuvostolle mahdollisuuden tehdä jäsenvaltioita sitovia päätöksiä.

YK:n peruskirja ei sisällä nimenomaisia määräyksiä nykymuotoisesta YK:n harjoittamasta kriisinhallintatoiminnasta. Aiemmin YK:n turvallisuusneuvosto käynnisti perinteisiä YK:n rauhanturvaamisoperaatioita viittaamalla riitojen rauhanomaista ratkaisua koskevaan YK:n peruskirjan VI lukuun kokonaisuutena. Näitä operaatioita on vielä käynnissä kaksi (Kashmirin ja Länsi-Saharan operaatiot). Kaikki muut YK:n toteuttamat tai valtuuttamat operaatiot toteutetaan nojautuen peruskirjan VII lukuun kokonaisuutena. Peruskirjan VII luku koskee toimenpiteitä rauhaa uhattaessa tai rikottaessa taikka hyökkäysten sattuessa, ja viittauksen tarkoituksena on vahvistaa YK:n kriisinhallintatoimintaa. Turvallisuusneuvosto on päättänyt hyvin monentyyppisistä kriisinhallintatehtävistä peruskirjan VII luvun nojalla.

YK on toteuttanut perinteisen rauhanturvaamistoiminnan lisäksi useita laajoja ja vaativia vakauttamisoperaatioita. YK:lla on tällä hetkellä käynnissä 17 sotilaallista kriisinhallintoperaatiota. Joidenkin operaatioiden tukena on käytetty YK:n jäsenvaltioiden vapaaehtoisesti perustamaa nopean valmiuden SHIRBRIG-esikuntarakennetta (Stand-by Forces High Readiness Brigade). YK:ssa on äskettäin käynnistetty myös keskustelu liikuttavien reservien perustamisesta vaativien YK-operaatioiden tueksi. YK ei ole itse toteuttanut varsinaisia sodankäynnin luonteisia rauhaanpakottamistehtäviä, vaikka peruskirja antaa järjestölle mahdollisuuden myös sotilaalliseen pakotetoimintaan. Sen sijaan turvallisuusneuvosto on valtuuttanut tällaisia tehtäviä. Näitä ovat olleet esimerkiksi vuonna 1990 Persianlahden sota Irakin karkotta-

miseksi Kuwaitista sekä vuonna 2001 ilmaiskut Afganistanissa terrorismia tukeneen taleban-hallinnon kaatamiseksi.

Interventiota ja valtiosuvereniteettiä käsittelevän kansainvälisen toimikunnan (ICISS) joulukuussa 2001 valmistuneeseen raporttiin samoin kuin YK:n pääsihteerin raporttiin A/59/2005 sisältyvät ehdotukset kriteereiksi, joita turvallisuusneuvoston tulisi voimankäyttöä koskevassa päätöksenteossa soveltaa. Turvallisuusneuvoston tulisi arvioida uhkan vakavuutta; suunnitellulla sotilaallisella voimankäytöllä tulee olla oikea peruste; sotilaallista voimaa tulee käyttää viimeisenä keinona, kun uhkaa ei voida torjua muilla keinoin; voimakeinojen tulee olla oikein mitoitettuja suhteessa torjuttavaan uhkaan; ja aseellisella voimankäytöllä tulee olla kohtuulliset onnistumisen mahdollisuudet.

Alueellisten järjestöjen rooli kriisinhallinnassa on kirjattu YK:n peruskirjan VIII lukuun. YK antaa tukensa alueellisten järjestöjen päätöksille vahvistaa omaa kriisinhallintakykyään ja esittää YK:n ja alueellisten järjestöjen välistä kriisinhallintayhteistyötä (A/59/2005).

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ)

Perusteet ETYJin mekanismeille konfliktinestoa ja kriisinhallintaa varten, rauhanturvaamistoiminta mukaan lukien, luotiin ETYJin Helsingin huippukokouksen 1992 asiakirjassa. Sen mukaan ETYJin rauhanturvaamistoiminnassa on otettava huomioon YK:n toimivaltuudet sekä yhdenmukaisuus YK:n peruskirjan päämäärien ja periaatteiden kanssa. Lisäksi asiakirjan mukaan ETYJin rauhanturvaamistoiminta toteutettaisiin erityisesti peruskirjan kahdeksannen luvun puitteissa. ETYJ ei kuitenkaan ole kertaakaan käynnistänyt rauhanturvaamistehtäviä, vaan se on keskittynyt siviilikriisinhallintaan.

Pohjois-Atlantin liitto (Nato)

Nato lukee kriisinhallintatehtäviksi pääsääntöisesti kaikki sellaiset operatiiviset sotilaalliset tehtävät, jotka eivät ole yhteisen puolustuksen piiriin kuuluvia tehtäviä. Naton sisäisessä suunnittelussa vakauttamiseen täh-

täävistä kriisinhallintatehtävistä käytetään usein nimitystä "rauhan tukemiseksi toteutettavat operaatiot" (Peace Support Operations, PSO). YK:n tavoin myöskään Natossa ei ole käytössä virallista, Petersbergin tehtävien tapaista kriisinhallintatehtävien määritelmää. Nato on toteuttanut 1990-luvulta alkaen toistakymmentä hyvin erilaista sotilaallista kriisinhallintatehtävää, valvonta- tai koulutustehtävistä aina laajoihin vakauttamisoperaatioihin ja rauhaanpakottamiseen.

Suuri määrä Naton jäsenmaita, kumppanimaita ja kolmansia maita on osallistunut vakauttamistarkoituksessa toteutettuihin laajoihin maaoperaatioihin Bosnia-Hertsegovinassa, Kosovossa sekä Afganistanissa. Kaikkien näiden operaatioiden mandaattiin on sisältynyt tehtävän toimeenpano viime kädessä myös pakottamistoimenpiteisiin turvautuen. Bosnia-Hertsegovina ja Kosovoon lähetettiin operaation alkuvaiheessa laaja joukko, tavoitteena osapuolten vihollisuuksien estäminen mahdollisimman massiivisella läsnäololla. Molemmat operaatiot olivat esimerkki siitä, että hyvin varustetun ja määrällisesti suuren joukon lähettäminen voi vaikeissa olosuhteissa estää väkivaltaisuuksien puhkeamista ja samalla vähentää voimakeinoihin turvautumisen tarvetta.

Nato on toteuttanut myös operaatiota, jotka ovat kokonaisuudessaan olleet rauhaanpakottamistoimintaa. Näitä ovat olleet Länsi-Balkanilla ensin Bosnia-Hertsegovinan sodan ja sittemmin Kosovon kriisin ratkaisemiseksi toteutetut ilmaiskut.

Sekä Naton jäsenillä että kumppanimailla on mahdollisuus päättää tapauskohtaisesti siitä, mihin kriisinhallintaoperaatioon ne osallistuvat. Osana puolustus suunnittelun kehittämistä Nato on pyrkinyt jäsenistön osalta velvoittavampaan lähestymistapaan. Vaikka päätöksellä ei ole sitovaa vaikutusta, Nato on lähtenyt siitä, että liittokunnan jäsenmaat vараavat ulkomailla toteutettaviin kriisinhallintatehtäviin määrätyn osan voimavaroistaan, ja tosiasiallisesti pitävät ulkomaantehtävissä osan joukoistaan.

Muut tehtävät

Sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä on toisinaan toteutettu myös maaryhmän toimesta,

ilman että jokin kansainvälinen järjestö johtaisi operaatioita. Afganistanissa toimiva ISAF, johon myös Suomi alusta lähtien osallistui, oli kahden ensimmäisen toimintavuoden ajan maaryhmän toteuttama operaatio (niin sanottu halukkaiden maiden ryhmä, coalition of the willing). Sitä johti aluksi Iso-Britannia, ja sen jälkeen vuorotellen jokin operaatioon osallistuva maa. Vuonna 2003 tehtävä siirrettiin Naton johtamaksi. Operaatiolla on ollut alusta lähtien YK:n valtuutus.

Erityyppisiä maaryhmän toteuttamia sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä on toteutettu muuallakin, esimerkiksi Lähi-idässä ja Afrikassa. Alueelliset järjestöt ovat myös toimeenpanneet rauhanturvaamisoperaatioita. Esimerkiksi Afrikan unioni (AU) toteuttaa sotilaallisen kriisinhallinnan operaatiota Sudanin Darfurissa (AMIS I, II).

2.3.2 YK:n valtuutus

YK:n peruskirjan 24 artiklan mukaan YK:n turvallisuusneuvostolla on ensisijainen vastuu kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Artiklan mukaan jäsenmaat tunnustavat, että täyttäessään tästä vastuusta johtuvia velvollisuuksiaan turvallisuusneuvosto toimii niiden nimissä.

Turvallisuusneuvoston mandaatin merkitys sotilaallisten operaatioiden oikeudellisena perustana on laajasti tunnustettu. Myös YK:n peruskirjan 53 artiklaan on kirjattu vaatimus turvallisuusneuvoston luvasta alueellisten järjestöjen toteuttaessa pakkotoimenpiteitä. Kaikkien jäsenmaiden ja kriisinhallintatoimintaa harjoittavien vastuullisten järjestöjen pyrkimyksenä on turvallisuusneuvoston mandaatin saaminen sotilaallisille operaatioille. Tämä on ensisijainen tavoite.

Vaikka turvallisuusneuvoston on toimittava peruskirjan 24 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan täyttäessään YK:n tarkoitusten ja päämäärien mukaisesti, se on viime kädessä poliittinen elin, jossa yksikin neuvoston pysyvistä jäsenmaista voi estää päätöksen syntymisen kansallisten intressiensä vuoksi. Pysyvän jäsenmaan veto-oikeuden käyttö ei kaikissa tapauksissa välttämättä edes liity sen kantaan itse operaation tarpeellisuudesta. Viime vuosilta voidaan eräänlaisena ääriesi-

merkkinä mainita tilanne, jossa Kiina esti turvallisuusneuvoston päätöksen Makedoniassa toimivan YK:n toteuttaman ennaltaehkäisevän rauhanturvaamisoperaation jatkamisesta, koska Makedonia solmi diplomaattisuhteet Taiwanin kanssa.

Joissakin tapauksissa turvallisuusneuvosto ei ota käsiteltäväkseen operaation mandaattia koskevaa päätöslauselmaa siksi, että jokin konfliktin osapuolista ei jostakin syystä hyväksy YK:n mukaantuloa konfliktin ratkaisuun. Myös tällöin konfliktin ratkaiseminen ja tehdyn sopimuksen valvominen kansainvälinen toimin voi kuitenkin olla tarpeen. Lisäksi on mahdollista, että turvallisuusneuvosto käsittelee asian vasta operaation käynnistämisen jälkeen. Edelleen on varsinkin pienten tarkkailutehtävien kohdalla mahdollista, että asiaa ei sen vähäisen merkityksen vuoksi lainkaan viedä turvallisuusneuvoston käsitteilyyn.

Useimmat YK:n jäsenvaltiot ja kansainväliset järjestöt ovat varautuneet siihen, että turvallisuusneuvosto ei kaikissa tapauksissa kykene päätöksentekoon, tai YK:n mandaattia ei voida muusta syystä saada tai hankkia. Tämän vuoksi ne eivät ole kirjanneet operaatioiden käynnistämisen tai joukkojen lähettämisen ehdottomaksi edellytykseksi YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia, vaan ovat varanneet mahdollisuuden päättää viime kädessä itse, onko operaatio tarpeellinen vai ei. Esimerkiksi sellaiset keskeiset kansainväliset järjestöt kuten EU, Nato ja ETYJ eivät ole kirjanneet turvallisuusneuvoston mandaattia suoranaisesti ehdoksi operaatioille. Kansainvälisessä keskustelussa on huomiota kiinnitetty erityisesti siihen, että mandaatin kirjaaminen ehdottomaksi edellytykseksi operaatioille voisi johtaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa humanitaarisista syistä välttämätön tai kyseisten järjestöjen jäsenistön kannalta muutoin välttämätön operaatio jäisi kokonaan toteuttamatta. Operaation toteutumatta jäämisestä voisi seurata konfliktin eskaloituminen laajemmaksi alueelliseksi sodaksi tai mittavien ihmisoikeusloukkausten syntyminen tilanteessa, johon muutoin olisi mahdollisuuksia ja valmius puuttua.

YK:n valtuutuksen saaminen on silti ensisijainen tavoite, ja kaikki kansainväliset järjestöt korostavat toimivansa YK:n peruskirjaa

kunnioittaen. Tilanteet, joissa sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio toteutetaan ilman YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia, ovat poikkeuksellisia. Lähes kaikilla kriisinhallintaoperaatioilla on YK:n turvallisuusneuvoston mandaatti.

2.3.3 Voimankäyttövaltuudet

Kullekin sotilaalliselle operaatiolle vahvistetaan voimankäyttöä sääntelevät kansainvälisen oikeuden normit sekä periaatteet kuten suhteellisuusperiaate, voimankäytön minimoinnin periaate ja välttämättömyysperiaate. Voimankäyttöä sääntöillä ei rajoiteta itsepuolustus-oikeutta, jota harjoitettaessa yksilöt ja yksiköt toimivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Tilanteissa, joissa voimankäyttö ei ole oikeutettua itsepuolustustarkoituksessa, voimaa voidaan käyttää sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa vain voimankäyttöä sääntöjen asettamissa puitteissa.

YK:n, EU:n ja Naton johtamissa operaatioissa voimankäyttöä sääntöjä ovat olleet sisällöllisesti pitkälti samanlaiset. Useimpia operaatioita valmisteltaessa operaatioiden toimeenpanijat pyrkivät antamaan operaatiota toteuttaville joukoille sellaiset valtuudet, jotka mahdollistavat itsepuolustuksen lisäksi voimankäytön viime kädessä myös joukolle annetun tehtävän toteuttamiseksi. Tätä on pidetty tärkeänä erityisesti joukon uskottavuuden ja toimintaedellytysten varmistamiseksi kriisialueella.

Vakiintuneen kansainvälisen käytännön mukaan sotilaallisen kriisinhallintaoperaation voimankäyttöä sääntöjä valmistellaan rinnakkain operaatiosuunnitelman (OPLAN) kanssa. Operaatiosuunnitelman sisältää voimankäyttölinjauksia, -ohjeita ja -rajoituksia, mutta varsinaiset voimankäyttöä sääntöjä hyväksytään erillisessä menettelyssä. Euroopan unionissa operaatiosuunnitelma ja voimankäyttöä sääntöjä hyväksytään neuvostossa osana operaatiokohtaista asiakirjakokonaisuutta. Hyväksymiseen osallistuvat nykyisin kaikissa kriisinhallintaa toimeenpaneivissa organisaatioissa vain jäsenvaltiot. Organisaation ulkopuoliset valtiot saavat operaatiosuunnitelman nähtäväkseen valmistautuessaan osallistumaan kyseessä olevaan operaatioon.

Operaatiosuunnitelman ja voimankäyttö sääntöjen muuttaminen tapahtuu samankaltaisella menettelyllä kuin ensimmäinen hyväksyminen. Muutoksia valmisteltaessa kuullaan yleensä myös operaation toimeenpanevan organisaation ulkopuolisia, joukkoja tarjoavia valtioita.

Operaation voimankäyttö säännöt valmistellaan operaatioesikunnassa operaatiokomentajan johdolla. Vakiintuneen kansainvälisen käytännön mukaan valmistelussa käytetään koodistoja, minkä lisäksi sääntötekstit täydennetään selväkielisiksi ilmaisuiksi. Euroopan unionin tällä hetkellä voimassa oleva koodisto laadittiin käytännön syistä mahdollisimman yhteensopivaksi Naton vastaavan asiakirjan kanssa.

Operaation voimankäyttö säännöt saatetaan voimaan erillisellä asiakirjalla. Myös voimankäyttö sääntöjen muutokset hyväksytään ja saatetaan voimaan vastaavalla tavalla.

Voimankäyttö säännöt sisältävät myös joukon toimintaohjeita ja/tai rajoituksia, jotka eivät sääntele varsinaista voimakeinojen käyttöä. Tällaisia valtuutuksia voivat olla esimerkiksi lupa käyttää kovia ampumatarvikkeita joukon operaation aikaisessa harjoittelussa.

2.3.4 Ulkomaiden lainsäädäntö

Useimmissa EU:n jäsenvaltioissa sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon osallistumisesta on säädetty perustuslailla, joissakin Suomen tavoin erityisellä rauhanturvaamisesta koskevalla lailla (Latvia, Viro, Luxemburg) tai perustuslailla ja erillislailla yhdessä (Saksa, Irlanti). Kahdessa EU:n jäsenvaltiossa operaatioihin osallistumisesta koskeva päätöksentekomenettely on kirjattu puolustushallintoa koskevaan lakiin (Tanska, Espanja).

Kriisinhallintaa koskevat kansalliset lait ovat muotoutuneet sitä mukaan kuin alun perin väliaikaiseksi luotu YK:n rauhanturvaamistoiminta on kehittynyt ja myös muut järjestöt ovat alkaneet toteuttaa operaatioita. YK:n peruskirjan VIII luvussa tarkoitettu alueellisten järjestöjen toimivalta on otettu huomioon useiden EU:n jäsenvaltioiden rauhanturvaamislainsäädännössä viittaamalla ETYJiin. Myös EU mainitaan usean EU:n jäsenvaltion rauhanturvaamislainsäädännössä.

Joidenkin jäsenvaltioiden laeissa mandaatin todetaan tulevan kaikkien niiden järjestöjen kautta, joissa asianomainen valtio on jäsenenä. EU:n jäsenvaltioiden laeissa ei pääsääntöisesti esiinny vaatimusta YK:n turvallisuusneuvoston mandaatista ehtona kansalliselle osallistumispäätökselle.

EU:n jäsenvaltioista Suomen lisäksi vain Irlannilla on lakiin otettu nimenomainen ehto, jonka mukaan osallistuminen on mahdollista vain, mikäli operaatiolla on YK:n mandaatti. Irlannin osallistumisesta rauhanturvaamisoperaatioihin säädetään maan perustuslaissa sekä puolustus- ja poliisilaisissa. Irlannin lainsäädännössä mainitaan sekä YK:n turvallisuusneuvoston että yleiskokouksen päätös osallistumiseen oikeuttavana päätöksenä.

Saksan liittopäivien joulukuussa 2004 hyväksymään sotilaallisia ulkomaan operaatioita koskevaan lakiin ei kirjattu vaatimusta YK:n mandaatista. Saksan perustuslain mukaan osallistumisen edellytyksenä on, että operaatiot ovat sopusoinnussa YK:n periaatteiden kanssa. Osallistuminen perustuu edelleen pääsääntöisesti Liittopäivien täysistunnossa yksinkertaisella ääntenenemmistöllä tehtävään päätökseen. Myös jälkikäteen hankittava parlamentin hyväksyntä on mahdollinen tietyissä erityistapauksissa.

Ruotsissa kriisinhallintatoiminnan perustana on hallitusmuoto sekä eräät erityislait, ennen muuta ulkomaanoperaatioita koskeva laki. Ruotsin hallituksella on valtuudet päättää rauhanturvaamistehtäviin osallistumisesta silloin, kun operaatio perustuu YK:n pyyntöön tai ETYJin päätökseen ja kun kyse on muusta kuin rauhaanpakottamistehtävästä. Jos mandaatti puuttuu tai kyse on pakottamistehtävästä, osallistuminen edellyttää valtiopäivien suostumusta. Käytännössä Ruotsissa on tästä huolimatta tapana viedä pääsääntöisesti kaikki osallistumispäätökset valtiopäivien käsitteelyyn. Useimpien muiden EU:n jäsenvaltioiden tavoin Ruotsi on säilyttänyt viime kädessä itsellään mahdollisuuden osallistumistaan koskeviin päätöksiin.

Norja on osallistunut myös kriisinhallintaoperaatioihin, joilla ei ole ollut YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia. Norjan osallistumispäätös tehdään suurkäräjien laajennessa ulkoasiainvaliokunnassa. Viron kan-

sainvälisestä sotilaallisesta yhteistyöstä annettussa laissa säädetään, että Viro voi osallistua YK:n peruskirjan VI ja VII luvuissa tarkoitettuihin operaatioihin sekä muihin kansainvälisen oikeuden mukaisiin operaatioihin. Osallistumispäätöksen tekee parlamentti hallituksen esityksestä. Alankomaissa ei ole asetettu lainsäädännössä rajoituksia kriisinhallintaoperaatioihin osallistumiselle.

Operaation voimankäyttöä koskevia sääntöjä ei sellaisenaan aseteta muissa EU:n jäsenvaltioissa menettelyä koskeviksi kriteeriksi tehtäessä päätöstä osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon.

Merkitykseltään tai laajuudeltaan vähäisiksi katsottavista tehtävistä tehdään joissakin eurooppalaisissa valtioissa päätös tavanomaista kevyemmällä menettelyllä. Irlannissa kevyemmällä menettelyllä päätetään enintään kahdentoista sotilaan lähettamisestä. Saksan uuden lain mukaan yksinkertaistettu päätösmenettely on mahdollinen, jos operaatio on intensiteetiltään ja merkitykseltään vähäinen.

2.4 Nykytilan arviointi

2.4.1. Lain soveltamisala

Nykyinen rauhanturvaamislaki koskee lain 1 §:n mukaan osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan ja rauhanturvaamistoimintaan. Laissa mainittuja käsitteitä on käytetty rinnakkain, lähtien siitä että ne merkitsevät pääpiirteissään samankaltaista toimintaa, eli sotilashenkilöstön osallistumista ulkomaisiin kriisinhallintatehtäviin.

Laki ei koske siviilihenkilöstön lähettämistä kriisinhallintatehtäviin myöskään siinä tapauksessa, että siviileinä on lähetetty aiemmin sotilasvirassa toimineita henkilöitä. Toisaalta jos rauhanturvaamisorganisaatioon on kuulunut yksittäisiä siviilihenkilöitä (esimerkiksi komentajan poliittinen neuvonantaja), lähettämispäätös on tällaisen henkilön osalta voitu tehdä muun osaston lähettämispäätöksen osana rauhanturvaamislain mukaisesti.

Lakia ei ole sovellettu sotilashenkilöstöön, joka on lähetetty ulkomaille muihin kuin varsinaisiin operatiivisiin kriisinhallintatehtäviin. Tällaista henkilöstöä ovat esimerkiksi kansainvälisiin esikuntatehtäviin lähtevät

henkilöt. Mikäli yksittäiseen kriisinhallintaoperaatioon osallistuttaessa on päätetty samalla lähettää yksi tai useampia upseereita kyseisen operaation komentoketjuun kuuluvaan esikuntaan, on lähettämispäätös tavallisesti tehty osana Suomen osallistumista koskevaa kokonaispäätöstä rauhanturvaamislain mukaisesti.

Lähetettävän henkilöstön osalta nykyisen lain soveltamisala on suhteellisen ongelmaton, eikä lain muutostarvetta näiltä osin ole. Ainoan poikkeuksen, eräänlaisen rajatapauksen muodostavat upseerit, jotka työskentelevät sellaisessa esikunnassa, joka uuden operaation käynnistyessä saatetaan kytkeä operaation komentoketjuun ja joka tällöin siirtyy operaatioalueelle tai sen lähistölle joukkojen esikunnaksi. Näissäkin tapauksissa on päätös suomalaisen esikuntaupseerin siirrosta kriisinhallintaoperaatioon liittyvään tehtävään mahdollista tehdä osana Suomen muuta osallistumista koskevaa päätöstä, mikäli Suomi lähettää kyseiseen operaatioon joukkoja. Mikäli joukkoja ei lähetettäisi, tulisi yksittäisen upseerin lähettamisestä tehdä erillinen päätös rauhanturvaamislain mukaan.

Nykyisessä laissa ei ole selvää säännöstä joukon asettamisesta liikkeellelähtövalmiuteen, esimerkiksi asetettaessa EU:n nopean toiminnan osastoon osallistuvat suomalaiset rauhanturvaajat kuuden kuukauden valmiusvuoroon. Vaikka joukon lähettamisestä kriisialueelle on tehtävä erillinen päätös, myös valmiuteen asettamisella on kustannusvaikutuksia sekä vaikutuksia henkilöstön asemaan.

Rauhanturvaamislain soveltamisalaa koskeva 1 §:n 1 momentin yleissäännös on ollut suhteellisen selkeä. Kriisinhallinta- tai rauhanturvaamistoimintaa koskevaa lakia on sovellettu toteutettaessa kansainvälisiä operaatioita kriisinhallintatarkoituksessa ulkomailta. Tulkintaongelmia ei soveltamisalaa koskevan yleissäännöksen osalta ole näiltä osin käytännössä ilmennyt. Humanitaaristen tehtävien osalta rajanveto joudutaan käytännössä tekemään sillä perusteella, onko kyse kriisinhallintaoperaation muodossa toteutettavasta toiminnasta vai ei. Humanitaarisen avun suojaamistehtävät ovat tavallisesti sotilaallisia. Joissakin tapauksissa myös muita humanitaarisen hätätilan lievittämiseen liittyviä tehtäviä saatetaan antaa kriisinhallintaoperaa-

tiossa palvelevalle sotilasjoukolle.

Lain soveltamisalaan liittyvät, tehtävää koskevat ongelmat liittyvät todennäköisimmin sotilaallisen kriisinhallintaoperaation luonteen määrittelyyn ja siihen liittyviin osallistumista koskeviin rajoituksiin (tarkemmin luvussa 2.4.2.) kuin siihen, onko kyseessä sotilaallinen kriisinhallintatehtävä tai rauhan- turvaamistehtävä vai ei.

Soveltamisalaa koskevassa säännöksessä ei ole nykyisin mainittu koulutus- ja harjoitus- toimintaan liittyviä kysymyksiä, joista laissa säädetään, eikä myöskään kriisinhallintahenkilöstön asemaa. Koska myös uuteen lakiin on tarpeen sisällyttää näistä varsin yksityiskohtaisia määräyksiä, olisi soveltamisalan tarkentaminen näiltä osin perusteltua.

Tulevaisuudessa on kansainvälisen kehityksen myötä varauduttava aiempaa vieläkin monimuotoisempaan toimintaan, esimerkiksi mahdollisuuteen käyttää sotilashenkilöstöä ja -kalustoa luonnononnettomuuksien tai muiden katastrofien sekä terrori-iskujen jälkihoidossa. Rajat ylittävät ihmisen aiheuttamat katastrofit voivat olla esimerkiksi suuria öljy- tai päästöonnettomuuksia. Tällaisen toiminnan jälkihoidotehtävät eivät pääsääntöisesti ole sotilaallista kriisinhallintaa. Näin ollen lain ulkopuolelle on jatkossakin tarpeen jättää sellainen toiminta, joka olisi luonteeltaan lähinnä virka-avun antamista toisen maan viranomaisille, tavallisimmin siviiliviranomaisten auttamiseksi niille kuuluvissa tehtävissä. Tämän toiminnan tuominen sotilaallista kriisinhallintaa koskevan lain piiriin ei ole perusteltua, vaan toiminnasta tulisi säätää muualla lainsäädännössä, esimerkiksi puolustusvoimia tai pelastustointia koskevassa lainsäädännössä.

On kuitenkin mahdollista, että joissakin yksittäisissä tilanteissa toisen maan viranomaisille tai toimintaa organisoivalle kansainväliselle järjestölle annettava tuki toteutettaisiin siten, että tehtävää varten muodostettaisiin sotilaista koostuva joukko toteuttamaan kriisinhallintaa muistuttavaa tehtävää operaation muodossa, jolloin toiminta organisoitaisiin sotilaallisesti. Tällaisessa tilanteessa voitaisiin soveltaa sotilaallista kriisinhallintaa koskevaa lakia.

Muita uusia tilanteita voivat olla EU:n Petersbergin tehtäviin otetut uudet tehtävät,

neuvonta ja tuki sotilasasioissa. Joissakin tapauksissa tällainen toiminta saatetaan järjestää osaksi laaja-alaista kriisinhallintaoperaatiota sillä tavoin, että koulutusta ja neuvontaa antava henkilöstö lähetettäisiin esimerkiksi kriisitilanteen jälkeisen vakauttamisoperaation osana kriisialueelle. Näissä tapauksissa kriisinhallintaa koskevan lain soveltaminen tulisi nykyisenkin lain valossa kysymykseen. Niissä tilanteissa, joissa lähetettäisiin yksittäisiä kouluttajia, on jatkossakin tarkoitukseenmukaista toimia lähettämällä henkilöstöä nykyiseen tapaan virkamatkalle, erityisesti jos kyse on melko lyhytkestoisista tehtävistä.

Nykyinen laki rajaa soveltamisalan ulkopuolelle YK:n peruskirjan 51 artiklassa tarkoitetun kollektiivisen puolustuksen, joka on luonteeltaan kriisinhallinnasta poikkeavaa toimintaa. Tämä rajaus on perusteltu, eikä se ole aiheuttanut soveltamisongelmia rauhan- turvaamislain voimassa ollessa.

2.4.2 Operaatioiden luonne

Suomi osallistuu nykyisin hyvin erityyppiin kriisinhallinnan tehtäviin. Osa niistä on tarkkailutehtäviä, osa taas aktiivisen taisteluvaiheen päätyttyä vaativissa ja jännittyneissä olosuhteissa toteutettuja laajoja vakauttamisoperaatioita, joiden mandaattiin sisältyy myös mahdollisuus pakottamiseen osana sopimuksen tai sopimuksellisen tilan toimeenpanoa. Näissä tapauksissa kyse on ollut kansainvälisen yhteisön laajasti hyväksymän tavoitteen toteuttamisesta, ennen muuta osapuolten välisten taistelujen uudelleen puhkeamisen estämiseksi ja kansainvälisten järjestöjen toiminnan ja avustustoiminnan turvaamiseksi.

Kriisinhallintatoiminnan luonteen muuttamisen huomioon ottaen Suomen on varauduttava myös jatkossa vaativissa olosuhteissa toteutettaviin vakauttamiseen tähtääviin kriisinhallintatehtäviin. Lisäksi on varauduttava siihen, että olosuhteet operaatioalueella saattavat muuttua, ja tehtävän toteuttaminen ja joukkojen oma turvallisuus saattaa vaarantua. Tällainen tilanne syntyi maaliskuussa 2004 Kosovossa, ja se on mahdollinen millä tahansa kriisialueella. Suomalaisten rauhanturvaajien on jo oman turvallisuutensa vuoksi kyetävä toimimaan myös osana sellaista operaa-

tiota, jota vahvennetaan jälkikäteen (esimerkiksi Naton johtamissa operaatioissa Naton nopean toiminnan voimavarasta irrotettavin joukoin).

EU:n kriisinhallintatehtävien määritelmä samoin kuin tähänastinen käytäntö osoittavat, että unionin operaatiot voivat olla tulevaisuudessa luonteeltaan ja tehtäviltään varsin erilaisia. Unionin nopean toiminnan valmiutta kehitetään erityisesti Kongon Buniassa toteutetun kaltaisia, suppeita mutta vaativia ja vaikeissa olosuhteissa toteutettavia tehtäviä varten. Laajimmat unionin tehtävät olisivat todennäköisesti Bosnia-Hertsegovinan operaation tyyppisiä vakauttamistehtäviä.

EU:n nopean toiminnan osastojen perustamisen myötä on syytä varautua siihen, että Suomen odotetaan tulevaisuudessa osallistuvan tähän asti toteutettuja vakauttamisoperaatioita vieläkin vaativampiin kriisinhallintatehtäviin. Nyt voimassa olevan rauhanturvaamislainsäädännön valmistelussa käytetyt määritelmät operaation toteuttamisesta osapuolia koskevan sopimuksen tai sopimuksellisen tilan toimeenpanemiseksi eivät täysin kata tällaisia tilanteita. Unionin nopean toiminnan joukkojen käyttö on mahdollista niin sanottujen Petersbergin tehtävien koko asteikolla, ja niiden tehtäviin voi kuulua myös voimakeinojen käyttöä pakottamistarkoituksessa esimerkiksi siviiliväestön suojaamiseksi sekä taistelevien osapuolten väliin menemistä. Yksittäisen osaston noin 1500 sotilaan vahvuiset joukot eivät voi toteuttaa kovin laajaa operaatiota, ja on selvää, että niiden käyttö voi tulla kyseeseen vain sellaisissa tehtävissä, joista ne voivat kohtuudella suoriutua. Joukot on kuitenkin tarkoitettu varustaa ja kouluttaa toimimaan tarvittaessa myös vihamielisessä toimintaympäristössä, esimerkiksi osapuolten erottamiseksi toisistaan voimakeinoin. Tällaiseen tilanteeseen ne voivat joutua toimiessaan esimerkiksi YK:n laajaa operaatiota edeltävässä tehtävässä.

Lisäksi on otettava huomioon mahdollisuus, että EU:n ja YK:n jäsenenä Suomeen kohdistuisi joissakin erityistilanteissa odotuksia myös osallistumiselle laajempaan rauhanpakottamistehtävään esimerkiksi tukitehtävässä tai lähettämällä operaatioon erityisosaamista tai esikuntaupseereita. Nykylainsäädäntö ei mahdollista osallistumista

kokonaisuutena pakottavaan operaatioon, Suomen osallistumisen luonteesta riippumatta.

Rauhanturvaamislain mukaan lakia ei sovelleta YK:n peruskirjan 42 tai 51 artiklan nojalla toteutettaviin sotilaallisiin pakotetoi-
miin osallistumiseen. Peruskirjan 51 artikla käsittelee tilannetta, jossa YK:n jäsenvaltio joutuu aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, ja joka jää tämän vuoksi luontevasti sotilaallista kriisinhallintaa koskevan lain ulkopuolelle.

Sen sijaan peruskirjan 42 artiklaa koskeva viittaus on ongelmallinen nykykehitystä ajatellen. Päättyessään eri tyyppisistä operaatioista tai valtuuttaessaan niitä, YK:n turvallisuusneuvosto ei vakiintuneen käytännön mukaan viittaa yksittäisiin VII luvun artikloihin, vaan VII lukuun kokonaisuudessaan. Rauhanturvaamislain sisältämä viittaus VII luvun 42 artiklaan on nykytilanteessa merkitykseltään epäselvä. Peruskirjan 42 artiklan mukaan turvallisuusneuvosto voi ryhtyä sellaisiin toimiin ilma-, meri- tai maasotavoimien avulla, joita se pitää tarpeellisina kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi, mikäli 41 artiklassa edellytetyt (ei-sotilaalliset) toimenpiteet ovat osoittautuneet riittämättömiksi tai ne turvallisuusneuvoston käsityksen mukaan ovat riittämättömiä. Artiklaan liittyy VII luvussa tarkemmin hahmotettu YK:n käyttöön perustettava toimeenpanomekanismi, jota ei ole kuitenkaan perustettu. YK:n turvallisuusneuvosto ei ole viitannut edes pakotetomia valtuuttaessaan nimenomaisesti artiklaan 42. Toisaalta artiklassa kuvataan lyhyesti sellaista sotilaallista kriisinhallintatoimintaa, jota itse asiassa jo sisältyy niihin operaatioihin, joihin Suomikin on osallistunut, tai jota YK toteuttaa omissa rauhanturvaamisoperaatioissaan. Jos lain sisältämä viittaus 42 artiklaan tulkit-
tisiin edelleen nimenomaan pakotetointaa koskevaksi rajoitteeksi, se olisi Suomen osallistumista ajatellen ongelmallinen erityisesti osallistuttaessa EU:n nopean toiminnan operaatioihin, samoin kuin tarkasteltaessa Petersbergin kriisinhallintatehtävien koko asteikkoa.

2.4.3 YK:n valtuutus

EU:n jäsenvaltioista ainoastaan Suomella

ja Irlannilla on lainsäädännössään ehto, joka estää osallistumisen ilman YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia toteutettaviin operaatioihin. Suomen rauhanturvaamislaissa poikkeuksia tästä säännöstä ovat ainoastaan ETYJin päätös sekä humanitaariset avustustehtävät ja niiden suojaaminen, jolloin YK:n erityisjärjestön tai viraston pyyntö riittää osallistumisen perusteeksi. Lisäksi osallistuminen operaatioon ilman YK:n mandaattia olisi mahdollista eduskunnan säätämällä erillislilla.

Suomen lainsäädäntö on kansainvälisessä ja EU:n jäsenvaltioiden vertailussa poikkeuksellisen rajoittava. Lähes kaikilla kansainvälisillä kriisinhallintaoperaatioilla on YK:n mandaatti. Kaikki YK:n omat operaatiot perustuvat luonnollisesti YK:n päätökseen, ja kaikilla tällä hetkellä käynnissä olevilla Naton kriisinhallintaoperaatioilla ja EU:n käynnissä olevalla Althea-operaatiolla on YK:n mandaatti. Poikkeustapauksia on vähän, mutta niitä saattaa tulevaisuudessakin erityis-tilanteissa syntyä.

Suomen kannalta ongelmallisia poikkeustapauksia ovat olleet muun muassa sellaiset kooltaan suppeahkot kriisinhallintatehtävät, esimerkiksi valvontatehtävät, joihin muut pohjoismaat tai EU:n jäsenvaltiot ovat osallistuneet, ja joille ei tehtävän tai osallistumisen koon ja osapuolten hyväksynnän vuoksi ole lainkaan haettu YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia. Näissä tehtävissä ei välttämättä ole kyse EU:n johtamasta operaatiosta, vaan esimerkiksi EU:n jäsenvaltioiden tai pohjoismaiden yksittäisinä maina antamasta tuesta jonkin muun alueellisen järjestön kuten Afrikan unionin (AU) toiminnalle tai maaryhmänä toteutettavalle tehtävälle.

Kysymykseen voi myös tulla tilanne, jossa YK:n turvallisuusneuvosto ei pääse yksimielisyyteen jonkin tehtävän mandaatista, vaikka operaatio sinänsä olisi oikeutettu ja tarpeellinen kansainvälisen turvallisuuden näkökulmasta. Turvallisuusneuvoston päätökseen voi vaikuttaa myös sellainen yhden pysyvän jäsenen kansallisten intressiensä vuoksi ottama kanta, joka ei välttämättä lainkaan liity kyseiseen kriisinhallintaoperaatioon. Syntyneessä tilanteessa turvallisuusneuvosto ei kykene tekemään asiassa päätöstä ja kantamaan vastuutaan kansainvälisestä turvallisuudesta.

On myös mahdollista, että kriisin osapuolet pitävät kansainvälistä kriisinhallintaoperaatiota tarkoituksenmukaisena, mutta eivät jostakin syystä hyväksy YK:lle roolia asiassa. Tällöin YK:n päätöksen tekeminen operaatiosta ei olisi tarkoituksenmukaista kriisin ratkaisun kannalta. Osapuolen kanta voi koskea myös jotakin muuta järjestöä, jolloin operaation toteuttaminen jää joko sellaiselle järjestölle, jonka molemmat osapuolet hyväksyvät, tai maaryhmälle. Edelleen voi syntyä tilanteita, joissa turvallisuusneuvosto ei ehdi käsitellä kriisiä ja sen ratkaisemiseen vaadittavaa operaatiota riittävän nopeasti, ja turvallisuusneuvoston mandaatti syntyy vasta operaation käynnistämisen jälkeen. Tällainen tilanne voisi syntyä myös sellaisessa nopeaa liikkeellelähtöä edellyttävässä tehtävässä, jonka EU toteuttaa.

Kaikissa edellä kuvatuissa esimerkkitalanteissa on kyse poikkeustapauksista. Suomen rauhanturvaamislaissa nykyisin oleva ehdoton mandaattivaatimus sulkee kuitenkin kaikissa näissä tapauksissa Suomen osallistumismahdollisuuden pois. Näiltä osin nykyinen laki rajaa kansallista päätöksentekomahdollisuutta useimmista muista maista poikkeavalla tavalla.

Kansainvälinen kehitys ja muiden maiden soveltama lainsäädäntö ja käytäntö antavat perusteen harkita mandaattivaatimuksen ehdottomuuden lieventämistä myös Suomessa. Tällä varmistettaisiin se, että suomalaisten rauhanturvaajien osallistumisesta tehdään aina viime kädessä kansallinen päätös Suomessa tasavallan presidentin toimesta ja eduskunnan myötävaikutuksella. Peruslähtökohta on tästä huolimatta mahdollista säilyttää ennallaan: Suomi kuten muutkin maat pitävät YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia tarpeellisena sotilaallisille kriisinhallintaoperaatioille, ja pyrkivät saattamaan operaatiot turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi.

Koska nykyisessä laissa mainitaan ainoastaan YK:n ja ETYJin päätökseen perustuva osallistuminen, ei lain säännöksistä käy riittävän selvästi ilmi operaation valtuutuksen ja toteuttamisen välinen ero. YK paitsi valtuuttaa muiden järjestöjen toteuttamia operaatioita, myös toteuttaa omia operaatioitaan. Sen sijaan EU ja Nato eivät valtuuta muiden toteuttamia operaatioita. Ne tekevät ainoastaan

itse johtamiaan operaatioita koskevia päätöksiä. ETYJ voisi periaatteessa sekä valtuuttaa operaatioita että päättää omista tehtävistään, joskaan kumpaakaan ei ole käytännössä toteutettu.

2.4.4 Suomen päätöksentekomenettely

Voimassaolevan rauhanturvaamislain päätöksentekomenettelyä koskevat säännökset ovat keskeisiltä osin tarkoituksenmukaiset. Tasavallan presidentin, valtioneuvoston ja eduskunnan rooli on selkeä. Päätöksentekoa koskevat säännökset vaativat kuitenkin eräiltä osin selvennyksiä ja tarkennuksia.

Ensinnäkään valmiuosastoa koskevasta päätöksenteosta ei ole lainkaan säännöksiä nykyisessä laissa. Suomen osallistumista koskevaan päätöksentekoon kuuluu toisaalta päättäminen suomalaisen joukon asettamisesta korkeaan valmiuteen, ja toisaalta päättäminen joukon lähettämisestä valmiuosaston osana kriisialueelle.

Lisäksi rauhanturvaamislain voimankäyttövaltuutta koskevaa säädöstä tarkasteltaessa on otettava huomioon viimeisen kymmenen vuoden aikana kriisinhallintatoiminnassa tapahtuneet merkittävät muutokset. Voimankäyttövaltuuksilla on merkitystä siinä, kuuleeko valtioneuvosto eduskuntaa antamalla sille selonteon vai kuulemalla eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Valtaosa nykyisistä operaatioista on muita kuin perinteistä rauhanturvaamista tarkoitettavia tarkkailu- ja raportointitehtäviä. Operaatioiden tehtäviin kuuluu tilanteen tarkkailun ja seurannan sekä läsnäololla tapahtuvan vakauttamisen ohessa myös tarpeen mukaan osapuolten keskinäisten väkivaltaisuuksien ja etenkin siviiliväestöön kohdistuvien ihmisoikeusloukkausten estäminen, tarvittaessa myös voimakeinoihin turvautuen.

Tämän mahdollistamiseksi operaatioiden voimankäyttövaltuuksia on vastaavasti yhdenmukaistettu eri järjestöjen kesken. Sekä YK että EU ovat laatineet omat mallivoimankäyttö-säännöstönsä, ja EU:n säännöstö perustuu pitkälti Naton aiemmin laatimaan vastaavaan säännöstöön. Näiden mallisääntöjen pohjalta operaation johtajajärjestö laatii kutakin operaatiota varten voimankäyttö-säännöt, joissa varaudutaan myös vaikeisiin tilan-

teisiin operaation kuluessa. Vastaavasti useimpien YK:n, EU:n ja Naton johtamien operaatioiden voimankäyttö-säännöt muistutavat pitkälti toisiaan.

Nykyisen rauhanturvaamislain 2 § edellyttää operaatiota koskevassa päätöksentekomenettelyssä eduskunnan kuulemista kahdella eri tavalla, riippuen siitä ovatko rauhanturvajoukon voimankäyttöä koskevat toimivaltuudet perinteistä rauhanturvaamista laajemmalla vai eivätkä. Säännös on peräisin vuonna 1995 muutetusta rauhanturvaamislaista, joka säädettiin Suomen valmistautuessa osallistumaan ensimmäistä kertaa vaatimaan kriisinhallintatehtävään Bosnia-Hertsegovinassa. Jaottelu koskee nimenomaan käsittelyjärjestystä, eikä laki vuonna 1995 ja 2000 tehtyjen muutosten perusteella sinällään rajoita tasavallan presidentin, valtioneuvoston tai eduskunnan harkintavaltaa mitä tulee Suomen osallistumiseen huomattavin voimankäyttövaltuuksin toimiviin operaatioihin. Suomi on tähän mennessä osallistunut useisiin tällaisiin tehtäviin (Nato-johtoisin IFOR/SFORiin, KFORiin ja ISAFiin sekä EU-johtoiseen Altheaan).

Operaatioiden ja niitä koskevan käsittelyjärjestyksen jaottelu pelkästään voimankäyttövaltuuksien perusteella on edellä kuvatuista syistä (myös kohta 2.2.1) aiempaa ongelmallisempaa. Voimankäyttövaltuuksia ja voimankäyttö-sääntö-asiakirjaa perustellumpaa olisikin arvioida operaation luonnetta kokonaisuudessaan, ottaen erityisesti huomioon myös operaatiolle asetetut tavoitteet, joukon toteutettavaksi annetut tehtävät sekä tehtävän riskitaso. Kansainvälisessä vertailussa pelkästään voimankäyttövaltuuksiin perustuva jako päätöksentekomenettelyssä on poikkeuksellista. Menettelytavan valinta on sen sijaan voitu perustaa esimerkiksi tehtävän luonteelle tai osallistumisen laajuudelle.

Nykyisessä laissa oleva edellä mainittu jaottelu on aiheuttanut käytännön tilanteissa lukuisia ongelmia. Perinteisten YK-rauhanturvaamisoperaatioiden voimankäyttö-säännöksissä oli alun perinkin eroavuuksia, ja yksiselitteinen rajanveto perinteisen ja muun tehtävän välillä pelkästään voimankäyttövaltuuksien nojalla on jossain määrin ongelmallista. Koska lähes kaikilla nykyisillä operaatioilla on perinteisimmistä YK-

tehtävistä poikkeavat voimankäyttövaltuudet, lähes kaikki tehtävät joudutaan käsittelemään selontekomenettelyssä koko eduskuntaa kuullen. Selontekomenettelyä tulisi noudattaa silloinkin, kun Suomi lähettää esimerkiksi yhden tai muutaman esikuntaupseerin jonkin maan pääkaupungissa toimivaan esikuntaan operaatiota koskevaan tehtävään. Lisäksi eri järjestöjen mallivoimankäytösääntöjen perusteella laadittava operaatiokohtainen voimankäytösäännöstö saattaa valmistua vasta aivan operaation käynnistysvaiheen alla. Koska voimankäyttövaltuuksien laajuus on rauhanturvaamislain mukaan yksilöitävä eduskunnan harkittavaksi, jouduttaisiin osallistuspäätös tekemään usein liian myöhään, ajankohtana jolloin suomalaisten rauhanturvaajien tulisi jo olla operaatioalueella. Voimankäyttövaltuudet eivät myöskään sellaisenaan anna riittävän selvää kuvaa siitä, minkälaisesta operaatiosta on perimmältään kyse ja miten riskialttiissa olosuhteissa se toteutetaan.

Tarkoituksenmukaisempaa olisi jaotella operaatiot pikemminkin niiden tosiasiallisen luonteen sekä Suomen osallistumisen laajuuden perusteella. Valtioneuvosto voisi ennen päätöksen esittelemistä tasavallan presidentille kuulla pääsääntöisesti eduskunnan ulkoasianvaliokuntaa. Tästä poikettaisiin kuulemalla eduskuntaa antamalla sille selonteko, mikäli kyse olisi sotilaallisesti erityisen vaativasta operaatiosta, tai mikäli poikkeuksellisesti osallistuttaisiin sellaiseen operaatioon, jolla ei ole YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia.

Tällöinkin operaatioiden jaottelussa sotilaallisesti erityisen vaativiin ja muihin operaatioihin saattaisi tulla esiin rajatapauksia. Erityisen vaativina tehtävinä pidettäisiin kuitenkin aina esimerkiksi kriisinhallintaan osallistumista EU:n nopean toiminnan joukolla, toimeksiannoltaan vaatimaan Nato-johtoiseen vakautusoperaatioon kuten KFORiin tai ISAFiin osallistumista, ja toteuttajatahosta riippumatta ylipäätään osallistumista sellaisiin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin, joihin voi sisältyä pakottamista ja jotka toteutetaan ilmeisen riskialttiissa toimintaympäristössä.

Ei-vaativana voitaisiin pitää esimerkiksi tarkkailutehtäviä, rajalinjan valvontaa sekä

ylipäätään sellaisia tehtäviä, joihin ei sisälly pakottamista. Ratkaisu on viime kädessä aina tarkoituksenmukaista tehdä tapauskohtaisen harkinnan perusteella, jolloin harkinnassa on mahdollista ottaa huomioon poliittisten tekijöiden sekä kansallisten valmiuksien ohella sellaiset keskeiset operaation luonteeseen vaikuttavat tekijät kuten operaation tavoitteet, tehtävät ja toteuttamistapa sekä olosuhteet kriisialueella mukaan luettuna tehtävää koskeva riskiarvio.

Suomi osallistuu joihinkin tehtäviin hyvin pienin henkilömäärin, esimerkiksi lähettämällä joitakin esikuntaupseereita tai tarkkailijoita. Tällaisten päätösten käsittelymenettely olisi tarkoituksenmukaista pitää kevyenä. Pienen, enintään kymmenen hengen ryhmän lähettäminen vaatii nykyisin kansallisen päätöksen tekemisen samalla tavoin kuin muutkin rauhanturvaamistehtävät. Tällaisissa vähäistä osallistumista koskevissa tapauksissa eduskunnan kuuleminen voisi tapahtua antamalla asiasta tieto eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle.

Lakia on tähänastisessa käytännössä sovellettu lähetettäessä sotilashenkilöstöä sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin. Lain mukaan on tehty päätökset myös yksittäisten henkilöiden lähettämisestä esikuntatehtäviin siinä tapauksessa, että kyseessä on ollut yksittäistä operaatiota koskeva esikuntatehtävä kriisialueella. Käytännössä voi myös syntyä tilanne, jossa suomalainen upseeri lähetetään esimerkiksi Euroopassa toimivaan esikuntaan, ja tällainen henkilö siirtyy myöhemmin, yksittäistä operaatiota käynnistettäessä kriisialueelle. Tällöin on ratkaistava, tehdäänkö rauhanturvaamislain mukainen erillinen päätös esikunnan mukana siirtyvän henkilön lähettämisestä, kun yleinen esikuntatehtävä muuttuu kriisialueella toteutettavaksi operaatiokohtaiseksi esikuntatehtäväksi. Päätöksen tekeminen saattaa usein olla mahdollista osana Suomen muuta osallistumista koskevaa päätöksentekoa, joskaan näin ei välttämättä käy kaikissa tapauksissa.

Joissakin tapauksissa suomalaisen rauhanturvaamisorganisaation osana on ulkomaille lähetetty sotilaiden ohessa myös yksi tai useampi siviili. Tällöin päätös on tehty osana koko organisaatiota koskevaa rauhanturvaamislain mukaista menettelyä.

Sen sijaan lakia ei ole sovellettu lähetettävässä siviilihenkilöstöä tai yksittäisiä sotilaita asiantuntijatehtäviin siviiliorganisaatioon, esimerkiksi lähetettäessä sotilasneuvonantaja siviilikriisinhallintaoperaatioon. Jälkimmäisessä tapauksessa asia on kuitenkin käsitelty tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan kokouksessa. Lakia ei ole myöskään sovellettu lähetettäessä vakinaisesta palveluksesta erossa olevaa (evp.) henkilöstöä siviilioperaatioon, koska kyse on tällöin siviilien lähettämisestä. Myöskään yksittäisen siviilin lähettämistä sotilaallisen operaation organisaatioon ei ole käsitelty rauhanturvaamislain mukaisessa järjestyksessä, ellei kyse ole ollut suomalaisjoukon organisaatioon sijoitettavasta henkilöstä, jonka osalta lähettämispäätös tulee tehdyksi joukkoa koskevan päätöksen yhteydessä.

Edellä kuvatuilta osin laissa tarkoitettu päätöksentekomenettely ei edellytä muutoksia.

EU:n nopean toiminnan joukkoihin osallistuttaessa on huomioitava, että joukot asetetaan ensin nopean liikkeellelähden edellyttämään valmiuteen. EU:n valmiuosastojen valmiusaika on kuusi kuukautta kerrallaan. Tämä edellyttää lukuisia käytännön toimenpiteitä ja niitä koskevien päätösten tekemistä. Valmiusjoukkotoiminnasta seuraa se, että toisaalta Suomessa on tehtävä päätös joukkojen asettamisesta korkeaan valmiuteen, ja mikäli joukot tultaisiin lähettämään kriisinhallintaoperaatioon, on sen lisäksi välttämätöntä tehdä kansallinen päätös operaatioon osallistumisesta.

Samaan aikaan, joko ennen osallistumispäätöksen tekemistä tai varsin pian sen jälkeen valmistelun oltua käynnissä, Suomi teki lisäksi neuvostossa EU:n jäsenenä päätöksen operaation toteuttamisesta. EU:n neuvosto voi tehdä operaatiota koskevan päätöksen myös useassa vaiheessa (esimerkiksi operaation konseptia koskeva päätös, päätös operaation perustamista koskevasta yhteisestä toiminnasta sekä operaation käynnistyspäätös).

On huomattava, että neuvosto ei päättää jäsenvaltioiden puolesta siitä, osallistuvatko määrättyt jäsenvaltiot kriisinhallintaoperaatioon, olipa kyseessä normaali kriisinhallintaoperaatio tai korkeaan valmiuteen asetetun

osaston toteuttama operaatio. Vakiintuneen kansainvälisen käytännön mukaisesti kansallisten joukkojen käytöstä ei tehdä ylikansallisia päätöksiä. Yksittäisen valtion joukkojen lähettämisestä tehdään aina kaikissa jäsenmaissa erillinen kansallinen päätös. Lisäksi on huomioitava, että korkeaan valmiuteen on voitu asettaa useampia osastoja, joista kaikkia ei tarvita operaatioissa. Näin ollen tullaan myös nopean toiminnan operaation kohdalla tarvitsemaan Suomen näkökulmasta ainakin kahdentyyppisiä päätöksiä: toisaalta Suomi osallistuu EU:n jäsenvaltiona operaatiota koskevaan päätöksentekoon neuvostossa, ja toisaalta sen on tehtävä kansallisen lainsäädännön mukainen erillinen päätös siitä, lähetetäänkö suomalaisjoukkoja kyseiseen operaatioon. Myös muut EU:n jäsenvaltiot menettelevät samalla tavalla.

Nykyisessä laissa ei huomioida eräitä vakiintuneita viranomaistoimia osallistumista valmisteltaessa. Päätökset osallistumisesta ja osallistumisen lopettamisesta valmistellaan ulkoasiainministeriössä siten, että ulkoasiainministeri on osallistumisasian esittelevä ministeri. Tämä heijastaa sitä, että Suomessa kriisinhallintatoimintaan osallistuminen on osa Suomen harjoittamaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Jo ennen lopullisen osallistumispäätöksen tekemistä on usein tarve valmistella osallistumista, jotta suomalaiset rauhanturvaajat ehtisivät ajoissa kriisialueelle operaation alkaessa. Käytännössä on toimittu niin, että osallistumista koskeva asia käsitellään valmistelevasti tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan kokouksissa. Tämän jälkeen puolustusministeriö voi ryhtyä tarvittaviin varautumis- ja valmistelutoimenpiteisiin mahdollista osallistumispäätöstä ajatellen. Tämä käytäntö on syytä kirjata uuteen lainsäädäntöön.

2.4.5 Suomen perustuslaki ja EU:n sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot

EU:n sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden kohdalla päätöksenteko jakautuu kahteen eri vaiheeseen. Neuvoston päätös EU:n kriisinhallintaoperaation perustamisesta tapahtuu yksimielisesti ja edellyttää siten Suomen myötävaikutusta. Jäsenvaltion osal-

listuminen operaatioon henkilöstöllä tai muilla voimavaroilla tapahtuu operaation perustamispäätöksestä erillisellä kansallisella päätöksellä, joka Suomessa tehtäisiin sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettavan lain nojalla. Operaation perustamista koskevaan päätöksentekoon osallistuminen tapahtuu perustuslain EU-asioiden valmistelua koskevien pykälien pohjalta.

Eduskunnan osallistumisesta Euroopan unionin asioiden kansalliseen valmisteluun ja tietojensaantioikeudesta kansainvälisissä asioissa säädetään perustuslain 96 ja 97 §:ssä. Perustuslain 96 § koskee ehdotuksia sellaisiksi säädöksiksi, sopimuksiksi tai muiksi toimiksi, joista päätetään Euroopan unionissa ja jotka muutoin perustuslain mukaan kuuluisivat eduskunnan toimivaltaan. Valtioneuvoston on toimitettava tällainen ehdotus eduskunnalle viipymättä. Jos ehdotus koskee ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, se käsitellään ulkoasiainvaliokunnassa. Perustuslain 97 §:n mukaan eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan tulee pyynnöstään ja muutoinkin tarpeen mukaan saada valtioneuvostolta selvitys ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevista asioista. Euroopan unionin sotilasoperaatioita koskeva monivaiheinen päätöksentekoprosessi sisältää useita päätöksiä, joiden valmistelusta on tarpeen antaa eduskunnalle tietoja perustuslain säännösten mukaisesti.

Suomen perustuslaki ja eduskunnan työjärjestys antavat runsaasti mahdollisuuksia käsitellä Euroopan unionia koskevia asioita myös eduskunnan täysistunnossa. Perustuslain 96 ja 97 §:n mukaan puhemiesneuvosto voi päättää ottaa minkä tahansa U-, E- tai UTP-asian keskusteltavaksi eduskunnan täysistunnossa, jossa kuitenkin ei tehdä päätöksiä, vaan päätösvalta säilyy ulkoasiainvaliokunnalla tai suurella valiokunnalla. Tämän lisäksi sellaiset perinteiset eduskunnan täysistunnon menettelytavat kuin valtioneuvoston tiedonanto ja selonteko voivat kohdistua myös Euroopan unionia koskeviin kysymyksiin.

Eduskunnan EU-menettelyjen tarkistustoimikunta ei ole mietinnössään ehdottanut muutoksia, jotka johtuisivat perustuslakisopimuksen artikloista, jotka liittyvät EU:n sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Tällaisia tarpeita ei johdu myöskään nykyisen unionisopimuksen nojalla toteutettavista

EU:n sotilaallisista kriisinhallintaoperaatioista. Eduskunnan myötävaikutus operaatioiden perustamista koskevassa päätöksenteossa voidaan jatkossakin hankkia perustuslain 96 ja 97 §:n nojalla.

2.4.6 Kriisinhallintaoperaatioihin osallistumista koskevat sopimukset

Eduskunnan myötävaikutuksen muodoiksi säädetään rauhanturvaamislain 2 §:ssä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kuuleminen tai eduskunnan kuuleminen antamalla sille asiasta selonteko. Rauhanturvaamislaki ei sisällä säännöksiä rauhanturvaamisoperaatioihin osallistumista koskevien sopimusten tekemisessä noudatettavasta menettelystä. Koska Suomen osallistuminen YK:n rauhanturvaamisoperaatioihin edellyttää myös jatkossa YK:n jäsenvaltioiden hyväksymän mallin mukaisten yhteistyöpöytäkirjojen tekemistä, olisi uuteen lakiin tarpeen sisällyttää perustuslain vaatimukset täyttävä valtuutus, joka mahdollistaisi osallistumisen ehtoja sääntelevien pöytäkirjojen tekemisen tasavallan presidentin päätöksellä ja voimaansaatamisen tasavallan presidentin asetuksella sen jälkeen, kun operaation osallistumista koskeva päätös on tehty laissa säädettyjä menettelytapoja noudattaen.

PfP SOFAn ja sen lisäpöytäkirjojen alueellisenä soveltamisalana on Naton jäsenvaltioiden alue ja muiden PfP SOFAn sopimuspuolina olevien rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden alue. EU SOFAn alueellisena soveltamisalana on EU:n jäsenvaltioiden alue. Jotta Suomi voisi riittävän joustavasti sitoutua kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden toteuttamista koskeviin sopimuksiin, joissa mainittujen SOFA-sopimusten soveltamisalueena on operaation tai kriisinhallintaan liittyvän harjoituksen toteuttamisalue, olisi uuteen lakiin sisällytettävä myös tätä koskeva valtuuttava säännös. Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus koskee vain unionin jäsenvaltioiden välisiä vaatimuksia. Sopimusta on tarpeen soveltaa erillisin sitoumuksin myös esimerkiksi operaatioihin osallistuviin kolmansiiin valtioihin. Valtuuttavan säännöksen tulisi kattaa myös sanotut tilanteet.

2.4.7 Operaatioiden käytännön toimeenpano

Kriisinhallintaoperaatioiden käytännön toimeenpanon osalta on tarpeen täsmentää puolustusministeriön ja pääesikunnan toimivaltuuksia lain tasolla. Puolustusministeriö vastaisi toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta. Pääesikunta vastaisi operaatioiden käytännön toimeenpanoon liittyvistä sotilaallisista ja hallinnollisista toimenpiteistä puolustusministeriön toimeksiantojen perusteella.

Kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden käytännön mukainen operatiivisen toimivallan siirtäminen operaation komentajalle on osoittautunut käytännössä tarkoituksenmukaiseksi menettelyksi. Ilmoitus on jatkosakin asianmukaista pitää sotilasteknisenä ilmoitusmenettelyinä. Tulevaisuudessakaan ei ole tarkoitus luovuttaa suomalaisten joukkojen ja henkilöiden rikos-, vahingonkorvaus- ja palvelussuhdeoikeudellista toimivaltaa pois Suomen viranomaisilta.

Kriisinhallintaoperaatioiden sotilaallinen johtaminen pääesikunnasta on niin ikään osoittautunut toimivaksi. Samoin hallinnollisten asioiden käsittely Puolustusvoimien Kansainvälisessä Keskuksessa on tarkoitus säilyttää ennallaan.

2.4.8 Kriisinhallintahenkilöstön aseman ja koulutuksen kehittäminen

Nykyisin rauhanturvaamistehtäviin hakee vuodessa noin 4 000 henkilöä. Hakijamäärän katsotaan olevan riittävä. Sen sijaan ongelmaksi rekrytoinnissa on muodostunut eräissä tapauksissa operaatioissa tarvittavan ammattihenkilöstön saaminen tehtäviin.

Edellä kohdassa 2.2.3 kuvattu koulutusjärjestelmä vastaa hyvin tämän hetken tarpeisiin rekrytoitaessa henkilöstöä perinteisiin rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtäviin, joissa ei vaadita erikoisosaamista tai korkeaa toimintavalmiutta.

Perinteiseen rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatoimintaan riittää jatkossakin, että sitoumuksen tehneistä reserviläisistä pidetään rekisteriä ja itse operaatioon osallistuminen on vapaaehtoista. Joukkojen kokoaminen kuitenkin helpottuisi, jos erityisosaajia voitaisiin harjaannuttaa nykyistä joustavammin

kansainväliseen toimintaympäristöön. Kansainväliseen kriisinhallintaan tarvitaan yhä enenevässä määrin yksilöitä ja pieniä erityisosaamista omaavia joukkoja. EU:n nopean toiminnan joukkoihin osallistuminen tulee korostamaan tätä seikkaa. Kehitys huomioidaan myös kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin liittyvissä koulutussuunnitelmissa.

Pääesikunnan operatiivinen osasto on antanut puolustushaaroille tehtäväksi puolustusministeriön vahvistaman joukkopoolin mukaiset joukkotuotantotehtävät. Joukkotuotannosta vastaavat joukko-osastot ja laitokset laativat tuotettavien joukkojen koulutussuunnitelmat ja esittelevät ne pääesikunnalle hyväksyntää varten kevään 2005 aikana. Koulutussuunnitelmat vahvistetaan käyttöön otettavaksi II/2005 -saapumiserästä alkaen. Jatkossakin on tarkoituksenmukaista, että puolustusvoimien kansainvälinen yhteistoiminta koulutuksessa ja harjoituksissa koordinoidaan pääesikunnasta.

Kansainvälistä koulutusta onkin tarkoitus jatkossa antaa useissa joukko-osastoissa. Kansainvälisen koulutusjakson sisältö ja pituus tulee perustumaan aselajin ja koulutettavan tehtävän todellisiin tarpeisiin, eikä annettun kansainvälisen koulutuksen sisältö ole samanlainen jokaisessa joukossa. Myös palvelusajan pituus määräytyy tarpeen mukaan. Kansainvälisellä koulutusjaksolla joukot osallistuvat lyhytkestoisin kansainvälisiin harjoituksiin ulkomailla, kuten tälläkin hetkellä Porin Prikaatissa kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin koulutettavat.

Tarvittavia erikoisosaamisalueita varten kehitettävien joukkojen osalta varusmiesten vapaaehtoisen hakeutumisen kansainväliseen koulutukseen suunnitellaan tapahtuvan aikaisintaan varusmiesten peruskoulutuskauden jälkeen, jolloin valitaan henkilöstöä koulutushaarojen erikoistehtäviin tai johtajakoulutukseen. Vaihtoehtoisesti henkilöstö voisi hakeutua varusmiespalveluksen aikana tapahtuvaan kansainväliseen koulutukseen vielä erikoiskoulutuskauden jälkeenkin, jolloin palveluksen pääosa kansalliseen puolustukseen liittyen on suoritettu.

Hakeutumista kansainväliseen koulutukseen ei ole mielekäästä tehdä ennen varusmiespalveluksen alkua tai palveluksen alkuvaiheessa. Tämä ei ole myöskään tarkoituk-

senmukaista kehitettävien joukkojen erityisluonteen ja tehtävien vaativuuden takia.

Erikoisosaamista edellyttävien joukkojen tuottaminen toteutettaisiin siis antamalla henkilöstölle kohdennettu erikoiskoulutus sekä harjaannuttamalla kansainväliseen toimintaympäristöön. Kriisinhallintatehtäviin rekrytointi voisi edelleen tapahtua reserviläisten osalta suoraan reservistäkin, mutta varusmiesaikana annettu kansainvälinen yleis- ja/tai erikoiskoulutus parantavat rekrytointiedellytyksiä.

Kriisinhallintahenkilöstöllä tarkoitetaan palvelussitoumuksen tehneitä henkilöitä, kriisinhallintaorganisaatioon kuuluvia henkilöitä ja vaihtohenkilöstöä sekä erikseen varautumis- ja valmistelutehtäviin määrättyjä henkilöitä. Tarkoituksena on määritellä kriisinhallintahenkilöstöksi kaikki kriisinhallintaorganisaatioon kuuluvat sekä näiden vaihtohenkilöstö. Vaihtohenkilöstö on henkilöstöä, jota koulutetaan tai varustetaan kriisinhallintaoperaatiota varten, mutta joka ei vielä kuulu operaatioissa toimivaan kriisinhallintaorganisaatioon. Lisäksi on tarkoitus säätää kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvaksi myös varautumis- ja valmistelutehtäviin kotimaassa ja ulkomailla määrätty henkilöt, jotka eivät voimassa olevan lainsäädännön nojalla kuulu kriisinhallintahenkilöstöön. Tämä mahdollistaa henkilöstön käyttämisen kriisinhallintapalvelussuhteessa valmistelutehtäviin kotimaassa tai operaatioalueella ennen osallistumispäätöksen tekemistä ja kriisinhallintaorganisaation perustamista.

Kriisinhallintahenkilöstö koostuu puolustusvoimien palkatusta henkilöstöstä ja yleisiltä työmarkkinoilta palkatusta henkilöstöstä. Varsinainen kriisinhallintapalvelussuhde alkaa henkilön siirtyessä asianomaisen viranomaisen määräyksestä kriisinhallintaorganisaation palvelukseen.

Laissa säädetään kriisinhallintatehtäviin hakeutumisen vapaaehtoisuudesta ja toiminnassa tarvittavasta palvelussitoumuksista. Tarkoitus on jatkossakin toimia voimassa olevan lain säännöksen sisältämän seitsemän päivän valmiusajan puitteissa silloin, kun kyse ei ole korkeaan valmiuteen asetetun valmiuosaston henkilöstöstä. Valmiuosaston henkilöstö voidaan asettaa viiden päivän lähtövalmiuteen kriisinhallintaoperaatioon.

Valmiuosaston viiden vuorokauden lähtövalmius alkaisi siitä lukien kun tasavallan presidentti on tehnyt valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta päätöksensä sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen. Puolustusministeriön asetuksella säädetään valmiuosaston palkkauksista ja korvauksista, jotta osaston lähtövalmius ja laajempi käytettävyys kriisinhallintaoperaatioissa tulisivat huomioiduksi palvelussuhteen ehdoissa. Valmiuosaston viiden päivän lähtövalmiuden ylläpitäminen edellyttää muutoinkin merkittäviä lisäjärjestelyjä esimerkiksi ennalta annetun koulutuksen muodossa sekä kuljetuksen, huollon ja varustuksen järjestelyjen osalta.

Sitoumus voitaisiin tehdä enintään kahdeksi vuodeksi ja sitä voitaisiin jatkaa enintään vuodeksi kerrallaan. Voimassaolevan lain mukaan sitoumuksen voimassaoloaika on yksi vuosi ja sitä voidaan jatkaa enintään vuodeksi kerrallaan. Muutoksella on tarkoitus mahdollistaa erityisesti valmiuosaston (esimerkiksi EU:n nopean toiminnan joukot) perusteellisempi kouluttaminen ja toimintaan sitoutuminen yhdellä sitoumuksella tarvittavan koulutuksen ja valmiusjakson sekä mahdollisen operaation kattavaksi ajanjaksoksi.

Sitoumuksen vastuullisuuden korostamiseksi sekä tarpeettomien koulutuksesta ja palveluksesta kieltäytymisten välttämiseksi voimassa olevassa laissa on sitoumusveloitteiden laiminlyömisestä seuraamukseksi pääesikunnalle annettu mahdollisuus velvoittaa asianomainen korvaamaan koulutus- ja järjestelykustannukset. Perustuslain 80 §:n 1 momentissa tarkoitetuista yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulee säätää lailla. Tämän takia sitoumusjärjestelmän perusteet määritetään tarkemmin lain tasolla. Laissa säädetään kriisinhallintahenkilöstön toimintavalmius- ja valmiusajasta, sitoumusaikojen enimmäispituuksista sekä sitoumuskorvausten enimmäismäärästä.

Kriisinhallintapalvelussuhteen ehtojen määrittäminen edellyttää poikkeuksia yleisestä työlainsäädännöstä eikä myöskään virkaehtosopimusjärjestelmään liittyvä työtaisteluoikeus voi tulla kysymykseen. Kollektiivisopimusjärjestelmä ei myöskään sovellu yksittäisten rauhanturvaajien palvelussuhteen ehtojen määrittämiseen. Koska vain 10-20

prosenttia kriisinhallintahenkilöstöstä on järjestäytynyt puolustusvoimien henkilöstöjärjestöihin, edellyttää myös reserviläisten tasa-puolinen kohtelu poikkeamista sopimusjärjestelmästä. Päätös Suomen osallistumisesta kriisinhallintatoimintaan on osa kansainvälistä poliittista päätöksentekoprosessia, jonka luonteeseen virkaehtosopimusjärjestelmä ei sovellu hyvin. Kriisinhallintatoiminnan ja sotilasjoukon toiminnan laatu edellyttävät, että poliittisen päätöksentekijän on voitava luottaa siihen, että puolustushallinto toimii annettujen sitoumusten mukaisesti. Vastaavilla perusteilla eduskunta on vahvistanut siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004), ettei virkaehtosopimusjärjestelmää tarvitse soveltaa siviilikriisinhallintahenkilöstöön.

Kriisinhallintahenkilöstön saattaminen valtion virkamiehinä virkaehtosopimusjärjestelmän piiriin muuttaisi kriisinhallintahenkilöstön palvelusvelvollisuutta tavalla, joka ei ole tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi kriisinhallintapalvelussuhteen säätely ei kuulu virkaehtosopimusjärjestelmän piiriin. Palvelussuhde on luokiteltu niin sanotuksi muuksi julkisoikeudelliseksi palvelussuhteeksi, jossa henkilöstön oikeusasema määräytyy kriisinhallintaa koskevien säädösten ja niiden nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Tätä perussäätelyä ei ole tarkoitus muuttaa sitoumus- ja koulutusjärjestelmää kehitettäessä.

Henkilöstöjärjestöjen vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi puolustusministeriö tulee kehittämään nykyistä kuulemismenettelyä neuvotteluprosessin mukaiseksi. Kehitettävän kuulemismenettelyn perusteista tullaan säätämään puolustusministeriön asetuksella.

Joissakin työoikeudellisissa laeissa, kuten opintovapaalaissa (273/1979), työturvallisuuslaissa (738/2002) ja yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004), on viittauksia lain soveltamisesta julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa. Opintovapaalaissa tarkoitettua opintovapaata ei kriisinhallintapalvelussuhteen lyhytaikaisuus ja tehtävien luonne huomioon ottaen voitaisi operaation tai koulutuksen aikana todennäköisesti myöntää, koska siitä aiheutuisi tuntuva haittaa työnantajan harjoittamalle toiminnalle, vaan työnantaja siirtäisi opintovapaan mukaisesti opintovapaan alka-

misajankohtaa. Työturvallisuuslakia sovelletaan kriisinhallintapalvelussuhteeseen samoin rajoituksin kuin muihinkin puolustusvoimien palveluksessa oleviin henkilöihin. Lähtökohdaksi on, että työturvallisuuslakia sovelletaan Suomen maaperällä ja suomalaisessa aluksessa tehtävään työhön. Suomen ulkomaanedustustot ovat Suomen viranomaisia ja Suomen lakia noudatetaan niissä. Työturvallisuuslaki ei siten ole velvoittavana voimassa kriisinhallintaoperaatioissa ja -koulutuksessa ulkomailla. Työturvallisuuslain 6 §:n mukaan lakia ei sovelleta sotilaalliseen harjoitukseen.

Puolustusvoimille kuuluvien kriisinhallintatehtävien hoitaminen edellyttää monenlaisten henkilö- ja muiden tietojen keräämistä ja tallettamista kriisinhallintatehtäviin osallistuvista henkilöistä. Tietojoukko muodostaa henkilötietolaisissa tarkoitettun henkilökisterin. Koska tietojen keräämisen, tallettamisen, käyttämisen ja luovuttamisen perusteista tulisi henkilötietolain säännökset huomioon ottaen säätää lailla, uudistettavaan lakiin olisi sisällytettävä säännökset kriisinhallintahenkilöstökisteristä ja henkilöitä koskevien tietojen rekisteröinnin perusteista.

2.4.9 Kriisinhallintatehtävissä palvelevan sotilaan voimakeinojen käyttö

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole yleistä toimivaltasäännöstä sotilaallisessa kriisinhallintatehtävissä palvelevan sotilaan oikeudesta voimakeinojen käyttöön. Oikeus voimakeinojen käyttöön operaatioalueella perustuu nykyisin rikoslain 4 luvun hätävarjelu- ja pakkotilasäännöksiin sekä vartio-, päivystys- ja poliisitehtävää suorittavan sotilaan osalta rikoslain 45 luvun 26a §:ään.

Kriisinhallintatoiminnan voimankäyttöä koskeva lainsäädäntö ei ole sopusoinnussa voimassa olevan rikoslain kanssa. Rikoslain yleisten oppien uudistuksessa omaksuttiin perusratkaisu, jonka mukaan kaikesta voimakeinojen käytöstä tulee säätää kutakin erityisalaa koskevassa lainsäädännössä. Vaatimus voimakeinojen käytön yksityiskohtaisesta sääntelystä ilmenee rikoslain 4 luvun 6 §:stä. Säännös on tullut voimaan vuoden 2000 rauhanturvaamislain muutoksen jälkeen, eikä sitä ole näin ollen huomioitu voimassa olevassa rauhanturvaamislaisissa.

Tarve säätää tarkemmin sotilaallisessa kriisinhallinnassa käytettävistä voimakeinoista on noussut esiin myös käytännön kriisinhallintatoiminnassa. Olosuhteet kriisinhallintaoperaatioiden toimialueilla saattavat olla erittäin vaativia, yhä monimuotoisempia ja poikkeavat selkeästi normaalioloissa toimivasta yhteiskunnasta. Tilanne operaatioalueella on usein lähempänä aseellisen konfliktin muodostamia poikkeusoloja kuin normaalia rauhanaikaa. Tämän tyyppisissä olosuhteissa kriisinhallintaoperaation tavoitteen saavuttaminen saattaa edellyttää voimakeinojen käyttämistä. Voimankäyttöä koskevan kansallisen lainsäädännön puutteet heijastuvat kriisinhallintajoukkojen toimintaan, johtamiseen ja niiden eri kansallisuutta olevien osien yhteistoimintaan sekä aiheuttavat vakavia turvallisuusriskejä kaikille operaation osapuolille.

Kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että voimankäytön perusteista on säädetty kattavasti kansallisessa lainsäädännössä. Hätävarteluun, pakkotilaan tai rajatun tyyppisiin palvelustehtäviin, kuten vartio-, päivystys- tai poliisitehtävät, perustuva voimankäytön sääntely on osoittautunut riittämättömäksi, vaikeasti tulkittavaksi ja epäyhtenäiseksi. Käytännössä on ilmennyt tilanteita, jolloin kriisinhallintaoperaation mandaatin mukaisille, oikeutetuille ja asianmukaisesti annetuille palvelustehtäville ei ole ollut löydettävissä selkeitä perusteita kansallisesta lainsäädännöstä.

Vuoden 2000 viimeisenä päivänä voimaan tulleen rauhanturvaamislain muutoksen (750/2000) esitöiden mukaan tavoitteena pidettiin sitä, että suomalainen rauhanturvajoukko voi ilman varauksia tai epätietoisuutta sovellettavasta lainsäädännöstä osallistua täysimääräisesti niihin tehtäviin, jotka suomalaiselle rauhanturvaamisorganisaatiolle kansallisen osallistumispäätöksen mukaan kuuluvat. Voimankäytön periaatteiden entistä selkeämpi sääntely loisi tältä osin edellytykset varmistaa, että suomalainen rauhanturvajoukko voi jatkossa osallistua suunniteltuun kriisinhallintaoperaatioon sille asetettujen tavoitteiden edellyttämällä tavalla.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Uuden lain tavoitteena on mahdollistaa Suomen osallistuminen täysimääräisesti erityisesti EU:n, YK:n ja Naton rauhankumppanuusyhteistyön puitteissa toteutettaviin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin ottaen huomioon kansainvälisessä kriisinhallintayhteistyössä tapahtunut kehitys. Uuden lain keskeisenä tavoitteena on myös varmistaa, että Suomen osallistumisesta tehtäisiin aina viime kädessä aito kansallinen päätös Suomessa.

Lain kokonaisuudistus on tarpeen, jotta tulevaisuudessa vältettäisiin toistuvien vähittäisten muutosten tekeminen yksittäisiin kansainvälisiin kehityspiirteisiin reagoimalla.

Osallistumispäätöstä tehtäessä tulee jatkosakin ottaa huomioon kansainvälisen oikeuden ja erityisesti YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet. Niillä operaatioilla, joihin Suomi osallistuisi, tulisi jatkosakin pääsääntöisesti olla YK:n turvallisuusneuvoston mandaatti. Tarkoituksena on kuitenkin mahdollistaa poikkeuksellisesti osallistuminen myös sellaiseen operaatioon, josta YK:n turvallisuusneuvosto ei ole päättänyt. Tällaisia poikkeuksellisia tilanteita voivat olla tapaukset, joissa YK:n mandaattia ei ole mahdollista saada sen vuoksi, että YK:n turvallisuusneuvosto ei kykene päätöksentekoon, tai valtuutusta ei poikkeuksellisesti pyritä hankkimaan esimerkiksi osapuolen toivomuksesta tai operaation vähäisen merkityksen vuoksi tai valtuutus saadaan operaation jo käynnistettyä. Tällöinkin operaation toteuttaminen voi olla kansainvälisen turvallisuuden näkökulmasta hyödyllinen ja tarpeen. Sen toteuttaminen voi tällöin perustua esimerkiksi isäntävaltion tai osapuolten pyyntöön.

Lisäksi tavoitteena on huomioida aiempaa selvemmin YK:n rooli muiden järjestöjen operaatioiden valtuuttajana sekä se, että operaation toteuttajana voi olla YK:n ohella jokin muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä.

Tarkoituksena ei ole muuttaa nykyisin sovellettavaa kansallista päätöksentekomenettelyä, jonka mukaan tasavallan presidentti

päätää Suomen osallistumisesta valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, ja ennen esityksen tekemistä valtioneuvosto kuulee eduskuntaa. Päätöksenteon tulisi jatkossakin olla operaatiokohtaista.

Lain kokonaisuudistuksen tavoitteena on samalla kuitenkin varmistaa, että Suomen kansallisessa päätöksenteossa voidaan ottaa huomioon kaikki osallistuspäätöksen kannalta merkitykselliset tekijät tapauskohtaisen harkinnan pohjaksi, asettamatta lain tasolla päätöksenteolle sellaisia rajoitteita tai reuna-ehdoja, jotka voivat vastoin Suomen omaa etua estää osallistuspäätöksen tekemisen myös poikkeuksellisissa tilanteissa. Erityisenä tavoitteena on mahdollistaa Suomen osallistuminen täysimääräisesti ja tapauskohtaisin päätöksin Euroopan unionin toimeenpanemaan kriisinhallintaan, johon voi myös kuulua nopean valmiuden osastojen käyttö sotilaallisesti vaativiin, pakottamista sisältäviin tehtäviin riskialttiissa olosuhteissa, joissa osapuolten välillä ei ole sopimusta tai sopimuksen verrattavaa tilaa. Samalla tavoitteena on varmistaa, että Suomi kykenee toimimaan osana unionin nopean toiminnan osastoja yhteistyössä muiden osastoihin osallistuvien valtioiden kanssa.

Nopean toiminnan tehtäviin liittyvänä erityisenä tavoitteena on mahdollistaa osallistumista koskevan päätösharkinnan teko operaation luonteen ja merkityksen perusteella, ilman laissa ennalta asetettuja yksittäisen operaation luonnetta koskevia yksityiskohtaisia rajoituksia.

Ehdotetussa laissa ei ole kuitenkaan tarkoitus säätää osallistumisesta YK:n peruskirjan 51 artiklassa tarkoitettuihin puolustustehtäviin tai perustuslakisopimuksessa tarkoitettuun avunantoon hyökkäystilanteessa, mikäli se tarkoittaisi sotilaallisiksi luokiteltavia toimenpiteitä. Näissä tilanteissa sovellettaisiin perustuslain 93 §:n ensimmäisen momentin mukaista menettelyä sodasta ja rauhasta päätettäessä.

Tavoitteena on lisäksi ajanmukaistaa päätöksentekomenettelyä siten, että päätettäessä sotilaallisesti erityisen vaativiin operaatioihin osallistumisesta tai osallistuttaessa operaatioon jolla ei ole turvallisuusneuvoston valtuutusta, ennen päätöksen esittelemistä tasavallan presidentille valtioneuvosto kuulisi koko

eduskuntaa selonteon muodossa. Muissa tapauksissa kuultaisiin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Tarkoituksena on tässä yhteydessä luopua siitä, että valinta selontekomenettelyn ja eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kuulemisen välillä tehtäisiin pelkästään joukoille annettujen voimankäyttövaltuuksien perusteella, sillä ne eivät yksistään anna riittävää kuvaa operaation tavoitteista ja tehtävistä, eivätkä myöskään operaation sotilaallisesta vaativuudesta tai siitä, toteutetaanko operaatio erityisen riskialttiissa ympäristössä.

Tavoitteena olisi joustavoittaa hyvin suppeaa, enintään kymmenen hengen osallistumista koskevaa päätöksentekoa siten, että asiasta annettaisiin tieto eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle.

Keskeisenä tavoitteena on huomioida EU:n valmiuosastoa koskeva tarpeellinen päätöksenteko. Tarkoituksena on, että tasavallan presidentti tekee päätöksen valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta sekä osaston asettamisesta korkeaan valmiuteen että sen lähettämisestä kriisinhallintatehtävään. Jotta valmiuosaston nopea liikkeellelähtö onnistuisi, tarkoituksena on, että valtioneuvosto kuulisi eduskuntaa antamalla sille selonteon ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä tasavallan presidentille jo siinä vaiheessa, kun suomalainen rauhanturvajoukko asetetaan korkeaan valmiuteen. Kun osaston lähettämispäätös tehtäisiin, valtioneuvosto kuulisi eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Mitä tulee itse operaatioita koskevaan päätöksentekoon unionissa, Suomi osallistuu neuvostossa operaation perustamis- ja käynnistyspäätöksen tekemiseen samalla tavoin kuin unionin tähänastisissakin operaatioissa, ja Suomen kanta valmistellaan normaaliin tapaan perustuslain 97 §:n mukaisesti.

Tarkoituksena on lisäksi säätää viranomais-ten toimivallasta sekä varmistaa, että lain tasolla on riittävät säännökset myös operaatioihin valmistautumisesta ja varautumisesta tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan käsiteltäviä asioita. Näiltä osin tavoitteena ei ole muuttaa nykyistä käytäntöä.

Esityksen tavoitteena on saattaa sotilaallista kriisinhallintaa koskeva lainsäädäntö sopuointuun rikoslain yleisten oppien uudistamisen yhteydessä muutetun rikoslain 4 lu-

vun 6 §:n kanssa. Voimakeinojen käytön entistä selkeämpi sääntely luo osaltaan edellytykset sille, että suomalainen joukko voi osallistua kriisinhallintaoperaatioon sille asetettujen tavoitteiden edellyttämällä tavalla.

Tavoitteena on kehittää kriisinhallintahenkilöstön sitoumus- ja koulutusjärjestelmään liittyviä säännöksiä siten, että Suomi kykenee tehokkaasti muodostamaan EU:n valmiuosastoon kuuluvat joukot.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Rauhanturvaamislakia on uudistettu osauudistusten kautta erityisesti kansainvälisen kehityksen myötä. Asian valmistelun yhteydessä on ollut harkittavana lainsäädännön uudistaminen aiempaan tapaan osa-uudistuksena tai kokonaisuudistuksena. Asiaa valmistelleessa työryhmässä päädyttiin kokonaisuudistukseen. Rauhanturvaamislakia on tarpeen sisällöllisesti uudistaa erityisesti kansainvälisen kehityksen, mukaan luettuna EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan kehityksen, myötä. Kokonaisuudistusta puoltavat myös lakitekniset syyt ja tarve yhtenäistää laissa käytettyä käsitteistöä.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan lain uudistamista kokonaisuudessaan eli uuden lain säätämistä. Nykyisin voimassa oleva laki on muotoutunut muuttamalla vähittäin vuonna 1984 säädettyä lakia, eikä se enää kaikilta osin vastaa kansainvälisen kehityksen vaatimuksia.

Esityksessä ehdotetaan lain nimikkeen saattamista ajan tasalle käyttämällä nimikettä "laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta". Vastaavasti lain soveltamisalaa koskevassa säännöksessä käytettäisiin nimikettä sotilaallinen kriisinhallinta. Lisäksi soveltamisalaa koskevassa säännöksessä mainittaisiin kaksi keskeistä laissa tähänkin asti käsiteltyä asiakokonaisuutta, koulutus- ja harjoitustoiminta sekä kriisinhallintahenkilöstön asema.

Soveltamisalaa koskevassa säännöksessä esitetään, että Suomi osallistuisi pääsääntöisesti YK:n turvallisuusneuvoston valtuuttamaan sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan tai poikkeuksellisesti myös muuhun kriisinhallintatoimintaan. Osallistumisesta päätet-

täisiin kaikissa tapauksissa ottaen huomioon YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännökset. Samalla soveltamisalaa koskevassa säännöksessä huomioitaisiin kansainvälisessä käytännössä vakiintunut ero operaatioiden valtuuttamisen ja toteuttamisen välillä. Ainoastaan YK voi valtuuttaa muiden toteuttamia operaatioita. Lisäksi YK, ETYJ, EU, Nato, muut kansainväliset järjestöt sekä maaryhmät voivat tehdä päätöksiä omista operaatioistaan ja toteuttaa niitä.

Aiemman lain tavoin ehdotetaan, että lakia ei sovellettaisi YK:n peruskirjan 51 artiklan nojalla toteuttaviin sotilaallisiin toimiin. Kyseinen artikla koskee puolustautumista hyökkäyksen sattuessa joko kansallisesti tai yhdessä muiden valtioiden kanssa. Ehdotuksen mukaan uuteen lakiin ei oteta lainkaan viittausta YK:n peruskirjan 42 artiklaan. Uudessa laissa ei näin ollen otettaisi ennalta kantaa sellaisen sotilaallisen kriisinhallintatoiminnan luonteeseen, johon Suomi voisi osallistua. Operaation luonnetta ja tehtäviä harkittaisiin huolellisesti erikseen kutakin osallistumis päätöstä tehtäessä.

Esityksessä ehdotetaan päätöksentekomenettelyä koskevien säännösten jakamista kahteen erilliseen pykälään säännösten selkeyden parantamiseksi. Samalla ehdotetaan EU:n valmiuosastojen huomioimista päätöksentekoa koskevissa säännöksissä.

Ensimmäkin säädettäisiin tasavallan presidentin ja valtioneuvoston tehtävistä päätöksentekossa samalta pohjalta kuin nykyisessä rauhanturvaamislaisissa. Tasavallan presidentti päättää osallistumisesta tai osallistumisen lopettamisesta kussakin tapauksessa erikseen valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Lisäksi ehdotetaan, että presidentti tekee samalla tapaa päätöksen myös sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen (valmiuosasto).

Edelleen ehdotetaan jo vakiintunutta käytäntöä kuvaavaa säännöstä, jonka mukaan tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan käsiteltä asiaa valmistelevasti puolustusministeriö voi käsittelyn perusteella ryhtyä osallistumiseen liittyviin varautumis- ja valmistelutoimenpiteisiin. Kuten tähänkin asti, ehdotetaan että puolustusministeriö voi myös päättää

osallistumisen vähäisestä muuttamisesta.

Säännösten selkeyden vuoksi ehdotetaan, että eduskunnan roolista säädettäisiin omassa erillisessä pykälässä. Ennen valtioneuvoston ratkaisuehdotuksen tekemistä tasavallan presidentille valtioneuvosto kuulisi eduskuntaa. Tässä yhteydessä ehdotetaan voimankäyttövaltuuksia koskevan käytännön huomioimista niin, että valintaa koko eduskunnan kuulemisen ja ulkoasiainvaliokunnan kuulemisen välillä ei tehtäisi enää pelkästään operaatiolle vahvistettujen voimankäyttövaltuuksien mukaan. Sen sijaan operaation luonne kokonaisuudessaan sekä YK:n mandaatin mahdollinen puuttuminen olisivat ratkaisevia tekijöitä. Täysistuntokäsittelyä vaatisivat sellaiset operaatiot, jotka ovat joko luonteeltaan sotilaallisesti erityisen vaativia tai jotka eivät perustu YK:n turvallisuusneuvoston valtuutukseen. Muiden tehtävien osalta kuultaisiin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Enintään kymmenen sotilaan lähettämistä annettaisiin tieto ulkoasiainvaliokunnalle.

Lisäksi ehdotetaan, että ennen valmiuosastoon kuuluvan suomalaisen joukon asettamista korkeaan liikkeellelähdevalmiuteen kuultaisiin eduskuntaa selonteon muodossa. Ennen osastoon kuuluvan joukon lähettämistä koskevan ratkaisuehdotuksen tekemistä kuultaisiin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Tämä käsittelytapa toisaalta mahdollistaa koko eduskunnan kuulemisen selonteon muodossa, ja toisaalta varmistaa sen, että kansallinen päätös operaation osallistumisesta voidaan tehdä mahdollisimman nopeasti.

Esityksessä ehdotetaan säännöstä kriisinhallintatehtävissä palvelevan sotilaan oikeudesta voimakeinojen käyttöön. Kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että voimakeinojen käytön perusteista on säädetty riittävän kattavasti kansallisessa lainsäädännössä.

Esityksessä ehdotetaan sotilaallisen kriisinhallinnan sitoumusjärjestelmän kehittämistä siten, että EU:n nopean toiminnan edellyttämät valmiudet kyetään toteuttamaan ja joukon tarvitsema henkilöstö sitouttamaan nopeaan lähtövalmiuteen ja osallistumaan nykyistä vaativampiinkin operaatioihin. Tarkoituksena on luoda menettelyt asianmukaisen varallaolokorvausten maksamiseksi korkeaan valmiuteen asetetulle henkilöstölle.

Lakiehdotukseen sisältyvät myös kriisinhallintahenkilöstörekisteriä koskevat säännökset. Laissa määritellään rekisterin tietosisältö, tietolähteet, tietojen luovuttaminen, säilytysaika ja muu käsittely.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Se, missä laajuudessa Suomi osallistuu sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin, ei perustu välittömästi ehdotettuun lakiin, vaan osallistumista koskeviin erillisiin päätöksiin. Näin ollen tosiasialliset talousarviovaikutukset aiheutuvat vasta niistä tapauskohtaisesti tehtävistä päätöksistä, jotka koskevat suomalaisten joukkojen lähettämistä sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin.

EU:n nopean toiminnan joukkoihin liittyvät valmiuosaston kulut muodostuvat lähinnä henkilöstökuluista. Korkeaan valmiuteen asetetun valmiuosaston henkilöstön palkka ja varallaolokorvaus maksetaan sotilaalliseen rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatoimintaan varatuista varoista. Valmiuosaston ylläpito saattaa jossain määrin rajoittaa Suomen osallistumismahdollisuuksia muihin sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Laissa tarkoitettuun kriisinhallintapalvelussuhteeseen tulevat uutena henkilöstöryhmänä varautumis- ja valmistelutehtäviin määrätyt henkilöt. Myös tällaisen henkilöstön palkkauksesta johtuvat kulut maksetaan sotilaalliseen rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatoimintaan varatuista varoista.

EU:n sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin liittyviä, ns. yhteisiä kuluja koskevat rahoitusperiaatteet (Athena-mekanismi) tulivat voimaan maaliskuussa 2004. Lähtökohdana on, että operaatioon osallistuvat maat kattavat itse osallistumisestaan aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta niitä Athenamekanismin erikseen määrittelemiä kustannuksia, jotka voidaan sisällyttää operaation yhteisiin kuluihin. Näihin melko suppeasti määriteltyihin yhteisiin kuluihin kelpuutetaan lähinnä vain sellaisia menoja, jotka hyödyttävät koko operaatiota eivätkä ainoastaan sitä tai niitä maita, joiden rauhanturvaajien toimintaan ao. kulut liittyvät (kuten operaation

eri esikuntien kulut, kaikkien osallistujamaiden käyttämiin lentokenttiin tai satamiin liittyvät kustannukset). Rahoitusavain määrittelee kunkin jäsenmaan osuuden operaatioiden yhteisistä kuluista, Suomen osuus on 1,52%.

Athena-mekanismia on sovellettu ensimmäistä kertaa Bosnia-Hertsegovinan Althea-operaatioon. Ao. operaation yhteisten kulujen kokonaisbudjetti vuosille 2004-05 on noin 72 miljoonaa euroa, josta Suomi maksaa 1,52% eli noin 1,1 miljoonaa. - Kuusitoista jäsenmaata (ml. Suomi) päättivät joulukuussa 2004 Athenan alaisuuteen kuuluvan vapaaehtoisen käynnistysrahaston perustamisesta. Vapaaehtoisrahasto koskee ensisijaisesti EU:n tulevia nopean toiminnan operaatioita ja sen suuruus on 10 miljoonaa euroa. Käynnistysrahastoon osallistumattomat maat ovat sitoutuneet maksamaan osuutensa 5 päivän kuluessa siitä, kun Athenan sihteeristö pyytää suorituksia.

Esityksessä tarkoitettujen lain mukaiset toiminnot toteutetaan, kuten voimassa olevan rauhanturvalainkin mukaiset, valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen ulkoasiainministeriölle ja puolustusministeriölle myönnettyjen määrärahojen rajoissa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole vaikutusta ministeriöiden väliseen toimivallanjakoon. Ulkoasiainministeriö valmistelee edelleen Suomen osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan ja osallistumisen lopettamista koskevat päätökset. Osallistumispäätökseen liittyvät sotilaalliset ja puolustuspoliittiset perusteet valmistellaan edelleen puolustusministeriössä.

Kriisinhallintaoperaatioiden käytännön toimeenpanon osalta on tarpeen täsmentää puolustusministeriön ja pääesikunnan toimivaltuuksia. Puolustusministeriö vastaisi toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta. Pääesikunta vastaisi operaatioiden käytännön toimeenpanoon liittyvistä sotilaallisista ja hallinnollisista toimenpiteistä puolustusministeriön toimeksiantojen perusteella.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Lakiehdotus parantaa Suomen mahdollisuuksia osallistua kansainvälisen kehityksen

myötä muuttuneeseen sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan ja parantaa erityisesti Suomen valmiuksia osallistua EU:n nopean toiminnan joukkoihin.

EU:n nopean toiminnan joukkoihin osallistuminen vaikuttaa lähinnä tarvittavan henkilöstön koulutuksen määrään. Tarkoituksena on luoda henkilöstölle riittävät valmiudet nykyistä vaativampiinkin tehtäviin osallistumiseksi. Tarvittavaa henkilöstöä tullaan rekrytoimaan kevään 2006 aikana Suomen osallistumiseksi EU:n monikansalliseen taisteluosastoon 1 päivästä tammikuuta 2007 alkaen. Henkilöstö tulee olemaan pääosin puolustusvoimien palkattua henkilöstöä tai kriisinhallintapalvelussuhteeseen erityiseen valmistelettehtävään palkattavaa henkilöstöä. Lisäksi tiettyjä erikoisosaajia tullaan kouluttamaan voimassa olevan koulutusjärjestelmän puitteissa.

Puolustusvoimien palkattu henkilöstö on kriisinhallintapalvelussuhteen aikana virkavapaalla puolustusvoimien tehtävästä. Muu kriisinhallintahenkilöstökin on oikeutettu työ- tai virkasuhteen jatkumiseen kriisinhallintapalvelussuhteen päätyttyä. Tarvittava lisähenkilöstön määrä tulee kuitenkin olemaan vähäinen ja palvelussuhteen kokonaiskesto vastaa keskimäärin nykyisissä kriisinhallintaoperaatioissa palvelevan henkilöstön palvelussuhdetta. Näin ollen EU:n nopean toiminnan joukkoihin rekrytoitavan henkilöstön asemaan liittyvän sääntelyn yhteiskunnalliset vaikutukset on arvioitavissa vähäisiksi.

Sotilaallisen kriisinhallinnan, johon Suomi voisi lakiehdotuksen nojalla osallistua, tavoitteena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen, humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen tai siviilien suojaaminen. Kriisien ratkaisu ja kriisialueen vakauttaminen tähtää nimenomaan kriisialueen yhteiskunnan normalisointiin, mikä on erityisen tärkeää siviiliväestön elinolosuhteiden parantamisen kannalta. Kriisialueen vakauttaminen ja siviiliväestön suojelu vaikuttaa erityisesti kriisiolosuhteissa haavoittuvaisten väestöosien, kuten naisten ja lasten oloihin. Lain nojalla toteutettavan sotilaallisen kriisinhallinnan yhtenä tavoitteena on edistää tasa-arvoa, lasten oikeuksia ja yleisemminkin ihmisoikeuksien toteutumista operaation toteutusalueella.

Suomessa tavoitteena on myös naispuolisten rauhanturvaajien määrän kasvattaminen.

Sotilaallisen kriisinhallinnan kielteisiä vaikutuksia, kuten prostituutiota, naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa ihmiskauppaa, seksuaalista hyväksikäyttöä ja terveysongelmia, pyritään Suomessa järjestelmällisesti ennaltaehkäisemään. YK:n ja ETYJin normatiiviseen puiteistoon nojautuen kansainväliset järjestöt ja rauhanturvaorganisaatiot ovat ryhtyneet tehostamaan muun muassa ihmiskaupan vastaista toimintaa sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä. Suomi on rauhankumppanuuden kautta ollut mukana kehittämissä Naton ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa, jonka kautta rauhanturvaoperaatioihin osallistuvalla henkilöstöllä kokonaisuudessaan laaditaan erityinen ihmiskaupan vastainen koulutuskokonaisuus samoin kuin käyttäytymissäännöt, jotka tarkoittavat nollatoleranssia ihmiskaupan osalta. Rauhanturvaajat koulutetaan havaitsemaan alueella esiintyvää ihmiskauppaa ja puuttumaan siihen osana operaation normaalia toimintaa. Keskeistä on myös vakiinnuttaa tiivis yhteistyöverkosto operaation isäntävaltion, paikallisten toimijoiden, kriisialueella toimivien instituutioiden ja kansalaisjärjestöjen kesken.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Ulkoasiainministeriö asetti 8 päivänä joulukuuta 2004 työryhmän tarkastelemaan rauhanturvaamislain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamistarvetta. Työryhmässä olivat edustettuina ulkoasiainministeriön lisäksi tasavallan presidentin kanslia, valtioneuvoston kanslia, puolustusministeriö, pääesikunta ja oikeusministeriö. Työryhmän tehtävänä oli selvittää rauhanturvaamislain ja muun siihen liittyvän lainsäädännön uudistamistarpeet sekä laatia tarpeellinen esitys lainsäädännön muuttamiseksi.

Työryhmä on kuullut valmisteluvaiheessa Upseeriliittoa, Päälystöliittoa sekä Sotilasammattiliittoa.

Työryhmä luovutti mietintönsä 10 päivänä toukokuuta 2005.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Puolustusministeriö pyysi rauhanturvaamislain uudistamista selvittäneen työryhmän mietinnöstä lausunnot tasavallan presidentin kansliasta, valtioneuvoston kansliasta, ministeriöltä, oikeuskanslerinvirastosta, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta, tietosuojavaltuutetun toimistosta, Rajavartiolaitoksen esikunnasta, Pääesikunnasta, Valtion työmarkkinalaitokselta, Elinkeinoelämän keskusliitolta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöltä, Toimihenkilökeskusjärjestöltä, AKAVA ry:ltä, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestöltä, Palkansaaja Pardia ry:ltä, Valtion yhteistyöjärjestöltä, Upseeriliitolta, Päälystöliitolta, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitolta, Sotilasammattiliitolta, Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitolta, Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitolta, Tehyiltä, metallityöväen liitto ry:ltä, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Yrittäjiltä, Tasa-arvoasiain neuvottelukunnalta, Suomen YK-liitolta, Suomen Punaiselta Ristiltä, Crisis Management Initiative ry:ltä, Amnesty International'ta, STETELtä, Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry:ltä, Suomen Rauhanturvaajaliitto ry:ltä, Ulkopoliittiselta instituutilta, Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskukselta, Helsingin yliopiston oikeustieteelliseltä tiedekunnalta, Lapin yliopiston oikeustieteelliseltä tiedekunnalta.

Saaduissa lausunnoissa ehdotettuja muutoksia on pidetty pääsääntöisesti tarpeellisina ja kannatettavina. Lausunnoissa esitetyt muutosehdotukset on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle suunnitellaan annettavaksi syysistuntokaudella 2005 hallituksen esitys perustuslakisopimuksen hyväksymisestä. Tällä hallituksen esityksellä on tarkoitus muun ohella luoda valmiudet osallistua perustuslakisopimuksen mukaiseen sotilaalliseen kriisinhallintaan. Petersbergin tehtävistä määrätään kuitenkin jo unionisopimuksessa ja unionin nopean toiminnan voimavarojen luominen on käynnistetty jo marraskuussa 2004 pidetyssä sotilasvoimavarakonferens-

sisä. Esityksen eduskuntakäsittely tai siihen sisältyvien lakien voimaansaattaminen ei ole näin ollen riippuvainen perustuslakisopimuksen hyväksymistä koskevan esityksen käsitte-lystä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta

Lain nimike.

Suomessa on jo aiemmassa lainsäädännössä rauhanturvaamisen rinnalla vakiintunut käyttöön ilmaisu sotilaallinen kriisinhallinta, joka ehdotetaan otettavaksi myös uuden lain nimikkeeseen. Käsite "rauhanturvaamistoiminta" on otettu käyttöön Suomen rauhanturvaamislaissa, koska laki valmisteltiin aikanaan perinteiseen YK:n rauhanturvaamistoimintaan osallistumista varten. YK:n peruskirjassa ei käytetä käsitettä rauhanturvaamistoiminta, mutta termi oli vakiintunut YK:n käytännön kautta. Kylmän sodan jälkeen kansainvälisissä järjestöissä yleistyi käsite sotilaallinen kriisinhallinta erotuksena valtioiden alueen puolustustehtävästä. Termin sotilaallinen kriisinhallinta tarve on korostunut kansainvälisessä käytännössä erityisesti sen jälkeen, kun siviilikriisinhallinnan tehtävät yleistyivät. Sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan käsitteillä ilmaistaan se, toteutetaanko tehtävä sotilas- vai siviilihenkilöstöä käyttämällä. Uusi lain nimike ilmentäisi kansainvälisten järjestöjen, erityisesti Euroopan unionin, puitteissa tehtävästä yhteistyöstä vakiintuneesti käytettyä ilmaisu. Ehdotettu nimike kuvaa riittävän selkeästi säädöksen sisältöä. Soveltamisalaa koskevat säännökset puolestaan ratkaisevat milloin ja miten lakia sovelletaan.

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lueteltavaksi asiakokonaisuudet, joista laissa säädetään. Kansainvälisellä sotilaallisella kriisinhallinnalla tarkoitetaan tässä laissa sotilaallisin keinoin toteutettavia kriisinhallintatehtäviä. Kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan sisältyvät muun muassa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu kriisinhallintatehtävät eli niin sanotut Petersbergin tehtävät. Perustuslakisopimuksen III-309 artiklassa mainittuihin kriisinhallintatehtäviin kuuluvat yhteiset toimet aseidenrii-

sunnan alalla, humanitaariset ja pelastustehtävät, neuvonta ja tuki sotilasasioissa, konfliktienesto- ja rauhanturvaamistehtävät, taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhaneläytys ja konfliktinjälkeinen vaikkauttaminen mukaan luettuina eli niin sanotut tarkennetut Petersbergin tehtävät. Mainitut tehtävät ovat esimerkkejä. Perustuslakisopimuksen III-309 artiklassa tarkoitettujen tehtävien yhteydessä unioni voi käyttää siviili- ja sotilasvoimavaroja. Tämän lain soveltamisalaa mainitut tehtävät kuuluvat siltä osin kuin käytetään sotilasvoimavaroja.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomi osallistuisi edelleen pääsääntöisesti vain operaatioihin, jotka YK:n turvallisuusneuvosto on valtuuttanut. Poikkeuksellisesti Suomi voisi kuitenkin osallistua myös muuhun kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan. Tällaisia tilanteita voivat olla operaatiot, joissa on kysymys kohdevaltion suostumuksella tai pyynnöstä toteutettavasta perinteisestä rauhanturvaamistoiminnasta, joka ei sisällä sotilaallista pakottamista. YK:n turvallisuusneuvoston valtuutus tällaiselle operaatiolle ei ole kansainvälisoikeudellisesti välttämätön, eikä Suomen lainsäädännössä ole tarkoituksenmukaista rajoittaa Suomen osallistumista tällaiseen toimintaan. Tällaisia tilanteita olisivat myös voimassa olevassa laissa säädetty mahdollisuus osallistua ETYJin päätöksen perustuvaan sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä YK:n erityisjärjestön tai viraston pyyntöön perustuvaan humanitaarisen avustustoiminnan tai siviiliväestön suojaamiseen. Lisäksi kyseeseen voisi tulla osallistuminen sellaisiin vähäisinä pidettäviin tehtäviin, joille ei niiden vähäisyyden vuoksi ole tarkoitus pyytää turvallisuusneuvoston valtuutusta. Suomi voisi 2 momentin nojalla päättää osallistumisesta operaatioon poikkeuksellisesti myös silloin, kun osallistumista pidetään oikeutettuna, vaikka sillä ei olisi YK:n turvallisuusneuvoston valtuutusta. Osallistumista harkittaessa huomioon tulisi ottaa YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet ja muut Suomea velvoittavat kansainvälisen oikeuden säännöt. Lisäksi tulisi ottaa huomioon myös se,

onko EU:ssa tehty mahdollisesti päätös osallistua kyseisen kriisin hoitamiseen sotilaallisen kriisinhallinnan keinoin. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa erityisesti se, että Suomi voi oman harkintansa mukaisesti osallistua Euroopan unionin valmiusjoukkojen toimintaan. Säännöksen soveltamisessa tulkintavaikutusta olisi myös perustuslain 1 §:n 3 momentin säännöksellä, jonka mukaan Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi. Suomen kansainvälisen yhteistyön tavoitteisiin voidaan lukea myös sellaisten valtiotieteiden perusarvojen, kuten kansanvaltaisuuden ja oikeusvaltion periaatteiden lujittaminen.

Pykälän 2 momentissa määritellään sellaisen sotilaallisen kriisinhallinnan tarkoitus, johon Suomi voisi tämän lain nojalla osallistua. Kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen mainitaan YK:n peruskirjan VII luvussa sekä talouspakotteiden että sotilaallisten toimenpiteiden yhteydessä. Humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen tai siviiliväestön suojaaminen mainitaan myös voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentissa. Niiden sisällyttäminen lakiin tukee Suomen pyrkimyksiä kansainvälisen yhteisön suojeluvastuun kehittämiseksi ja sellaisten ratkaisujen edistämiseksi, joiden avulla voidaan entistä paremmin suojella siviiliväestöä ja ehkäistä humanitaarisia katastrofeja.

Pykälän 3 momentin mukaan Suomi voisi osallistua kriisinhallintaan, jonka toimeenpanijana on YK, ETYJ, EU taikka muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä. Säännöksessä mainitaan nimeltä sotilaallisen kriisinhallinnan kannalta merkitykselliset kansainväliset järjestöt, joissa Suomi on jäsenenä. Mainituista järjestöistä YK ja EU toimivat nykyisin sotilaallista kriisinhallintaa toteuttavina järjestöinä. Säännös kattaisi Suomen osallistumisen EU:n valmiusjoukkojen toimintaan samoin kuin muihinkin EU:n toteuttamiin operaatioihin. ETYJ on hyväksynyt perusteet myös sotilaalliselle kriisinhallinnalle, mutta ei ole toistaiseksi ryhtynyt toteuttamaan sotilaallisia kriisinhallintaoperaatioita. Muuna sotilaallista kriisinhallintaa toteuttavana järjestönä voidaan mainita erityisesti

Nato, jonka toteuttamiin operaatioihin Balkanilla ja Afganistanissa Suomi osallistuu. Sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä toteutetaan toisinaan myös maaryhmän toimesta. Maaryhmänkin osalta kysymys olisi aina nimenomaisesta kriisinhallintaoperaatiosta, joka täyttää pykälän 2 momentissa säädetyt edellytykset. Operaation toteuttamisella tulisi olla joko YK:n turvallisuusneuvoston mandaatti tai sillä tulisi olla muulla tavoin todettu Euroopan unionin poliittisten linjausten mukainen laaja kansainvälinen tuki. Sen tulisi olla yleisesti ja erityisesti kohdemaan hyväksymä, kuten esimerkiksi ISAF-operaatio, joka oli kahden ensimmäisen vuoden ajan maaryhmän toteuttama operaatio tai Nubavuorten tarkkailumissio.

Pykälän 4 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi nykyisen lain tapaan YK:n peruskirjan 51 artiklan nojalla toteutettaviin toimiin osallistumiseen. Peruskirjan 51 artiklassa määrätään toimenpiteistä, joihin valtiot voivat ryhtyä käyttäkseen kansainvälisen oikeuden mukaista puolustautumisoikeuttaan, kun jokin YK:n jäsenvaltio on joutunut aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Puolustautumista koskevat toimenpiteet aseellisessa hyökkäystilanteessa jäävät luontevasti sotilaallista kriisinhallintaa koskevan lain ulkopuolelle. Lain soveltamisalan rajauksessa ei sen sijaan enää viitata YK:n peruskirjan 42 artiklan nojalla toteutettaviin sotilaallisiin pakotetoiimiin. Nykyisessä laissa olevaa viitasta peruskirjan 42 artiklaan ei pidetä tarkoituksenmukaisena, koska turvallisuusneuvosto ei vakiintuneen käytäntönsä mukaan viittaa kriisinhallintaoperaatioita koskevissa päätöslauselmissaan nimenomaisesti kyseiseen artiklaan, vaan peruskirjan VII lukuun kokonaisuutena. Peruskirjan 42 artiklan mukaan turvallisuusneuvosto voi ryhtyä sellaisiin toimiin ilma-, meri- tai maasotavoimien avulla, joita se pitää tarpeellisina kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi, mikäli peruskirjan 41 artiklassa edellytetyt (ei-sotilaalliset) toimenpiteet ovat osoittautuneet riittämättömiksi tai ne turvallisuusneuvoston käsityksen mukaan olisivat riittämättömiä. Peruskirjan 42 artiklassa kuvataan sellaisia tehtäviä, joita sisältyy operaatioihin, joihin Suomi on jo osallistunut. Mikäli viittaus 42 artiklaan tulkittaisiin

uudessakin laissa nimenomaan pakotetoimintaa koskevaksi rajaukseksi, se olisi ongelmallinen osallistuttaessa Euroopan unionin nopean valmiuden osastojen toimintaan ja mahdollisesti muihinkin Petersbergin kriisinhallintamääritelmän asteikkoon sisältyviin tehtäviin.

2 §. *Osallistumisesta ja varautumisesta päättäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisesta ja osallistumisen lopettamisesta tekee kunin operaation osalta erikseen tasavallan presidentti. Presidentin päätöksenteko tapahtuu perustuslain 58 §:n mukaisesti valtioneuvostossa sen ratkaisuehdotuksesta. Päätöksenteko vastaa voimassa olevassa rauhanturvaa- mislaisissa olevaa menettelyä. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, joka koskee päätöstä sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen (valmiuosasto) varauduttaessa osallistumaan sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään. Myös sitä koskeva päätöksenteko tapahtuu perustuslain 58 §:n mukaisesti. Ratkaisuehdotukset esitellään valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) ja nykyisen käytännön mukaisesti edelleen ulkoasiainministeriöstä. Osallistumispäätökseen liittyvät sotilaalliset ja puolustuspoliittiset perusteet valmistellaan edelleen puolustusministeriössä.

Pykälän 2 momentin mukaan puolustusministeriö voi ryhtyä osallistumiseen liittyviin valmistelu- ja varautumistehtäviin sen jälkeen, kun tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta ovat yhteisessä kokouksessa käsitelleet asiaa valmistelevasti. Momentissa tarkoitetuilla valmistelu- ja varautumistoi- menpiteillä tarkoitetaan kriisinhallintaoperaation toteuttamiseksi tarvittavia ennakoivia toimenpiteitä. Niihin sisältyy muun muassa tarvittavan materiaalin hankinta, henkilöstön rekrytointi ja mahdollisen koulutuksen aloittaminen sekä tiettyjen operaation huoltoon ja kuljetuksiin liittyvien toimenpiteiden aloittaminen. Lisäksi varautumiseen liittyy kiinteästi erityisten tiedustelu- ja valmisteluosastojen lähettäminen tulevalle toimialueelle suunnittelemaan operaation perustamista ja toteuttamista.

Tarve käynnistää valmistelu- ja varautumistoi- menpiteet jo ennen lopullisen osallis-

tumispäätöksen tekemistä korostuu uusissa nopean toiminnan operatioissa. Valmiuosaston kouluttautuminen ja harjoittaminen osana monikansallista joukkoa tulee vaati- maan entistä enemmän valmistelu- ja varau- tumistoimintaa. Valmistelutoimenpiteisiin si- sältyy myös mahdollisuus nimetä kansallinen valmiuosaston komentaja jo ennen koulutus- kauden alkua.

Pykälän 3 momentin mukaan puolustusmi- nisteriö voi nykyiseen tapaan päättää operaa- tion aikana osallistumisen vähäisestä laajen- tamisesta ja supistamisesta.

3 §. *Eduskunnan osallistuminen päätöksente- ko.* Eduskunnan myötävaikuttamisen muodot päätöksenteossa säilyvät ehdotetussa laissa pääosin samanlaisina kuin rauhantur- vaamislaisissa. Ennen Suomen osallistumista koskevan ratkaisuehdotuksen tekemistä val- tioneuvoston on pykälän 1 momentin mu- kaan kuultava eduskunnan ulkoasiainvalio- kuntaa. Valtioneuvoston on kuitenkin tietyn- laisissa tilanteissa kuultava koko eduskuntaa antamalla asiasta selonteko perustuslain 44 §:n mukaisesti. Selontekomenettelyä on nou- datettava, jos suunnitteilla on osallistuminen sotilaallisesti erityisen vaativaan kriisinhallintatehtävään. Laissa luovutaan käyttämästä voimankäyttövaltuuksia eduskunnan myötä- vaikuttamisen muotoa yksinomaan määrää- vänä tekijänä, koska se on osoittautunut käy- tännössä ongelmalliseksi.

Ehdotuksen mukaan käsittelyjärjestys mää- räytyisi sen sijaan kriisinhallintaoperaation tosiasiallisen luonteen perusteella. Sotilaalli- sesti vaativana kriisinhallintatehtävänä pidet- täisiin operaatiota, jonka toteuttamisen arvi- oitaisiin toimialueen olosuhteet huomioon ot- taen sisältävän merkittäviä riskejä. Sotilaalli- sesti vaativana kriisinhallintatehtävänä pidet- täisiin toteuttavasta tahosta riippumatta myös sellaisia tehtäviä, joihin voi sisältyä sotilaal- lisia pakotetoimia. Operaatioiden jaottelussa sotilaallisesti erityisen vaativiin ja muihin operaatioihin saattaisi tulla esiin rajatapauk- sia. Erityisen vaativina tehtävinä pidettäisiin kuitenkin aina esimerkiksi osallistumista kriisinhallintaan EU:n nopean toiminnan joukolla, toimeksiannoltaan vaativaan Nato- johtoiseen vakautusoperaatioon kuten KFO- Riin tai ISAFiin osallistumista, ja toteuttaja- tahosta riippumatta ylipäätään osallistumista

sellaisiin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin, joihin voi sisältyä pakottamista ja jotka toteutetaan ilmeisen riskialttiissa toimintaympäristössä. Ei-vaativina tehtävinä voitaisiin pitää esimerkiksi tarkkailutehtäviä, rajalinjan valvontaa sekä ylipäätään sellaisia tehtäviä, joihin ei sisälly pakottamista. Ratkaisu on viime kädessä aina tarkoituksenmukaista tehdä tapauskohtaisen harkinnan perusteella, jolloin harkinnassa on mahdollista ottaa huomioon poliittisten tekijöiden sekä kansallisten valmiuksien ohella sellaiset keskeiset operaation luonteeseen vaikuttavat tekijät kuten operaation tavoitteet, tehtävät ja toteuttamistapa sekä olosuhteet kriisialueella mukaan luettuna tehtävää koskeva riskiarvio. Lain soveltamisalasta poistetaan nykyisen rauhanturvaa-
mislain viittaus YK:n peruskirjan 42 artiklan nojalla toteutettaviin sotilaallisiin pakotetoi-
miin, mutta eduskunta voi täysistunnonsa-
an ottaa kantaa siihen, onko Suomen osallistu-
minen sotilaallisia pakotetomia sisältävään
operaatioon puollettavissa.

Selontekomenettelyä on 1 momentin mu-
kaan lisäksi noudatettava silloin, kun suun-
nitteilla on osallistuminen operaatioon, joka
ei perustu YK:n turvallisuusneuvoston val-
tuutukseen. Vaikka lain soveltamisalasta
poistetaan myös YK:n turvallisuusneuvoston
mandaattia koskeva ehdoton vaatimus, edus-
kunta voi täysistunnonsa-
an ottaa kantaa siihen, onko kysymyksessä sellainen operaatio,
johon Suomen osallistuminen olisi puolletta-
vissa.

Jos Suomi osallistuisi sotilaalliseen kriisinhallintaan hyvin pienellä, enintään kymmenen henkilöä käsittävällä joukolla, valtioneuvoston olisi annettava asiasta selvitys eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä. Kevennetyt menettelyt voisi tulla kysymykseen vain esimerkiksi pienimuotoisten esikunta- tai tarkkailutehtävien osalta. Jos operaation luonne, esimerkiksi sen vaativuus tai muut näkökohdat, sitä edellyttää, käytettäisiin tarvittaessa selvitystä raskaampaa menettelyä poliittisen hyväksynnän varmistamiseksi. Valtioneuvosto voisi näissäkkin tapauksissa kuulla eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa tai eduskuntaa.

Valiokunta voisi myös näissä tapauksissa halutessaan antaa selvityksen johdosta lau-

sunnon valtioneuvostolle tai ministeriölle siten kuin perustuslain 47 §:n 2 momentissa ja 97 §:n 3 momentissa säädetään. Lähtökohtana on, että tällaisten operaatioiden kohdalla valiokunnan muodollinen lausunto asiassa ei olisi kuitenkaan yleensä tarpeen ja päätöksenteko voisi tapahtua nopeammin kuin mit-
tavammissa operaatioissa.

Jos suomalaiselle kriisinhallintajoukolle määrättyjä tehtäviä suunnitellaan operaation aikana olennaisesti muutettavaksi, valtioneuvoston on ehdotetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan kuultava eduskuntaa tai eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa antamalla sille asiasta selonteko siten kuin pykälän 1 momentissa säädetään. Noudatettava menettely valitaan sen mukaan, kuuluuko ehdotettu muutos 3 §:n 1 momentin ensimmäisessä vai toisessa virkkeessä tarkoitettuihin asioihin. Jos tehtäviä muutetaan operaation aikana olennaisesti ilman turvallisuusneuvoston mandaattia tai jos laajennus merkitsee tehtävien muuttumista sotilaallisesti erityisen vaativiksi, on kuultava eduskuntaa antamalla sille asiassa selonteko.

Pykälän 3 momentti sisältää sotilaalliseen kriisinhallintaan valmistautumista koskevan säännöksen. Suomalaisen henkilöstön asettaminen erityiseen korkean valmiuden tilaan varauduttaessa osallistumaan kriisinhallintaan tietyn valmiusjakson aikana edellyttää osallistumispäätöksen tapaan tasavallan presidentin päätöstä, joka tehdään valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Ennen valmiusosaston asettamista koskevan ratkaisuehdotuksen tekemistä kuullaan eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko. Valmiustilaan asettamista koskevassa selonteossa kuvataan käytettävissä olevien tietojen tarkkuudella olosuhteet ja operaatiot, joihin osallistuminen valmiusjakson aikana on todennäköistä. Edelleen 3 momentti sisältää erityissäännöksen, jonka mukaan ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä Suomen osallistumisesta konkreettiseen kriisinhallintaoperaatioon tällaisen valmiusjakson aikana kuullaan aina eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Ehdotetun menettelyn tarkoituksena on antaa koko eduskunnalle mahdollisuus osallistua valmiustilaan asettamista koskevan päätöksen valmisteluun ja samalla mahdollistaa valmiusjoukon osallistuminen operaatioon tavan-

omaista nopeammassa aikataulussa.

4 §. *Osallistumista koskevat sopimukset.* Pykälä sisältäisi valtuutuksen, jonka nojalla voitaisiin asetuksella säätää eräiden sopimusten soveltamisesta sotilaallisessa kriisinhallinnassa ja siihen liittyvässä koulutus- ja harjoitustoiminnassa. Tällaisia sopimuksia ovat: voimavarojen antamisesta YK:n rauhanturvaamisoperaatioon Yhdistyneiden Kansakuntien ja osallistuvan valtion välillä tehty malliyhteistyöpöytäkirja, Pfp SOFA ja sen lisäpöytäkirjat, EU SOFA ja korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus. Pfp SOFAa ja sen ensimmäistä lisäpöytäkirjaa koskevat perussäännökset sisältyvät lakiin 744/1997. EU SOFAn, korvausvaatimuksista luopumista koskevan sopimuksen ja Pfp SOFAn toisen lisäpöytäkirjan osalta laintasoiset säännökset sisältyvät lakeihin 488/2005-490/2005. EU SOFA ja korvausvaatimuksista luopumista koskeva sopimus eivät ole vielä kansainvälisesti voimassa. YK:n mallisopimuksesta ei ole aiempaa lain tasoista normia. YK:n malliyhteistyöpöytäkirjaa koskevat laintasoiset perussäännökset sisältyvät nyt ehdotettuun pykälään. Niiden sisältö ilmenee hallituksen esityksen liitteestä olevasta malliyhteistyöpöytäkirjan tekstistä. Malliyhteistyöpöytäkirjan, EU SOFAn ja korvausvaatimuksista luopumista koskevan sopimuksen tekstit on tarkoitus julkaista lisäksi Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa ennen tämän lain voimaantuloa. Valtuutus mahdollistaa muun muassa kriisinhallintaoperaatioon osallistumisen ehtoja sääntelevien sopimusten tekemisen tasavallan presidentin päätöksellä ja voimaansaattamisen tasavallan presidentin asetuksella sen jälkeen, kun operaatioon osallistumista koskeva päätös on tehty tässä laissa säädettyjä menettelytapoja noudattaen.

5 §. *Organisaatio ja henkilöstö.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi rauhanturvalain 4 §:ssä säädetyn mukaisesti siitä, että Suomi osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan valtion talousarviossa myönnettujen määrärahojen rajoissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi puolustusministeriön toimivallasta antaa puolustusvoimille tässä laissa säädettyjä tehtäviä sekä ohjata ja valvoa puolus-

tusvoimien tämän lain mukaista toimintaa. Tarkoituksena on säätää tarkemmin valtioneuvoston ohjesäännön mukaan puolustusministeriön toimialaan kuuluvasta sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja rauhanturvaamistoiminnasta.

Esityksen mukaan puolustusministeriö vastaa kriisinhallintatoiminnan edellyttämien tehtävien antamisesta puolustusvoimille. Tarkoituksena on varmistaa riittävän yksityiskohtaisten toimeksiantojen toteuttaminen, kun lain 2 §:n mukainen kansallinen osallistumispäätös on tehty. Osallistumispäätöksellä ratkaistaan kriisinhallintaorganisaation tehtävät sekä osallistumisen taso ja ajankohta. Osallistumispäätöksellä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista ratkaista operaation käytännön toteuttamistapoja.

Lisäksi puolustusministeriö vastaisi puolustusvoimien toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta myös kriisinhallintaoperaation aikana. Ohjauksessa ja valvonnassa korostuu yhteistyö käytännön toimeenpanosta vastaavan pääesikunnan kanssa.

Pykälän 3 momentin mukaan suomalaiseen kriisinhallintaorganisaatioon voi kuulua kriisinhallintajoukkoja, erillisiä yksiköitä ja yksittäisiä henkilöitä. Kriisinhallintaorganisaatio kuuluu puolustusvoimiin ja on pääesikunnan alainen. Puolustusvoimiin kuuluva organisaatio on aina sotilaallisesti järjestetty. Toiminnallisesti kriisinhallintaorganisaatio on operaation toimeenpanijan alainen. Kriisinhallintaorganisaation kuuluminen toiminnallisesti operaation toimeenpanijan alaisuuteen tarkoittaa käytännössä joukon asettamista toimeenpanijan operatiiviseen johtoon, operatiiviselle hyväksytyjen operatiivisuuksien ja voimankäytösääntöjen asettamisrajoissa. Joukko säilyy kuitenkin lähettäjävaltion kansallisen lainsäädännön piirissä ja esimerkiksi rikosoikeudellinen toimivalta mukaan luettuna kurinpitotoimivalta ei milloinkaan siirry operaation toimeenpanijalle.

Puolustusvoimat vastaa joukon varustamisesta ja kouluttamisesta. Joukko luovutetaan operatiivisesti valmiina toimeenpanijan käyttöön kriisinhallintaoperaatioissa. Suomalainen kriisinhallintajoukko toimii näin ollen kansainvälisessä johdossa, johtovaltion ja operaation komentajan kansallisuuden yleensä vaihdeltaessa operaation aikana. Tietyin vä-

liajoin toteutettavien operaatiokohtaisten joukkojenmuodostuskokouksien yhteydessä tarkistetaan osallistujamaiden kontribuutioita ja yhteistoimintaa operaation tarpeisiin nähden. Osallistujamaat voivat kokouksissa myös tarjota ehdokkaitaan ja joukkojaan uusiin tehtäviin.

Lähetinjävaltiolla säilyy aina ylin toimivalta omaan joukkoonsa. Lähetinjävaltio voi esimerkiksi asettaa joukkonsa käytölle rajoituksia. Lisäksi joukon osallistuminen voidaan milloin tahansa lopettaa 2 §:ssä esitetyllä menettelyllä. Tarvittaessa siis Suomikin voi asettaa joukon käytölle rajoituksia, jotka voivat johtua varustuksen tai tietyn tehtävän edellyttämän koulutuksen puutteesta, taikka kansallisen lainsäädännön määräyksistä. Joukoille asetettaviin kansallisiin rajoituksiin tulee kuitenkin suhtautua pidättyvästi, koska ne saattavat haitata kansainvälisen joukon yhteistoimintaa ja pahimmillaan vaarantavat henkilöstön turvallisuuden.

Edelleen 3 momentin mukaan laissa on tarkoitus säilyttää kriisinhallintahenkilöstön kokonaisuutena vaihtohenkilöstöä ja koulutuksessa olevaa henkilöstöä lukuun ottamatta enintään 2000 henkilöä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi puolustusministeriön asetuksenantovaltuudesta. Tarkoituksena on antaa puolustusministeriön asetuksella tätä lakia täydentäviä menettelytapasääntelyjä.

6 §. *Koulutus ja harjoitukset.* Pykälässä säädetään kriisinhallintatoimintaan osallistumisen edellyttämien valmiuksien luomiseksi tarvittavista koulutuksista ja harjoituksista. Suomalaisia joukkoja ja yksittäisiä henkilöitä koulutetaan ja harjoitetaan niin Suomessa kuin ulkomaillaakin. Myös ulkomaalaisia joukkoja ja henkilöitä voitaisiin kouluttaa Suomessa.

Koulutus- ja harjoitustoiminta on viime vuosina kansainvälistynyt voimakkaasti. Joukkojen luotettavan toimintakyvyn, yhteensopivuuden ja palvelusturvallisuuden kannalta on välttämätöntä kouluttaa ja harjoittaa joukkoja niille suunnitelluissa tehtävissä. Kehittyneiltä ja kokeneilta joukkoja luovuttavilta mailta, kuten Suomelta, tarvitaan yhä enemmän erityisosaamista ja –välineistöä omaavia kriisinhallintajoukkoja. Tämän johdosta myös koulutus- ja harjoitus-

tarpeet ovat kasvaneet niin itse kriisinhallintajoukon kuin myös tiettyjen erityisosaajien edelleen kouluttamisessa.

Pykälässä säädetään vastuu puolustusvoimille riittävien valmiuksien luomisesta koulutuksen ja harjoitusten avulla. Tarkoituksena ei ole rajata koulutusta tai harjoituksia järjestäviä tahoja. Koulutus- ja harjoitustapahtumat voivat olla kansallisia, kahdenvälisiä tai monenvälisiä joko tiettyjen maiden tai kansainvälisten järjestöjen järjestämiä. Puolustusvoimat vastaa riittävien ja tarkoituksenmukaisten tietojen ja taitojen kouluttamisesta kriisinhallintatehtäviin tarkoitetuille joukoille. Koulutukseen sisältyy muun ohella ihmisoikeuskoulutusta sekä koulutusta sukupuolinäkökulman huomioimisesta kriisinhallintatehtävissä. Sukupuolinäkökulma huomioidaan myös kriisinhallintahenkilöstön ohjeistuksessa.

7 §. *Kriisinhallintahenkilöstö ja pätevyysvaatimukset.* Kriisinhallintahenkilöstöllä tarkoitetaan lain 8 §:n 1 momentin mukaisen palvelusitoumuksen tehneitä henkilöitä, kriisinhallintaorganisaatioon kuuluvia henkilöitä ja vaihtohenkilöstöä sekä erikseen varautumis- ja valmistelutehtäviin määrättyjä henkilöitä.

Pykälän 1 momentissa määritellään kriisinhallintahenkilöstöksi kaikki kriisinhallintaorganisaatioon kuuluvat sekä näiden vaihtohenkilöstö. Vaihtohenkilöstö on henkilöstöä, jota koulutetaan tai varustetaan kriisinhallintaoperaatiota varten, mutta joka ei vielä kuulu operaatiossa toimivaan kriisinhallintaorganisaatioon.

Lisäksi kriisinhallintahenkilöstöön kuulsivat myös valmistelu- ja varautumistehtäviin kotimaassa ja ulkomailla määrättyt henkilöt, jotka eivät voimassa olevan lainsäädännön nojalla siihen kuulu. Tämä on vaikeuttanut henkilöstön lähettämistä valmistelutehtäviin operaatioalueelle ennen osallistumispäätöksen tekemistä ja kriisinhallintaorganisaation perustamista. Henkilöstön palvelussuhteen osalta on jouduttu erilaisiin määräaikaisiin ratkaisuihin, jotka eivät ole olleet henkilöstön tasapuolisen kohtelun kannalta kestäviä. Suomi ei ole myöskään pystynyt asettamaan henkilöstöä operaatioita valmisteleviin esikuntiin, koska kriisinhallintajoukon lähettämispäätöstä ei ole valmisteluvaiheessa tie-

dossa.

Lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa valmistelu- ja varautumistehtävissä palveleva henkilöstö tulisi nyt ehdotetun lain 7 §:n nojalla kuulumaan kriisinhallintahenkilöstöön, joka voitaisiin näin ollen ottaa tämän tehtävän ajaksi kriisinhallintapalvelussuhteeseen. Valmistelu- ja varautumishenkilöstön oikeudellisen aseman vahvistaminen ja selkeyttäminen edellyttää, että valmisteluun osallistuvat henkilöt voidaan ottaa 9 §:n mukaiseen määräaikaiseen palvelussuhteeseen valmistelun ajaksi. Mikäli valmisteluhenkilöstöä operaation alkamisen jälkeen käytetään muihin kriisinhallintatehtäviin (esimerkiksi kriisinhallintaoperaatioon), tulee heidät ottaa erikseen palvelussuhteeseen 9 §:n mukaisesti.

Palvelussuhteen alkamisesta ja kestosta ehdotetaan säädettäväksi 9 §:ssä, jonka 2 momentissa säädetään varautumis- ja valmisteluhenkilöstön ottamisesta määräaikaiseen palvelussuhteeseen. Varautumis- ja valmistelutehtäviä voidaan suorittaa niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Tehtävät voivat liittyä niin perinteisemmän rauhanturvaamisoperaation kuin tulevien EU:n nopean toiminnan joukkojen (valmiuosasto) operaatioiden valmisteluun. Esimerkiksi korkeaan valmiuteen asetettavan EU:n nopean toiminnan osaston osalta on tarpeen tehdä erilaisia toimenpiteitä riittävän valmiuden saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi tietyn valmiusjakson ajan. Tällaisina toimenpiteinä voidaan pitää esimerkiksi henkilöstön rekrytoimista, riittävän materiaalin varaamista ja hankkimista osaston käyttöön, tarvittavan huollon ja kuljetusten varmistamista, mahdollisen kohdealueen tilanteeseen ja olosuhteisiin tutustumista sekä erilaisten hallinnollisten toimenpiteiden toteuttamista nopean lähtövalmiuden edellytysten täyttämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään palvelussuhteesta valtioon ja valtion edustajasta työnantajana. Kriisinhallintahenkilöstö koostuu puolustusvoimien palkatusta henkilöstöstä ja yleisiltä työmarkkinoilta rekrytoitavasta henkilöstöstä. Pykälän 2 momentin mukainen palvelussuhde alkaa henkilön siirtyessä 9 §:n mukaisesti tehtävään määräävän viranomaisen määräyksestä kriisinhallintaorganisaation palvelukseen. Puolustusvoimien palkattu henkilöstö on 7 §:n 2 momentin mukaisen

palvelussuhteen aikana virkavapaalla puolustusvoimien tehtävästä.

Kriisinhallintahenkilöstön ja valtion välillä oleva palvelussuhde ei ole työ sopimussuhde eikä tavallinen virkasuhde, vaikka siinä on monia viimeksi mainitulle ominaisia piirteitä. Kysymyksessä ei myöskään ole palvelussuhde operaation toimeenpanijaan. Palvelussuhde on luokiteltu niin sanotuksi muuksi julkisoikeudelliseksi palvelussuhteeksi, jolloin henkilöstön oikeusasema määräytyy rauhanturvaamissäädösten ja niiden nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Valtiota työnantajana edustavat puolustusministeriö ja puolustusvoimat siten kuin ministeriö määrää. Työnantajana puolustusministeriö määrittää palvelussuhteen ehtojen yleiset perusteet, ja pääesikunta vastaa palkkausten ja palvelussuhteen ehtojen soveltamisesta. Palvelussuhteen ehdoista säädetään tämän lain 13 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa on säännös kansalaisuuden asettamisesta kelpoisuusehdoksi kriisinhallintatehtäviin valittavien henkilöiden osalta. Suomen kansalaisuutta edellytetään, koska kriisinhallintaorganisaatio kuuluu puolustusvoimiin. Muista henkilöstön kelpoisuusehdoista on tarkoitus säätää puolustusministeriön asetuksella.

8 §. *Sitoumus koulutukseen tai palvelukseen saapumisesta.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kriisinhallintatehtäviin hakeutumisen vapaaehtoisuudesta ja toiminnassa tarvittavasta palvelussitoumuksesta. Tarkoitus on jatkossakin toimia voimassaolevan lain säännöksen sisältämän seitsemän päivän valmiusajan puitteissa silloin, kun kyse ei ole korkeaan valmiuteen asetettujen valmiuosaston henkilöstöstä. Valmiuosaston henkilöstö voidaan asettaa viiden päivän lähtövalmiuteen kriisinhallintaoperaatioon ehdotetun lain 2 §:n 2 momentin tarkoittaman korkean valmiuden aikana.

Valmiuosaston lähtövalmius perustuisi kriisinhallintahenkilöstön kanssa tehtyihin palvelussitoumuksiin. Kun valmiuosaston asettaminen Suomessa korkeaan valmiuteen edellyttää kansainvälispoliittista päätöksentekoa, on valmiuosaston henkilöstölle mahdollista ennen lähtövalmiuteen asettamista ilmoittaa tilanteen kehittymisestä. Merkittävin ero muuhun kriisinhallintahenkilöstöön olisikin, että valmiuosaston palvelussitou-

mus mahdollistaisi henkilöstön käytön operaatioalueella kaikissa niin sanotuissa tarken-netuissa Petersbergin tehtävissä.

Ehdotetun lain 13 §:n nojalla on tarkoitus säätää puolustusministeriön asetuksella valmiuosaston palkkauksista, jotta osaston lähtövalmius ja laajempi käytettävyys kriisinhallintaoperaatiossa tulisivat huomioituksi palvelussuhteen ehdoissa. Valmiuosaston viiden päivän lähtövalmiuden ylläpitäminen edellyttää muutoinkin merkittäviä lisäjärjestelyjä esimerkiksi ennalta annetun koulutuksen muodossa sekä kuljetuksen, huollon ja varustuksen järjestelyjen osalta.

Pykälän 2 momentissa on säännös palvelussitoumuksen määräajoista. Sitoumus voitaisiin tehdä enintään kahdeksi vuodeksi ja sitä voitaisiin jatkaa enintään vuodeksi kerrallaan. Voimassaolevan lain mukaan sitoumuksen voimassaoloaika on yksi vuosi ja sitä voidaan jatkaa enintään vuodeksi kerrallaan. Muutoksella on tarkoitus mahdollistaa erityisesti valmiuosaston (esimerkiksi EU:n nopean toiminnan joukot) perusteellisempi kouluttaminen ja toimintaan sitoutuminen yhdellä sitoumuksella tarvittavan koulutuksen ja valmiuosaston sekä mahdollisen operaation kattavaksi ajanjaksoksi.

Ehdotuksen mukaan säilytetään tällä hetkellä voimassa oleva kalenterivuosi-kohtainen 45 päivän koulutus- ja harjoituskiintiö. Sannottu 45 päivän koulutus- ja harjoitusharjoituskiintiö koskee vain sitä aikaa, jolloin kriisinhallintahenkilöstön palvelussuhde ei ole alkanut lain 9 §:n mukaisesti. Koulutus- ja harjoituskiintiö koskisi sellaisia palvelussitoumuksen piirissä olevia henkilöitä, joita koulutetaan tulevaan kriisinhallintatehtävään ja joiden palvelussuhde ei kuitenkaan ole vielä alkanut. Tällaisia henkilöitä olisivat palvelussitoumuksen tehneet ns. perinteisiin rauhanturvaamistehtäviin koulutettavat henkilöt sekä tietyt EU:n nopean toiminnan joukkoihin (valmiuosasto) sijoitetut erikoisosastajat, joiden ottaminen palvelussuhteeseen ei ole tarkoituksenmukaista ennen mahdollisen operaation alkamista tai ennen viime hetken valmistautumista jo tiedossa olevaan operaatioon.

Harjoitus- ja koulutuskiintiö ei koskisi kriisinhallintapalvelussuhteessa palvelevia henkilöitä. Tarkoituksena on, että valtaosa EU:n

taisteluosastoihin koulutettavasta henkilöstöstä otetaan palvelussuhteeseen hyvissä ajoin ennen taisteluosaston yhteisen koulutusjakson alkamista. EU:n nopean toiminnan joukot harjoittelevat osittain johtovaltion järjestämässä harjoituksissa, jotka saattavat olla pitkäkestoisia ja tapahtua myös ulkomailla. Harjoituksia voi olla valmiuosastoa edeltävän koulutusjakson aikana useitakin. Tarkoituksena on EU:n taisteluosaston henkilöstön perusteellinen kouluttaminen, harjoittaminen ja varustaminen tulevaa korkean valmiuden jaksoa ja mahdollista operaatiota varten.

Puolustusvoimien palkatulla henkilöstöllä säilyy nykyinsäädäntöön perustuva velvollisuus osallistua kriisinhallintaharjoituksiin ja -koulutukseen virkatehtävänä. Tämä puolustusvoimien palkatun henkilöstön osallistumisvelvoite ei koske varsinaista kriisinhallintapalvelusta, joka perustuu vapaaehtoisuuteen.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan asevelvollisten velvollisuudesta osallistua lyhytaikaisesti kyseiseen toimintaan palveluvelvollisuudella on myös tarkoitus säätää nykyinsäädäntöä vastaavalla tavalla. Muutoin asevelvollisiin sovelletaan asevelvollisuuslakia. Momenttiin on tarkoitus sisällyttää asiaa informatiivinen viittaus asevelvollisuuslakiin.

9 §. *Tehtävään määrääminen ja palvelussuhteen alkaminen.* Pykälään sisällytettäisiin palvelukseen määräämistä ja palvelussuhteen kestoa koskevat säännökset. Pykälä mahdollistaisi 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua valmisteluhenkilöstön ottamisen operaation valmistelun ajaksi määräaikaiseen palvelussuhteeseen. Muutoin pykälä vastaa voimassaolevan lain 10 §:ää.

Tasavallan presidentti määräisi valtioneuvostossa sen ratkaisuehdotuksesta kriisinhallintajoukon komentajan ja kriisinhallintaorganisaatiossa kenraalin sotilas- tai palvelusarvossa palvelevan. Puolustusministeriö on määrännyt tehtävään everstin tai kommodorin palvelusarvossa palvelevat lukuun ottamatta niitä, jotka tasavallan presidentti määrää tehtävänsä. Muun kuin edellä mainitun henkilöstön määrää tehtävänsä puolustusvoimien tehtävään määräävä viranomaisen siten kuin siitä puolustusvoimista annetussa asetuksessa säädetään.

Kriisinhallintajoukon komentajan ja kenraalin sotilas- ja palvelusarvossa palvelevan palvelussuhde olisi voimassa toistaiseksi alkaen nimetystä päivästä.

Muun henkilöstön osalta palvelussuhde kestäisi yhden vuoden alkaen päivästä, jolloin palvelukseen määrätty ilmoittautuu palvelukseen pääesikunnan määräämällä tavalla. Palvelussuhde voisi olla myös puolen vuoden pituinen, koska kaikilla ei välttämättä ole mahdollisuutta irrottautua koko vuodeksi taustapalvelussuhteestaan. Kriisinhallintajoukon komentaja voi pidentää päättymässä olevaa palvelussuhdetta yhteensä enintään kuudella kuukaudella. Pääesikunnalla olisi mahdollisuus rajoittaa kriisinhallintajoukon komentajan pidennysoikeutta.

Operaation perustamista suunniteltaessa on toistuvasti tullut tarvetta lähettää henkilökuntaa maastontiedusteluun ja alustavien perustamissuunnitelmien tekemistä varten. Valmisteluhenkilöstön oikeudellisen aseman vahvistaminen ja selkeyttäminen edellyttää, että valmisteluun osallistuvat henkilöt voidaan ottaa tämän pykälän mukaiseen määräaikaiseen palvelussuhteeseen valmistelutehtävän ajaksi.

Palvelukseen määrääminen ja palvelussuhteen jatkaminen edellyttävät 8 §:ssä tarkoitettua sitoumuksen tekemistä tai muutoin annettua asianomaisen suostumusta.

10 §. *Palvelussuhteen päätyminen.* Pykälässä säädettäisiin palvelussuhteen säännönmukaisesta päättymisestä. Pykälä vastaa voimassaolevan lain 11 §:ää.

Palvelussuhteen säännönmukainen päätyminen tapahtuisi sen mukaan miten palvelussuhde on alkanut. Kriisinhallintajoukon komentajan ja kriisinhallintajoukossa kenraalin sotilas- ja palvelusarvossa palvelevan palvelussuhteen määräisi päättymään tasavallan presidentti valtioneuvostossa sen ratkaisuehdotuksesta. Kriisinhallintajoukon komentajan palvelussuhde päättyisi myös samalla kun kriisinhallintajoukon toiminta lopetetaan. Muun kriisinhallintahenkilöstön osalta palvelussuhde päättyisi 9 §:ssä tarkoitettujen määräaikojen päättyessä tai kun kysymyksessä oleva kriisinhallintatoimintaan osallistuminen lopetetaan.

Pykälän 3 momentissa on voimassa olevan lain 12 §:ää vastaava säännös siitä, että pää-

esikunta voisi määrätä palvelussuhteen päättymään ennen 2 momentissa tarkoitettua määrääjän päättymistä, jos kriisinhallintatoimintaan osallistumista supistetaan.

Pykälän 4 momentin mukaan tehtävään määräävä viranomainen voi lisäksi määrätä palvelussuhteen päättymään ennen määrääjän päättymistä palveluksessa olevan erityisestä hakemuksesta sitä pyytää taikka jos hän ei täytä tai toimii vastoin velvollisuuksiaan, jos hänet muutoin havaitaan sopimattomaksi palvelukseen taikka jos hänen palveluskykynsä on sairauden, vamman tai muun syyn johdosta olennaisesti heikentynyt. Kriisinhallintajoukon komentajalla on samoin edellytyksin oikeus määrätä joukossa palvelevan palvelussuhde päättymään.

Palvelussuhde voitaisiin pykälän nojalla määrätä päättymään, jos asianomainen jättää noudattamatta taikka toimii vastoin hänen palvelustaan koskevia säännöksiä, ohjeita tai määräyksiä taikka muita velvollisuuksiaan.

Perustuslain 80 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulee säätää lailla. Tämän takia sitoumusjärjestelmän perusteet tulee riittävän tarkasti määrittää lain tasolla. Vastaavalla tavalla säädetään Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintoihin johtavaan koulutukseen hyväksytyjen antamasta kirjallisesta sitoumuksesta puolustusvoimista annetun lain 10 b §:ssä.

Ehdotetun pykälän 5 momentissa on säännös sitoumuksen tehneen korvausvelvollisuudesta, jos hän rikkoo palvelussitoumuksensa. Säännöksen mukaan hän voi joutua korvaamaan valtiolle enintään summan joka koostuu hänelle maksetuista varallaolokorvauksista ja yhdestä kahdesosasta valtiolle syntyneistä koulutus- ja järjestelykustannuksista. Koulutuskustannukset vaihtelevat koulutusohjelmien keston ja sisällön mukaan. Pääesikunnan laskelmien mukaan keskimääräiset välittömät koulutuskustannukset (päivärahat, matkat, majoitus ja ruoka, vaatetus, terveydenhuolto sekä opiskelumateriaali) olisivat kultakin henkilöltä nykyhintatasolla seuraavat: peruskoulutetuilta noin 1 300 euroa, erikoiskoulutetuilta noin 1 800 euroa, upseerin tehtävissä toimivilta noin 2 100, sotilastarkkailijoilta noin 3 500 euroa ja valmiusosastokoulutuksen saaneilta arviolta noin 20 000 euroa. Näihin välittömiin koulutus-

kustannuksiin eivät sisälly kriisinhallintahenkilöstön kouluttajille maksetut palkkaukset.

Korvausvelvollisuus ei saisi missään tilanteissa ylittää laissa säädettyä enimmäismäärää.

Sitoumuksen rikkomistapauksissa maksuunpano tapahtuisi toimivaltaisen puolustusvoimien viranomaisen tekemällä hallintopäätöksellä, josta tulee ilmetä myös se, ettei laissa säädetty korvauksen enimmäismäärä ylity. Korvaus erääntyisi maksettavaksi kuu-kauden kuluessa edellä mainitun päätöksen todisteellisesta tiedoksiannosta. Riittävän oikeusturvan takaamiseksi maksuunpanosta tehtyyn päätökseen voidaan hakea muutosta siten kuin ehdotetun lain 30 §:ssä säädetään. Myös valtiokonttorilla on maksuvapautuslain ja -asetuksen perusteella mahdollisuus alen-
taa valtiolle maksettavia korvauksia, joten riittävät oikeusturvakeinot kohtuullistamiseksi ovat olemassa.

Mikäli palvelussuhteen päättäminen erityisestä syystä lain 10 §:n nojalla johtuu sairaudesta, vammasta, lähiomaisen kuolemasta tai muusta vastaavasta syytä, ei henkilölle synny korvausvelvollisuutta. Sama koskee tilanteita, joissa henkilö jättää saapumatta palvelukseen tai koulutukseen.

11 §. *Kotiuttamisen vaikutus palvelussuhteen päättymiseen.* Pykälässä säädetäisiin kotiuttamisen vaikutuksesta palvelussuhteen päättymiseen. Pykälä vastaa voimassaolevan lain 13 §:ää.

Pykälän mukaan palveluksen päättyessä 10 §:n mukaisesti palvelussuhde päättyisi pääesikunnan määräämällä tavalla tapahtuneeseen kotiuttamiseen. Pääesikunta voisi palveluksessa olevan pyynnöstä tai erityisestä syystä määrätä palvelussuhde päättyään jo ennen sanottua kotiuttamista Suomessa sekä oikeuttaa kriisinhallintajoukon komentajan antamaan tällaisen määräyksen joukossa palvelevalle.

12 §. *Palvelussuhteen ehdot.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan puolustusministeriön asetuksella säädetäisiin kriisinhallintahenkilöstölle annettavien etuuksien tarkemmasta määrittelystä. Tarkoitus on saattaa sääntely perustuslain edellyttämälle tasolle. Voimassaolevan lain mukaan määrittely on mahdol-

lista puolustusministeriön määräyksellä. Perustuslain 80 §:n 1 momentti edellyttää, että yksilön oikeuksien perusteista sekä asioista, jotka muutoin kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Tämän mukaisesti pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kriisinhallintahenkilöstön peruspalkan määräytymisestä vaativuuden mukaisesti, päivärahojen määräytymisestä palvelusolosuhteiden perusteella sekä kriisinhallintahenkilöstön tehtävien hoidosta syntyvien kustannusten korvaamisesta. Tarkemmin kriisinhallintahenkilöstön palkkausten ja palvelussuhteen ehtojen perusteista säädetäisiin puolustusministeriön asetuksella.

Kriisinhallintatehtävien hoito perustuu aitoon vapaaehtoisuuteen. Esimerkiksi puolustusvoimien virkamiehet ovat normaaleista virkatehtävistään tämän ajan virkavapaalla ja kriisinhallintatehtävän palvelussuhteen ehdot määritetään hallinnollisin päätöksin. Kriisinhallintahenkilöstön välillä ei ole työsopimus-suhdetta tai virkasuhdetta, vaan kyse on erityisestä niin sanotusta muusta julkisoikeudellisesta palvelussuhteesta, joka ei ole mukana kollektiivisopimusjärjestelmässä. Tämä tarkoittaa sitä, että palvelussuhteen ehdot määrää valtio yksipuolisesti hallinnollisin päätöksin kuitenkin siten, että järjestelmään sisältyy käytännössä puolustusvoimien henkilöstöjärjestöjen kuuleminen.

Nykyisen sotilaallisen kriisinhallinnan luonteeseen kuuluu enemmän kuin aikaisemmin yksittäisten henkilöiden lähettäminen monikansallisiin joukkokokoonpanoihin. Tämä on lisännyt hallinnollisen määräämis-toimivallan tarvetta palvelussuhteen ehtoja määrittäessä. Yksittäisiä henkilöitä tai asioita koskevien seikkojen määrittäminen kollektiivisopimuksin ei ole tarkoituksenmu-kaista. Eräissä tapauksissa operatioihin läh-tö joudutaan toteuttamaan varsin nopeasti eikä kiireellisen lähdön takia kaikkia palvelus-suhteen ehtoja kyettäisi määrittämään sopi-musjärjestelmässä. Kriisinhallintatoiminta edellyttää eräitä poikkeuksia työlainsäädän-nöstä esim. työaikalainsäädännöstä. Näiden poikkeusten määrittäminen sopimusperusteisesti ilman erillislainsäädäntöä ei myöskään ole mahdollista. Sopimusjärjestelmän tarkoi-tuksena on työrauhan turvaamiseksi määrit-tää alan palvelussuhteen ehdot. Mikäli krii-

sinhallintatehtävissä siirryttäisiin sopimusjärjestelmään tulisi laintasolla määrittää, miten sopimusjärjestelmässä työtaistelun uhka voitaisiin välttää. Jo teoreettinenkin mahdollisuus työtaisteluun sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä voi vaarantaa toiminnan operaatioalueella. Puolustusvoimien ammattijärjestöt edustavat vain pientä osaa kriisinhallintatehtävissä toimivista henkilöistä. Koska noin 80-90 prosenttia kriisinhallintahenkilöstöstä on puolustusvoimien henkilöstöjärjestöjen suorittaman edunvalvonnan ulkopuolella, koko alan kattavien sopimusten aikaansaaminen on ongelmallista.

Vastaavilla perusteilla uudessa siviilikriisinhallintalaissa on vahvistettu, ettei sopimusjärjestelmää tarvitse soveltaa siviilikriisinhallintahenkilöstön palvelussuhteen ehtoja määrittäessä. Valtiosektorilla myös ulkomaanedustuksen virkamiehille maksettavista paikallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista lisistä ja korvauksista ei voida työn luonteen vuoksi virkaehtosopimuksin sopia, vaan niistä on säädetty erikseen. Suomalaisessa sopimusjärjestelmässä on sopimusvapautta rajoittavana tekijänä otettu huomioon myös työn luonne.

Sopimusjärjestelmän käyttöönotto edellyttäisi puolustusvoimien siirtymisvelvollisuuden ulottamista koskemaan kriisinhallintatehtäviä. Vaikka sopimusjärjestelmä ei sellaisenaan sovellukaan vapaaehtoisuuteen perustuvaan kriisinhallintatoimintaan, täytyy puolustushallinnon henkilöstöjärjestöillä olla vaikutusmahdollisuus kriisinhallintahenkilöstön palvelussuhteen ehtoja ja palvelusolosuhteita koskevaa päätöksentekoa tehtäessä. Tämä toteutetaan hyvän työnantajan tavoin uudistetun kuulemismenettelyn avulla. Puolustusministeriön tarkoituksena on kehittää nykyistä kuulemismenettelyä järjestöiltä saatujen lausuntojen perusteella. Uudistettavan kuulemismenettelyn perusteista on tarkoitus myös säätää puolustusministeriön antamalla asetuksella.

Kriisinhallintahenkilön nykyisten palkkausten ja palvelussuhteen ehtojen perusteista säädetään rauhanturvaamishenkilöstön kelpoisuusehdoista ja palvelussuhteen ehdoista annetulla puolustusministeriön asetuksella (118/2001). Kriisinhallintahenkilöstölle maksetaan palvelussuhteensa alusta lukien tehtä-

vien vaativuuden perusteella määräytyvää kuukausipalkkausta. Henkilön oikeus sairausloma-ajan palkkaukseen sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaaseen määräytyy valtion yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaisesti.

Kriisinhallintahenkilöstön päivärahat ovat olleet operaatiokohtaisia ja niissä on pyritty ottamaan huomioon eri operaatioiden palvelusolosuhteet. Olosuhteiden poikkeuksellista vaikeutta arvioidaan säännöllisesti tätä tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella. Sotilastarkkailijoille maksetaan kaikissa operaatioissa kansallista päivärahaa ja lisäksi YK maksaa sotilastarkkailijoille erillistä operaatiokohtaista päivärahaa.

Lain 19 §:n 2 momentin mukaan kriisinhallintahenkilöstölle suoritettavat päivärahat ja luontoisedut eivät ole veronalaista tuloa. Vastikkeettomat luontoisedut koostuvat majoituksesta, muonituksesta ja vaatetuksesta. Myös YK:n sotilastarkkailijalle maksettu päiväraha on tuloverolain 76 §:n 3 kohdan perusteella verovapaa.

Kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvalla on palvelussuhteen aikana oikeus maksuttomaan terveydenhuoltoon. Matkapuhelimet ja internet -yhteydet ovat parantaneet merkittävästi yhteydenpitomahdollisuuksia kotimaahan.

Kriisinhallintaoperaatioissa noudatettava palvelusvapaajärjestelmä voi olla joko kansallisesti päätettävissä tai operaatiokohtainen. Määrä voi siten vaihdella mahdollistaen joissakin operaatioissa noin viikon kestoisen palvelusvapaan pitämisen arviolta joka viides tai kuudes viikko, kun taas toisessa operaatioissa palvelusvapaita saattaa olla harvemmin. Palvelusvapaakuljetukset sekä siirtyminen operaatioon ja operaatiosta takaisin kotimaahan ovat kriisinhallintahenkilöstölle vastikkeettomia.

Puolustusministeriön asetuksella on tarkoitus säätää terveydenhoitoon laajassa mielessä liittyvänä myös kriisinhallintahenkilöstön henkisen, sosiaalisen ja psyykkisen tuen järjestämisestä. Sosiaalinen tuki ja kuntoutus on tarpeellinen sotilaallisessa kriisinhallintatehtävissä palveleville sotilaille ennen palvelusta, palveluksen aikana ja palveluksen jälkeen. Kriisialueiden tapahtumat ja kokemukset saattavat aiheuttaa kriisinhallintahenkilöstölle oireita vuosienkin jälkeen.

13 §. Sairaus- ja tapaturmakorvaukset. Pykälä vastaa voimassaolevan lain 18 §:ää. Pykälässä säädettäisiin kriisinhallintahenkilöstön kuuluvan ja koulutuksessa olevalle sotilastapaturmasta ja palvelussairaudesta maksettavasta korvauksesta siten, että niihin sovellettaisiin sotilastapaturmalakia (1211/1990). Sotilastapaturmana korvataan palveluksessa, palveluksen edellyttämällä matkalla ja palvelusvapaalla sattunut tapaturma.

Korvauksena maksetaan muun muassa sairaanhoitokulut, eräät esinevahingot ja mahdollinen kuntoutus. Työkyvyttömyyden ajalta maksetaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä. Kuolemantapauksessa aviopuoliso ja alaikäiset lapset saavat hautausapua ja perhe-eläkettä. Tietyin edellytyksin edunsaajana voi olla myös avopuoliso. Sotilastapaturmalain 1 §:n 2 momentissa säädetään, että oikeutta sotilastapaturmalain mukaiseen korvaukseen ei kuitenkaan ole sillä, jonka oikeus korvaukseen määräytyy valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (44/1990) ja tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaan.

Sotilastapaturma- ja palvelussairausilmoitusten laatimisista vastaavat Puolustusvoimien Kansainvälisen Keskuksen tapaturmasiamies ja kriisinhallintajoukoissa lääkintähuoltoupseerit. Korvausasiat käsittelee valtiokonttori sotilastapaturmalaisissa tarkemmin säädettyjen korvauksedellytysten mukaisesti.

Lakisääteistä järjestelmää täydentämään puolustusvoimat on ottanut rauhanturvaaamishenkilöstölle ryhmätapaturmavakuutuksen. Vakuutuksen piirissä on koko rauhanturvaaamishenkilöstö ja vakuutus on samansäiltöinen kaikissa operaatioissa. Vakuutus on täysajan vakuutus eli vakuutus on voimassa myös palvelusvapaan aikana. Vakuutuksen voimassaoloaika alkaa palveluksen alkaessa ja päättyy rauhanturvaajan kotiuduttua. Vakuutuksen perusteella korvataan vakuutustapahtuman sattuessa kaikkialla maailmassa kuolemantapauksessa 84 094 euroa ja pysyvän haitan osalta haitta-asteen mukaan enintään 126 141 euroa. Pysyvän haitan korvaus riippuu haitan asteesta siten, että alle 100%:n haittaa vastaava korvaus on vastaava osuus täydestä korvauksesta. Pysyvän haitan tapauksessa edunsaajana on rauhanturvaaja itse ja kuolemantapauksessa edunsaajina ovat va-

kuutusehtojen mukaan rauhanturvaajan omaiset.

14 §. *Ryhmähenkivakuutus*. Pykälä vastaa voimassaolevan lain 18 a §:ää. Pykälässä säädettäisiin laissa tarkoitettussa palvelussuhteessa olleen henkilön kuoltua hänen omaisilleen korvausta siten, kuin siitä on sovittu virka- ja työehtosopimuksella ryhmähenkivakuutusta vastaavasta edusta valtion palveluksessa olevan henkilön kuoleman seurauksena. Kuoleman johdosta kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan omaisille suoritettava korvaus on vastaava kuin valtion virkamiesten kohdalla. Korvauksen myöntää ja suorittaa Valtiokonttori. Puolustusvoimissa on ollut käytäntönä, että em. lakisääteistä vakuutus- turvaa täydennetään ryhmätapaturmavakuutuksella kattaen palveluksessa tai vapaa- aikana tapahtuvan kuoleman tai pysyvän haitan tiettyyn euromäärään saakka.

Operaation toimeenpanija saattaa tietyissä tapauksissa maksaa 2 momentissa tarkoitettuja korvauksia. Tämän osalta voimassa olevassa laissa mainitaan YK:n ja ETYJin korvaukset. Esityksellä YK ja ETYJ korvattaisiin yleisemmällä termillä (operaation toimeenpanija), jotta mahdolliset muidenkin toimeenpanijatahojen korvaukset tulisi huomioitua esityksessä.

15 §. *Eläkeoikeus*. Pykälä vastaa voimassaolevan lain 19 §:ää. Koska rauhanturvaaamishenkilöstö on palvelussuhteessa valtioon, olisi tämän palvelussuhteen tuottamasta eläkeoikeudesta muutoinkin voimassa, mitä siitä on säädetty valtion eläkelaisissa (280/1966) ja perhe-eläkelaisissa (774/1968). Myös näihin säädöksiin vuonna 2004 tehdyt muutokset tulevat sellaisinaan sovellettavaksi kriisinhallintahenkilöstöön. Koska säädettävä laki on kriisinhallintahenkilöstön oikeusaseman ja palvelussuhteen ehtojen sääntelyssä tyhjentävä, on viittaussäännös otettava lakiin. Säännöksestä ei seuraa, että kriisinhallintapalvelus poikkeaisi tältä kannalta muusta valtion palveluksesta. Kriisinhallintapalvelussuhteen aika luetaan sotilaseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Koska pykälän mukaan vain palvelussuhde tuottaa eläkeoikeuden, ei lain 6 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen osallistumisen aika tulisi kysymykseen eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa laskettaessa, koska siinä ei ole kysymys

palvelussuhteesta. Puolustusvoimien palkatulle henkilöstölle suoritetaan lain 19 §:n 2 momentin nojalla lain 6 §:ssä tarkoitettua koulutuksen ajalta heidän kiinteä palkkauksensa tai säännöllisen työajan palkkauksensa. Palkallinen koulutusvirka vapaus on puolustusvoimien henkilöstölle eläkkeeseen oikeutavaa aikaa.

16 §. *Palvelusajan hyväksi lukeminen.* Pykälä vastaa voimassaolevan lain 20 §:ää. Pykälän nojalla lain tarkoittamassa palvelussuhteessa palveltu aika luetaan hyväksi valtion uusissa ja vanhoissa palkkausjärjestelmissä kokemus-, ikä- tai vastaavaa lisää laskettaessa. Pykälän nojalla valtioon palvelussuhteessa olevalle virkamiehelle kertyy lain tarkoittaman palvelussuhteen ajalta vuosilomaa siten kuin vuosilomasta tehdystä valtion virka- ja työehtosopimuksessa (vuosilomasopimus) on sovittu. Vuosilomasopimuksen 5 §:ssä on nimenomaisesti sovittu tässä laissa tarkoitettua palvelus- ja koulutuspäivien verrattavuudesta virassa- ja työssäolopäiviin. Laissa tarkoitettua palveluksen aikana ei kuitenkaan voi pitää siihen mennessä kertyneitä taikka palveluksen aikana kertyneitä vuosilomapäiviä. Tämän vuoksi virkamiehen on pidettävä vuosilomapäivänsä ennen tässä laissa tarkoitettua palvelussuhteen alkamista jos se on em. vuosilomasopimuksen mahdollista taikka hänen on tehtävä vuosilomasopimuksen 15 §:ssä tarkoitettu sopimus vuosiloman säästämisestä. Yksityisen sektorin työntekijöiden vuosilomaoikeudesta ehdotetaan säädettäväksi lain 18 §:ssä..

Pykälän sisältöä ei ole ollut tarpeen muuttaa. Pykälän tekstissä on kuitenkin muutettu järjestystä lueteltujen etuuksien osalta.

17 §. *Lomakorvaus.* Pykälä vastaa voimassaolevan lain 20 a §:ää. Muualta kuin valtion palveluksesta palvelukseen otetun henkilön vuosilomaoikeus määräytyy vuosilomalaan perusteella, mutta hänellä ei ole kuitenkaan oikeutta vuosilomaan eikä vuosilomapalkkaan, vaan hän saa palvelussuhteensa päättyessä lomakorvauksen koko palvelussuhteensa ajalta. Lomakorvaus määräytyy vuosilomalaisissa säädetyllä tavalla.

18 §. *Virka vapaus ja työ- tai virkasuhteen jatkuminen.* Pykälän nojalla valtion palveluksessa olevalle on annettava palkatonta virka vapautta tai vapautusta työstä kriisinhallinta-

palveluksen ajaksi sekä lain 6 §:n mukaisen koulutuksen ajaksi. Myös laissa tarkoitettu varautumis- ja valmistautumishenkilöstö tulevat kriisinhallintapalvelussuhteeseen ja saavat tässä pykälässä mainitut oikeudet. Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen palvelussuhteessa olevat saavat mainitun koulutuksen ajalta kiinteän palkkauksen tai säännöllisen työajan palkan.

Pykälän nojalla työ- tai virkasuhdetta, joka laissa tarkoitettuun palvelukseen, koulutukseen tai harjoitukseen otettavalla tuolloin on, ei hänen työnantajansa saa sanotun palveluksen tai koulutuksen takia päättää eikä niiden aikana irtisanoa. Palveluksen tai koulutuksen päätyttyä tai keskeydyttyä on asianomainen otettava jälleen aikaisempaan tai siihen rinnastettavaan työhön noudattaen soveltuvin osin, mitä palvelukseen kutsutun asevelvollisen työ- tai virkasuhteen jatkumisesta annettussa laissa säädetään. Ilmoitusmenettelystä työhön paluun yhteydessä, työhön paluun ajankohdasta sekä erityisestä irtisanomissuojasta on määräykset mainitun lain 2 ja 3 §:ssä.

Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa henkilön osallistuminen tässä laissa tarkoitettuun palvelukseen, koulutukseen tai harjoitukseen ilman, että palvelus aiheuttaisi vakituisen toimeentulon turvaavan työpaikan vaarantamisen. Säännös myös merkitsee, että mainitusta syystä tehty palvelussuhteen mahdollinen päättäminen on joka tapauksessa perusteeton, eikä täytä työsopimuslain taikka valtion virkamieslain mukaisia edellytyksiä työ- tai virkasuhteen päättämiseksi. Tämä säännös koskee myös kunnallisia viranhaltijoita sekä Suomen evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkkokunnan palveluksessa olevia virkamiehiä.

19 §. *Verotus.* Pykälä vastaa voimassaolevan lain 22 §:ää. Pykälässä viitattaisiin lakeihin, joiden nojalla tämän lain tarkoittamaan palvelussuhteeseen perustuvia tuloja verotettaisiin.

Pykälän 1 momentissa on viittaus tuloverolakiin (1535/1992) ja rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annettuun lakiin (627/1978). Rajoitetusta verovelvollisuudesta säädetään tuloverolaisissa ja varallisuusverolaisissa (1537/1992). Momentissa olisi viittaus myös vieraiden valtioiden

kanssa tehtyihin verosopimuksiin. Momentin tuloverolain piiriin kuuluviin tuloihin tulee ehdotuksen mukaan sisältymään myös valmiuosaston varallaolokorvaus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kriisinhallintahenkilöstölle sekä 6 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa ja harjoituksessa olevalle maksettavat päivärahat ja luontoisedut eivät olisi verotettavia tulo- ja varallisuusverolaissa tarkoitettuna veronalaisena tulona. Tämä merkitsee myös sitä, että verovapaista päivärahoista ja luontoiseduista ei ole suoritettava työntäjän sosiaaliturvamaksuja.

20 §. *Voimakeinojen käyttö.* Kriisinhallintatehtävissä palvelevalla sotilaalla on velvollisuus toteuttaa hänelle kuuluvat palvelustehtävät. Palvelustehtävällä tarkoitetaan niitä tehtäviä, joita kriisinhallintatehtävissä palveleva sotilas saa sotilasesimiehiltään tai joita hänen edellytetään suorittavan palvelusasemansa perusteella. Yksittäiset palvelustehtävät perustuvat kriisinhallintaoperaatiolle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden toteuttamiseen. Operaation tehtävien ja tavoitteiden tulee puolestaan perustua operaation kansainvälisoikeudelliselle valtuutukselle (mandaatti). Äärimmäisissä tilanteissa sotilaallisen kriisinhallintaoperaation johdon on voitava varmistaa operaation toteuttaminen jopa voimakeinoja käyttäen.

Pykälän 1 momentissa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa kriisinhallintatehtävissä palvelevalla sotilaalla ja sotilasosastolla on tähän pykälään perustuva oikeus voimankäyttöön. Kriisinhallintaoperaatiossa palvelevalla sotilaalla tarkoitetaan tähän lakiin perustuvassa kriisinhallintatehtävissä operaation palvelusalueella toimivaa sotilasta ja sotilasosastolla kahta tai useampaa yhteisen johdon alaisena olevaa sotilasta. Palvelusalueella tarkoitetaan pääesikunnan kunkin kriisinhallintaoperaation osalta erikseen määrittämää yhden tai useamman valtion tai niiden osan käsittävää aluetta.

Voimakeinoja voidaan käyttää operaation tehtävän toteuttamiseksi ainoastaan silloin kun se on operaation perimmäisten tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätöntä (välttämättömyysperiaate). Voimakeinojen käyttö ei siis olisi mahdollista tapauksissa, joissa samaan lopputulokseen operaation tarkoituksen kannalta päästäisiin muilla toteuttamis-

kelpoisilla keinoilla. Kun operaation toteuttamisen kannalta välttämätön tavoite saavutetaan, on voiman käyttö välittömästi lopetettava. Samoin on toimittava, jos todetaan ettei voiman käyttämiselläkään saavuteta haluttua lopputulosta.

Yksittäisen kriisinhallintaoperaatiossa palvelevan sotilaan oikeus voimakeinojen käyttöön muodostaa oikeudellisen perustan myös sotilasjoukon yhteiselle voimankäytölle sekä voimankäytölle, jonka käytännön toteuttaminen edellyttää useamman kriisinhallintaoperaatiossa palvelevan sotilaan yhteistoimintaa joukkona.

Voimakeinojen käyttämisellä tarkoitetaan ehdotetussa pykälässä sellaisia voimakeinoja, jotka soveltuvat käytettäväksi sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Käytettävissä olevat voimakeinot määräytyvät yksittäisen operaation joukkojen määrän, varustuksen ja koulutuksen perusteella. Suomalaisen kriisinhallinta-joukkojen saama koulutus ja niiden varustus mahdollistaa useita voimakeinojen käytön muotoja.

Voimankäytön asteikko alkaa yksittäisen kriisinhallintatehtävissä palvelevan sotilaan fyysisen voiman käyttämisestä tai hänen voimankäytöstään tarkoitukseen varatun välineistön tai henkilökohtaisen aseistuksen avulla. Tyypillisiä esimerkkitalanteita ovat henkilön poistaminen kieltoalueelta, operaatioalueen turvallisuutta vaarantavan toiminnan estäminen ja tekijöiden kiinniottaminen, kiellettyjen aseiden etsinnät, joukkojenhallintaan siihen tarkoitettujen välineiden avulla tai kansainvälisen siviilipoliisin tukeminen rikoksista epäiltyjen kiinniottamisessa. Voimankäyttö näihin tehtäviin toteutetaan yksittäisen sotilaan toimintana tai sotilasosaston yhteistoimintana.

Jos henkilökohtaisella aseistuksella ja vastaavalla välineistöllä varustetun sotilasosaston voimankäytöllä ei saavutettaisi tavoiteltua tulosta, saatettaisiin joutua käyttämään myös raskaampaa aseistusta tai välineistöä. Panssaroidun puskutraktorin tai miehistönkuljetusvaunun käyttäminen tiesulun purkamiseen tai joukkojenhallintatoiminnan avustamiseen ovat käytännössä toteutuneita esimerkkitalanteita.

Tulevissa kriisinhallintaoperaatioissa varaudutaan nykyistä vaativampiin sotilaallisiin

tehtäviin. Tällöin kriisinhallintajoukon toiminta saattaa ääritilanteissa edellyttää rajoitusti suoranaisia taistelutehtäviä. Kyseessä saattaisi olla esimerkiksi suojellun ihmisjoukon pelastaminen aseistetun joukon hyökkäykseltä. Tehtävän suorittaminen edellyttäisi tällaisessa tilanteessa raskaampaa voimankäyttöä, mukaan lukien konetuliaseiden ja muun raskaamman sotavarustuksen esimerkiksi tykistön käytön. Suomalaisen kriisinhallintajoukon kyky voimankäyttöön on kuitenkin tällaisessakin tehtävässä rajoitetumpaa kuin kotimaan puolustukseen tarkoitettujen puolustusvoimien joukkojen.

Suomi valmistautuu tulevaisuudessa osallistumaan kriisinhallintaoperaatioihin muillakin kuin maavoimien joukoilla. Ilma- ja merivoimien yksikköjen aseellinen voimankäyttö eroaa selkeästi yksittäisen sotilaan voimankäytöstä. Esimerkiksi lentokieltoalueen valvominen ja siellä kielletyn toiminnan estäminen saattaisi edellyttää ääritapauksissa voimakeinojen käyttöä myös ilmavoimien yksiköiltä. Käytännössä tämä tarkoittaisi ohjus- tai tykkituloita. Merivoimien aluksien voimankäyttö olisi vastaavissa tilanteissa myös raskain aseinen tapahtuva. Käytettäessä sota-alusta esimerkiksi aseidenvientisaarron valvontaan tai muuhun operaatioon, jonka tavoitteena on valvoa ja rajoittaa meriliikennettä, on varauduttava siihen mahdollisuuteen että kielletylle alueelle pääsy estetään viimekädessä voimakeinoin.

Ehdotetussa pykälän 2 momentissa säädetäisiin sotilaallisessa kriisinhallinnassa käytetyille voimakeinoille kansainvälisen toimintaympäristön edellyttämät rajoitukset. Voimakeinojen käyttö rajoitetaan kansainvälisen oikeuden voimankäyttöä koskevien perusperiaatteiden sekä kriisinhallintaoperaatiolle vahvistetun voimankäyttösäännösten mukaisesti.

Kansainvälisen oikeuden voimankäyttöä rajoittavista periaatteista tärkeimmät ovat välttämättömyysperiaate, suhteellisuusperiaate ja voimankäytön minimoinnin periaate. Välttämättömyysperiaatteen mukaisuutta voimankäytön ehdottomana edellytyksenä on käsitelty edellä 1 momentin yksityiskohtaisen perusteluiden yhteydessä.

Kaksi muuta periaatetta on kirjoitettu näkyviin ehdotettuun momenttiin. Momentissa

on lähtökohtana voimankäytön suhteellisuus vastassa olevaan uhkaan nähden (suhteellisuusperiaate). Voimankäytöllä tavoiteltava päämäärä ei saa olla epäsuhteessa henkilöille aiheutuviin kärsimyksiin tai vahinkoihin. Edelleen voimaa voidaan käyttää ainoastaan siinä määrin, että saavutetaan kriisinhallintaoperaation toteuttamisen kannalta välttämätön tavoite (voimankäytön minimoinnin periaate). Tilanteessa on siis käytettävä lievintä mahdollista haluttuun päämäärään johtavaa voimakeinoja.

Kriisinhallintaoperaatiota valmisteltaessa hyväksytään operaatiota varten yksityiskohtaiset voimankäyttösäännöt. Voimankäyttösääntöjen toimeenpaneminen on luonteeltaan sotilaskäsky ja voimankäyttösäännöt laaditaan operaation toteuttamiseen valmistautuvan sotilasorganisaation toimesta. Koko operaatiota koskevat ne alistetaan poliittiseen käsittelyyn hyväksyttäväksi ennen operaation käynnistämistä. Voimankäytön sääntöjä valmisteltaessa varmistetaan erityisesti niiden yhteensopivuus kriisinhallintaoperaation tehtävien, tavoitteiden ja kansainvälisoikeudellisen valtuutuksen kanssa. Operaatioiden valtuutuksen, tehtävien ja tavoitteiden lisäksi sääntöjen valmistelussa huomioidaan soveltuvat ihmisoikeussopimukset sekä kansainvälisen oikeuden periaatteet ja säännökset. Voimankäyttösääntöihin heijastuvia tekijöitä ovat myös operaatioon käytettävien joukkojen määrä, koulutus ja varustus.

Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sopimusten vastainen toiminta on rikoslain 11 luvussa (578/1995) säädetty rangaistavaksi teoksi. Tietyissä olosuhteissa, esimerkiksi edellä 1 momentin kohdalla mainituissa taistelutehtävissä, suomalaisen kriisinhallintajoukkoon kuuluvan sotilaan toiminta voi tulla arvioitavaksi myös rikoslain 11 luvun mukaisesti. Edellä tarkoitetuista teoista voi joutua oikeudelliseen vastuuseen myös kansainvälisesti. Suomi on ratifioinut Haagissa toimivan kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön (SopS 56/2002).

Suomalaisen kriisinhallintahenkilöstön voimakeinojen käyttöä rajaa myös rikoslain 4 luvun 6 §:n 2 momentti. Tämän perusteella voimakeinojen rajat määräytyisivät kaikissa tapauksissa kahden peruskriteerin perusteella. Yhtäältä voimakeinojen käytön tulee olla

tarpeellista laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Toiseksi niiden tulee olla puolustettavia. Jälkimmäinen arvio viittaa ennen kaikkea edellä käsiteltyyn suhteellisuusperiaatteeeseen.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös voimakeinojen liioittelutapauksista. Sääntelyä yhtenäistettäisiin rikoslain 4 luvun 6 ja 7 §:n edellyttämällä tavalla siten, että säännös toteutettaisiin viittauksella, jonka mukaan voimakeinojen liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Voimakeinojen käytön liioittelusta olisi kysymys silloin, kun voimakeinoja käytettäisiin sinällään lain tarkoittamissa olosuhteissa mutta edellä mainittujen rajoitusten vastaisesti. Arvioitavaksi tulisivat siis rikoslain 4 luvun 6 §:n 2 momentissa säädetty rajoitukset sekä edellä 2 momentissa säädetty rajoitukset.

Ehdotettu pykälä ei rajoita kriisinhallinta-tehtävässä palvelevalle sotilaille muiden kansalaisten tavoin kuuluvaa oikeutta hätävarjeluun tai pakkotilatekoon. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään erillisestä voimankäyttöoikeudesta, joka sotilashenkilöllä on palvelustehtävänsä perusteella. Palvelustehtävää suorittava sotilas saattaa kuitenkin joutua myös tilanteeseen, jossa hänen toiminnassaan ei ole kyse määrätyn palvelustehtävän toteuttamisesta, vaan hänen itsensä tai toisen suojelemisesta oikeudettomalta hyökkäykseltä. Tällöin puolustustekoa arvioidaan hätävarjelu-oikeuden nojalla.

Ehdotetulla voimakeinojen käyttöä koskevalla säännöksellä ei ole tarkoitus rajoittaa rikoslain 45 luvun 26 a §:ssä (515/2003) säädettyä vartio-, päivystys- tai poliisitehtävää suorittavan sotilaan oikeutta voimakeinojen käyttöön. Mainitussa lainkohdassa säädettyihin voimakeinoihin voi ilmetä tarvetta esimerkiksi kriisinhallintajoukon tukikohtaa, ase- ja ammusvarastoa tai muuta vastaavaa kohdetta vartioitaessa. Lisäksi säännös tulisi sovellettavaksi kriisinhallintajoukossa palvelevan sotilaan suorittaessa päivystystehtävää.

21 §. *Rikosoikeudellinen vastuu.* Pykälässä säädetään kriisinhallintakoulutuksessa, -harjoituksissa ja -palveluksessa olevien henkilöiden kuulumisesta sotilaita koskevien rangaistus- ja kurinpitosäännösten alaisuus-

teen.

Pykälän 1 momentissa säädetään vastaavasti kuin tällä hetkellä voimassa olevan säännöksen mukaan, että kriisinhallintapalveluksessa ja -koulutuksessa olevat henkilöt ovat rikoslain (39/1889) 45 luvun sotilaita koskevien säännösten alaisia kuitenkin siten, että heidän kriisinhallintaoperaation toimialueella tekemiensä sotilasoikeudenkäyntilaissa (326/1983) tarkoitettuihin rikoksiin ei sovelleta sota-aikana tehtyjä rikoksia koskevia säännöksiä. Palvelusalueella tarkoitetaan pääesikunnan kunkin operaation osalta erikseen kriisinhallintaoperaatiolle määrittämää yhden tai useamman valtion tai niiden osan käsittävää aluetta. Pykälään on kuitenkin tarkoituksenmukaista selvytyden vuoksi lisätä harjoituksissa olevien henkilöiden kuulumisen rangaistus- ja kurinpitosäännösten alaisuuteen.

Ehdotetussa 1 momentissa on viittaussäännös, jonka mukaan kriisinhallintapalveluksessa ja -koulutuksessa oleviin henkilöihin sovelletaan sotilaskurinpitolaain (331/1983) ja sotilaskurinpitoasetuksen (969/1983) säännöksiä siltä osin kuin esitettyssä pykälässä ei toisin säädetä.

Voimassa olevassa laissa ei vastaavaa säännöstä ole. Lain tasolla ainoastaan mainitaan, että heille voidaan määrätä kaikkia sotilaskurinpitolaissa tarkoitettuja kurinpidollisia seuraamuksia. Lisäksi voimassa olevan lain 14 §:n 2 momentin mukaan puolustusministeriö voi paikallisten olosuhteiden niin vaatiessa antaa toimivallasta kurinpitomenettelyssä, kurinpitoasian käsittelystä ja valvonnasta sekä seuraamusten täytäntöönpanosta sotilaskurinpitolaain ja -asetuksen säännöksistä poikkeavia määräyksiä. Varsinaiset säännökset kurinpitoesimiehistä, heidän toimivallastaan, kurinpitomenettelyn valvonnasta sekä kurinpitosaakon rahamäärästä ovat rauhanturvaamistoiminnan käytännön toimeenpanosta annetussa puolustusministeriön asetuksessa (1154/2000). Lisäksi sotilasrikoksia koskevien rangaistussäännösten soveltamisalasta annetun valtioneuvoston asetuksen (1153/2000) 3 §:ssä säädetään, että niihin rauhanturvaamislaissa (514/1984) tarkoitettussa rauhanturvaamisorganisaatiossa palveleviin ja siinä palvelemista varten järjestettävässä koulutuksessa oleviin, jotka eivät ole suorittaneet

asevelvollisuutta vakinaisessa väessä tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa tarkoitettua asepalvelusta, sotilasarangaistussäännöksistä sovelletaan vain rikoslain 45 luvun 1 §:n 1 momentin ja 2 momentin 1 kohdan sekä 2-8 ja 18 §:n säännöksiä.

Kriisinhallintaorganisaatio kuuluu nykyään puolustusvoimiin. Siten siihen tulevat sovellettaviksi puolustusvoimia koskevat säännökset, ellei asiasta nimenomaisesti laissa toisin säädetä. Sotilaskurinpitolain 14 §:ssä annetaan pääesikunnalle oikeus määrätä lain 12 ja 13 §:ssä mainittuihin esimiehiin rinnastettavat kurinpitoesimiehet. Kurinpitomenettelyn edellytyksistä on säännökset sotilaskurinpitolain 2 luvussa, kurinpitosiain käsittelystä 5 luvussa, kurinpitomenettelyn valvonnasta 6 luvussa sekä täytäntöönpanosta 7 luvussa. Tarvetta säättää puolustusministeriön asetuksella näistä säännöksistä poikkeavasti ei enää ole.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan pakkokeinolain (450/1987) 1 luvun 14 §:n 1 momentissa säädetty määräaika pidätettyä koskevan vangitsemisvaatimuksen käsiteltäväksi ottamista varten pitenee pidätetyn kuljettamiseen kriisinhallintaorganisaation toimialueelta Suomeen tai tuomioistuimen jäsenten matkaan Suomesta toimialueelle käytetyllä ajalla. Säännös on tarpeen, koska matkustaminen palvelusalueelta Suomeen ja vastaavasti matkustaminen Suomesta palvelusalueelle voi olosuhteista johtuen jopa ylittää säädetyn määräajan. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 14 §:n 2 momentissa.

Samasta syystä pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevaa säännöstä vastaavasti, että ulkomaille palvelevalle kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvalla ei edelleenkään tarvitsisi järjestää mahdollisuutta osallistua kurinpitovalituksen oikeuskäsittelyyn Suomessa, jos kurinpitoseuraamuksena on määrätty varoitus tai kurinpitotosakko, jollei tuomioistuimien toisin määrää. Ottaen lisäksi huomioon kurinpitomenettelyyn ryhtymisen yleiset edellytykset – epäilty on myöntänyt syyllisyytensä tai hänen syyllisyyttään voidaan muuten pitää selvänä – ei oikeusturvanäkökohtienkaan voida katsoa edellyttävän, että asianomaisen osallistumi-

nen valitusasian tuomioistuinkäsittelyyn olisi mahdollistettava ryhtymällä erityisjärjestelyihin esimerkiksi kuljetusten järjestämiseksi mahdollisesti tuhansien kilometrien päästä toimialueelta kotimaahan.

Sotilaskurinpitolain 2 §:n 4 momentissa on säännös kurinpitotosakon rahamäärästä. Säännöksen mukaan tämä rahamäärä yhdeltä päivältä on yksi viidesosa sakotettavan keskimääräisestä kokonaispäivätulosta, kuitenkin vähintään asevelvollisuuslain (452/1950) nojalla palvelevalle maksettavan suurimman päivärahan suuruinen. Kriisinhallintaoperaatiossa palvelevan keskimääräinen kokonaispäivätulo on perusteltua määrätä laskettavaksi toisin kuin se lasketaan kotimaassa palvelevilla, koska heidän saamansa etuudet poikkeavat kotimaassa palvelevien saamista etuuksista.

Kriisinhallintahenkilöstön osalta sotilaskurinpitolain 2 §:ssä tarkoitettuna keskimääräisen kokonaispäivätulon viidesosana ehdotetaan pidettävän asianomaisen tästä palveluksesta saamaa sadallaviidelläkymmenellä jaettua täyden kuukauden ennakonpidätyksen alaisen palkkauksen, päivärahojen ja verotusarvon mukaan laskettujen luontoisetujen yhteismäärää. Kotimaassa palvelevan palkatun henkilökunnan kokonaispäivätulo lasketaan pääesikunnan ohjeistuksen mukaan henkilön päätoimestaan saaman ennakonpidätyksen alaisen palkan sekä mahdollisesti maksettujen keskimääräisten ylityö- ja muiden vastaavien korvausten, kuten sotaharjoituspäivärahojen, perusteella. Kokonaispäivätuloon ei sen sijaan lasketa mukaan henkilön saamia verovapaita päivärahoja. Kriisinhallintaoperaatiossa palvelevien osalta henkilön rauhanturvaamishenkilöstön kelpoisuusehdoista ja palvelussuhteen ehdoista annetun asetuksen (118/2001) nojalla saaman päivärahan mukaan lukeminen on perusteltua, sillä tätä päivärahaa henkilö saa jokaiselta palvelusvuorokaudelta, olipa hän palvelusalueella tai esimerkiksi Suomessa. Tämä päiväraha onkin nähtävä enemmän korvauksena olosuhteista kriisinhallintaoperaatiossa kuin perinteisenä virkamatkapäivärahana, minkä myös kriisinhallintaoperaatiossa palveleva saa normaalien säännösten mukaisesti ollessaan virkamatkalla.

Kriisinhallintaoperaatiossa kokonaispäivä-

tuloon lasketaan myös verotusarvon mukaan lasketut luontoisedut. Näitä ovat lähinnä verohallituksen vuosittain antamien päätösten mukainen täysihoitoetu. Esimerkiksi vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa noudatettavista luontoisetujen laskentaperusteista annetun verohallituksen päätöksen (1075/2004) 15 §:n mukaan asunnon, ravinnon ja lämmön sisältävän edun (täysihoitoetu) arvo on 364 euroa kuukaudessa yhdessä huoneessa sekä 350 euroa kuukaudessa yhteishuoneistossa. Tätä etua ei lasketa kriisinhallintaoperaatiossa palvelevan veronalaisiin tuloihin, mutta on perusteltua ottaa huomioon kurinpitosakon kokonaispäivätuloa laskettaessa.

Ehdotettu säännös vastaa rauhanturvaamistoiminnan käytännön toimeenpanosta annetun puolustusministeriön asetuksen 9 §:ssä olevaa säännöstä. Edellä ehdotetun mukaisesti voimassa olevassa säännöksessä oleva asetuksenantovaltuus on tarkoitus poistaa. Koska kriisinhallintaoperaatiossa palvelevan kokonaispäivätulon mukaan luettavat erät sekä kokonaispäivätulon mukaan määräytyvä kurinpitosakon rahamäärä poikkeavat sotilaskurinpitolain säännöksestä, on asiasta otettava säännös nyt ehdotettuun lakiin.

Kriisinhallintakoulutuksessa olevien saamat etuudet poikkeavat kriisinhallintaorganisaatiossa palvelevien saamista etuuksista. Tämän vuoksi ehdotetaan 4 momentissa lisäksi säädettäväksi kriisinhallintakoulutuksessa olevien kurinpitosakon rahamääräksi yhdeltä päivältä hänelle koulutuksen ajalta suoritettavan työansion menetyksen korvauksena suoritettava päiväraha. Päiväraha määräytyy tällä hetkellä rauhanturvaamishenkilöstön kelpoisuusehdoista ja palvelussuhteen ehdoista annetun asetuksen (118/2001) 4 §:n mukaan ja on kolme neljäsosaa valtion virkamiesten matkakustannusten korvaamista koskevan virkaehtosopimuksen mukaisesta päivärahan määrästä.

Pykälän 5 momentin mukaan sotilaspapin syyttämisestä yleisessä tuomioistuimessa on lisäksi voimassa, mitä kirkkolaisissa (1054/1993) säädetään. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevaan lakiin.

22 §. *Toimivaltainen tuomioistuin.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 15 §:ää muuttomattomana. Siinä säädettäisiin edelleen Hel-

singin käräjäoikeuden toimimisesta sotilasoi-
keudenkäyntilain 5 §:n 1 momentissa tarkoi-
tettuna tuomioistuimena kysymyksessä ole-
van kriisinhallintahenkilöstön osalta. Tuo-
mioistuin voisi tarvittaessa edelleen pitää is-
tunnon kriisinhallintaorganisaation toimialu-
eella. Tämä säännös ei koskisi kotimaassa
pidettävää istuntoa. Kriisinhallintatoiminnan
kokemusten perusteella ei edelleenkään olisi
tarpeen säätää muuta tuomioistuinta toimi-
valtaiseksi lain 6 §:ssä tarkoitettussa koulu-
tuksessa tehtyjen rikosten osalta.

23 §. *Vahingonkorvaus.* Kriisinhallinta-
henkilöstöön kuuluvalla voi tietyissä palve-
lustehtävissä olla oikeutettua aihetta käyttä-
ä tai pitää hallussaan omaa yksityistä omai-
suuttaan. Normaalisissa palvelustilanteessa ta-
pahtunut tällaisen omaisuuden vahingoittu-
minen tai tuhoutuminen ei ole vahingonkor-
vauslain (412/1974) perusteella korvattavaa
vahinkoa, koska minkään tahon tuottamusta
vahingon aiheutumiseen ei voida osoittaa.
Kriisinhallintaoperaatiossa palvelevalla soti-
laalla ei siis olisi normaalin vahingonkor-
vausoikeuden perusteella mahdollisuutta
saada valtiolta korvausta tällaisessa tilantees-
sa vahingoittuneesta tai tuhoutuneesta omai-
suudesta. Nykyisen lainsäädännön nojalla
vuosittain on ollut korvattavia tapauksia alle
viisi, jotka ovat olleet yhteiseltä arvoltaan al-
le 5000 euroa. Tilanteen arvioidaan uuden
lain säännöksen nojalla pysyvän lukumääräl-
tään ja kustannuksiltaan samankaltaisena.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin edellä
kuvatun tilanteen korjaamiseksi kriisinhallin-
taoperaatiossa palvelevan sotilaan oikeudesta
saada eräissä tapauksissa valtion varoista
korvaus vahingosta, joka on aiheutunut hä-
nen henkilökohtaiselle omaisuudelleen.
Säännös luo vahingonkorvauslaista poikkeava-
n vahingonkorvausvelvollisuuden valtiolle.
Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan
rauhanturvaamislain 16 §:ää, mutta olisi en-
tistä tiukemmin sidottu palvelustehtävästä ai-
heutuneisiin vahinkoihin ja siirtäisi aiemmin
pääesikunnassa tapahtuneen korvausasioiden
käsitteilyn kriisinhallintajoukolle tai Puolus-
tusvoimien Kansainväliselle Keskukselle.
Pykälään ei ole enää tarpeettomina otettu
säännöksiä vahingonkorvauksen alentamisesta
ja sen eväämisestä sekä vahinkona korvat-
tavasta määrästä enimmäismäärineen. Va-

hingonkorvauksen arviointi vastaisi mainituilta osin yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia perusteita. Käytännössä säännöksen perusteella esitetyt korvausvaatimukset ovat olleet harvalukuisia ja korvausmääriltään vähäisiä.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin korvausoikeuden edellytyksistä. Kriisinhallintaoperaatiossa palvelevalla sotilaalla tarkoitetaan tasavallan presidentin päätöksellä muodostetun kriisinhallintajoukon jäsentä, joka suorittaa palvelustaan operaation palvelusalueella. Palvelusalueella tarkoitetaan pääesikunnan kunkin operaation osalta erikseen kriisinhallintaoperaatiolle määrittämää yhden tai useamman valtion tai niiden osan käsittävää aluetta.

Vahinkotapahtuman on liityttävä palvelustehtävän suorittamiseen. Vahinko korvataan, jos se on esimerkiksi aiheutunut palvelustehtävään kuuluvan työsuorituksen yhteydessä. Palvelustehtävällä tarkoitetaan niitä tehtäviä, joita kriisinhallintatehtävässä palveleva sotilas saa sotilasesimiehiltään tai joita hänen edellytetään suorittavan palvelusasemansa perusteella. Palvelustehtävässä oleminen käsittää ainoastaan sen ajan, jonka kriisinhallintaoperaatiossa palveleva sotilas suorittaa annettuja tehtäviä, työvuoroa tai vastaavia kriisinhallintaoperaation tarkoitukseen liittyviä toimintoja. Lepovuorossa tai palvelusvapaalla olevilla sotilailla ei olisi oikeutta vahingonkorvaukseen vaikka oleskellisivatkin palvelusalueella.

Korvattavan yksityisen omaisuuden on oltava sellaista, että kriisinhallintaoperaatiossa palvelevalla sotilaalla on perusteltua syytä käyttää sitä palvelustehtävää suorittaessaan. Tällaista omaisuutta ovat sellaiset palvelustehtävän kannalta tarpeelliset esineet, joita puolustusvoimat ei jaa kriisinhallintahenkilöstölle varustamisen yhteydessä. Käytännössä kyseeseen tulevat esimerkiksi rannekello, aurinkolasit sekä vastaavat henkilökohtaiset apuvälineet ja tarvikkeet. Kriisinhallintaoperaatiossa vahingoittuneiden silmälasien korvaamisen osalta noudatetaan yleistä puolustusvoimien ohjeistusta ja menettelyä.

Pykälän 2 momenttiin esitetään voimassa olevaa lakia vastaavaa säännöstä siitä, että jos vahinkoa kärsineen puolelta on myötävaikutettu vahinkoon tai jos muu palvelus-

tehtävään kuulumaton seikka on ollut vahingon osasyynä, voidaan vahingonkorvausta alentaa tai oikeus korvaukseen evätä. Suoritettavasta korvauksesta voidaan lisäksi vähentää, mitä vahinkoa kärsinyt on vahingon johdosta oikeutettu saamaan muun lain tai vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella. Näiltä osin vahingonkorvausmäärän arviointi vastaisi yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita.

Pykälän 3 momenttiin esitetään voimassa olevan lain kaltaista säännöstä siitä, mitä vahinkona korvataan eli vahingonkorvauksen perusteet. Esityksen mukaan vahinkona voitaisiin korvata omaisuuden korjauskustannukset ja vahingosta aiheutuneet muut kulut sekä arvonalennus taikka tuhoutuneen tai hävinneen omaisuuden arvo.

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan ratkaisuvalla korvauksen myöntämiseen ja korvauksen suorittamiseen vahinkoa kärsineelle esitetään siirrettäväksi pääesikunnalta kriisinhallintajoukolle tai kriisinhallintatoiminnan käytännön toimeenpanosta vastaavalle pääesikunnan alaiselle laitokselle, Puolustusvoimien Kansainväliselle Keskukselle. Käytännössä korvausasia käsiteltäisiin useimmiten kriisinhallintajoukossa. Tietyissä tilanteissa asia voitaisiin kuitenkin ratkaista Puolustusvoimien Kansainvälisessä Keskuksessa. Tällaisia tilanteita olisivat esimerkiksi ne, joissa korvausta hakee yksittäinen sotilastarkkailija, suomalaisen kriisinhallintajoukon komentaja tai haettu korvausmäärä on huomattavan suuri. Tarkemmat ohjeet korvauksen hakemisesta antaisi pääesikunta.

Ehdotuksen mukaan korvausta on haettava kirjallisesti vuoden kuluessa vahingon tapahtumisesta. Vuoden määräaika mahdollistaa korvaushakemuksen huolellisen laatimisen mutta toisaalta estää korvauksen hakemisen tätä vanhemmasta vahinkotapahtumasta. Määräajan tarkoituksena on myötävaikuttaa vahingonkorvauksen hakemiseen sellaisen ajan puitteissa, jolloin vahinkotapahtuman luotettava selvittäminen on vielä käytännössä mahdollista.

Korvaushakemukseen tulisi liittää luotettava selvitys vahinkotapahtumasta. Tällä tarkoitetaan pääasiassa selvitystä kriisinhallintajoukon tai sotilaspoliisiviranomaisen taikka asianomaisen valtion poliisiviranomaisen

toimittamasta vahinkotapauksen tutkinnasta. Erityisissä olosuhteissa myös muu luotettava selvitys voidaan hyväksyä vahingonkorvausasiaa ratkaistaessa.

Ehdotetun pykälän 5 momentissa säädettäisiin korvausoikeuden siirtymisestä valtiolle sen jälkeen, kun vahinkoa kärsineelle on päätetty maksaa korvausta. Korvausoikeuden siirtyminen rajoittuisi enintään siihen määrään, joka olisi korvattu vahinkoa kärsineelle.

24 §. *Kriisinhallintahenkilöstörekisterin käyttötarkoitus ja rekisterinpitäjä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kriisinhallintatehtäviin hakeutumista ja niissä palvelemista varten perustettavasta henkilörekisteristä. Tätä kriisinhallintahenkilöstörekisteriä käytettäisiin apuna rekrytoitaessa henkilöstöä kriisinhallintatehtäviin sekä koulutuksen ja palveluksen suunnittelussa ja järjestämisessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kriisinhallintahenkilöstörekisteriin talletettujen tietojen käyttötarkoituksesta. Tietoja käytettäisiin vain rekrytoitaessa henkilöstöä kriisinhallintatehtäviin taikka koulutuksen ja palveluksen suunnittelua ja järjestelyä varten.

3 momentissa säädettäisiin, että kriisinhallintahenkilöstörekisterin rekisterinpitäjänä toimisi pääesikunta. Rekisteriä voidaan ylläpitää pääesikunnan ohjeistuksen mukaisesti kansainvälisiin tehtäviin kouluttavissa ja kriisinhallintatehtäviin henkilöstöä rekrytoivissa joukko-osastoissa ja pääesikunnan alaisissa laitoksissa.

25 §. *Rekisterin tietosisältö ja tietolähteet.* Kriisinhallintahenkilöstörekisterin tietosisältö luetellaan pykälässä tietotyypeittäin. Sen 1 momentin mukaan rekisteriin saisi tallettaa kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan tai rekrytoitavan henkilön sijoittelua ja koulutusta varten henkilötunnuksen ja muut tarpeelliset tunniste- ja yhteystiedot sekä tiedot henkilön ammatista, perhesuhteista, siviili- ja sotilaskoulutuksesta, kielitaidosta, terveydentilasta, jos niillä on merkitystä kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan palveluksen ja sijoittelun kannalta, asevelvollisuuden suorittamisajasta ja -paikasta, kriisinhallintapalveluksesta sekä rangaistuksista ja kurinpito-ajennuksista. Pykälä vastaa sisällöltään noudatettua käytäntöä, toisin sanoen siinä luetellaan ne tietotyypit, joista tietoa on tähänkin asti rekisteröity.

Kriisinhallintahenkilöstön palvelusturvalli-

suuden kannalta on välttämätöntä, että henkilöstöstä on käytettävissä riittävät tiedot. Puolustusvoimien oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta asevelvollisrekisteriä varten perustuu asevelvollisuuslain ja asevelvollisuuslain soveltamisesta annetun asetuksen säännöksiin. Kriisinhallintahenkilöstörekisteri perustuisi pääosin asevelvollisuusrekisterissä oleviin tietoihin, mutta siihen rekisteröitäisiin myös muita kuin asevelvollisia henkilöitä koskevia samansisältöisiä tietoja. Näiden henkilöiden osalta puolustusvoimien tietojen saanti perustuisi sekä henkilöiden omiin ilmoituksiin että tiettyjen tietojen osalta myös muilta viranomaisilta saataviin tietoihin. Koska tietoihin, joita puolustusvoimat saisi muilta viranomaisilta, sisältyisi myös salassa pidettäviä tietoja, tulisi tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn olla lain tasoinen. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan viittaussäännöstä asevelvollisuuslakiin, jossa yksityiskohtaisesti luetellaan ne viranomaiset, joilta puolustusvoimat olisi oikeutettu saamaan muita kuin asevelvollisia henkilöitä koskevia tietoja kriisinhallintahenkilöstörekisteriä varten. Oikeus tietojen saantiin koskisi myös salassa pidettäviä tietoja.

Pykälän 2 momentissa viitatussa asevelvollisuuslain pykälässä luetellaan väestörekisteri-, poliisi- ja vankilaviranomaiset sekä virallinen syyttäjä, joilta puolustusvoimat saa tietoja. Lainkohdan tarkoituksena ei olisi laajentaa puolustusvoimien tietojensaantioikeutta nykyisestä, vaan selkiinnyttää säännöksiä niin, että jo noudatettua tietojen luovutuskäytäntöä voitaisiin jatkaa.

Pykälän 3 momentissa otetaan huomioon henkilötietolain 12 §:ssä säädetty mahdollisuus saada rekisteröidyn nimenomaisella suostumuksella häntä koskevia tietoja muistakin rekistereistä.

26 §. *Tietojen luovuttaminen, säilytysaika ja muu käsittely.* Pykälässä säädettäisiin tietojen luovuttamisesta kriisinhallintahenkilöstörekisteristä, tietojen enimmäissäilytysajasta ja muusta tietojen käsittelystä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kriisinhallintahenkilöstörekisterissä olevien tietojen luovuttamisesta. Rekisterin sisältämien henkilötietojen luovuttamiseen ja salassapitoon sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, jollei tässä laissa

muuta säädetä. Rekisterissä olevia tarpeellisia tunniste ja yhteystietoja, terveydentilietoja, jos niillä on merkitystä kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan palveluksen ja sijoittelun kannalta ja tietoja aikaisemmasta kriisinhallintapalveluksesta sekä rangaistuksista ja kurinpito-ohjennuksista voitaisiin luovuttaa ulkoasiainministeriölle, sisäasiainministeriölle tai kriisinhallintaoperaation toimeenpanijalle. Tietoja voitaisiin luovuttaa ainoastaan rekrytoitaessa henkilöitä kriisinhallintatehtävään. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Pykälän 2 momentti sisältää säännökset kriisinhallintahenkilöstörekisterissä olevien tietojen poistamista koskevista määräajoista. Momentin mukaan tiedot poistetaan rekisteristä kahden vuoden kuluttua viimeisen palvelussuhteen päättymisen jälkeen. Koska rekisterin sisältämissä tiedoissa ja henkilöiden mahdollisuudessa lähteä kriisinhallintatehtäviin voi tapahtua muutoksia, pidetään perusteltuna, ettei tietoja säilytetä rekisterissä kahden vuotta kauempaa. Jos rekisteröity haluaa, että hänen tietonsa poistetaan kriisinhallintahenkilöstörekisteristä ennen kuin kaksi vuotta on kulunut hänen rekisteröimisestään, on hänen ilmoitettava tästä pääesikunnalle, joka ilmoituksen saatuaan poistaa tiedot.

Pykälän 3 momentin mukaan kriisinhallintahenkilöstörekisteriin ja sen sisältämien henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin yleislakina henkilötietolakia ja rekisterissä olevien henkilötietojen salassapitoon ja tietojen luovuttamiseen sovellettaisiin asevelvollisuuslain 42 d §:ssä mainittujen tietojen osalta kyseistä lainkohtaa ja muutoin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Nyt ehdotettu laki olisi henkilötietolakiin ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin nähden erityislaki, jonka edellä mainituista laeista poikkeavia säännöksiä sovellettaisiin yleislakien sijaan.

27 §. *Hallintoasioiden käsittely.* Pykälässä on viittaus uuteen hallintolakiin. Hallintolaki (434/2003) kumosi voimaan tullessaan 1.1.2004 hallintomenettelylain (598/1982).

Pykälään sisällytettäisiin voimassa olevaa lakia sisällöltään vastaava säännös hallintolain soveltamisesta laissa tarkoitettujen hallintoasioiden käsittelyyn. Hallintolain 2 §:n

säännöksestä johtuisi, ettei sitä olisi sovellettava 2 §:ssä sekä 9 §:n 1 momentissa ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tasavallan presidentin eikä eduskunnan ulkoasiain valiokunnan päätöksentekoon.

28 §. *Takaisinperintä.* Pykälään otettaisiin voimassa olevan lain 24 §:n säännös muuttumattomana. Siihen sisältyvät säännökset aiheettomasti maksetun, lain 23 §:ään perustuvan vahingonkorvauksen taikka sen 12 §:ään perustuvan, palvelussuhteesta johtuvan etuuden takaisinperinnästä. Kysymyksen voisivat asian luonteesta johtuen tulla vain rahamääräiset etuudet. Säännökset vastaisivat edelleen valtion virkamieslain säännöksiä. Takaisinperintäpäätöksen tekisi kuten nykyisinkin etuuden tai vahingonkorvauksen myöntänyt viranomais.

29 §. *Oikaisuvaatimus.* Pykälään otettaisiin muuttamattomana voimassa olevan lain säännös oikaisuvaatimuksesta. 1 momenttiin sisällytettäisiin säännökset oikaisun vaatimuksesta palvelussuhteen ehtoja koskevien päätösten mukaisten etuuksien saamatta jäämisen sekä näiden etuuksien ja 23 §:ään perustuvan vahingonkorvauksen takaisinperinnän johdosta.

Jollei oikaisuvaatimusta olisi tehty kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana etuus olisi pitänyt antaa taikka se olisi peritty takaisin, olisi oikeus etuuteen 2 momentin mukaan menetetty.

30 §. *Muutoksenhaku.* Pykälään sisällytettäisiin voimassa olevan lain 26 §:ää vastaava sääntely muutoksenhausta. Ensimmäistä momenttia ehdotetaan muutettavaksi kriisinhallintatoiminnan ja -tehtävien uudelleen organisoiminnin sekä terminologian uudistamisen vuoksi siten, että kriisinhallintaorganisaatio kuuluu ainoastaan pääesikunnan alaisuuteen lain 5 §:n tarkoittamalla tavalla.

Ehdotetun pykälän mukaan se, joka on tyytymätön 8 §:n 3 momentissa, 9 §:n 1 - 3 momenteissa, 10 tai 11 §:ssä taikka 23 §:n 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen tai 30 §:n 1 momentissa tarkoitettuun oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen, saa hakea siihen muutosta siten kuin muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan muihin tämän lain nojalla annettuihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos kriisinhallintakoulutukseen tai palvelukseen saapumisesta sitoumuksen tehnyt jää kutsun saatuaan ilman pätevää syytä saapumatta koulutukseen tai palvelukseen taikka mikäli asianomaisen koulutus tai palvelussuhde päätetään sen vuoksi, ettei hän ole täyttänyt velvollisuuksiaan tai on toiminut vastoin niitä, on hän ehdotetun lain 8 §:n 3 momentin mukaan velvollinen korvaamaan valtiolle ne kustannukset, jotka hänen koulutuksensa tai palveluksensa järjestämisestä ovat aiheutuneet. Esitetyn lain 9 §:n 1 - 3 momenteissa säädetään palvelussuhteen alkamisesta ja kestosta, 11 §:ssä palvelussuhteen päättymisestä erityisestä syystä ja 12 §:ssä kotiuttamisen vaikutuksesta palvelussuhteen päättymiseen sekä 24 §:ssä yksilön vahingonkorvausoikeudesta. Esitetyn lain 30 §:n 1 momentissa säädetään oikaisuvaatimuksesta, jonka asianomainen voi tehdä, mikäli hänelle ei oman käsityksensä mukaan ole annettu palvelussuhteen ehdoista tehdyn päätöksen mukaista etuutta tai mainittu etuus on peritty aiheettomasti takaisin taikka mikäli hänelle ei ole suoritettu riittävästi vahingonkorvausta palvelustehtävässä tai siihen liittyvissä olosuhteissa vahingoittuneesta omaisuudesta.

Pykälän 1 momentissa säilytettäisiin nykyisin voimassa oleva sääntely siitä, että sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettuun lakiin perustuvat valitusasiat keskitetään yhteen hallinto-oikeuteen. Näin varmistetaan riittävän erityisasiantuntemuksen keskittäminen ja yhdenmukainen kohtelu kysymyksessä olevia hallintovalitusasioita ratkaistaessa. Voimassa olevaan rauhanturvaamislakiin perustuvista hallintopäätöksistä vuosittain keskimäärin 30 on sellaisia, joista voidaan tehdä hallintovalitus. Käytännössä näistä päätöksistä on tehty yhdestä kahteen valitusta vuodesta.

Pykälän 2 momentin valituskiellon piiriin ehdotetaan edelleen jätettäväksi päätökset, joiden sisältönä on, että asianomaista ei oteta kriisinhallintakoulutukseen (8 §:n 1 momentti). Ehdotetun lain 7 §:n mukaan kriisinhallintatehtäviin valittavien henkilöiden tulee olla Suomen kansalaisia. Puolustusministeriön asetuksella säädetään kriisinhallintahenkilöstön muista kelpoisuusehdoista. Ministeriön asetuksen (118/2001) mukaan yleiset kelpoi-

suusehdot ovat hyvä terveys ja hyvä fyysinen kunto, hyvin suoritettu varusmiespalvelus tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus, moitteetomat elämäntavat, riittävä kielitaito ja sopivuus tehtävään. Yleisimmät hylkäyssyyt ovat varusmiespalveluksesta tai kertausharjoituksesta saatu arvostelu, psykologiseen testiin perustuva sopimattomuus kriisinhallintatehtäviin, terveydentila, rikkomukset, palveluskelpoisuusluokka tai että erikoisvaatimukset haettuun tehtävään eivät täyty.

Edellä mainituista syystä johtuen ei pidetä tarkoituksenmukaisena eikä hakijan oikeusturvan kannalta tarpeellisena saattaa kyseessä olevaa asiaa koskevia päätöksiä muutoksenhaun piiriin.

31 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta, kumottavista säännöksistä sekä lain voimaan tullessa olemassa olevien rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioiden ja rauhanturvaamistoiminnan vaikutuksesta lain soveltamiseen. Lailla ehdotetaan kumottavaksi 29 päivänä kesäkuuta 1984 annettu rauhanturvaamislaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että lakia sovellettaisiin myös lain voimaan tullessa olemassa olevaan rauhanturvaamistoimintaan.

Muulla lainsäädännössä on viittauksia kumottavaksi ehdotettuun lakiin. Ehdotetun lain tullessa voimaan nämä viittaukset tarkoittaisivat tätä lakia ja sotilaallista kriisinhallintaa. Asiasta säädettäisiin pykälän 3 momentissa.

1.2. Laki puolustusvoimista

2 §. Puolustusvoimien lakisäätteiset tehtävät sisältävän pykälän 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitataan rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen ja rauhanturvaamislain asemesta kriisinhallintaan ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettuun lakiin. Kuten edellä yleisperusteluissa ja sotilaallista kriisinhallintaa koskevan ehdotuksen yksityiskohtaisista perusteluista käy ilmi, säilyy puolustusvoimien tehtävä tältä osin nykyisellään.

9 a §. Pykälän 4 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että henkilökunnan siirtovelvollisuuden poistavan sääntelyn osalta viitat-

taisiin rauhanturvaamistoiminnan sijasta sotilaalliseen kriisinhallintaan.

1.3. Asevelvollisuuslaki

Asevelvollisuuslakia esitetään muutettavaksi siten, että puolustusvoimien entisestään lisääntynyt kansainvälinen yhteistoiminta ja varusmieskoulutus sekä reservin kertausharjoituskoulutus voitaisiin yhteen sovittaa. Taavoitteena on, että asevelvollisille taattaisiin mahdollisuus kotimaan puolustamiseen tarvittavien taitojen mahdollisimman tehokkaaseen koulutukseen, puolustusvoimille mahdollistettaisiin sotilaalliseen kriisinhallintaan tarkoitettujen joukkojen kouluttaminen sekä säädettäisiin lakitasoinen peruste asevelvollisten osallistumiselle normaaliin, eri maiden puolustusvoimien väliseen, vierailu- ja sotilasurheilutoimintaan.

3a §. Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevaa asevelvollisuuslakia. Momentissa säädettäisiin asevelvollisuuden tarkoituksesta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan lain tapaan siitä, että varusmiespalveluksen ja kertausharjoituksen yhteydessä voitaisiin antaa lyhytaikaisesti koulutusta ja siihen liittyviä harjoituksia myös sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettujen valmiuksien luomiseksi. Varusmiehiä ja kertausharjoitettavia reserviläisiä ei kuitenkaan voitaisi lähettää asevelvollisuuslain nojalla mainitussa laissa tarkoitettuihin kriisinhallintaoperaatioihin.

Sotilaallisen kriisinhallinnan koulutukseen hakeudutaan vapaaehtoisesti. Käytännössä suurin osa koulutettavista hakeutuu kriisinhallintakoulutukseen jo kutsuntojen yhteydessä. Kaikissa tapauksissa tämä ei kuitenkaan ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Esimerkiksi tietyn erityisalan taitoja edellyttävään kriisinhallintakoulutukseen voidaan hakeutua vasta, kun kyseisen erityisalan taidot on opittu normaalin varusmiespalveluksen aikana. Sotilaalliseen kriisinhallintakoulutukseen olisi siis mahdollisuus hakeutua myös varusmiespalveluksen kuluessa. Tällöinkin hakeutuminen perustuisi kyseisen varusmiehen vapaaehtoisuuteen.

Sotilaalliseen kriisinhallintakoulutukseen

hakeutuvat asevelvolliset saavat normaalin sotilaskoulutuksen lisäksi koulutusta sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin. Koulutusta täydennetään aikanaan kertausharjoituksissa. Tällä hetkellä tämän kriisinhallintakoulutuksen osuus varusmiespalveluksesta on noin 17 viikkoa. Koulutuskauden lopulla pyritään osallistumaan kansainväliseen kriisinhallintaharjoitukseen joko ulkomailla tai kotimaassa.

Muutoksena voimassa olevaan asevelvollisuuslain 3a §:n 2 momenttiin nähden olisi valmiusjoukko-käsitteen poistuminen. Koulutuksen kytkeminen kyseiseen käsitteeseen on aiheuttanut runsaasti erilaisia käytännön tulkintoja ja epäselvyyksiä siitä, missä puolustusvoimien joukko-osastoissa kriisinhallintakoulutusta voidaan antaa. Sotilaallisen kriisinhallintakoulutuksen antamista ei ole tarkoituksenmukaista lainsäädännössä rajata koskemaan tiettyjä nimettyjä joukkoja. Sotilaallisen kriisinhallintakoulutuksen antamisen täytyy olla joustavasti mahdollista kaikissa soveliaissa puolustusvoimien yksiköissä sen mukaan kun Suomen osallistuminen sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin sitä edellyttää.

Sotilaallisen kriisinhallintakoulutuksen antamisen muodot vaihtelevat huomattavasti sen mukaan, minkälaisiin tehtäviin koulutettavan joukon edellytetään aikanaan osallistuvan. Nykyisten valmiusjoukkokokonaisuuksien ohella tällä hetkellä on erityistä tarvetta kehittää koulutusta joukoille, joiden suunnitellaan osallistuvan eurooppalaisiin nopeaan toimintaan kykeneviin joukkoyksiköihin (EU:n taisteluosastot). Normaalin nykyisin ulkomailla järjestettävän harjoituksen kesto on 1 – 3 viikkoa. Kokonaisuudessaan ulkomailla oleskelun kesto pisimmillään on harjoitukseen liittyvine matkoineen noin kuukausi.

Esitetyssä momentissa tarkoitettuun toimintaan sovellettaisiin lyhytaikaisuuden vaatimusta. Edelleen tässä momentissa tarkoitettu toiminta perustuisi asevelvollisuuttaan suorittavan nimenomaiselle suostumukselle. Suostumus varmistettaisiin varusmiespalvelustaan suorittavien osalta palveluksen alettua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Reservin kertausharjoituksiin osallistuvien osalta vapaaehtoisuus selvitetäisiin ennen

kyseiseen kertausharjoitukseen kutsumista. Pääsääntöisesti suostumus annettaisiin kirjallisessa muodossa.

3b §. Pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden täytyessä asevelvollisia voitaisiin määrätä palvelukseen Suomen rajojen ulkopuolelle.

Pykälän 1 kohdan mukaan asevelvollinen, joka osallistuu 3a §:n 2 momentissa tarkoitettuun koulutukseen voitaisiin määrätä osallistumaan ulkomailla järjestettävään koulutukseen ja harjoituksiin. Kun asevelvollinen on vapaaehtoisesti ilmoittanut halukkuutensa kriisinhallintakoulutukseen osallistumisesta, niin koulutuksen tarkoituksenmukaisuuden kannalta on perusteltua, että ilmoitus sitoo sen antamisesta lähtien myös asevelvollista.

Pykälän 2 kohtaan sisällytettäisiin tällä hetkellä rauhanturvaamislain 6 §:n neljännessä momentissa oleva sääntely asevelvollisten mahdollisesta osallistumisesta palvelusvelvollisuuden perusteella kriisinhallintakoulutukseen tai -harjoituksiin liittyviin tehtäviin. Muutoksella saataisiin kaikki asevelvollisia koskeva sääntely yhteen säädökseen. Sääntely olisi edelleen tarpeen esimerkiksi silloin, kun ulkomaisiin kriisinhallintaharjoituksiin osallistuu suomalainen sota-alus. Tällöin ei voida välttämättä lähteä siitä, että koko alushenkilöstö olisi vapaaehtoista. Alusten kulkukannalla pito edellyttää täyttä miehitystä ja tällöin myös niillä palveleva kantahenkilökunta ja asevelvollisuuslaissa säädettyä palvelusta suorittavat on voitava pitää tehtävissään harjoituksen ajan. Määräys voisi edelleen koskea ainoastaan koulutustapahtumaa ja sen järjestämistä varsinaisten kriisinhallintatehtävien kouluttamisen edellyttäessä vapaaehtoisuutta. Osallistuminen kriisinhallintakoulutuksen järjestelyihin palvelisi samalla asevelvollisen harjaantumista niissä valmiuksissa, jotka hänelle pyritään asevelvollisuuslaissa säädettyä palvelusta suorittaessaan antamaan. Kun ulkomailla oleskelu perustuisi puhtaasti palvelusvelvollisuuteen on erittäin tärkeää rajata ulkomailla vietettävän ajan pituutta.

Ulkomailla tapahtuvan koulutuksen on tarkeitus jäädä lyhytaikaiseksi. Käytännössä ulkomailla toteutettavan koulutuksen pituus määräytyy sen toiminnan mukaan, johon yksittäinen asevelvollinen tai joukko osallistuu.

Pääsääntöisesti voidaan sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyvien kansainvälisten harjoitusten arvioida kestävän noin 1 - 3 viikkoa. Erilaisten vierailu- ja kilpaurheilutoimintaan liittyvien ulkomaan jaksojen voidaan arvioida olevan huomattavasti tätä lyhyempiä, kun taas merivoimien ulkomaanpurjehdukset voivat aika ajoin kestää kauemmin.

Pykälän 3 kohdassa esitetään otettavaksi huomioon tulevaisuutta silmällä pitäen mahdolliset virka-apu tehtävät Suomen rajojen ulkopuolella. Esityksellä mahdollistettaisiin myös ns. solidaarisuuslausekkeen asettamien velvollisuuksien huomioon ottaminen asevelvollisten mahdollisen käytön kannalta.

Pykälän 4 kohdan mukaan palvelusvelvollisuuden perusteella asevelvollisuuttaan suorittava osallistuisi myös normaaliin merivoimien laivapalvelukseen silloin, kun alus liikkuisi Suomen aluevesien ulkopuolella. Esitetty kohta perustuisi tältä osin vakiintuneen käytännön kirjaamiseen lainsäädäntöön sekä kansainvälisoikeudelliseen tulkintaan siitä, että valtion lipun alla purjehtiva alus on kyseisen valtion aluetta riippumatta siitä, missä se kulkee. Edellä käsitelty lyhytaikaisuuden vaatimus ei koskisi tässä tarkoitettua laivapalvelusta. Yleisimpänä käytännön esimerkkinä tässä tarkoitettua toiminnasta ovat merivoimien pitkät ulkomaan koulutuspurjehdukset.

Pykälän 5 kohdalla mahdollistettaisiin puolustusvoimien kehittynyt kansainvälinen yhteistyö siltä osin, että sotilaallisen kriisinhallintakoulutuksen ohella muussakin kansainvälisessä yhteistyössä, mutta myös puhtaasti kotimaan puolustukseen tähtäävässä varusmies- ja kertausharjoituskoulutuksessa, saavutetaan koulutuksellista etua, jos koulutusta voidaan tarvittaessa järjestää myös ulkomailla. Esimerkkeinä voidaan mainita kahdenkeskiset tykistöharjoitukset Ruotsin kanssa, merivoimien alustarkastuskykyisten ns. amfibioyksiköiden kouluttaminen yhteistyössä Ruotsin kanssa.

Pykälän 6 kohta koskisi osallistumista vierailuihin ja urheilukilpailuihin. Tässä tarkoitettu toiminta on ollut lähinnä perinteistä vierailu- ja kilpaurheilutoimintaa ja olisi siten vakiintuneen käytännön kirjaamista lainsäädäntöön. Tyypillisimmät esimerkit ovat olleet eri maihin kohdistuvat sotilassoittokunti-

en ulkomaan esitysmatkat sekä kansainväliset sotilasurheilukilpailut.

1.4. Rikoslaki

45 luku 27 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitataan rauhanturvaamislain asemesta sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettuun lakiin ja samalla esitetään lisättäväksi selvyuden vuoksi harjoituksissa olevien henkilöiden kuuluminen rangaistus- ja kurinpitösäännösten alaisuuteen.

1.5. Sotilasoikeudenkäyntilaki

2 §. Pykälän 4 momentin säännöksessä sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) soveltamisesta ehdotetaan viitattavaksi rauhanturvaamislain asemesta ehdotettuun sotilaallista kriisinhallintaa koskevan lain nimikkeeseen.

1.6. Laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta

1 §. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa oleva viittaus rauhanturvaamislakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettuun lakiin.

1.7. Laki siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan

2 §. Pykälän 2 momentin lain soveltamisalaa koskeva viittaus sotilaalliseen kriisinhallintaan ja muuhun rauhanturvaamislainsäädännön tarkoitettuun toimintaan ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi lakiin sotilaallisesta kriisinhallinnasta.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotuksen 4 § sisältää säännöksen, jonka nojalla tasavallan presidentin tai valtioneuvoston asetuksella voidaan kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamiseksi säätää lainkohdassa lueteltujen sopimusten määräysten soveltamisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan tai siihen liittyvään koulutus- tai harjoitustoimintaan.

Lakiehdotus sisältää lisäksi kolme valtuuttavaa säännöstä, joiden nojalla lakia tarkempia säännöksiä voidaan antaa puolustusministeriön asetuksella. Lain 5 §:n 3 momentin mukaan puolustusministeriön asetuksella säädetään tarkemmin kriisinhallintaorganisaation hallinnollisesta asemasta. Lain 7 §:n 2 momentin mukaan puolustusministeriön asetuksella säädetään siitä, kuinka kriisinhallintahenkilöstö on palvelussuhteessa valtioon, jota työnantajana edustavat puolustusministeriö ja puolustusvoimat. Lain 13 §:n mukaan puolustusministeriön asetuksella säädetään tarkemmin koulutukseen sitoutuneelle sitoumusajalta suorittavista etuuksista.

3. Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lait ehdotetaan tuleviksi voimaan päivänä kuuta 20 .

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

4.1. Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta

Lain soveltamisala

Ehdotuksessa muutetaan nykytilaan verrattuna jonkin verran sen sotilaallisen kriisinhallintatoiminnan määrittelyä, johon Suomi voi osallistua. Lakiehdotus ei sisällä nykyisen rauhanturvaamislain 1 §:ään sisältyvää rajausta, jonka mukaan lakia ei sovelleta YK:n peruskirjan 42 artiklan nojalla toteutettavaan sotilaallisiin pakotetoiimiin osallistumiseen. Lakiehdotuksen 1 § ei kuitenkaan muuta merkittävästi sen rauhanturvaamistoiminnan luonnetta, johon Suomi voi osallistua. Arvioitaessa poistuvan viittauksen merkitystä valtiosäännön kannalta huomioon on otettava se, että YK:n turvallisuusneuvosto ei ole päätöslauselmissaan viitannut nimenomaisesti kyseiseen artiklaan vaan peruskirjan VII lukuun kokonaisuutena. Peruskirjan 42 artiklassa kuvataan sellaisia tehtäviä, joihin Suomi on jo nykyisen rauhanturvaamislain voimassa ollessa osallistunut. Lakiehdotuksen soveltamisala on kokonaisuutena ottaen kirjoitettu siten, että Suomi ei voisi osallistua operaatioihin, joissa Suomi voisi joutua sodaksi luonnehdittavaan aseelliseen selkkauk-

seen. Lakiehdotuksen soveltamisala ei ole ristiriidassa perustuslain 1 §:n 3 momentin kanssa eikä se kosketa myöskään perustuslain 93 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan sodasta ja rauhasta päättää tasavallan presidentti eduskunnan suostumuksella. Lakiehdotuksen valtiosääntöisessä arvioinnissa merkitystä on myös sillä, että eduskunnan kuulemismenettelyn kautta eduskunnalla on mahdollisuus valvoa sitä, ettei lakia sovelleta tilanteisiin, joita perustuslain 93 §:n 1 momentissa tarkoitetaan. (vrt. PeVL 17/2000 vp)

Eduskunnan myötävaikuttamisen keinot

Valtion ylimpien toimielinten suhteita ja päätöksentekomenettelyjä koskevat perusratkaisut säilyisivät ehdotetussa laissa samanlaisina kuin voimassa olevassa rauhanturvaa- mislaisissa. Myös eduskunnan myötävaikuttamisen muodot säilyisivät ehdotetussa laissa pääosin samanlaisina kuin rauhanturvaa- mislaisissa. Perustuslakivaliokunta on katsonut aiemmin, että perustuslain 44 §:n 1 momen- tin mukainen selonteko soveltuu hyvin edus- kunnan kuulemisen toteuttamistavaksi. Pe- rustuslakivaliokunta on rauhanturvaa- mislain viimeisimmän muutoksen yhteydessä katso- nut nykyisen järjestelmän vastaavan edus- kunnan myötävaikutuksen osalta perustuslain vaatimuksia (PeVL 18/1995 vp, PeVL 17/2000 vp). Koko eduskuntaa kuultaisiin edelleen selonteolla ja ulkoasiainvaliokunnan kuuleminen tapahtuisi perustuslain 47 ja 97 §:n tarjoamin keinoin. Ehdotukset eivät sisäl- lä näiltä osin siten mitään olennaisia uutuuk- sia perustuslain mukaisiin menettelytapoihin. Lakiehdotuksen 2 §:n mukaiset eduskunnan myötävaikutukset muodot eivät ole sääätämis- järjestyksen kannalta ongelmallisia.

Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston välinen toimivallanjako

Lakiehdotuksen 2 §:ään sisältyvät säännök- set tasavallan presidentin toimivallasta ja päätöksentekomenettelyn muodosta operaati- oon osallistumisesta päätettäessä ja valmius- osastoa asetettaessa perustuvat perustuslain 93 §:n 1 momenttiin ja 58 §:n 1 momenttiin. Presidentti ei lakiehdotuksessa tarkoitettussa

tapauksessa toimisi varsinaisesti perustuslain 128 §:n 1 momentissa tarkoitettuna puolus- tusvoimien ylipäällikkönä, eikä kysymyses- sä olisi perustuslain 58 §:n 5 momentin mu- kainen sotilaskäskyasia. Presidentin asemaan valtion päämiehenä ja ulkopoliittikan johtaja- na liittyy kuitenkin läheisesti hänen tehtävän- sä puolustusvoimien ylipäällikkönä perustus- lain 128 §:n mukaisesti (HE 1/1998 vp, s. 145 ja 146). Ylipäällikön vallan osoittamise- na nykyisessä perustuslaissa edelleen presi- dentille on pidetty perusteltuna ottaen hu- mioon hänen asemansa valtion päämiehenä (HE 1/1998 vp, s. 182). Tämä läheinen yhte- ys tasavallan presidentin perustuslain 93 §:n 1 momentin ja 128 §:n 1 momentin mukaisen ylipäällikkyyden välillä puoltaa edelleen sitä, että operaatioihin osallistumisesta päättää viime kädessä tasavallan presidentti.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että rauhanturvaa- misorganisaation kuuluminen puolustusvoimiin merkitsee sitä, että organi- saatio on puolustusvoimien ylipäällikön eli tasavallan presidentin toimivallan alaisena. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt tasaval- lan presidentin ylipäällikön toimivallan kan- nalta kuitenkaan ongelmallisena sitä, että rauhanturvaa- misorganisaatio on toiminnalli- sesti operaation toimeenpanijan eli ulkoma- laisen johdon alainen. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota tässä yhteydessä erityisesti perustuslain 1 §:n 3 momentin säännöksiin. (PeVL 17/2000 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että tasavallan pre- sidentti tekisi päätökset myös sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen. Päätök- sen Suomen osallistumisesta EU:n sotilaalli- siin kriisinhallintaoperaatioihin tekisi niin ikään lakiehdotuksen 2 §:n mukaisesti tasa- vallan presidentti valtioneuvoston ratkai- suehdotuksesta. Perustuslain 93 §:n 2 mo- mentin mukaan valtioneuvosto vastaa EU:ssa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelus- ta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toi- menpiteistä. Lainkohdassa tarkoitettu valtio- neuvoston toimivalta ulottuu Euroopan unio- nin koko toimialalle. Erityisesti unionin yh- teisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvia asioita valmisteltaessa valtioneu- voston tulee toimia kiinteässä yhteistyössä presidentin kanssa.

EU:n sotilaallisten kriisinhallintaoperaati-

oiden kohdalla päätöksenteko jakautuu kahteen eri vaiheeseen: neuvoston päätös operaation perustamisesta ja kansallinen päätös operaatioon osallistumisesta. Operaation perustamista koskeva päätöksenteko tapahtuu perustuslain 93 §:n 2 momentin ja 96 ja/tai 97 §:n mukaisesti. Valtioneuvoston kantaa käsitellään sekä EU-ministerivaliokunnassa että ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ministerivaliokunnassa tasavallan presidentin läsnä ollessa. Asiasta annetaan valmistelun yhteydessä selvitys eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle perustuslain 97 §:n mukaisesti. Jos päätösehdotus koskisi kuitenkin eduskunnan toimivaltaan kuuluvaa asiaa, ehdotus olisi toimitettava valtioneuvoston kirjelmällä ulkoasiainvaliokunnan käsiteltäväksi perustuslain 96 §:n mukaisesti. Lakiehdotus ei koske Suomen kannan muodostamista EU:n sotilaallisen kriisinhallintaoperaation perustamista koskevasta päätösehdotuksesta, vaan sitä koskevat menettelyt toteutetaan perustuslain säännösten mukaisesti. Ehdotus ei ole näiltä osin siten ongelmallinen perustuslain 93 §:n 2 momentin, 96 §:n tai 97 §:n kannalta.

Päätös Suomen osallistumisesta EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon on EU:n operaation perustamisesta erillinen päätös. Kansallinen osallistumispäätös ei ole myöskään operaation perustamispäätöksen varsinaista täytöntöönpanoa. Suomen kansalliseen osallistumispäätökseen sisältyy merkittävää ulko- ja turvallisuuspoliittista harkintaa, jota koskeva päätöksenteko kuuluu perustuslain 93 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentille. Asian yhteys perustuslain 93 §:n 2 momenttiin edellyttää myös tässä vaiheessa presidentin ja valtioneuvoston välistä kiinteää yhteistoimintaa, joka toteutuu ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan ja valtioneuvoston ratkaisuehdotuksen kautta. Ehdotus ei myöskään näiltä osin ole ristiriidassa perustuslain 93 §:n 2 momentin kanssa.

Kriisinhallintaoperaatioihin liittyvät sopimukset

Perustuslain 80 § 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oike-

uksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Valtuuttavan lain tulee täyttää perustuslakivaliokunnan viimeaikaisessa lausuntokäytännössä asetetut täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Perussäännökset valtuussäännöksissä tarkoitetuista asioista olisi annettava lailla ja valtuuden tulisi rajautua lakia tarkempien säännösten antamiseen (ks. esim. PeVL 48/2004 vp). Lain 4 §:ään sisällytetyn valtuuden nojalla voitaisiin saattaa asetuksella voimaan sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin ja niihin liittyvään koulutus- tai harjoitustoimintaan osallistumista koskevat sopimukset, joiden mukaan toiminnassa sovelletaan YK:n malliyhteistyöpöytäkirjan, Pfp SOFAn tai sen lisäpöytäkirjojen, EU SOFAn tahi korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen määräyksiä kokonaisuudessaan tai osittain. Laintasoiset perussäännökset Pfp SOFasta ja sen lisäpöytäkirjoista, EU SOFasta sekä korvausvaatimuksista luopumisesta tehdystä sopimuksesta sisältyvät kyseisten velvoitteiden voimaansaattamislakeihin. YK:n malliyhteistyöpöytäkirjaa koskeva laintasoisen perussäännös sisältyy ehdotuksen 4 §:ään. Sen yksilöimiseksi malliyhteistyöpöytäkirjan teksti on liitetty hallituksen esityksen liitteeksi. Malliyhteistyöpöytäkirjan teksti on tarkoitettu julkaista lisäksi Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa. Valtuutussäännöksessä tarkoitettuja asioita koskevat perussäännökset sisältyvät siten lakiin ja valtuus rajautuu laintasoisten säännösten tarkempaan sääntelyyn.

Valtuutus liittyy kriisinhallintatoiminnan yhteydessä tehtävien sopimusten voimaansaattamiseen, mistä syystä asetuksenantovalta kuuluu perustuslain 95 §:n mukaisesti tasavallan presidentille. EU SOFAn ja korvausvaatimuksista luopumisesta tehdyn sopimuksen kohdalla kysymys on kuitenkin unionin asioihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettavasta asiasta, minkä vuoksi asetuksenantovalta kuuluu perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaisesti valtioneuvostolle (ks. HE 268/2004 vp, s. 27, PeVL 49/2001 vp).

Operaation alistussuhteet

Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan kriisinhallintaorganisaatio on toiminnallisesti operaation toimeenpanijan alainen. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 17/2000 vp katsonut, että vastaavat alistussuhteet voimassa olevassa laissa eivät ole, perustuslain 1 §:n 3 momentin säännöksetkin huomioon ottaen, ongelmallisia perustuslain täysivaltaisuussäännösten näkökulmasta. Koska kansallinen päätös kriisinhallintaoperaatioon osallistumisesta ja lopettamisesta säilyy lakiehdotuksen 2 §:n mukaan tasavallan presidentin toimivallassa, ei joukon toimiminen kansainvälisessä johdossa ole myöskään ongelmallinen tasavallan presidentin ylipäällikön toimivallan kannalta. Johtopäätökseen ei vaikuta se, että tasavallan presidentti tekee jatkossakin kriisinhallintaan osallistumista ja sen lopettamista koskevat päätökset valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, eikä ylipäällikön ominaisuudessa.

Voimakeinojen käyttö

Lakiehdotuksen 20 § sisältää säännöksen kriisinhallintaoperaatioissa palvelevan sotilaan ja sotilasosaston oikeudesta käyttää voimakeinoja palvelustehtävää suorittaessaan. Voimakeinojen käytössä saa turvautua vain tehtävän kannalta välttämättömiin voimakeinoihin. Voimakeinoja voidaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka, kun ne ovat tehtävän kannalta tarpeen. Säännökseen sisältyy myös vaatimus voimakeinojen hyväksyttävyydestä suhteessa operaation tavoitteisiin. Voimakeinojen on myös oltava operaatiolle vahvistettujen voimankäytösääntöjen mukaisia. Lainkohta sisältää edelleen myös viittauksen voimakeinojen käytön lii-

oittelua koskevaan rikoslain säännökseen. Ehdotetulla säännöksellä toteutetaan sitä vaatimusta, että oikeudesta voimakeinojen käyttöön tulee kunkin viranomaisen tai tehtävän osalta säätää erikseen. Säättämistarpeiden osalta on otettava huomioon myös se seikka, että kriisinhallintatehtäviä suoritetaan poikkeuksellisissa olosuhteissa.

4.2. Asevelvollisuuslaki

Esitykseen sisältyvän asevelvollisuuslain 3 b §:n mukaan asevelvollisia voidaan pääasiassa heidän vapaaehtoisuutensa perusteella kouluttaa ulkomailla. Palvelusvelvollisuuden perusteella voidaan henkilö määrätä koulutukseen ulkomailla vain lyhytaikaisesti. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan PeVL 18/1995 vp ja 37/1997 vp katsonut, että lyhytaikainen ja asevelvollisten vapaaehtoisuuteen perustuva ulkomailla tapahtuva palvelus ei ollut ristiriidassa hallitusmuodon 75 §:ssä säädetyn maanpuolustusvelvollisuuden kanssa.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt nykyisin voimassa olevan rauhanturvaamislain merkittävimmät muutosehdotukset. Lakiehdotus ei sisällä säännöksiä, jotka olisivat ristiriidassa perustuslain kanssa. Esitys voidaan sillä perusteella käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisesti tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Ehdotus lain kokonaisuudistukseksi sisältää kuitenkin ehdotuksia, joiden suhdetta perustuslakiin olisi syytä tarkastella. Hallitus esittää, että ehdotuksesta hankittaisiin sen vuoksi perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**sotilaallisesta kriisinhallinnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään Suomen osallistumisesta kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan, kriisinhallintaan liittyvästä koulutus- ja harjoitustoiminnasta sekä kriisinhallintahenkilöstön asemasta.

Suomi voi osallistua Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) turvallisuusneuvoston valtuuttamaan tai poikkeuksellisesti muuhun kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan, jonka tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen taikka humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen tai siviiliväestön suojaaminen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (SopS 1/1956) päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt huomioon ottaen (*sotilaallinen kriisinhallinta*).

Tässä laissa tarkoitetun kriisinhallinnan toimeenpanijana voi olla YK, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ), Euroopan unioni (EU) taikka muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä.

Tätä lakia ei sovelleta Suomen osallistumiseen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 51 artiklan nojalla toteutettaviin sotilaallisiin toimiin.

2 §

Osallistumisesta ja varautumisesta päättäminen

Päätöksen Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan ja osallistumisen lopettamisesta tekee kussakin tapauksessa erikseen tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Tasavallan presi-

dentti tekee valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta myös päätöksen sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen (*valmiusosasto*).

Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisen kokouksen käsiteltäviä asioita valmistelevasti ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöstä puolustusministeriö voi käsitteilyn perusteella ryhtyä osallistumiseen liittyviin valmistelu- ja varautumistoimenpiteisiin.

Puolustusministeriö voi päättää osallistumisen vähäisestä muuttamisesta.

3 §

Eduskunnan osallistuminen päätöksentekoon

Ennen 2 §:ssä tarkoitetun Suomen osallistumista koskevan ratkaisuehdotuksen tekemistä valtioneuvoston on kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Jos ratkaisuehdotus koskee sotilaallisesti erityisen vaativaa kriisinhallintatehtävää tai tehtävää, joka ei perustu YK:n turvallisuusneuvoston valtuutukseen, valtioneuvoston on ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko. Jos ratkaisuehdotus koskee enintään kymmenen henkilön määräämistä sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään, valtioneuvoston on ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä annettava asiasta selvitys eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle.

Jos suomalaiselle kriisinhallintajoukolle määrättyjä tehtäviä suunnitellaan operaation aikana olennaisesti muutettaviksi, valtioneuvoston on kuultava eduskuntaa tai eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa 1 momentin mukaisesti.

Ennen valmiusosaston asettamista koske-

van ratkaisuehdotuksen tekemistä valtioneuvoston on kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko. Ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä Suomen osallistumisesta kriisinhallintaan valmiuosastolla valtioneuvoston on kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa.

4 §

Osallistumista koskevat sopimukset

Tasavallan presidentin asetuksella voidaan kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamiseksi säätää voimavarojen antamisesta YK:n rauhanturvaamisoperaatioon YK:n ja osallistuvan valtion välillä tehdyn malliyhteistyöpöytäkirjan (SopS /), Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen (SopS 65/1997) määräysten soveltamisesta sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään tai siihen liittyvään koulutus- tai harjoitustoimintaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan vastaavasti kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamiseksi säätää Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen (SopS /) ja korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen (SopS /) soveltamisesta sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään tai siihen liittyvään koulutus- tai harjoitustoimintaan.

5 §

Organisaatio ja henkilöstö

Suomi osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan siihen valtion talousarviossa ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa myönnettyjen määrärahojen rajoissa.

Puolustusministeriö antaa sotilaallisen kriisinhallinnan edellyttämät tehtävät puolustusvoimille sekä ohjaa ja valvoo sotilaallista kriisinhallintaa.

Suomalaiseen kriisinhallintaorganisaatioon voi kuulua kriisinhallintajoukkoja, erillisiä yksiköitä ja yksittäisiä henkilöitä. Kriisinhallintaorganisaatio kuuluu puolustusvoimiin ja on pääesikunnan alainen siten kuin tässä laissa säädetään. Toiminnallisesti kriisinhallintaorganisaatio on 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuna toimeenpanijan alainen. Kriisinhallintahenkilöstöä saa vaihtohenkilöstöä ja koulutuksessa olevaa henkilöstöä lukuun ottamatta olla enintään 2 000 henkilöä.

Puolustusministeriön asetuksella säädetään tarkemmin 3 momentissa tarkoitettua kriisinhallintaorganisaatiosta. Pääesikunta vahvistaa organisaation osien hallinnollisen aseman ja toimivallan.

6 §

Koulutus ja harjoitukset

Puolustusvoimat huolehtii sotilaallisen kriisinhallinnan edellyttämien valmiuksien luomiseksi tarvittavasta koulutuksesta ja harjoituksista. Suomalaiset sotilasosastot ja yksittäiset suomalaiset voivat osallistua koulutukseen ja harjoituksiin ulkomailta. Koulutusta ja harjoituksia voidaan järjestää Suomessa myös ulkomaisille sotilasosastoille ja yksittäisille ulkomaalaisille.

7 §

Kriisinhallintahenkilöstö ja pätevyysvaatimukset

Kriisinhallintahenkilöstöllä tarkoitetaan 8 §:n 1 momentin mukaisen palvelussitoumuksen tehneitä henkilöitä, kriisinhallintaorganisaatioon kuuluvia henkilöitä, vaihtohenkilöstöä sekä valmistelu- ja varautumistehtäviin erikseen määrättyjä henkilöitä.

Palvelussuhteen alkamisen jälkeen kriisinhallintahenkilöstö on palvelussuhteessa valtion, jota työnantajana edustavat puolustusministeriö ja puolustusvoimat siten kuin puolustusministeriön asetuksella säädetään.

Kriisinhallintatehtäviin valittavien henkilöiden tulee olla Suomen kansalaisia. Heitä koskevista pätevyysvaatimuksista säädetään puolustusministeriön asetuksella.

8 §

Sitoumus koulutukseen tai palvelukseen saapumisesta

Edellä 6 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen otetaan henkilöitä, jotka vapaaehtoisesti sitoutuvat olemaan toimintavalmiudessa ja seitsemän päivän kuluessa kutsusta tiedon saatuaan osallistumaan koulutukseen tai saapumaan palvelukseen. Lisäksi kriisinhallintahenkilöstöä voidaan antamansa sitoumuksen perusteella asettaa viiden päivän lähtövalmiuteen valmiuosastona 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkean valmiuden aikana.

Sitoumusaika on enintään kaksi vuotta, ja sitä voidaan jatkaa enintään vuodeksi kerrallaan. Koulutusta annetaan saapumis- ja kotiuttamispäivä koulutuspaikassa mukaan luettuina enintään 45 päivää kalenterivuoden aikana.

Puolustusvoimien virkasuhteista henkilöstöä voidaan 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden lisäksi määrätä virkatehtävänä osallistumaan koulutukseen liittyviin tehtäviin. Asevelvollisuuslain (452/1950) nojalla palveluksessa olevien osallistumisesta tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja koulutukseen liittyviin harjoituksiin sekä koulutuksen tukitehtäviin säädetään asevelvollisuuslaissa.

9 §

Tehtävään määrääminen ja palvelussuhteen alkaminen

Kriisinhallintajoukon komentajan ja kriisinhallintaorganisaatiossa kenraalin sotilastai palvelusarvossa palvelevan määrää tehtävään tasavallan presidentti valtioneuvostossa valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Palvelussuhde alkaa nimetystä päivästä ja on voimassa toistaiseksi. Muun henkilöstön enintään vuodeksi kerrallaan määrää puolustusministeriö tai puolustusvoimien tehtävään määräävä viranomainen ministeriön määräämien tehtävien osalta.

Palvelussuhde alkaa palvelukseen saapuvan ilmoittautuessa palvelukseen pääesikunnan määräämällä tavalla. Valmistelu- ja varautumishenkilöstö voidaan ottaa operaation valmistelun ajaksi määräaikaiseen palvelussuh-

teeseen.

Jollei pääesikunta toisin määrää, kriisinhallintajoukon komentaja voi ennen joukossa palvelevan palvelussuhteen päättymistä tekemällä päätöksellä jatkaa tämän palvelussuhdetta yhteensä enintään kuudella kuukaudella.

Palvelukseen määrääminen ja palvelussuhteen jatkaminen edellyttävät 8 §:ssä tarkoitulla sitoumuksella tai muutoin annettua asianomaisen suostumusta.

10 §

Palvelussuhteen päätyminen

Kriisinhallintajoukon komentajan ja kriisinhallintaorganisaatiossa kenraalin sotilasarvossa palvelevan palvelussuhteen määrää päättymään tasavallan presidentti valtioneuvostossa valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Kriisinhallintajoukon komentajan palvelussuhde päättyy myös, kun kriisinhallintajoukko lakkautetaan.

Muun kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan kuin kriisinhallintajoukon komentajan palvelussuhde päättyy, kun 9 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu määräaika päättyy taikka kun osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan lopetetaan.

Pääesikunta voi määrätä 2 momentissa tarkoitettua palvelussuhteen päättymään, jos osallistumista kriisinhallintaan supistetaan.

Edellä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu tehtävään määräävä viranomainen voi lisäksi määrätä tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettua palvelussuhteen päättymään, jos henkilöstöön kuuluva erityisestä syystä sitä pyytää taikka jos hän ei täytä velvollisuuksiaan tai toimii vastoin niitä taikka hänet muutoin havaitaan sopimattomaksi palvelukseen taikka jos hänen palveluskykynsä on sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt. Kriisinhallintajoukon komentajalla on samoin edellytyksin oikeus määrätä joukossa palvelevan palvelussuhde päättymään.

Jos 8 §:ssä tarkoitettua sitoumuksen tehnyt jää kutsun saatuaan ilman pätevää syytä saapumatta koulutukseen tai palvelukseen taikka jos hänen koulutuksensa tai palvelussuhteen päätetään sen vuoksi, ettei hän ole täyttä-

nyt velvollisuuksiaan tai on toiminut vastoin niitä, hänet voidaan velvoittaa korvaamaan valtiolle enintään hänelle maksetut varall-
olokorvaukset ja puolet valtiolle aiheutuneis-
ta koulutus- ja järjestelykustannuksista.

11 §

Kotiuttamisen vaikutus palvelussuhteen päätymiseen

Edellä 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa palvelussuhde jatkuu kuitenkin, kunnes henkilöstöön kuuluva on pääesikunnan määräämällä tavalla kotiutettu Suomessa. Pääesikunta voi henkilöstöön kuuluvan pyynnöstä tai muusta erityisestä syystä määrätä palvelussuhteen päättymään jo ennen kotiuttamista Suomessa sekä oikeuttaa kriisinhallintajoukon komentajan antamaan tällaisen määräyksen joukossa palvelevalle.

12 §

Palvelussuhteen ehdot

Palvelussuhteeseen otetun peruspalkka määräytyy tehtävien vaativuuteen perustuvan palkkausjärjestelmän mukaisesti. Palvelussuhteessa olevalla on oikeus sairausloman ajan palkkaan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaaseen.

Palvelussuhteeseen otetulle maksetaan palvelusolosuhteiden perusteella määräytyvää päivärahaa, jollei kriisinhallintaoperaation toimeenpanijan maksama päiväraha tai muu korvaus kata sitä.

Palvelussuhteeseen otetulle korvataan kriisinhallintatehtävien hoitamisesta aiheutuneet ylimääräiset elinkustannukset, jollei kriisinhallintaorganisaation toimeenpanijan maksama korvaus kata niitä.

Vaativuusluokkien mukaisesta peruspalkkauksesta, päivärahan määrästä, kustannusten korvaamisesta sekä kriisinhallintahenkilöstölle peruspalkan ohella maksettavista muista palkkauksista, terveyden- ja sairaanhoidosta sekä muista kriisinhallintahenkilöstön palvelussuhteen ehdoista samoin kuin 6 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa olevalle koulutusajalta sekä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla koulutukseen sitoutuneelle

sitoumusajalta suoritettavista etuuksista on tässä laissa säädetyn lisäksi voimassa, mitä niistä puolustusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

13 §

Sairaus- ja tapaturmakorvaukset

Kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvalle ja 6 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa olevalle sotilastapaturmasta ja palvelussairaudesta maksettavasta korvauksesta säädetään sotilastapaturmalaisissa (1211/1990).

14 §

Ryhmähenkivakuutus

Tässä laissa tarkoitettussa palvelussuhteessa olleen kuoltua maksetaan ryhmähenkivakuutusta vastaavaa taloudellista tukea siten kuin valtion virkaehtosopimuksessa valtion virkamiehen kuoltua suoritettavasta ryhmähenkivakuutusta vastaavasta edusta on sovittu.

Jos tässä laissa tarkoitettussa palvelussuhteessa olleen kuoltua hänen oikeudenomistajillaan on oikeus kriisinhallintaoperaation toimeenpanijan saman palvelussuhteen perusteella kuolemantapauksen johdosta maksamaan korvaukseen, 1 momentissa tarkoitettua tukea maksetaan vain siltä osin kuin se on korvausta suurempi.

Tuen myöntää ja maksaa hakemuksesta Valtiokonttori noudattaen soveltuvin osin valtion palveluksessa olleen kuoltua suoritettavan taloudellisen tuen myöntämistä ja maksamista koskevia säännöksiä.

15 §

Eläkeoikeus

Tässä laissa tarkoitettun palvelussuhteen tuottamasta oikeudesta eläkkeeseen säädetään valtion eläkelaisissa (280/1966) ja valtion perhe-eläkelaisissa (774/1968). Tässä laissa tarkoitettussa palvelussuhteessa palveltu aika luetaan hyväksi valtion eläkelaisissa tarkoitettua sotilaseläkettä varten.

16 §

Palvelusajan hyväksi lukeminen

Tässä laissa tarkoitetussa palvelussuhteessa ollut saa lukea palvelemaansa ajan hyväkseen valtion palveluksena ikälisää, vuosilomaa ja muuta sellaista etuutta taikka ylennystä varten.

17 §

Lomakorvaus

Muulle kuin valtion palveluksessa olevalle suoritetaan tässä laissa tarkoitetun palvelussuhteen päättyessä lomakorvausta siten kuin vuosilomalaisissa (162/2005) säädetään.

18 §

Virkavapaus ja työ- tai virkasuhteen jatkuminen

Valtion palveluksessa olevalla on oikeus saada virkavapautta tai vapautusta työstä 6 §:ssä tarkoitetun koulutuksen tai harjoituksen taikka 9 §:ssä tarkoitetun palvelussuhteen ajaksi.

Puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen palveluksessa virka- tai työsuhteessa olevat saavat koulutuksen ja harjoitusten ajalta kiinteän palkkauksen tai säännöllisen työajan palkan.

Työ- tai virkasuhdetta, joka koulutukseen, harjoitukseen tai palvelukseen otettavalla on, ei hänen työnantajansa saa koulutuksen, harjoituksen tai palveluksen takia päättää eikä niiden aikana irtisanoa. Koulutuksen, harjoituksen tai palveluksen päätyttyä tai keskeydyttyä asianomainen on otettava jälleen aikaisempaan tai siihen rinnastettavaan työhön noudattaen soveltuvin osin, mitä palvelukseen kutsutun asevelvollisen työ- tai virkasuhteen jatkumisesta annetussa laissa (570/1961) säädetään.

19 §

Verotus

Tähän lakiin perustuvasta palveluksesta

saadun tulon verottamisesta on voimassa, mitä tuloverolaisissa (1535/1992) ja rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetussa laissa (627/1978) säädetään sekä vieraiden valtioiden kanssa tehdyissä sopimuksissa määrätään.

Kriisinhallintahenkilöstölle sekä 6 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa tai harjoituksessa olevalle 13 §:n nojalla tehtyjen päätösten mukaisesti kuuluvat päiväraha ja luontoisedut eivät ole tuloverolaisissa tarkoitettua veronalaista tuloa.

20 §

Voimakeinojen käyttö

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa palvelevalla sotilalla on palvelustehtävää suorittaessaan oikeus käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja.

Voimakeinoja voidaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka kun ne ovat tehtävän kannalta tarpeen, hyväksyttävässä suhteessa operaation tavoitteeseen nähden ja operaatiolle vahvistettujen voimankäytösääntöjen mukaisia.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

21 §

Rikosoikeudellinen vastuu

Kriisinhallintakoulutuksessa, -harjoituksissa ja -palveluksessa olevat henkilöt ovat sotilaita koskevan rikoslain 45 luvun säännösten alaisia. Heidän kriisinhallintaoperaation palvelusalueella tekemiinsä sotilasoi-keudenkäyntilaissa (326/1983) tarkoitettuihin rikoksiin ei kuitenkaan sovelleta sota-aikana tehtyjä rikoksia koskevia säännöksiä. Heihin sovelletaan sotilaskurinpitolaain (331/1983) ja sotilaskurinpitoasetuksen (969/1983) säännöksiä siltä osin kuin tässä pykälässä ei toisin säädetä.

Pakkokeinolain (450/1987) 1 luvun 14 §:n 1 momentissa säädettyä määräaikaa pidätettyä koskevan vangitsemisvaatimuksen käsiteltäväksi ottamista varten pidennetään pidätetyn kuljettamiseen kriisinhallintaoperaation

toimialueelta Suomeen tai tuomioistuimen jäsenten matkaan Suomesta toimialueelle käytetyllä ajalla.

Ulkomailla palvelevalla kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvalla ei tarvitse varata mahdollisuutta osallistua kurinpitovalituksen oikeuskäsittelyyn Suomessa, jos kurinpitoseuraamuksena on määrätty varoitus tai kurinpitotosakko, jollei tuomioistuin toisin määrää.

Kriisinhallintapalveluksessa olevan sotilaskurinpitolain 2 §:ssä tarkoitettuna keskimääräisen kokonaispäivätulon viidesosana pidetään hänen tästä palveluksesta täyden kuukauden ennakonpidätyksen alaisen palkan, päivärahojen ja verotusarvon mukaan laskettujen luontoisetujen yhteismäärää jaetuna 150:llä. Kriisinhallintakoulutuksessa olevan kurinpitotosakon rahamäärä yhdeltä päivältä on hänen päivärahansa suuruinen.

Sotilaspapin syyttämisestä yleisessä tuomioistuimessa on lisäksi voimassa, mitä kirkkolaissa (1054/1993) säädetään.

22 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Sotilasoikeudenkäyntilain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tuomioistuimena 21 §:ssä tarkoitettun henkilöstön osalta toimii Helsingin kärjäoikeus. Tuomioistuin voi tarvittaessa pitää istunnon kriisinhallintaorganisaation toimialueella.

23 §

Vahingonkorvaus

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa palvelevalla sotilaalla on oikeus saada valtion varoista korvaus vahingosta, joka hänen omaisuudelleen on aiheutunut palvelustehtävissä, jos omaisuuden hallussapito on ollut palvelustehtävän kannalta tarpeellista.

Jos vahinkoa kärsineen puolelta on myötävaikutettu vahinkoon tai jos muu vahingon aiheuttaneeseen tekoon kuulumaton seikka on myös ollut vahingon syynä, vahingonkorvausta voidaan alentaa tai oikeus korvaukseen evätä. Suoritettavasta korvauksesta voidaan lisäksi vähentää, mitä vahinkoa kärsinyt on vahingon johdosta oikeutettu saamaan

muun lain tai vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella.

Vahinkona voidaan korvata omaisuuden korjauskustannukset ja vahingosta aiheutuneet muut kulut sekä arvonalennus taikka tuhoutuneen tai hävinneen omaisuuden arvo.

Korvauksen myöntää ja suorittaa kriisinhallintajoukko tai Puolustusvoimien Kansainvälinen Keskus. Korvausta on haettava kirjallisesti vuoden kuluessa vahingon aiheutumisesta. Korvaushakemukseen on liitettävä luotettava selvitys vahinkotapahtumasta.

Oikeus vahingonkorvaukseen vahingosta vastuussa olevalta siirtyy valtiolle sinä päivänä, jolloin korvausta on päätetty maksaa vahinkoa kärsineelle. Oikeus korvaukseen siirtyy enintään siltä osin kuin korvausta on päätetty maksaa.

24 §

Kriisinhallintahenkilöstörekisterin käyttötarkoitus ja rekisterinpitäjä

Kriisinhallintahenkilöstörekisteri on automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilöstörekisteri.

Rekisteriin talletettuja tietoja voidaan käyttää valittaessa henkilöitä sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä koulutuksen ja palveluksen suunnittelussa ja järjestämisessä.

Rekisterinpitäjänä on pääesikunta.

25 §

Rekisterin tietosisältö ja tietolähteet

Rekisteriin saadaan tallettaa kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan tai valittavan henkilön sijoittelua ja koulutusta varten henkilötunnus ja muut tarpeelliset tunnistetiedot ja yhteystiedot samoin kuin tiedot henkilön ammatista, perhesuhteista, siviili- ja sotilaskoulutuksesta sekä terveydentilasta, jos niillä on merkitystä kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvan palveluksen ja sijoittelun kannalta, asevelvollisuuden suorittamisajasta ja -paikasta, aikaisemmasta kriisinhallintapalveluksesta sekä rangaistuksista ja kurinpitojennuksista.

Rekisterinpitäjällä on kriisinhallintahenkilöstörekisteriä varten oikeus salassapitosään-

nösten estämättä saada asevelvollisuusrekisterissä olevia tietoja sekä asevelvollisuuslain 42 c §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja poliisi-, väestötieto- ja vankilaviranomaisilta sekä yleiseltä syyttäjältä.

Rekisteröidyn nimenomaisella suostumuksella 1 momentissa tarkoitettuja tietoja voidaan hankkia muistakin kuin 2 momentissa tarkoitetuista rekistereistä.

26 §

Tietojen luovuttaminen, säilytysaika ja muu käsittely

Kriisinhallintahenkilöstörekisterissä olevia tietoja voidaan luovuttaa henkilöiden valitsemiseksi sotilaalliseen kriisinhallintaan ulkoasiainministeriölle, sisäasiainministeriölle tai kriisinhallintaoperaation toimeenpanijalle. Tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Tässä laissa tarkoitetussa palvelussuhteessa olleen henkilön tietoja säilytetään rekisterissä enintään kahden vuoden ajan viimeisen palvelussuhteen päättymisestä.

Muilta osin tietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan, mitä asevelvollisuuslain 42 d §:ssä säädetään, ja henkilötietojen käsittelyyn, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

27 §

Hallintoasioiden käsittely

Tässä laissa tarkoitettujen hallintoasioiden käsittelyyn sovelletaan hallintolakia (434/2003).

28 §

Takaisinperintä

Edellä 12 §:n 4 momentin mukaisessa järjestyksessä tehtyyn päätökseen perustuvan etuuden määrä tai 23 §:n 1 momentin nojalla aiheuttomasti maksettu vahingonkorvaus voidaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään myöhemmin tällaisesta etuudesta tai asianomaiselle valtiolta tulevasta palkasta sen maksamisen yhteydessä. Päätöksen asias-

ta tekee etuuden tai vahingonkorvauksen myöntänyt viranomais.

Palkasta ja päivärahasta ei saa 1 momentin nojalla periä enempää kuin palkasta lain mukaan saadaan ulosmitata.

Takaisinperintää aloitettaessa perinnän peruste ja perittävä määrä on ilmoitettava asianomaiselle.

Takaisinperintä on aloitettava tässä pykälässä säädetyllä tavalla tai pantava vireille muussa järjestyksessä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana aiheeton määrä on maksettu

29 §

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, ettei hänelle ole annettu 12 §:n 4 momentin mukaisessa järjestyksessä tehtyyn päätökseen perustuvaa etuutta sellaisena kuin se olisi hänelle kuulunut taikka että häneltä on aiheuttomasti 28 §:n 1 momentin mukaisessa järjestyksessä peritty takaisin tällainen tai 23 §:n 1 momentin nojalla tehtyyn päätökseen perustuva etuus, saa kirjallisesti vaatia oikaisua siltä viranomaiselta, jonka asiana etuuden antaminen on tai joka on määrännyt sen perittäväksi takaisin.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana etuus olisi pitänyt antaa tai on peritty takaisin.

30 §

Muutoksenhaku

Joka on tyytymätön 8 §:n 3 momentissa, 9 §:n 1 - 3 momentissa, 10 tai 11 §:ssä taikka 23 §:n 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen tai 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen, saa hakea siihen muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Puolustusvoimien Kansainvälisessä Keskuksessa tai kriisinhallintaorganisaatiossa tehdystä päätöksestä valitetaan kuitenkin Helsingin hallinto-oikeuteen.

Tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla annettuihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 200 .

Tällä lailla kumotaan 29 päivänä kesäkuuta 1984 annettu rauhanturvaamislaki (514/1984) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tätä lakia sovelletaan myös lain voimaan

---

tullessa olemassa olevaan suomalaiseen rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaorganisaatioon.

Muussa laissa tai asetuksessa oleva viittaus säännökseen, joka kumotaan tällä lailla, tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin. Muussa laissa tai asetuksessa oleva viittaus rauhanturvaamistoimintaan tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta sotilaalliseen kriisinhallintaan.

2.

Laki**puolustusvoimista annetun lain 2 §:n ja 9 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain (402/1974) 2 §:n 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 452/2001 ja 9a §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 751/2000, seuraavasti:

2 §

Puolustusvoimien tehtävänä on:

7) osallistua sotilaalliseen kriisinhallintaan siten kuin siitä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/) säädetään;

9 a §

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske osallistumista 2 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun sotilaalliseen kriisinhallintaan ulkomailla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

3.

Laki**asevelvollisuuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä syyskuuta 1950 annetun asevelvollisuuslain (452/1950) 3 a §, sellaisena kuin se on laissa 19/1998, sekä
lisätään lakiin uusi 3 b § seuraavasti:

3 a §

Varusmiespalveluksen tarkoituksena on kouluttaa ja harjaannuttaa asevelvolliset sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin ja siten luoda osaltaan edellytykset sodan ajan varalta tarvittavien joukkokokonaisuuksien tuottamiselle.

Varusmiespalveluksen ja kertausharjoituksen aikana voidaan antaa lyhytaikaisesti koulutusta sotilaallisen kriisinhallinnan edellyttämien valmiuksien luomiseksi niille asevelvollisille, jotka vapaaehtoisesti hakeutuvat sellaiseen koulutukseen.

3 b §

Varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä palvelukseen ulkomaille, jos hän:

1) osallistuu 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun koulutukseen;

2) suorittaa 1 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen liittyviä tukitehtäviä;

3) kuuluu virka-apuosastoon, jonka tehtävänä on antaa virka-apua Suomen rajojen ulkopuolella;

4) osallistuu tavanomaiseen laivapalvelukseen Suomen aluevesien ulkopuolella;

5) osallistuu nimenomaisen suostumuksensa nojalla kansallista puolustusta edistävään kansainväliseen vastavuoroisuuteen perustuvaan lyhytaikaiseen sotilaalliseen harjoitukseen;

6) osallistuu vierailuihin, esiintymismatkoihin, urheilukilpailuihin tai muihin vastaaviin palvelukseensa liittyviin sellaisiin tehtäviin, joihin ei sisälly sotilaallisia harjoituksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

4.

Laki**rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 45 luvun 27 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1118/2000, seuraavasti:

27 § <i>Sotilaat</i>	nasta annetussa laissa (/) tarkoitettussa kriisinhallintakoulutuksessa, -harjoituksissa ja -palveluksessa oleviin niin kuin siitä laissa erikseen säädetään.
-------------------------	--

Sotilaita koskevia säännöksiä sovelletaan lisäksi rajavartiolaitoksessa sotilastehtävissä palveleviin sekä sotilaallisesta kriisinhallin-

-----
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

5.

Laki**sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 753/2000, seuraavasti:

_____ 2 § _____
_____

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään puolustusvoimista, koskee soveltuvin osin myös rajavartiolaitosta ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/) tarkoitettua kriisinhallintaorganisaatiota.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200.

6.

Laki**valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta 21 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1224/1990) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 754/2000, seuraavasti:

1 §
 Valtioneuvoston oikeuskansleri vapautetaan velvollisuudesta valvoa lain noudattamista sellaisissa eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat:

1) puolustusministeriötä, valtioneuvoston ja sen jäsenten virkatoimien laillisuuden valvontaa lukuun ottamatta, puolustusvoimia,

rajavartiolaitosta ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/) tarkoitettua kriisinhallintahenkilöstöä sekä sotilasoikeudenkäyntiä;

_____

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200.

7.

Laki**siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1287/2004) 2 §:n 2 momentti seuraavasti:

2 §
Tämä laki koskee lisäksi pelastuslain (468/2003) 49 §:ssä tarkoitettua humanitaarista apua. Se ei koske muuta humanitaarista apua, kehitysyhteistyötä tai varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahamomentilta rahoitettua toimintaa eikä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/) tarkoitettua toimintaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

Helsingissä 2 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**

Puolustusministeri *Seppo Kääriäinen*

2.

Laki**puolustusvoimista annetun lain 2 ja 9 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain (402/1974) 2 §:n 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 452/2001 ja 9 a §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 751/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Puolustusvoimien tehtävänä on:

7) osallistua rauhanturvaamistoimintaan siten kuin siitä rauhanturvaamislaisissa (514/1984) säädetään;

9 a §

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske osallistumista 2 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun rauhanturvaamistoimintaan ulkomailta.

Ehdotus

2 §

Puolustusvoimien tehtävänä on:

7) osallistua *sotilaalliseen kriisinhallintaan* siten kuin siitä *sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/)* säädetään;

9 a §

Mitä momentissa säädetään, ei koske osallistumista 2 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun *sotilaalliseen kriisinhallintaan* ulkomailla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

3.

Laki**asevelvollisuuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä syyskuuta 1950 annetun asevelvollisuuslain (452/1950) 3 a § , sellaisena kuin se on laissa 19/1998, sekä
lisätään lakiin uusi 3 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 a §

Varusmiespalveluksen tarkoituksena on kouluttaa ja harjaannuttaa asevelvolliset sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin ja siten luoda osaltaan edellytykset sodan ajan varalta tarvittavien joukkokokonaisuuksien tuottamiselle.

Varusmiespalveluksen ja kertausharjoitusten yhteydessä voidaan antaa kansainväliseen kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen edellyttämä sotilaallinen peruskoulutus niille asevelvollisille, jotka vapaaehtoisesti hakeutuvat tällaisiin tehtäviin tarkoitettun valmiusjoukon koulutukseen, jota voidaan lyhytaikaisesti järjestää myös ulkomailla.

Ehdotus

3 a §

Varusmiespalveluksen tarkoituksena on kouluttaa ja harjaannuttaa asevelvolliset sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin ja siten luoda osaltaan edellytykset sodan ajan varalta tarvittavien joukkokokonaisuuksien tuottamiselle.

Varusmiespalveluksen ja kertausharjoituksen aikana voidaan antaa lyhytaikaisesti koulutusta sotilaallisen kriisinhallinnan edellyttämien valmiuksien luomiseksi niille asevelvollisille, jotka vapaaehtoisesti hakeutuvat sellaiseen koulutukseen.

3 b §

Asevelvollinen voidaan määrätä palvelukseen ulkomaille, jos hän:

- 1) osallistuu 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun koulutukseen;
- 2) suorittaa 1 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen liittyviä tukitehtäviä;
- 3) kuuluu virka-apuosastoon, jonka tehtävänä on antaa virka-apua Suomen rajojen ulkopuolella;
- 4) osallistuu tavanomaiseen laivapalvelukseen Suomen aluevesien ulkopuolella;
- 5) osallistuu nimenomaisen suostumuksensa nojalla kansallista puolustusta edistävään kansainväliseen vastavuoroisuu-

teen perustuvaan lyhytaikaiseen sotilaalliseen harjoitukseen;

6) osallistuu vierailuihin, esiintymismatkoihin, urheilukilpailuihin tai muihin vastaaviin palvelukseensa liittyviin sellaisiin tehtäviin, joihin ei sisälly sotilaallisia harjoituksia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 . _____

4.

Laki**rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 45 luvun 27 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1118/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

27 §

 Sotilaita koskevia säännöksiä sovelletaan lisäksi rajavartiolaitoksessa sotilastehtävissä palveleviin sekä rauhanturvaamislaisissa (514/1984) tarkoitettussa palveluksessa oleviin niin kuin siitä laissa erikseen säädetään

Ehdotus

27 §

 Sotilaita koskevia säännöksiä sovelletaan lisäksi rajavartiolaitoksessa sotilastehtävissä palveleviin sekä *sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/)* tarkoitettussa *kriisinhallintakoulutuksessa, -harjoituksissa ja* palveluksessa oleviin niin kuin siitä laissa erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 200 _____

5.

Laki**sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 753/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään puolustusvoimista, koskee soveltuvin osin myös rajavartiolaitosta ja rauhanturvaamislaisa (514/1984) tarkoitettua rauhanturvaamisorganisaatiota.

Ehdotus

2 §

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään puolustusvoimista, koskee soveltuvin osin myös rajavartiolaitosta ja *sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/)* tarkoitettua *kriisinhallintaorganisaatiota*.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 200.

6.

Laki**valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta 21 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1224/1990) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 754/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Valtioneuvoston oikeuskansleri vapautetaan velvollisuudesta valvoa lain noudattamista sellaisissa eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat:

1) puolustusministeriötä, valtioneuvoston ja sen jäsenten virkatointen laillisuuden valvontaa lukuun ottamatta, puolustusvoimia, rajavartiolaitosta ja *rauhanturvaamislaissa* (514/1984) tarkoitettua rauhanturvaamishenkilöstöä sekä sotilasoikeudenkäyntiä;

Ehdotus

1 §

Valtioneuvoston oikeuskansleri vapautetaan velvollisuudesta valvoa lain noudattamista sellaisissa eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat:

1) puolustusministeriötä, valtioneuvoston ja sen jäsenten virkatointen laillisuuden valvontaa lukuun ottamatta, puolustusvoimia, rajavartiolaitosta ja *sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/)* tarkoitettua *kriisinhallintahenkilöstöä* sekä sotilasoikeudenkäyntiä;

_____

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200.

_____

7.

Laki**siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan 30 päivänä joulukuuta 2004
annetun lain (1287/2004) 2 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Tämä laki koskee lisäksi pelastuslain (468/2003) 49 §:ssä tarkoitettua humanitaarista apua. Se ei koske muuta humanitaarista apua, kehitysyhteistyötä tai varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahamomentilta rahoitettua muuta toimintaa, sotilaallista kriisinhallintaa tai *muuta* rauhanturvaamislais-
sa (514/1984) tarkoitettua toimintaa.

Ehdotus

2 §

Tämä laki koskee lisäksi pelastuslain (468/2003) 49 §:ssä tarkoitettua humanitaarista apua. Se ei koske muuta humanitaarista apua, kehitysyhteistyötä tai varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahamomentilta rahoitettua toimintaa *eikä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (/)* tarkoitettua toimintaa.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .*

*Liite
Sopimustekstit*

Suomennos

**MALLI-
YHTEISTYÖPÖYTÄKIRJA**

Yhdistyneiden Kansakuntien ja [osallistuvan valtion] välillä voimavarojen antamisesta [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaatioon]

ottaen huomioon, että [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaatio] perustettiin Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmalla _____,

ottaen huomioon, että _____n hallitus (jäljempänä "hallitus") on Yhdistyneiden Kansakuntien pyynnöstä sopinut avustavansa [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaatiota] sen tehtävän suorittamisessa antamalla sen tueksi henkilöitä, materiaalia ja palveluja,

ottaen huomioon, että Yhdistyneet Kansakunnat ja hallitus haluavat sopia avustuksen ehtoista,

Yhdistyneet Kansakunnat ja hallitus (jäljempänä yhteisesti "sopimuspuolet") sopivat seuraavasta:

1 artikla

Määritelmät

1. Tässä yhteistyöpöytäkirjassa sovelletaan liitteessä F lueteltuja määritelmiä.

MODEL MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

Between

**THE UNITED NATIONS
AND [PARTICIPATING STATE]**

Contributing

**RESOURCES TO [THE
UNITED NATIONS PEACEKEEPING
OPERATION]**

Whereas, [the United Nations peacekeeping operation] was established pursuant to the United Nations Security Council resolution _____,

Whereas, at the request of the United Nations, the Government of _____ (hereinafter referred to as the "Government") has agreed to contribute personnel, equipment and services in support of [the United Nations peacekeeping mission] to assist (the United Nations peacekeeping mission) to carry out its mandate,

Whereas, the United Nations and the Government wish to establish the terms and conditions of the contribution,

Now therefore, the United Nations and the Government (hereinafter collectively referred to as the "Parties") agree as follows:

Article 1

Definitions

1. For the purpose of this Memorandum of Understanding, the definitions listed in annex F shall apply.

2 artikla

Yhteistyöpöytäkirjan muodostavat asiakirjat

2.1. Tämä asiakirja liitteineen muodostaa sopimuspuolten välisen yhteistyöpöytäkirjan (jäljempänä "pöytäkirja") henkilöstön, materiaalin ja palvelujen toimittamisesta [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] tueksi.

2.2. Liitteet:

Liite A: Henkilöstö

1. Vaatimukset
2. Korvaukset
3. Henkilöstöä koskevat yleiset ehdot

Liite B: Hallituksen toimittama merkittävä materiaali

1. Vaatimukset ja korvausmäärät
2. Merkittävää materiaalia koskevat yleiset ehdot
3. Todentamis- ja valvontamenettelyt
4. Kuljetus
5. Operaatioon liittyvät käyttökertoimet
6. Menetykset ja vahingot
7. Erityistilanteiden materiaali

Liite C: Hallituksen omavaraisuus

1. Vaatimukset ja korvausmäärät
2. Omavaraisuutta koskevat yleiset ehdot
3. Todentamis- ja valvontamenettelyt
4. Kuljetus
5. Operaatioon liittyvät käyttökertoimet
6. Menetykset ja vahingot

Liite D: Merkittävän materiaalin suoritusvaatimukset

Liite E: Omavaraisuuden suoritusvaatimukset

Liite F: Määritelmät

Liite G: Ohjeet (muistio) joukkoja luovuttaville maille.*

Article 2

Documents constituting the Memorandum of Understanding

2.1 This document, including all of its annexes, constitutes the entire Memorandum of Understanding (hereinafter referred to as the "Memorandum") between the Parties for the provision of personnel, equipment and services in support of [the United Nations peacekeeping mission].

2.2 Annexes:

Annex A: Personnel

1. Requirements
2. Reimbursement
3. General conditions for personnel

Annex B: Major equipment provided by the Government

1. Requirements and reimbursement rates
2. General conditions for major equipment
3. Verification and control procedures
4. Transportation
5. Mission-related usage factor
6. Loss or damage
7. Special case equipment

Annex C: Self-sustainment provided by the Government

1. Requirements and reimbursement rates
2. General conditions for self-sustainment
3. Verification and control procedures
4. Transportation
5. Mission usage factors
6. Loss and damage

Annex D: Performance standards for major equipment

Annex E: Performance standards for self-sustainment

Annex F: Definitions

Annex G: Guidelines (aide-mémoire) for troop-contributing countries.*

3 artikla

Article 3

*Tarkoitus**Purpose*

3. Tämän pöytäkirjan tarkoituksena on vahvistaa hallinnolliset, logistiset ja rahoitusta koskevat ehdot, jotka sääntelevät hallituksen toimia henkilöstön, materiaalin ja palvelujen toimittamiseksi [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] tueksi.

3. The purpose of this Memorandum is to establish the administrative, logistics and financial terms and conditions to govern the contribution of personnel, equipment and services provided by the Government in support of [the United Nations peacekeeping mission].

4 artikla

Article 4

*Soveltaminen**Application*

4. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan yhdessä joukkoja luovuttaville maille annetun muistion kanssa, joka on tämän asiakirjan liitteenä G.

4. The present Memorandum shall be applied in conjunction with the *aide-mémoire* for troop-contributing countries which is annexed hereto as annex G.*

5 artikla

Article 5

*Hallituksen osallistuminen**Contribution of the Government*

5.1. Hallitus antaa [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] käyttöön liitteessä A luetellun henkilöstön. Tässä pöytäkirjassa määrätyn tason ylittävä henkilöstö on kansallisella vastuulla, eivätkä sitä koske Yhdistyneiden Kansakuntien korvaukset tai muu tuki.

5.1 The Government shall contribute to [the United Nations peacekeeping mission] the personnel listed at annex A. Any personnel above the level indicated in this Memorandum shall be a national responsibility and thus not subject to reimbursement or other kind of support by the United Nations.

5.2. Hallitus antaa [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] käyttöön liitteessä B luetellun merkittävän materiaalin. Hallitus varmistaa, että merkittävä materiaali ja siihen liittyvä vähemmän merkittävä materiaali täyttävät liitteessä D mainitut suoritusvaatimukset sen ajan, jona materiaali on [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] käytössä. Tässä pöytäkirjassa määrätyn tason ylittävä materiaali on kansallisella vastuulla, eivätkä sitä koske Yhdistyneiden Kansakuntien korvaukset tai muu tuki.

5.2 The Government shall contribute to [the United Nations peacekeeping mission] the major equipment listed in annex B. The Government shall ensure that the major equipment and related minor equipment meet the performance standards set out in annex D for the duration of the deployment of such equipment to [the United Nations peacekeeping mission]. Any equipment above the level indicated in this Memorandum shall be a national responsibility and thus not subject to reimbursement or other kind of support by the United Nations.

5.3. Hallitus antaa [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] käyttöön liitteessä C luetellut vähemmän merkittävän

5.3 The Government shall contribute to [the United Nations peacekeeping mission] the minor equipment and consumables re-

materiaalin ja kulutushyödykkeet, jotka kuuluvat omavaraisuuteen. Hallitus varmistaa, että vähemmän merkittävä materiaali ja kulutushyödykkeet täyttävät liitteessä E mainitut suoritusvaatimukset sen ajan, jona tämä materiaali on [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] käytössä. Tässä pöytäkirjassa määrätyn tason ylittävä materiaali on kansallisella vastuulla, eivätkä sitä koske Yhdistyneiden Kansakuntien korvaukset tai muu tuki.

Liite G on operaatiokohtainen eikä sisälly tähän asiakirjaan.

6 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien korvaukset ja tuki

6.1. Yhdistyneet Kansakunnat maksaa hallitukselle korvauksen tämän pöytäkirjan mukaisesti toimitetusta henkilöstöstä liitteessä A olevassa 2 artiklassa mainittujen korvausmäärien mukaisesti.

6.2. Yhdistyneet Kansakunnat maksaa hallitukselle korvauksen merkittävästä materiaalista liitteen B mukaisesti. Merkittävän materiaalin korvausmääriä alennetaan asianmukaisessa suhteessa, jos materiaali ei täytä liitteessä D asetettuja suoritusvaatimuksia tai jos materiaaliluetteloa supistetaan.

6.3. Yhdistyneet Kansakunnat maksaa hallitukselle korvauksen omavaraisuuteen kuuluvista tavaroista ja palveluista liitteessä C mainittujen korvausmäärien ja -tasojen mukaisesti. Omavaraisuuden korvausmääriä alennetaan asianmukaisessa suhteessa, jos joukko-osasto ei täytä liitteessä E asetettuja suoritusvaatimuksia tai jos omavaraisuuden tasoa lasketaan.

6.4. Joukkojen kustannusten, vuokrien ja omavaraisuuden kustannusten määrät lasketaan siitä päivästä, jona henkilöstö tai materiaali saapuu operaatioalueelle, ja ne ovat voimassa siihen päivään, jona henkilöstöä

lated to self-sustainment as listed in annex C. The Government shall ensure that the minor equipment and consumables meet the performance standards set out in annex E for the duration of the deployment of such equipment to [the United Nations peacekeeping mission]. Any equipment above the level indicated in this Memorandum shall be a national responsibility and thus not subject to reimbursement or other kind of support by the United Nations.

Annex G is mission specific and is not included in the present document.

Article 6

Reimbursement and support from the United Nations

6.1 The United Nations shall reimburse the Government in respect of the personnel provided under this Memorandum at the rates stated in annex A, article 2.

6.2 The United Nations shall reimburse the Government for the major equipment provided as listed in annex B. The reimbursement rates for the major equipment shall be reduced proportionately in the event that such equipment does not meet the required performance standards set out in annex D or in the event that the equipment listing is reduced.

6.3 The United Nations shall reimburse the Government for the provision of self-sustainment goods and services at the rates and levels stated at annex C. The reimbursement rates for self-sustainment shall be reduced proportionately in the event that the contingent does not meet the required performance standards set out in annex E, or in the event that the level of self-sustainment is reduced.

6.4 The payment of the troop costs, the lease and self-sustainment rates will be calculated from the date of arrival of personnel or equipment in the mission area and will remain in effect until the date the personnel

ja/tai materiaalia lakataan käyttämästä operaatioalueella järjestön määräämällä tavalla.

7 artikla

Yleiset ehdot

7. Sopimuspuolet sopivat, että hallituksen osallistumista ja Yhdistyneiden Kansakuntien tukea sääntelevät sovellettavissa liitteissä asetetut yleiset ehdot.

8 artikla

Eriyisehdot

8.1. Ympäristöolosuhdekerroin: _____

8.2. Operaation intensiteettikerroin:
_____

Vihollisuus-/pakkohylkäämiskerroin:
_____

8.4. Lisäkuljetuskerroin: Kotimaan lähtöpaikan ja operaatioalueen tulopaikan välinen matka on arvioitu ..... kilometriksi (..... mailiksi). Kerroin on _____ % korvausmääristä.

8.5. Seuraavat paikat on sovittu alkuperäisiksi sijainti-, lähtö- ja tulopaikoiksi joukkojen ja materiaalin siirtoihin tarvittavia kuljetusjärjestelyjä varten:

Joukot:
Lähtö-/tulopaikka:
_____

Materiaali:
Alkuperäinen sijaintipaikka:
_____

Lastaus-/purkupaikka:
_____

and/or equipment ceases to be employed in the mission area as determined by the Organization.

Article 7

General conditions

7. The Parties agree that the contribution of the Government as well as the support from the United Nations shall be governed by the general conditions set out in the relevant annexes.

Article 8

Specific conditions

8.1 Environmental condition factor:
_____

8.2 Intensity of operations factor:
_____

8.3 Hostile action/forced abandonment factor: _____

8.4 Incremental transportation factor: The distance between the port of embarkation in the home country and the port of entry in the mission area is estimated at ... kilometres (... miles). The factor is set at ... per cent of the reimbursement rates.

8.5 The following locations are the agreed originating locations and ports of entry and exit for the purpose of transportation arrangements for the movement of troops and equipment:

Troops:
Port of entry/exit:
_____

Equipment:
Originating location:
_____

Port of embarkation/disembarkation:
_____

Lastaus-/purkupaikka rajalla:

(Jos meriyhteyttä ei ole tai kuljetetaan maanteitse/rautateitse.)

9 artikla

Kolmansien osapuolten korvausvaatimukset

9. Yhdistyneet Kansakunnat vastaa kolmansien osapuolten esittämien korvausvaatimusten käsittelystä, jos näiden omaisuuden menetyksen tai vahingon, kuolemantapausten tai henkilövahingon on aiheuttanut hallituksen toimittama henkilöstö tai materiaali palveluja suoritettaessa tai tämän pöytäkirjan mukaisissa muissa toiminnoissa tai toimenpiteissä. Hallitus vastaa kuitenkin näiden vaatimusten käsittelystä, jos menetyks, vahinko, kuolemantapaus tai henkilövahinko on johtunut hallituksen toimittaman henkilöstön törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta teosta.

10 artikla

Korvaukset

10. Hallitus korvaa Yhdistyneille Kansakunnille tämän omistaman materiaalin ja omaisuuden menetyksen tai vahingon, jonka hallituksen toimittama henkilöstö tai materiaali on aiheuttanut, jos menetys tai vahinko (a) on tapahtunut tässä pöytäkirjassa tarkoitetun palvelun tai muun toiminnan tai toimenpiteen ulkopuolella, tai (b) johtuu hallituksen toimittaman henkilöstön törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta teosta.

11 artikla

Täydentävät järjestelyt

11. Sopimuspuolet voivat sopia kirjallisesti tätä pöytäkirjaa täydentävistä järjestelyistä.

Border port of embarkation/disembarkation:

(If landlocked or moving by road/rail)

Article 9

Claims by third parties

9. The United Nations will be responsible for dealing with any claims by third parties where the loss of or damage to their property, or death or personal injury, was caused by the personnel or equipment provided by the Government in the performance of services or any other activity or operation under this Memorandum. However, if the loss, damage, death or injury arose from gross negligence or wilful misconduct of the personnel provided by the Government, the Government will be liable for such claims.

Article 10

Recovery

10. The Government will reimburse the United Nations for loss of or damage to United Nations-owned equipment and property caused by the personnel or equipment provided by the Government if such loss or damage (a) occurred outside the performance of services or any other activity or operation under this Memorandum, or (b) arose or resulted from gross negligence or wilful misconduct of the personnel provided by the Government.

Article 11

Supplementary arrangements

11. The Parties may conclude written supplementary arrangements to the present Memorandum.

12 artikla

Pöytäkirjan muuttaminen

12. Kumpi tahansa sopimuspuoli voi käynnistää Yhdistyneiden Kansakuntien korvaaman osallistumistason tai kansallisen tuen tason tarkistuksen, jolla varmistetaan, että ne vastaavat operaation ja hallituksen operatiivisia vaatimuksia. Tätä pöytäkirjaa voidaan muuttaa vain hallituksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien välisellä kirjallisella sopimuksella.

13 artikla

Riitojen ratkaiseminen

13.1. [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaatioon] perustetaan mekanismi, jonka tarkoituksena on käsitellä ja ratkaista sovinnollisesti neuvottelemalla yhteistyön hengessä tämän pöytäkirjan soveltamisesta johtuvat riidat.

13.2. Operaation päällikkö saattaa riidat, joita ei ole ratkaistu tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti, Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaosaston alipääsihteerin ratkaistavaksi. Saatuaan ilmoituksen asiasta alipääsihteerin käynnistää keskustelut ja neuvottelut hallituksen edustajien kanssa riidan ratkaisemiseksi sovinnollisesti.

13.3. Riidat, joita ei ole ratkaistu tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti, voidaan saattaa yhteisesti sovitun, kansainvälisen tuomioistuimen presidentin nimeämän sovittelijan tai välittäjän ratkaistavaksi, tai jollei tämä ole mahdollista, riita voidaan saattaa jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä välimiesmenettelyyn. Kumpikin sopimuspuoli nimeää yhden välimiehen, ja näin nimetyt kaksi välimiestä nimeävät kolmannen välimiehen, joka toimii puheenjohtajana. Jos jompikumpi sopimuspuoli ei kolmenkymmenen päivän kuluttua välimiesmenettelyn pyytämisestä ole nimennyt välimiestä, tai jos kolmatta välimiestä ei ole nimetty kolmenkymmenen päivän kuluttua

Article 12

Amendments

12. Either of the Parties may initiate a review of the level of contribution subject to reimbursement by the United Nations or to the level of national support to ensure compatibility with the operational requirements of the mission and of the Government. The present Memorandum may only be amended by written agreement of the Government and the United Nations.

Article 13

Settlement of disputes

13.1 [The United Nations peacekeeping operation] shall establish a mechanism within the mission to discuss and resolve amicably by negotiation in a spirit of cooperation differences arising from the application of this Memorandum.

13.2 Disputes that have not been resolved as provided in paragraph 13.1 above shall be referred by the Head of Mission to the United Nations Under-Secretary-General for Peacekeeping Operations. Upon receipt of such notice, the Under-Secretary-General shall institute discussions and consultations with representatives of the Government with a view to reaching an amicable resolution of the dispute.

13.3 Disputes that have not been resolved as provided in paragraph 13.2 above may be submitted to a mutually agreed conciliator or mediator appointed by the President of the International Court of Justice, failing which the dispute may be submitted to arbitration at the request of either Party. Each Party shall appoint one arbitrator, and the two arbitrators so appointed shall appoint a third, who shall be the Chairman. If within thirty days of the request for arbitration either Party has not appointed an arbitrator or if within thirty days of the appointment of two arbitrators the third arbitrator has not been appointed, either Party may request the

kahden välimiehen nimittämisestä, kumpi tahansa sopimuspuolista voi pyytää kansainvälisen tuomioistuimen presidenttiä nimeämään välimiehen. Välimiehet päättävät sovellettavasta menettelystä, ja kumpikin sopimuspuoli vastaa omista kuluistaan. Välimiestuomio sisältää ratkaisun perustelut, ja sopimuspuolet hyväksyvät sen riidan lopullisena ratkaisuna.

14 artikla

Voimaantulo

14. Tämä pöytäkirja tulee voimaan [ajankohta]. Henkilöstön, merkittävän materiaalin ja omavaraisuuden korvaamiseen liittyvät Yhdistyneiden Kansakuntien rahoitusvelvoitteet alkavat siitä päivästä, jona henkilöstö tai käyttökelpoisuusvaatimusten mukainen materiaali saapuu operaatioalueelle, ja ovat voimassa siihen päivään, jona henkilöstöä ja/tai materiaalia lakataan käyttämästä operaatioalueella järjestön määräämällä tavalla.

15 artikla

Voimassaolon päättyminen

15. Sopimuspuolet sopivat tämän pöytäkirjan voimassaolon päättämisen yksityiskohtaisista ehdoista neuvoteltuaan asiasta keskenään.

Tämän vakuudeksi Yhdistyneet Kansakunnat ja _____n hallitus ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Allekirjoitettu New Yorkissa, ___päivänä _____kuuta _____kahtena alkupe-
räiskappaleena englannin kielellä.

Yhdistyneiden Kansakuntien puolesta

_____
(nimi ja asema)

_____
n hallituksen puolesta

_____
(nimi ja asema)

President of the International Court of Justice to appoint an arbitrator. The procedures for the arbitration shall be fixed by the arbitrators, and each Party shall bear its own expenses. The arbitral award shall contain a statement of reasons on which it is based and shall be accepted by the Parties as the final adjudication of the dispute.

Article 14

Entry into force

14. The present Memorandum shall become effective on [date]. The financial obligations of the United Nations with respect to reimbursement of personnel, major equipment and self-sustainment rates start from the date of arrival of personnel or serviceable equipment in the mission area, and will remain in effect until the date personnel and/or equipment ceases to be employed in the mission area as determined by the Organization.

Article 15

Termination

15. The modalities for termination shall be as agreed to by the Parties following consultations between the Parties.

IN WITNESS WHEREOF, the United Nations and the Government of _____
have signed this Memorandum.

Signed in New York, on _____
in two originals in the English language.

For the United Nations

_____
[name and function]

For the Government of

_____
[name and function]

LIITE A
HENKILÖSTÖ

1. Vaatimukset

(Esimerkki)

1. Hallitus sitoutuu toimittamaan henkilöstöä seuraavasti:

Yksikkö/alayksikkö	Määrä	Valmius
Operaation esikunta		Esikuntaupseerit (pätevyysvaatimukset määritellään erikseen)
Joukko-osaston esikunta		Kansallinen komento ja johto
Jalkaväkipataljoona		Esikuntakomppania, yksi kevyt jalkaväkikomppania, yksi tiedustelukomppania
Pioneerikomppania		Operaatiotaso, vertikaalinen ja horisontaalinen rakentaminen
Helikopterilaivue		Avustavat kuljetukset, miehistö ja huoltohenkilöstö
Kuljetusjoukkue		Operaatiotaso, joukkojenkuljetuskyky
Logistiikkaryhmä		Perusluonteinen henkilöstö-, kuljetus-, huollon ylläpito-, lääkin- täyksikkö- ja taloudellinen tuki joukko-osastolle
Sotilaspoliisijoukkue		Perusluonteinen turvallisuus- ja tutkintatuki
Sotilaallisen tiedottami- sen tukiryhmä		Joukkoviestimet, yhteydet ja käännöspalvelut
Yhteensä		

Annex A
PERSONNEL
1. Requirements
(Example)

1. The Government agrees to provide the following personnel:

Unit/subunit	Number	Capability
Mission HQ staff		Staff officers (skills to be specified)
Contingent HQ		National command and control
Infantry battalion		HQ company, one light infantry company, one reconnaissance company
Engineer squadron		Force level, vertical and horizontal construction
Helicopter squadron		Utility lift with aircrew and maintenance staff
Transport platoon		Force level and troop-carrying capability
Logistics group		Integral personnel, transport, supply maintenance, medical unit(s) and financial support to the contingent
Military police platoon		Integral security and investigation support
Military information-Support team		Media, liaison and translation services
Total		

2. Korvaukset

2. Hallitukselle suoritetaan seuraavat korvaukset:

- a) joukkokustannuksista USD 988 kuukaudessa joukko-osaston jäsentä kohti,
- b) vaatetuslisä, joka on USD 65 kuukaudessa joukko-osaston jäsentä kohti,
- c) henkilökohtaisista koulutusampumatarvikkeista USD 5 kuukaudessa joukko-osaston jäsentä kohti,
- d) asiantuntijalisä, joka on USD 291 kuukaudessa, vastaten 10 %:a jalkaväkirykmentin henkilöstöstä, tai 25 %:a muiden yksiköiden, kuten esikunnan tai logistiikka-, lääkintä- tai viestirykmentin, henkilöstöstä.

3. Joukko-osaston henkilöstö saa suoraan rauhanturvaoperaatiolta USD 1,28:n suuruisia päivärahaa sekä lisäksi lomarahaa USD 10,50 päivää kohti enintään seitsemältä lomapäivältä kutakin kuuden kuukauden jaksoa kohti.

3. Henkilöstöä koskevat yleiset ehdot

4. Hallitus varmistaa, että sen toimittama henkilöstö vastaa niitä vaatimuksia, jotka Yhdistyneet Kansakunnat on asettanut palvelulle [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaatioissa], muun muassa sotilasarvoa, kokemusta, fyysistä kuntoa, erikoisoaamista ja kielitaitoa koskevia vaatimuksia. Henkilöstöllä on oltava koulutus sen materiaalin käyttämiseen, jota joukko-osaston käytössä on, ja sen on noudatettava kaikkia Yhdistyneiden Kansakuntien määrittämiä toiminta- ja menettelytapoja, jotka koskevat terveys- tai muita selvityksiä, rokotuksia, matkustamista, tavaroiden lähettämistä, lomiamia tai muita oikeuksia.

5. Hallitus vastaa kaikkien niiden korvausten, lisien ja etuuksien maksamisesta, joihin sen henkilöstö on kansallisten järjestelyjen mukaisesti oikeutettu palvellessaan [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaatioissa].

6. Yhdistyneet Kansakunnat antaa hallitukselle kaikki henkilöstön toimittamiseen

2. Reimbursement

2. The Government will be reimbursed as follows:

- (a) Troop costs at the rate of \$988 per month per contingent member;
- (b) Clothing allowance at the rate of \$65 a month per contingent member;
- (c) Personal training ammunition at the rate of \$5 a month per contingent member;
- (d) An allowance for specialists at the rate of \$291 per month equivalent to 10 per cent of the personnel of an infantry unit, or 25 per cent of personnel in other units such as HQ, logistics, medical, communication units, etc.

3. The contingent personnel will receive directly from the peacekeeping mission a daily allowance of \$1.28, plus a recreational leave allowance of \$10.50 per day for up to seven days of leave taken during each six-month period.

3. General conditions for personnel

4. The Government shall ensure that the personnel it provides meet the standards established by the United Nations for service with [the United Nations peacekeeping mission], inter alia, with respect to rank, experience, physical fitness, specialization and knowledge of languages. The personnel shall be trained in the use of the equipment with which the contingent is provided and shall comply with whatever policies and procedures may be laid down by the United Nations regarding medical or other clearances, vaccinations, travel, shipping, leave or other entitlement.

5. During the period of their assignment to [the United Nations peacekeeping mission], the Government shall be responsible for payment of whatever emoluments, allowances and benefits may be due to its personnel under national arrangements.

6. The United Nations shall convey to the Government all pertinent information relat-

liittyvät tiedot, mukaan lukien vastuukysymykset, jotka koskevat Yhdistyneiden Kansakuntien omaisuudelle aiheutuneita menetyksiä tai vahinkoja, ja korvausvaatimukset, jotka koskevat Yhdistyneiden Kansakuntien palveluksessa aiheutunutta kuolemaa, henkilövahinkoa tai sairautta ja/tai henkilökohtaisen omaisuuden menetystä.

7. Tässä pöytäkirjassa määrätyn vahvuuden ylittävä henkilöstö on kansallisella vastuulla, eivätkä sitä koske Yhdistyneiden Kansakuntien korvaukset tai tuki. Tällainen henkilöstö voidaan sijoittaa [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaatioon] Yhdistyneiden Kansakuntien hyväksyttyä asian etukäteen, jos joukkoja luovuttava maa ja Yhdistyneet Kansakunnat katsovat tällaisen henkilöstön tarpeelliseksi kansallisia tarkoituksia varten, esimerkiksi hoitamaan kansalliseen viestiyhteyteen tarvittavia viestivälineitä. Tämä henkilöstö toimii osana joukko-osastoa, ja sillä on siten sama oikeudellinen asema kuin [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] jäsenillä. Joukkoja luovuttava maa ei kuitenkaan saa korvausta tästä henkilöstöstä Yhdistyneiltä Kansakunnilta, eikä Yhdistyneillä Kansakunnilla ole tähän henkilöstöön liittyviä taloudellisia velvoitteita tai vastuita, eikä Yhdistyneet Kansakunnat myöskään anna tälle henkilöstölle tukea tai palveluja.

8. Henkilöstö, joka on sijoitettu Yhdistyneiden Kansakuntien pyynnöstä erityistehäviin rajoitetuksi ajaksi, voidaan tarvittaessa suojata tätä pöytäkirjaa täydentävillä järjestelyillä.

9. Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa rinnastetaan hallituksen toimittama siviilihenkilöstö, joka palvelee osana muodostettua joukkokokonaisuutta, muodostettujen joukkokokonaisuuksien sotilasjäseniin.

10. Sotilashenkilöstön ja muun henkilöstön toimittamiseen sovelletaan niitä yleisiä hallinnollisia ja taloudellisia järjestelyjä,

ing to the provision of the personnel, including matters of liability for loss or damage to United Nations property and compensation claims in respect of death, injury or illness attributable to United Nations service and/or loss of personal property.

7. Any personnel above the strength authorized in this Memorandum is a national responsibility, and not subject to reimbursement or support by the United Nations. Such personnel may be deployed to the [the United Nations peacekeeping mission], with the prior approval of the United Nations, if it is assessed by the troop-contributing country and the United Nations to be needed for national purposes, for example to operate the communications equipment for a national rear link. This personnel shall be part of the contingent, and as such enjoy the legal status of members of the [the United Nations peacekeeping mission]. The troop-contributing country will not, however, receive any reimbursement in respect of this personnel and the United Nations will not accept any financial obligation or responsibility in connection with such personnel, nor will the United Nations provide such personnel with support or services.

8. Personnel deployed at the request of the United Nations for specific tasks of limited duration may be covered by supplementary arrangements to this Memorandum as appropriate.

9. Civilian personnel provided by the Government who are serving as part of a formed body of troops shall be assimilated to military members of formed bodies of troops for the purpose of this Memorandum.

10. The general administrative and financial arrangements applicable to the provision of military and other personnel shall be

jotka on määrätty liitteenä G olevassa muistiossa joukkoja luovuttaville maille.

those set forth in the aide-mémoire for troop-contributing countries in annex G.

Annex B

MAJOR EQUIPMENT PROVIDED BY THE GOVERNMENT

1. Requirements and reimbursement rates

Method of reimbursement: wet/dry lease

Environmental condition factor: _____

Intensity of operation factor: _____

Hostile action/forced abandonment factor: _____ (applicable to half of maintenance rate)

Incremental transportation factor: _____

Categories of equipment	Quantity	Rate(as per /C.5/49/70)	Total monthly reimbursement(including factors)

2. Merkittävää materiaalia koskevat yleiset ehdot

1. Tämän pöytäkirjan mukaisesti toimitettava merkittävä materiaali jää hallituksen omaisuudeksi.

2. Erityistehtäviä varten lyhyiksi ajoiksi sijoitettava materiaali ei kuulu tämän pöytäkirjan soveltamisalaan, tai siitä neuvotellaan ja sovitaan erikseen tätä pöytäkirjaa täydentävillä järjestelyillä.

3. Jotta käyttökelpoisuusvaatimukset täytetään, joukko-osastoilla voi olla merkittävää materiaalia enintään 10 % yli sovittujen sallittujen määrien, ja tämä ylimääräinen materiaali keskitetään ja kotiutetaan joukko-osaston mukana. Yhdistyneet Kansakunnat maksaa ylimääräisen materiaalin keskittämisestä ja kotiuttamisesta aiheutuvat kustannukset, mutta joukkoja luovuttava maa ei saa korvausta ylimääräisen materiaalin huolto- tai pääomavuokrauksesta.

4. Yhdistyneet Kansakunnat vastaa kustannuksista, jotka liittyvät sallitun materiaalin muuntamiseen Yhdistyneiden Kansakuntien määräämiä lisävaatimuksia vastaavaksi, kun materiaalia keskitetään rauhan- turvaoperaatioon huolto- tai pääomavuokrausjärjestelyillä (kuten maalaaminen, Yhdistyneiden Kansakuntien tunnus, muuntaminen talviolosuhteisiin sopivaksi). Yhdistyneet Kansakunnat vastaa myös kustannuksista, jotka aiheutuvat sallitun materiaalin palauttamisesta kansallisiin varastoihin operaation päätyttyä (kuten kansallisten tunnusten uudelleen maalaaminen). Kustannukset arvioidaan ja korvataan, kun tähän pöytäkirjaan sisältyvään sallitun materiaalin luetteloon perustuva vaatimus esitetään. Korjauskustannuksia ei korvata, jos materiaali toimitetaan huoltovuokrauksella, sillä tämä tekijä on sisällytetty vuokraus- korvaukseen.

3. Todentamis- ja valvontamenettelyt

5. Todentamis- ja valvontamenettelyjen

2. General conditions for major equipment

1. The major equipment provided under this Memorandum shall remain the property of the Government.

2. Major equipment deployed for short periods for specific tasks shall not form part of this Memorandum, or it shall be negotiated and agreed upon separately in supplementary arrangements to this Memorandum.

3. To meet serviceability standards, contingents have the option to maintain an overstock of up to 10 per cent of the agreed authorized quantities and to have this overstock deployed and redeployed with the contingent. The United Nations will assume the costs of deployment and redeployment of the overstock, but the troop-contributing country will not receive wet or dry lease reimbursement for any overstocks.

4. Costs associated with preparing authorized equipment to additional standards defined by the United Nations for deployment to a mission under the wet or dry lease arrangements (such as painting, United Nations marking, winterizing) are the responsibility of the United Nations. Similarly, costs for returning authorized equipment to national stocks at the conclusion of a mission (such as repainting to national colours) are also the responsibility of the United Nations. Costs will be assessed and reimbursed on presentation of a claim based on the authorized equipment list contained in this Memorandum. Costs of repair are not reimbursable when the equipment is provided under a wet lease as this factor is included in the leasing rate.

3. Verification and control procedures

5. The main purpose of verification and

päätarkoituksena on todentaa, että kahdenvälisen sopimuksen ehtoja on noudatettu, ja toteuttaa tarvittaessa korjaavat toimenpiteet. Yhdistyneet Kansakunnat vastaa operaationsa päällikön kautta yhteistyössä joukko-osaston tai muun joukkoja luovuttavaan maan nimeämän virallisen tahon kanssa siitä, että hallituksen toimittama materiaali vastaa [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] vaatimuksia ja että se toimitetaan tämän pöytäkirjan liitteen D mukaisesti.

6. Siten operaation päälliköllä on valtuudet todentaa toimitettujen materiaalin ja palvelujen tila, kunto ja määrä. Hallitus nimittää todentamis- ja valvonta-asioiden yhteyshenkilöksi henkilön, joka tavallisesti tunnustetaan tehtävänsä perusteella.

7. Todentamisprosessissa noudatetaan kohtuullisuusperiaatetta. Arvioidaan, ovatko hallitus ja Yhdistyneet Kansakunnat ryhtyneet kaikkiin kohtuullisiin toimenpiteisiin toteuttaakseen pöytäkirjan hengen, jolleivät ne ole toteuttaneet koko sisältöä, ja ovatko ne myös ottaneet huomioon asian tärkeyden ja sen ajan pituuden, jona sopimusta ei ole noudatettu. Kohtuullisuutta määritettäessä on johtavana periaatteena pidettävä kysymystä, vastaako hallituksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien toimittama materiaali sotilaallista tarkoitustaan siten, ettei Yhdistyneille Kansakunnille tai hallitukselle aiheudu muita kustannuksia kuin tässä pöytäkirjassa tarkoitettut kustannukset.

8. Valvontaproessin tuloksia käytetään neuvoo-antavan keskustelun pohjana mahdollisimman alhaisella tasolla, jotta poikkeavuudet voidaan korjata tai voidaan päättää korjaavista toimenpiteistä, mukaan lukien sovitus korvauskelpoisuuden muuttaminen. Vaihtoehtoisesti sopimuspuolet voivat neuvotella uudelleen osallistumisen laajuudesta ottaen huomioon sopimuksen noudattamattomuuden asteen.

9. Merkittävän materiaalin todentamisprosessi käsittää kolme erilaista tarkastusta:

control procedures is to verify that the terms and conditions of the bilateral agreement have been met, and to take corrective action when required. The United Nations through its Head of Mission is responsible, in coordination with the contingent or other delegated authority designated by the troop-contributing country, to ensure that the equipment provided by the Government meets the requirements of the United Nations peacekeeping operation and is provided in accordance with annex D of this Memorandum.

6. The Head of Mission is therefore authorized to verify the status, condition and quantity of the equipment and services provided. The Government will designate a person, normally identified through his function, who is the responsible point of contact for verification and control matters.

7. A principle of reasonability is to govern the verification process. An assessment will be made of whether the Government and the United Nations have taken all reasonable measures to meet the spirit of the Memorandum, if not the full substance, and have also taken into account the importance of the subject and length of period when the agreement has not been fulfilled. The guiding principle in determining reasonability is whether the material to be provided by the Government as well as by the United Nations will meet its military function at no additional costs to the United Nations or the Government, other than those provided for in this Memorandum.

8. The results of the control process are to be used as a basis of a consultative discussion at the lowest level possible in order to correct the discrepancies or decide corrective action, including adjustment of the agreed eligibility for reimbursement. Alternatively, the parties, given the degree of non-fulfilment of the agreement, may seek to renegotiate the scope of the contribution.

9. The verification process for major equipment consists of three types of inspec-

a) Tulotarkastus. Ensimmäinen tarkastus tehdään heti merkittävän materiaalin saavuttua

operaatioalueelle, ja se on saatettava päätökseen kuukauden kuluessa. Asianmukaisesti nimetyt

Yhdistyneiden Kansakuntien edustajat tarkastavat merkittävän materiaalin varmistukseen, että sen

luokat, ryhmät ja toimitetut määrät vastaavat tätä pöytäkirjaa. Pääomavuokrauksen ollessa kyseessä materiaali tarkastetaan sen määrittämiseksi, vastaako materiaalin kunto asetettuja vaatimuksia. Hallitus voi pyytää Yhdistyneiden Kansakuntien työryhmää neuvomaan tai konsultoimaan merkittävään materiaaliin liittyvissä asioissa, tai se voi pyytää tarkastuksen suorittamista ennen materiaalin saapumista sen lastauspaikassa.

b) Operatiivinen tarkastus. Asianmukaisesti nimetyt Yhdistyneiden Kansakuntien edustajat tekevät operatiiviset tarkastukset operatiivisten vaatimusten mukaisesti sinä aikana, jona yksiköt ovat operaatioalueella. Merkittävä materiaali tarkastetaan sen varmistamiseksi, että sen luokat, ryhmät ja toimitetut määrät vastaavat edelleen tätä pöytäkirjaa ja että materiaalia käytetään asianmukaisesti. Tarkastuksella määritetään myös, vastaako materiaalin operatiivinen käyttökelpoisuus liitteen E suoritusvaatimusten eritelmiä.

c) Kotiuttamistarkastus. Asianmukaisesti nimetyt Yhdistyneiden Kansakuntien edustajat tekevät kotiuttamistarkastuksen, kun joukko-osasto tai sen osa poistuu operaatiosta, sen varmistamiseksi, että kaikki hallituksen toimittama merkittävä materiaali, ja ainoastaan se, kotiutetaan, sekä pääomavuokrauksella toimitetun materiaalin kunnon todentamiseksi.

4. Kuljetus

10. Neuvoteltuaan hallituksen kanssa Yhdistyneet Kansakunnat järjestää ja maksaa joukko-osaston materiaalin keskittämisen ja kotiuttamisen sovitusta lastaus- tai purkupaikasta ja sovittuun lastaus- tai purkupaik-

tions:

(a) Arrival inspection. The first inspection will take place immediately upon arrival in the mission area and must be completed within one month. The major equipment will be inspected by duly designated representatives of the United Nations to ensure that categories and groups as well as the number delivered correspond to this Memorandum. In the case of dry lease, the equipment will be inspected to determine whether its condition is within

established standards. The Government may request a United Nations team to advise or consult on matters pertaining to major equipment, or may request a pre-arrival inspection to be conducted at the port of embarkation;

(b) Operational inspection. The operational inspections, carried out by duly designated representatives of the United Nations will be implemented according to operational requirements during the stay of units in the mission area. The major equipment will be inspected to ensure that categories and groups as well as the number delivered still correspond with this Memorandum and is used appropriately. The inspection will also determine if the operational serviceability is in accordance with the specifications mentioned under performance standards listed in annex E;

(c) Repatriation inspection. The repatriation inspection is carried out by duly designated representatives of the United Nations when the contingent or a component thereof leaves the Mission to ensure that all major equipment provided by the Government, and only that, is repatriated, and to verify the condition of equipment provided under the dry lease concept.

4. Transportation

10. The United Nations, in consultation with the Government, will make arrangements for and meet the costs related to deployment and redeployment of contingent-owned equipment from and to an agreed

kaan sekä operaatioalueelle ja -alueelta, mukaan lukien asianmukaiset järjestelyt ja joukko-osaston materiaalin kotiuttaminen, joko suoraan, tai jos hallitus huolehtii kuljetuksesta, Letter of Assist -avustussopimuksen mukaisesti. Maissa, joissa ei ole meriyhteyttä, tai maissa, joissa materiaali kuljetetaan maanteitse tai rautateitse operaatioalueelle ja -alueelta, lastaus-/purkupaikka on sovittu rajanylityspaikka.

11. Merkittävään materiaaliin liittyvien varaosien ja kulutushyödykkeiden kuljetuskustannukset korvataan huoltovuokrausjärjestelmästä. Korvaus muodostuu huoltokustannusten yleisestä lisästä ja etäisyyskohtaisesta lisästä. Etäisyyskohtainen lisä on 0,25 % arvioidusta huoltokorvauksesta jokaista suoritettua 800:aa kilometriä (tai 500:tä mailia) kohti ensimmäisen 800 kilometrin (tai 500 mailin) jälkeen kuljetusmatkalla joukkoja luovuttavassa maassa olevan lastauspaikan ja operaatioalueen tulopaikan välillä.

12. Varaosien kuljetuksesta ei makseta erillistä korvausta huoltovuokrausmenetellessä korvattavan lisäksi.

13. Kustannukset, jotka liittyvät materiaalin rotaatioon kansallisten operatiivisten tai ylläpitovaatimusten täyttämiseksi, eivät oikeuta Yhdistyneiden Kansakuntien maksamaan korvaukseen .

14. Yhdistyneet Kansakunnat vastaa merkittävän materiaalin sisämaan kuljetuksista sovitun alkuperäisen sijaintipaikan ja lastaus- tai purkupaikan välillä. Yhdistyneet Kansakunnat voi järjestää kuljetuksen alkuperäiseen sijaintipaikkaan ja pois sieltä; hallitus vastaa kuitenkin muun kuin merkittävän materiaalin kustannuksista. Joukkoja luovuttavalle maalle merkittävän materiaalin järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan, kun perusteltu vaatimus esitetään. Korvaus sisämaan kuljetuksen kustannuksista koskee vain merkittävää materiaalia.

port of embarkation/disembarkation and the mission area, including appropriate arrangement and redeployment of contingent-owned equipment will be made either directly or, if transport is to be provided by the Government, under letter of assist procedures. For landlocked countries or countries where equipment is moved by road or rail to and from the mission area, the port of embarkation/disembarkation will be an agreed border-crossing point.

11. The transportation costs for spare parts and consumables for major equipment are covered under the wet lease system. The reimbursement rate consists of a general increment and a distance related increment of the maintenance costs. The distance related increment constitutes 0.25 per cent of the estimates maintenance rate for each completed 800 kilometres (or 500 miles), beyond the first 800 kilometres (or 500 miles) distance along consignment route between the port of embarkation in the troop-contributing country and the port of entry in the mission area.

12. No separate reimbursement for transportation of spare parts is provided for beyond that covered under the wet lease procedures.

13. Costs related with the rotation of equipment to meet national operational or maintenance requirements will remain ineligible for reimbursement by the United Nations

14. The United Nations is responsible for the costs of inland transportation of major equipment between an agreed originating location and the port of embarkation/disembarkation. The United Nations may make transport arrangements to and from the originating base; however, the Government will be responsible for costs for other than major equipment. Reimbursement of the costs of any arrangements made by the troop-contributing country for major equipment will be subject to the presentation of validated claims. Reimbursement for transportation costs of inland

15. Joukkoja luovuttava maa vastaa aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista, jos se keskittää enemmän materiaalia kuin tässä pöytäkirjassa sallistaan.

5. Operaatioon liittyvät käyttökertoimet

16. Merkittävän materiaalin korvausmääriin sovelletaan tarvittaessa liitteessä F kuvattuja operaatioon liittyviä käyttökertoimia.

6. Menetykset ja vahingot

17. Päätettäessä menetysten tai vahinkojen korvaamisesta on erotettava toisistaan tahattomat vahinkotapahtumat ja vihollisuus/pakotettu hylkääminen.

a) Tahattomat vahinkotapahtumat. Tahattomat vahinkotapahtumat korvataan joukkoja luovuttavalle maalle pääoma-/huoltovuokrauskorvauksiin sisältyvän tahattoman vahinkotapahtuman kertoimen perusteella.

b) Vihollisuus/pakotettu hylkääminen. Jos menetys tai vahinko johtuu yksittäisestä vihollisuudesta tai pakotetusta hylkäämisestä, joukkoja luovuttava maa vastaa kaikista materiaalin osista, kun niiden yhteinen yleinen kohtuullinen markkina-arvo on pienempi kuin 250.000 dollarin kynnyсарvo.

18. Jos menetys tai vahinko johtuu yksittäisestä vihollisuudesta tai pakotetusta hylkäämisestä, Yhdistyneet Kansakunnat vastaa kaikista materiaalin osista, kun niiden yhteinen yleinen kohtuullinen markkina-arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin 250.000 dollarin kynnyсарvo.

19. Kun materiaali toimitetaan huoltovuokrausjärjestelyllä, vahingot lasketaan kohtuullisten korjauskustannusten perusteella. Vahinkoa kärsinyt materiaali katsotaan kokonaan menetetyksi, kun sen korja-

transportation does not extend to equipment other than major equipment.

15. In the event of the troop-contributing country deploying more equipment than authorized in this Memorandum, the extra costs will be borne by the troopcontributing country.

5. Mission usage factors

16. The mission usage factors as described in annex F, if applicable, will be applied to the reimbursement rates for major equipment.

6. Loss or damage

17. When deciding reimbursement for loss and damage a distinction between no-fault incidents and hostile action/forced abandonment has to be made.

(a) No-fault incidents. In case of no-fault incidents, the troopcontributing country is reimbursed on the basis of a no-fault incident factor, included in the dry or wet lease rates.

(b) Hostile action/forced abandonment. In cases of loss or damage resulting from a single hostile action or forced abandonment, the troopcontributing country will assume liability for each and every item of equipment when the collective generic fair market value is below the threshold value of \$250,000.

18. In cases of loss or damage resulting from a single hostile action or forced abandonment, the United Nations will assume liability for each and every item of equipment when the collective generic fair market value equals or exceeds the threshold value of \$250,000.

19. Where equipment is provided under wet lease arrangement, the method of calculation for damage is the reasonable cost of repair. Equipment that has suffered damage is to be considered a total loss when the

uskustannukset ylittävät 75 prosenttia yleisestä kohtuullisesta markkina-arvosta.

20. Yhdistyneillä Kansakunnilla ei ole korvausvelvollisuutta, kun menetys tai vahinko johtuu joukkoja luovuttavan maan jäsenen tahallisuudesta tai huolimattomuudesta, jonka määrittää operaation päällikön koolle kutsuma tutkijalautakunta.

21. Kuljetuksen aikana ennen operaatioalueelle saapumista tapahtuvasta menetyksestä tai vahingosta vastaa järjestelyistä huolehtiva sopimuspuoli.

7. Erityistilanteiden materiaali

22. Joukkoja luovuttavan maa ja Yhdistyneet Kansakunnat neuvottelevat keskenään erikseen "erityistilanteiden" materiaalin korvausmääristä.

23. "Erityistilanteiden" materiaalin menetys tai vahinko, joka johtuu vihollisuudesta tai pakotetusta hylkäämisestä, korvataan Yhdistyneiden Kansakuntien ja joukkoja luovuttavan maan välisillä erillisillä järjestelyillä.

cost of repair exceeds 5 per cent of the generic fair market value.

20. The United Nations has no responsibility for reimbursement where loss and damage is due to wilful misconduct or negligence by members of the troop contributing country as determined by a board of inquiry convened by the Head of mission.

21. Liability for loss or damage during transportation, until arrival in the mission area, will be assumed by the Party making the arrangements.

7. Special case equipment

22. Reimbursement rates for "special case" equipment will be subject to separate negotiation between the troop-contributing country and the United Nations.

23. Loss of or damage to "special case" equipment resulting from hostile action or forced abandonment shall be covered by separate arrangements between the United Nations and the troop-contributing country.

Liite C

HALLITUKSEN OMAVARAISUUS

1. Vaatimukset ja korvausmäärät

Sovellettavat 8 artiklan mukaiset operaatiokertoimet:

Ympäristöolosuhdekerroin: _____

Operaation intensiteettikerroin: _____

Vihollisuus-/pakkohylkäämiskerroin: _____

Luokka	KorvausUSD	Palveluja saavan henkilöstön määrä	Korvaukset yhteensä kuukaudessa
Muonitus	25,25		
Viestiliikenne			
HF/UHF-FM	45,50		
HF	15,25		
Puhelin	13,00		
Toimisto	21,25		
Sähkö	25,00		
Vähäinen pioneeri-toiminta	14,00		
Räjähdeiden rai-vaaminen	6,50		
Pyykki ja siivous	21,25		
Telttamajoitus	20,00		
Majoitus	36,00		
Lääkintähuolto	2,00		
Perustaso	18,25		
Taso 1	55,75		
Rajoitettu taso 2	13,00		
Veri ja verituotteet	10,00		
Hammashuolto			
Tähystys			
Yleinen	1,00		
Pimeätähystys	23,25		
Paikannus	5,00		
Tunnistaminen	1,00		
NBC-suojelu	24,25		
Kenttälinnoite-varastot	30,25		
Sekalaiset yleisvarastot	14,00		

Vuodevaatteet	22,00		
Kalusteet	5,00		
Hyvinvointi			
Ainutlaatuinen materiaali	Erityistilanteet		

Annex C

SELF-SUSTAINMENT PROVIDED BY THE GOVERNMENT

1. Requirements and reimbursement rates

Applicable mission factors stated in article 8

Environmental condition factor

Intensity of operation factor

Hostile action/forced abandonment factor:

Category	Rate(United States dollars)	Number of personnel served	Total monthly reimbursement
Catering	25.25		
Communications HF/UHF-FM	45.50		
HF	15.25		
Telephone	13.00		
Office	21.25		
Electrical	25.00		
Minor engineering	14.00		
Explosive ordnance/disposal	6.50		
Laundry and cleaning	21.25		
Tentage	20.00		
Accommodation	36.00		
Medical			
Basic	2.00		
First line	18.25		
Limited second line Blood and blood products	55.75		
Dental	13.00		
	10.00		
Observation			
General	1.00		
Night observation	23.25		
Positioning	5.00		
Identification	1.00		
NBC protection	24.25		
Field defence stores	30.25		
Miscellaneous general stores			
Bedding	14.00		
Furniture	22.00		
Welfare	5.00		
Unique equipment	Special case		

2. Omavaraisuuteen kuuluvia materiaalia ja kulutushyödykkeitä koskevat yleiset ehdot

1. Tämän pöytäkirjan mukaisesti annetut vähemmän merkittävä materiaali ja kulutushyödykkeet ovat hallituksen omaisuutta.

3. Todentamis- ja valvontamenettelyt

2. Yhdistyneet Kansakunnat vastaa operaationsa päällikön kautta joukko-osaston tai muun joukkoja luovuttavan maan nimeämän virallisen tahon kanssa neuvotellen siitä, että hallituksen toimittama materiaali täyttää [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] vaatimukset ja että se toimitetaan tämän pöytäkirjan liitteen C mukaisesti.

3. Siten operaation päälliköllä on valtuudet todentaa toimitettujen materiaalin ja palvelujen tila, kunto ja määrä. Hallitus nimeää todentamis- ja valvonta-asioiden yhteyshenkilöksi henkilön, joka tavallisesti tunnustetaan tehtävänsä perusteella.

4. Todentamisprosessissa noudatetaan kohtuullisuusperiaatetta. Arvioidaan, ovatko hallitus ja Yhdistyneet Kansakunnat ryhtyneet kaikkiin kohtuullisiin toimenpiteisiin toteuttaakseen sopimuksen hengen, jolleivät ne ole toteuttaneet koko sisältöä. Kohtuullisuutta määritettäessä on johtavana periaatteena pidettävä kysymystä, vastaako hallituksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien toimittama materiaali (sotilaallista) tarkoitustaan siten, ettei Yhdistyneille Kansakunnille tai hallitukselle aiheudu muita kustannuksia kuin tässä pöytäkirjassa tarkoitettut kustannukset.

5. Valvontaprosessin tuloksia käytetään neuvoo-antavan keskustelun pohjana mahdollisimman alhaisella tasolla, jotta poikkeavuudet voidaan korjata tai voidaan päättää korjaavista toimenpiteistä, mukaan lukien sovitun korvauskelpoisuuden muuttami-

2. General conditions for self-sustainment equipment and consumables

1. The minor equipment and consumables provided under this Memorandum shall remain the property of the Government.

3. Verification and control procedures

2. The United Nations through its Head of Mission is responsible, in coordination with the contingent or other delegated authority designated by the troop-contributing country, to ensure that the equipment provided by the Government meets the requirements of [the United Nations peacekeeping operation] and is provided in accordance with annex C of this Memorandum.

3. Thus the Head of Mission is authorized to verify the status, condition and quantity of the equipment and services provided. The Government will designate a person, normally identified through his function, who is the responsible point of contact for verification and control matters.

4. A principle of reasonability is to govern the verification process. It is to be assessed if the Government and the United Nations has taken all reasonable measures to meet the spirit of the agreement, if not the full substance. The guiding principle in determining reasonability is whether the material to be provided by the Government as well as by the United Nations will meet its (military) function at no additional costs to the United Nations or the Government, other than those provided for in this Memorandum.

5. The results of the control process are to be used as a basis of a consultative discussion at the lowest level possible in order to correct the discrepancies or decide corrective action, including adjustment of the agreed eligibility for reimbursement. Alter-

nen. Vaihtoehtoisesti sopimuspuolet voivat uudelleen neuvotella osallistumisen laajuudesta ottaen huomioon sopimuksen noudattamattomuuden asteen. Hallitusta ja Yhdistyneitä Kansakuntia ei pidä rangaista, jos operatiivinen tilanne aiheuttaa alisuoriutumista operaatioalueella.

6. Henkilöstöön liittyvien vähemmän merkittävän materiaalin ja kulutushyödykkeiden todentamisprosessi käsittää kaksi erilaista tarkastusta:

a) Tulotarkastus. Ensimmäinen tarkastus tehdään heti toimituksen saavuttua operaatioalueelle, ja se on saatettava päätökseen kuukauden kuluessa. Hallituksen valtuuttaman henkilön on selvitettävä ja osoitettava sovittu omavaraisuus. Samoin Yhdistyneiden Kansakuntien on annettava selvitys Yhdistyneiden Kansakuntien tämän pöytäkirjan mukaisesti toimittamista palveluista.

b) Operatiivinen tarkastus. Operatiiviset tarkastukset tehdään operatiivisten vaatimusten mukaisesti sinä aikana, jona yksiköt ovat operaatioalueella. Alueet, joilla joukko-osastolla on omavaraisuusvastuita, voidaan tarkastaa tarkoituksena arvioida, onko omavaraisuus riittävä ja tyydyttävä.

4. Kuljetus

7. Omavaraisuusjärjestelmän mukaisesti toimitettujen vähemmän merkittävän materiaalin ja kulutushyödykkeiden kuljetuskustannukset korvataan 2 %:n kuljetuslisällä, joka lisätään liitteessä C mainittuihin määriin. Muuta korvausta ei makseta.

5. Operaatioon liittyvät käyttökertoimet

8. Omavaraisuuden korvausmääriin sovelletaan tarvittaessa liitteessä F kuvattuja operaatioon liittyviä käyttökertoimia.

6. Menetykset ja vahingot

9. Tahattomista vahinkotapahtumista joh-

natively, the Parties, given the degree of non-fulfilment of the Memorandum, may seek to renegotiate the scope of the contribution. Neither the Government nor the United Nations should be penalized when non-performance results from the operational situation in the mission area.

6. The verification process for personnel-related minor equipment and consumables constitutes two types of inspections:

(a) Arrival inspection. The first inspection will take place immediately upon arrival in the mission area and must be completed within one month. A person authorized by the Government must explain and demonstrate the agreed self-sustainment capability. In the same way the United Nations must give an account of the services provided by the United Nations as stipulated in this Memorandum.

(b) Operational inspection. The operational inspections will be implemented according to operational requirements during the stay of units in the mission area. Areas where the contingent has self-sustainment responsibilities may be inspected with a view to an assessment of whether the sustainment capability is sufficient and satisfactory.

4. Transportation

7. Costs related to the transportation of minor equipment and consumables provided under the self-sustainment system are reimbursed by a 2 per cent transportation increment to rates listed in annex C and no further reimbursement is applicable.

5. Mission-related usage factors

8. Mission usage factors as described in annex F, if applicable, will be applied to the reimbursement rates for self-sustainment

6. Loss or damage

9. The reimbursement rates for usage of

tuvien menetysten tai vahinkojen korvaamiseksi sisältävät henkilöstöön liittyvien vähemmän merkittävän materiaalin ja kulutushyödykkeiden käytön korvaukset kiinteän osan, joka on 0,1–1 % korvausmääristä.

10. Vihollisuudesta tai pakkohylkäämisestä johtuvien menetysten tai vahinkojen korvaamiseksi sisältävät henkilöstöön liittyvien vähemmän merkittävän materiaalin ja kulutushyödykkeiden käytön

korvaukset operaatiokohtaisen prosentoin, jonka suuruuden määrittää tekninen tutkimusryhmä operaation alkaessa ja joka ilmoitetaan tämän pöytäkirjan 8 artiklassa. Joukkoja luovuttava maa ei voi vaatia Yhdistyneiltä Kansakunnilta korvausta varosille ja vähemmän merkittävälle materiaalille aiheutuneista menetyksistä tai vahingoista.

personnel-related minor equipment and consumables include a fixed percentage, varying between 0.1 and 1 per cent of the reimbursement rates, to cover loss or damage arising from "no-fault" incidents.

10. For the purpose of covering loss or damage due to hostile action or forced abandonment, the reimbursement rates for usage of personnel-related minor equipment and consumables will include a mission specific percentage at the rate indicated in article 8 of this Memorandum as determined by the technical survey team at the beginning of the mission. A troop-contributing country cannot file claims against the United Nations for loss or damage to spare parts and minor equipment

LIITE D**MERKITTÄVÄN MATERIAALIN SUORITUSVAATIMUKSET**

1. Tämä liite sisältää todennettavat vaatimukset, joiden mukaan maksetaan huolto- ja pääomavuokrauskorvauksia. Vaatimukset ja niihin liittyvät määritelmät on tarkoitettu selventämään liitteessä B lueteltua merkittävää materiaalia koskevia vaatimuksia. Ne on suunniteltu yleisluonteisiksi siten, että ne soveltuvat mahdollisimman erilaisiin materiaaleihin.

Periaatteet

2. Operaatioalueelle saapuvan materiaalin on oltava käyttökelpoisessa kunnossa käytettäväksi välittömästi ensisijaiseen tarkoitukseensa. Tarvittava materiaali kootaan kuljetusrajoitusten vuoksi osana keskittämismuunnosprosessia. Tämä sisältää kuljetusta varten poistettujen polttoaineen, öljyn ja voiteluaineiden lisäämisen.

3. Kaikki mukana seuraava vähemmän merkittävä materiaali ja tarkistuslistoissa tai lähetysluetteloissa mainitut tarvikkeet, joita tarvitaan käytettäessä materiaalia tarkoitukseensa, toimitetaan materiaalin mukana tai selvästi tunnistettavassa lastissa, jotta ne voidaan liittää materiaaliin sen saavuttua operaatioalueelle.

Viestivälineet

4. Viestivälineiden toimittamista pääoma- ja huoltovuokrauksella sovelletaan viestiyksiköihin, jotka tuottavat palveluja operaatiotasolla eli pataljoonan tai kansallisen yksikön tason yläpuolella. Palvelun on oltava kaikkien yksiköiden käytettävissä operaation esikunnan määräämällä tavalla, ja siitä on määrättävä pöytäkirjassa, jossa on ilmoitettava sovellettavat tekniset eritelvät.

5. Välineiden on oltava riittävät muodos-

Annex D**PERFORMANCE STANDARDS FOR MAJOR EQUIPMENT**

1. The present annex contains verifiable standards by which both dry and wet lease rates are applied and subsequently paid. The standards and associated definitions are designed to clarify the requirement for major equipment as listed in annex B. They are designed to be generic in nature to fit the widest range of equipment.

Principles

2. Equipment arriving in theatre must be in a serviceable condition for immediate use in its primary role. Any requirement to assemble the equipment owing to shipping constraints will be completed as part of the deployment process. This will include the addition of petrol, oil and lubricants removed for the purpose of transportation.

3. All associated minor equipment, checklist or load list items, required for use with the equipment in the performance of its role, will accompany the equipment or be in clearly identifiable cargo for inclusion with the equipment on arrival in theatre.

Communications equipment

4. The provision of communications equipment for dry/wet lease reimbursement will be applied to communications units providing services on a force level, that is, above battalion or unit level. The service must be available to all units as designated by the mission headquarters and should be included in the Memorandum, which must include the technical specifications to be used.

5. The equipment must be sufficient to

tamaan operaation tarvitseman perusviestiverkon. Operaatioalueella on oltava varavalmius keskeytymättömän palvelun varmistamiseksi. Varamateriaali keskitetään ja kotiutetaan joukko-osaston mukana.

6. Jos muut yksiköt kuin viestiyksiköt tarvitsevat korkeammantasoiset viestiliikennevalmiudet eivätkä ne kuulu viestiliikenteen omavaraisuuskorvauksen piiriin (esim. INMARSAT-järjestelmä), välineiden on oltava pöytäkirjassa sallittuja, ja ne kuuluvat korvattavaan merkittävään materiaaliin kuten viestiliikenneyksikön osalta.

Sähkö

7. Materiaali on tarkoitettu sähkön toimitamiseen päälähteestä tukikohdille, kompanioille tai suuremmille hajautetuille kohteille tai erikoisyksiköille, jotka tarvitsevat 20 KVA:a suurempia virtalähteitä (esim. lääkintäpaikat, ylläpitotilat). Se käsittää kaikki näihin liittyvät vähemmän merkittävän materiaalin, kulutusyhödykkeet, sähköjohdot ja kaapelit loppukäyttäjien yhdistämistä varten. Valaistustarvikkeista, majoitustilojen virtapiireistä ja johdoista maksetaan sähkön omavaraisuuskorvausta.

8. Tukileirin päägeneraattoreilla on oltava rinnakkain toimiva varavalmius. Näiden kahden generaattorin tuotos yhdessä määrää korvauksen suuruuden. Tässä tapauksessa kaikilta tukileirin päägeneraattoreilta vaaditaan keskeytymätön ympärivuorokautinen valmius. Siihen liittyvät sähköjohdot ja kaapelit, kytkentäpaneelit ja muuntaja on korjattava tai korvattava kahden tunnin kuluessa. Yksittäiset generaattorit (jotka eivät toimi rinnakkain) toimivat enintään kolmen tunnin huolto-, polttoainetäydennys- tai korjausvälein 24 tunnin jaksolla.

Pioneeritoiminta

9. Korvausta maksetaan merkittävästä materiaalista, jota käytetään joukko-

provide the basic communications network desired by the mission. A back-up capability will be retained in theatre to ensure uninterrupted service. The back-up equipment will deploy and redeploy with the contingent.

6. When higher level communication capabilities are required by non-communication units and not reimbursable under the self-sustainment rate for communications (e.g., INMARSATs), the equipment must be authorized under the Memorandum and is reimbursable as major equipment in the same manner as for a communications unit.

Electrical

7. The equipment is for the provision of main source generating power for base camps, company or larger dispersed locations, or specialist units requiring large power sources greater than 20 KVA (e.g., medical facilities, maintenance workshops). It is to include all associated minor equipment consumables and wiring harnesses, and cabling to connect end users. Lighting fixtures, accommodation circuits, and wiring are reimbursable under the "electrical" self-sustainment rate as per annex C.

8. Base camp main generators will have a back-up capability running in parallel. The combination of the output of the two generators is used to determine the rate. In this case, an uninterrupted "around-the-clock" capability is required for all base camp main generators. Related wiring and cabling, circuit panels and transformers are to be repaired or replaced within two hours. Single generators (i.e., not running in parallel) will operate with a maximum of three hours of servicing, refuelling or repair within a 24-hour period.

Engineering

9. The rates will be paid for major equipment used in engineer tasks in support of

osastoja tai operaatiota tukevissa pioneeri-tehtävissä. Joukko-osaston ja sen valmiuden on oltava pöytäkirjan mukaiset.

10. Pioneerimateriaalia ylläpidetään sellaisten vaatimusten mukaisesti, joilla varmistetaan tehtävän suorittaminen määräajassa. Materiaalin on myös oltava käyttökelpoista, jotta saavutetaan vaadittava kuu-kausittainen käyttöaste käytettäessä sitä määrättyihin tehtäviin.

Lääkintä ja hammashuolto

11. Jotta merkittävä materiaali oikeuttaisi korvaukseen lääkintä- ja hammashuoltokustannuksista, sitä on käytettävä erikseen nimetyissä tason 2 ja 3 yksiköissä pöytäkirjan mukaisesti. Siksi pöytäkirjassa määrättyä materiaalia voidaan käyttää operaatiotason lääkinnällisen hoidon tukemiseen, mukaan lukien valmiudet kirurgiaan, hammashuoltoon, apteekkitoimintaan, verenkäsittelyyn, röntgeniin ja laboratorioon.

12. Joukko-osastoilla on oltava riittävä materiaali, jotta ne pystyvät diagnostisiin palveluihin, perustason ja edistyneeseen hengenpelastukseen sekä liikkuviin vammautuneiden hoitopalveluihin operaatioalueella. Potilaille on järjestettävä keskitason ja korkean tason hoito. Materiaali on toimittava ja pidettävä steriilinä ja toimintakuntoisena, jotta yksikkö pystyy keskeytymättömään lääkinnälliseen tukeen ja evakuointiin.

Tähystysvälineet

13. Tähistysvälineet pidetään vähintään 80-prosenttisesti käyttökelpoisina, mukaan lukien niiden kalibrointi. Huoltovuokrauksessa on kuitenkin ylläpidettävä 100-prosenttista käyttökelpoisuutta kaikissa tähistyspaikoissa, jotta varmistetaan ympärivuorokautinen toiminta, ja on pidettävä riittäviä varastoja, jotta puutteellinen materiaali voidaan korvata ennen sen lähettämistä korjattavaksi.

14. Pääomavuokrausjärjestelyssä Yhdistyneet Kansakunnat on velvollinen toimit-

contingents or the force. The contingent and its capability must be authorized under the Memorandum.

10. Engineer equipment will be maintained to standards ensuring task performance within prescribed time-frames. The equipment must also be serviceable to meet the monthly usage rates while employed on assigned tasks.

Medical and dental

11. To be eligible for reimbursement of medical and dental rates, the major equipment applies to specifically designed second and third line units as authorized in the Memorandum. Therefore the equipment stipulated in the Memorandum is applicable to the provision of force level medical support for treatment including, surgical, dental, pharmacy, blood processing, X-ray and laboratory capability.

12. The contingents must have sufficient equipment to provide diagnostic services, basis and advanced lifesaving and ambulatory care casualties in the mission area. Intermediate level and above patient care must be provided. Equipment must be provided and maintained in a sterile and operational condition to permit the unit to provide uninterrupted medical support and evacuation.

Observation equipment

13. Observation equipment will be maintained at a minimum 80 per cent of serviceability, including calibration of equipment. However, under the wet lease, 100 per cent serviceability must be maintained at all observation posts to ensure "around-the-clock" operability and sufficient stocks must be held to make probable that defective equipment can be replaced before it is sent for repair.

14. Under a dry lease arrangement, the United Nations is responsible to provide

tamaan riittävästi varaosia ja materiaalia muuttumattoman käyttökelpoisuuden ylläpitämiseksi kaikissa tähistyspaikoissa.

Majoitus

15. Puolikiinteät rakenteet ovat sivuilta pehmeitä, kovarunkoisia tiloja, joita voidaan siirtää (toisin sanoen purkaa ja kuljettaa). Kiinteät rakenteet ovat kovaseinäisiä tai elementeistä koottavia metallitiloja, jotka ovat liitettävissä paikalliseen varustukseen/palveluun mutta helposti irrotettavissa, purettavissa ja siirrettävissä.

16. Kontit ovat liikuteltavia suojia, joita käytetään tiettyyn tarkoitukseen. Niitä on kolmea perustyyppiä: kuorma-autoon asennettava kontti, vaunuun asennettava kontti ja merikontti. Kuorma-autoon asennettava kontti voidaan irrottaa ja sitä voidaan käyttää erillään ajoneuvosta. Vaunuun asennettavaa konttia ei tarvitse irrottaa, mutta sitä ei korvata vaunuina ajoneuvoluokassa. Merikontit on pidettävä kansainvälisten vaatimusten mukaisina (hankittava asianmukainen todistus kuljetusta varten), jotta ne oikeuttavat korvaukseen.

17. Jos konttia käytetään osana omavaraisuuden tukea (esim. hammashuolto, muonitus), sen käyttöä ei korvata merkittävänä materiaalina.

18. Majoituskorvaukset sisältävät kaikki vähemmän merkittävän materiaalin ja kulu- tushyödykkeet, jotka liittyvät tilan ensisijaiseen tarkoitukseen.

Ilma-alukset

19. Ilma-alusten erityisluonteen vuoksi niitä koskevista yleisistä ehdoista sovitaan erikseen Letter of Assist -avustussopimuksella.

Aseistus

20. Miehistökäyttöisten aseiden on oltava 90-prosenttisesti operatiivisesti käyttökelpoisia. Käyttökelpoisuuteen sisältyy aseiden tähtäyksen ja kalibroinnin ylläpito sekä

sufficient spare parts and the equipment to maintain the same level of serviceability at the observation posts.

Accommodation

15. Semi-rigid structures are soft-sided, hard frame facilities that can be moved (i.e., dismantled and shipped). Rigid structures are hard walled or prefabricated metal facilities that may be attached to local utilities/services, but can be easily disconnected, dismantled and moved.

16. Containers are mobile shelters used for a specific service/purpose. There are three basic types of containers: truck mounted; trailer mounted; and sea containers. Truck mounted containers can be dismounted and operated separate from the vehicle. Trailer mounted containers need not be dismounted, but are not reimbursed as a trailer in the vehicle category. Sea containers must be maintained to international standards (i.e., certified for shipping) in order to be eligible for reimbursement.

17. If a container is used as part of the support provided under a self-sustainment rate (e.g., dental, catering) its use is not reimbursable as major equipment

18. Accommodation rates include all minor equipment and consumables associated with the primary function of the facility.

Aircraft

19. Owing to their special nature, the general conditions for aircraft shall be agreed upon separately via letters of assist.

Armaments

20. Crew served weapons must be operationally serviceable at a 90 per cent rate. Serviceability includes sighting and calibration of the weapons and periodic test firing

operaatioalueella sallittu koeammunta. Koeammuntaan tarkoitettujen ampumatarvikkeiden ovat kulutushyödykkeitä ja sisältyvät huoltovuokrauskorvaukseen, joten niitä ei korvata erikseen. Operaation komentajan luvalla käytetyistä operatiivisista ampumatarvikkeista ilmoitetaan yksittäisten operaatioiden päättyessä annettavissa komentajan raporteissa, ja nämä ampumatarvikkeet korvataan. Kun Yhdistyneet Kansakunnat toimittaa aseet, operaatioalueella ylläpidetään riittäviä Yhdistyneiden Kansakuntien varastoja käyttökelpoisuusvaatimusten täyttämiseksi.

21. Joukkoja luovuttava maa vastaa siitä, että toimitettavien ampumatarvikkeiden odotettavissa oleva käyttöikä on pitempi kuin operaation arvioitu kesto. Jos joukko-osasto jää operaatioalueelle tätä pitemmäksi ajaksi ja varastossa olevat ampumatarvikkeet huononevat siinä määrin, etteivät ne enää ole käyttökelpoisia, Yhdistyneet Kansakunnat maksaa joukkoja luovuttavalle maalle korvausta näistä ampumatarvikkeista operaation komentajan kuukausittaisen ampumatarvikkeiden käyttöä koskevan raportin perusteella. Joukko-osaston operatiiviset varastot kotiutetaan joukko-osaston saatettua tehtävänsä päätökseen.

Laivaston alukset

22. Alusten erityisluonteen vuoksi niitä koskevista yleisistä ehdoista sovitaan erikseen Letter of Assist -avustussopimuksella.

Ajoneuvot

23. Kaupallisen mallin ajoneuvot määritellään ajoneuvoiksi, jotka ovat välittömästi käytettävissä kaupallisesta lähteestä. Sotilasajoneuvot on erityisesti suunniteltu ja valmistettu tarkkojen sotilaallisten eritelmiin mukaan, ja ne on rakennettu täyttämään tietyt sotilasoperaation käyttötarpeet. Jos alkuperäinen ajoneuvo on kaupallista mallia ja siihen tehdään merkittäviä muutoksia (merkittävien osien uudelleen suunnittelua ja asennusta), ajoneuvoa voidaan joukko-osaston materiaalia korvattaessa pitää "sotilasmallina".

as permitted in the mission area. Ammunition for test firing is a consumable and is included in the wet lease maintenance rate, therefore not reimbursable separately. Operational ammunition spent on the authority of the Force Commander will be reported in the commander's reports at the conclusion of individual operations and be reimbursed. When the weapons are provided through the United Nations, sufficient United Nations stocks will be maintained in theatre to maintain the serviceability standard.

21. The troop-contributing country is responsible to deploy ammunition with an expected useful life in excess of the anticipated mission length. Should a contingent remain in the mission area for an extended period of time, and ammunition stocks deteriorate to such an extent that they are no longer usable, the United Nations will reimburse the troop-contributing country for such ammunition based on the Force Commander's monthly report of ammunition usage. Contingent-owned operational stocks will be redeployed upon completion of the contingent's mission.

Naval vessels

22. Owing to their special nature, the general conditions for vessels shall be agreed upon separately via letters of assist.

Vehicles

23. Commercial pattern vehicles are defined as those vehicles that are readily available from a commercial source. Military pattern vehicles are specifically designed and fabricated according to precise military specifications and built to satisfy particular military mission applications. In cases where the original vehicle is of a commercial pattern and significant (i.e., major component redesign and installation) changes are made, the vehicle may be considered as "military pattern" for reimbursement purposes under contingent-owned

24. Pöytäkirjan mukaisen korvauksen piiriin on luettava kaikki vähemmän merkittävä materiaali, tarkistuslistassa mainitut tarvikkeet (tunkit, kuljettajan työkalut, vararenkaat, jne.) ja kulutushyödykkeet (paitsi polttoaine), jotka liittyvät ajoneuvoon.

25. Huoltovuokraus: Kun operatiivisesti käyttökelpoisten (eli käyttövalmiiden) ajoneuvojen kokonaismäärä on pienempi kuin 90 % pöytäkirjan mukaisesta määrästä kyseisessä ajoneuvon alaluokassa, tämän alaluokan korvausta alennetaan asianmukaisesti huoltovuokrauksen ehtojen mukaan.

26. Ajoneuvon katsotaan olevan operatiivisesti käyttökelvoton, jos se ei ole käytettävissä tavanomaiseen operaatiokäyttöön yli 24 tuntiin. Joukko-osasto voi pitää rajoitettua operatiivista varastoa, joka on tarkoitettu välittömästi korvaamaan ajoneuvoja, jotka on menetetty tai jotka ovat vahingoittuneet niin, ettei niitä voi korjata operaatioalueella.

27. Pääomavuokraus: Pääomavuokrauksen ehtojen mukaan ajoneuvon on oltava toimintakunnossa, jotta sitä voidaan käyttää välittömästi sen saavuttua operaatioalueelle. Yhdistyneiden Kansakuntien on pidettävä vähintään 90 % ajoneuvon alaluokalle sovitusta määrästä operatiivisesti käyttökelpoisina. Ajoneuvo katsotaan käyttökelvottomaksi, jos se ei ole käytettävissä tavanomaiseen operaatiokäyttöön yli 24 tuntiin. Alle 90 %:n käyttökelpoisuus edellyttää joukko-osaston tehtävien vähentämistä alentamatta vastaavasti muita korvauksia, joita toiminnan vähentäminen alentaa. Yhdistyneiden Kansakuntien on palautettava ajoneuvo joukkoja luovuttavalle maalle operatiivisesti yhtä käyttökelpoisena kuin se oli käyttöön annettaessa, ja ajoneuvon mukana kaikki vähemmän merkittävä materiaali ja tarkistuslistassa mainitut tarvikkeet.

28. Pääomavuokrauksella toimitettujen ajoneuvojen huoltokustannukset eivät saa ylittää vastaavaa huoltovuokrauksen huol-

equipment.

24. The reimbursement authorized in the Memorandum must include all minor equipment, checklist items (jacks, driver's tools, spare tyre, etc.) and consumables (less fuel) associated with the vehicle.

25. Wet lease. Under the conditions of a wet lease, when the total number of operationally serviceable (i.e., available for use) vehicles is less than

90 per cent of the quantity authorized in the Memorandum for that vehicle subcategory, the reimbursement payment for that subcategory will be reduced appropriately.

26. A vehicle will be considered operationally unserviceable if it is unavailable for normal mission usage for a period of time in excess of 24 hours. A contingent can hold limited operational stocks designed as immediate replacement for vehicles lost or damaged beyond in-theatre repair capability. The excess stock is not eligible for monthly reimbursement.

27. Dry lease. Under the conditions of a dry lease, the vehicle must be in working condition for immediate use upon arrival in the mission area. The United Nations is required to maintain operational serviceability at a minimum rate of 90 per cent of the agreed quantity in a vehicle subcategory. A vehicle will be considered operationally unserviceable if it is unavailable for normal mission usage for a period of time in excess of 24 hours. Serviceability below 90 per cent will require downward adjustments to contingent tasks/missions without a corresponding reduction to other reimbursements adversely affected by the reduced activity rates. The United Nations is responsible for returning the vehicle to the contributor in the same level of operational serviceability, with all minor equipment and checklist items, as when provided.

28. The maintenance costs for dry lease vehicles should not exceed the associated maintenance rate under a wet lease. When

tokorvausta. Jos tällainen tilanne syntyy, määritetään alkuarvioinnilla, johtuuko kustannusten ylitys ympäristö- tai operaatiotekijöistä. Jos näin ei ole, Yhdistyneet Kansakunnat voi alentaa pääomavuokrauskorvausta vastaavasti.

29. Asejärjestelmät: Kaikkien ajoneuvojen asejärjestelmät on huollettava operaation suorittamiseksi tarvittavan toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Taisteluajoneuvoilta vaaditaan pääaseen ja siihen liittyvän tulenjohtojärjestelmän operatiivinen käyttökelpoisuus. Jos joko varsinainen ase tai tulenjohtojärjestelmä ei toimi, ajoneuvo katsotaan käyttökelvottomaksi, eikä siitä makseta korvausta.

30. Maalaus: Jotta ajoneuvot katsotaan Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioiden käyttöön kelpaaviksi, kaikkien ajoneuvojen on oltava asianmukaisesti maalattu valkoiseksi, ja niissä on oltava asianmukaiset Yhdistyneiden Kansakuntien tunnukset. Jos maalausta ei ole tehty ennen keskittämistä, korvausta voidaan viivyttää, kunnes vaatimus on täytetty, ellei Yhdistyneiden Kansakuntien päämaja ole erityisesti sallinut sitä.

this situation occurs, an initial assessment will determine if the cost overrun is attributable to environmental or operational factors. If this is not the case, the United Nations may reduce the dry lease reimbursement rate accordingly.

29. Weapons systems. Weapons systems on all vehicles are to be serviced to ensure the capability to perform the mission is maintained. On combat vehicles, operational serviceability is required for the main weapon and its associated fire control system. If either the weapon itself or the fire control system is inoperable, then the vehicle is considered not serviceable and not eligible for reimbursement

30. Painting. To be considered serviceable for United Nations operations, all vehicles must be painted white with appropriate United Nations markings. If this painting is not completed before deployment, reimbursement may be withheld until the standard is reached unless specifically authorized by United Nations Headquarters

LIITE E**OMAVARAISUUDEN SUORITUS-
VAATIMUKSET**

1. Tämä liite sisältää todennettavat vaatimukset, joiden mukaan sovittua omavaraisuusastetta sovelletaan ja asianmukaisia korvauksia maksetaan. Vaatimukset ja niihin liittyvät määritelmät on tarkoitettu selvittämään henkilöstöön liittyviä vähemmän merkittävää materiaalia ja kulutushyödykkeitä koskevia vaatimuksia liitteessä C määritetyn omavaraisuustason saavuttamiseksi. Ne on suunniteltu yleisluonteisiksi siten, että ne soveltuvat mahdollisimman erilaisiin materiaaleihin.

Muonitus

2. Saadakseen korvausta muonituksen omavaraisuudesta joukko-osaston on pysyttävä tarjoamaan joukoilleen sekä kylmiä että lämpimiä aterioita siistissä ja terveellisessä ympäristössä. Joukko-osastolla on oltava

a) keittiötilat ja -varusteet, mukaan lukien tarvikkeet, kulutushyödykkeet, astiat ja aterimet niiden alayksiköille,

b) kaikissa keittiötiloissa kylmät ja kuivat säilytystilat elintarvikkeille,

c) kaikissa keittiötiloissa mahdollisuus astianpesuun kuumalla vedellä,

d) kaikissa keittiötiloissa hygieeniset varusteet siistin ja terveellisen ympäristön ylläpitämiseksi.

3. Ruokaa, vettä sekä poltto- ja voiteluaineita ei korvata, koska tavallisesti Yhdistyneet Kansakunnat toimittaa ne. Jos Yhdistyneet Kansakunnat ei pysty toimittamaan näitä tarvikkeita, neuvotellaan lisäkorvauksesta.

4. Jos joukko-osasto antaa muonituspal-

Annex E**PERFORMANCE STANDARDS FOR
SELF-SUSTAINMENT**

1. The present annex contains verifiable standards by which the agreed self-sustainment level is applied and subsequently paid. The standards, and associated definitions, are designed to clarify the requirement for personnel related minor equipment and consumables to fulfil the self-sustainment level listed in annex C. They are designed to be generic in nature to fit the widest range of equipment.

Catering

2. To receive the catering self-sustainment reimbursement rate, the contingent must be able to feed its troops with cold and hot meals in a clean and healthy environment. The contingent must:

(a) Provide kitchen facilities and equipment, including supplies, consumables, dishes and cutlery for their subunits (company positions, observation posts and troop camps);

(b) Provide cold and dry food storage for all kitchen facilities for a minimum duration of one week;

(c) Provide all kitchen facilities with hot dish washing capabilities;

(d) Ensure that all kitchen facilities have hygienic equipment that maintain a clean and healthy environment.

3. Food, water, and petrol, oil and lubricants are not included in the reimbursement rates as they are normally provided by the United Nations. When the United Nations is unable to provide those items, an additional reimbursement will be negotiated.

4. Should a contingent provide catering

veluja toiselle joukko-osastolle, korvaus maksetaan palveluja saaneiden henkilöiden määrän mukaan.

Viestiliikenneyhteydet

5. Saadakseen korvausta viestiliikenteen omavaraisuudesta joukko-osaston on pystyttävä valvomaan itseään tosiasiallisesti ja tehokkaasti koko sille määrättyllä toiminta-alueella asianmukaisin radio- ja puhelinlaitteistoin. Kolmea alaluokkaa koskevat vaatimukset ovat seuraavat:

a) VHF/UHF-FM:

- i) ylläpidettävä yhtä komento- ja johtoverkkoa alayksikön (ryhmän) tasolle asti,
- ii) ylläpidettävä yhtä hallintoverkkoa ja
- iii) ylläpidettävä yhtä jalkautuneen partion verkkoa ja turvaverkkoa tai muuta ajoneuvoon asentamatonta pääverkkoa.

b) HF:

- i) ylläpidettävä valmiutta viestiä taktisen ja logistisen ilmatuen kanssa tai
- ii) ylläpidettävä valmiutta pitkän kantaman HF-viestiliikenteeseen ja
- iii) ylläpidettävä varakomento- ja johtoverkkoa, käyttäen ajoneuvoon asentamatonta HF-viestivälineistöä.

c) Puhelin: Ylläpidettävä puhelinyhteyksiä operaatioalueella joukko-osaston ja sen välittömien alayksiköiden välillä.

Toimisto

6. Toimiston omavaraisuuskorvauksen saamiseksi joukko-osaston on toimitettava

- a) toimiston kalusteet, varusteet ja tarvikkeet koko esikuntahenkilöstölle ja
- b) tietojenkäsittelyvalmiudet, mukaan lukien tarvittavat ohjelmistot, kaikkea sisäistä esikuntatoimintaa varten.

services to another contingent, the rate will be payable for the number of personnel served.

Communications

5. To receive the communications self-sustainment reimbursement rate the contingent must be able to control itself effectively and efficiently throughout its assigned area of operations with adequate radio and telephone equipment. The standards for each of the three subcategories are as follows:

a) VHF/UHF-FM:

- (i) Maintain one command and control net down to subunit (section/squad) level;
- (ii) Maintain one administration net; and
- (iii) Maintain one dismounted patrol and security net or other primary non-vehicle mounted net.

(b) HF:

- (i) Maintain the ability to communicate with tactical and logistical air support; or
- (ii) Maintain the ability for high-frequency long-range communications; and
- (iii) Maintain a backup command and control net using non-vehicular mounted HF communications equipment.

(c) Telephone: Maintain telephonic connections within the area of operation between the contingent and its immediate subunits.

Office

6. To receive the office self-sustainment reimbursement rate the contingent must provide:

- (a) Office furniture, equipment and supplies for all headquarters staff; and
- (b) An electronic data-processing capability, including necessary software, to run all internal headquarters.

7. Korvaus maksetaan toimistomateriaalia käyttävän henkilöstömäärän mukaan.

Sähkö

8. Sähkön omavaraisuuskorvauksen saamiseksi joukko-osaston on toimitettava hajautettua sähkövoimaa generaattoreista. Hajautetulla sähkövoimalla on

a) varmistettava vakaa sähkönsyöttö pienille alayksiköille, kuten tarkkailuasemille ja pienten joukkojen leireille, ja

b) annettava lisätukea hätätilanteessa, kun pääasiallinen sähkönsyöttö suurista generaattoreista keskeytyy.

9. Tässä ei ole kyse suurten yksiköiden ensisijaisesta sähkövoimanlähteestä, joka korvataan merkittävänä materiaalina.

10. Tämä omavaraisuuskorvaus sisältää kaikki tarvittavat johdinsarjat, johdot, virtapiirit ja valaisinlaitteet. Joukko-osasto vastaa sähköjärjestelmänsä ylläpidosta ja huollosta, mukaan lukien kaikki laitteet, varosot ja tarvikkeet. Jos Yhdistyneet Kansakunnat toimittaa tämän palvelun vastaavatasoisena, joukko-osasto ei saa korvausta tästä luokasta.

Vähäinen pioneeritoiminta

11. Saadakseen vähäisen pioneeritoiminnan omavaraisuuskorvausta on joukko-osaston pystyttävä majoitusalueillaan

a) tekemään pieniä, muita kuin kenttälinnoitteisiin liittyviä rakennustöitä,

b) tekemään pieniä sähkötarvikkeiden korjauksia ja vaihtoja,

c) korjaamaan putki- ja vesijärjestelmiä,

d) tekemään pieniä huoltotöitä ja muita yksinkertaisia korjaustöitä ja

e) toimittamaan kaikki asiaan kuuluvat

7. The rate will be payable for the number of personnel using office equipment.

Electrical

8. To receive the electrical self-sustainment reimbursement rate the contingent must provide decentralized electrical power from generators. The decentralized power must:

(a) Ensure stable power supply to small subunits such as observation posts and small troop camps; and

(b) Provide redundant emergency back-up when the main power supply, provided through larger generators, is interrupted.

9. This is not the primary electrical power supply for larger units, which is covered under the major equipment rate.

10. This self-sustainment rate includes all necessary electrical harnesses, wiring, circuitry and lighting sets. The contingent is responsible for maintaining and servicing its electrical system, including all equipment, repair parts and supplies. When the United Nations provides this service to an equivalent standard, the contingent does not receive reimbursement for this category.

Minor engineering

11. To receive the minor engineering self-sustainment reimbursement rate the contingent must be able, within its accommodation areas:

(a) To undertake non-field defensive minor construction;

(b) To handle minor electrical repair and replacement;

(c) To undertake repairs to plumbing and water systems;

(d) To conduct minor maintenance and other light repair work; and

(e) To provide all related workshop

työpajavälineet, rakennustyövälineet ja -tarvikkeet.

Räjähdeiden raivaaminen

12. Saadakseen räjähteiden raivaamisen omavaraisuuskorvausta joukko-osaston on pystyttävä raivaamaan räjähteitä turvataksien yksikön majoitusalueen. Joukko-osaston on pystyttävä

- a) paikantamaan ja arvioimaan räjähtämättömät räjähteet,
- b) purkamaan tai tuhoamaan eristetyt räjähteet, joiden katsotaan uhkaavan joukko-osaston turvallisuutta,
- c) toimittamaan kaikki asiaankuuluvat vähemmän merkittävät materiaalit, henkilökohtaiset suoja-asut ja tarvikkeet.

13. Huomattavien räjähdemäärien, kuten miinakenttien, hävittämisestä vastaavat Yhdistyneiden Kansakuntien toimittamat tekniset yksiköt.

Pyykki ja siivous

14. Saadakseen pyykin ja siivouksen omavaraisuuskorvausta joukko-osaston on

- a) toimitettava pyykki- ja siivouspalvelut joukko-osaston koko henkilöstölle,
- b) varmistettava, että kaikissa pyykki- ja siivoustiloissa on hygieeniset varusteet, joilla ylläpidetään siistiä ja terveellistä ympäristöä, ja

c) toimitettava kaikki asiaankuuluvat varusteet, tarvikkeet ja ylläpito.

15. Jos joukko-osasto toimii maantieteellisesti hajautettuna ja Yhdistyneet Kansakunnat pystyy toimittamaan pyykki- ja siivouspalvelut ainoastaan osalle joukko-osastoa, joukkoja luovuttava maa saa pyykin ja siivouksen omavaraisuuskorvausta siitä henkilöstön osasta, jolle Yhdistyneet Kansakunnat ei toimita palveluja.

Telttamajoitus

16. Saadakseen telttamajoituksen omava-

equipment, construction tools and supplies.

Explosive ordnance disposal (EOD)

12. To receive the EOD self-sustainment reimbursement rate, the contingent must have the capability for EOD to secure the unit's accommodation areas. The contingent must have the ability:

- (a) To locate and evaluate unexploded ordnance;
- (b) To dismantle or destroy isolated ordnance that is considered a threat to the contingent's safety;
- (c) To provide all related minor equipment, personal protective clothing and supplies.

13. Disposal of significant quantities of ordnance, for example mine fields, will be handled by engineering units provided by the United Nations.

Laundry and cleaning

14. To receive the laundry and cleaning self-sustainment reimbursement rate the contingent must:

- (a) Provide laundry and cleaning facilities for all contingent personnel;
- (b) Ensure all laundry and cleaning facilities have hygienic equipment that maintain a clean and healthy environment; and

(c) Provide all related equipment, maintenance and supplies.

15. When a contingent is geographically dispersed and the United Nations is only able to provide laundry and cleaning to a portion of the contingent, the troop-contributing country will receive the laundry and cleaning self-sustainment rate for those personnel not serviced by the United Nations.

Tentage

16. To receive the tentage self-

raisuuskorvausta joukko-osaston on pystytävä

- a) majoittamaan henkilöstö teltoihin ja
- b) järjestämään tilapäistä toimisto-/työtilaa teltoissa.

17. Joukko-osastot saavat aluksi täyden telttakorvauksen enintään kuudelta kuukaudelta, jollei Yhdistyneet Kansakunnat majoita niitä. Jos Yhdistyneet Kansakunnat ilmoittaa joukkoja luovuttavalle maalle ennen joukko-osaston keskittämistä, ettei tätä valmiutta tarvita, joukkoja luovuttava maa ei saa korvausta tästä luokasta.

18. Jos Yhdistyneet Kansakunnat ei pysty järjestämään pysyvää, kiinteää tai puolikiinteää majoitusta joukko-osastolle kuuden kuukauden telttamajoituksen jälkeen, joukkoja luovuttavalla maalla on oikeus sekä telttamajoituksen että majoituksen omavaraisuuskorvaukseen edellyttäen, että operatiolle on annettu jatkomandaatti. Tätä yhdistettyä korvausta maksetaan, kunnes henkilöstö majoitetaan majoituskorvauksen edellyttämää tasoa vastaavasti.

Majoitus

19. Saadakseen majoituksen omavaraisuuskorvausta joukko-osaston on

a) hankittava tai rakennettava pysyvä kiinteä rakennelma joukko-osaston henkilöstön majoittamiseksi. Tähän rakennelmaan asennetaan lämmitys/ilmastointi, valaistus, lattia, viemärointi ja juokseva vesi. Korvaus edellyttää yhdeksää neliometriä henkilöä kohti,

b) järjestettävä majoitustiloihin alueen ilmasto-olojen edellyttämät lämmitys- ja/tai ilmastointilaitteet.

20. Jos Yhdistyneet Kansakunnat järjestää vastaavantasaisen majoituksen, joukko-osasto ei saa korvausta tästä luokasta.

sustainment reimbursement rate the contingent must have the ability:

- (a) To house personnel in tented accommodations; and
- (b) To provide temporary offices/workspace in tentage.

17. Contingents will originally receive full tentage reimbursement for up to six months if not accommodated by the United Nations. When the United Nations notifies the troop-contributing country prior to the contingent deploying that this capability is not required, the troop-contributing country will not receive reimbursement for this category.

18. In case the United Nations is unable to provide permanent, semi-rigid, or rigid accommodation for a contingent after six months in tents, the troop-contributing country will be entitled to receive reimbursement at both the tentage and accommodation self-sustainment rates provided that a mandate exists for the continuation of the operation for one year or more. This combined rate will continue until personnel are housed to the standard specified under the accommodation rate.

Accommodation

19. To receive the accommodation self-sustainment reimbursement rate the contingent must:

(a) Purchase or construct a permanent rigid structure to accommodate the contingent's personnel. This structure is fixed with heating/air-conditioning, lighting, flooring, sanitation and running water. The rate is based on a standard of 9 square metres per person;

(b) Provide heaters and/or air-conditioners for the accommodation as required by the area's climatic conditions.

20. When the United Nations provides accommodation to an equivalent standard, the contingent does not receive reimbursement for this category.

21. Varastot ja varusteiden säilytystilat eivät sisälly majoituksen omavaraisuuskorvaukseen. Ne käsitellään joko merkittävänä materiaalina korvattavina puolikiinteinä ja kiinteinä rakennelmina tai kahdenvälisellä erityisjärjestelyllä joukkoja luovuttavaan maan ja Yhdistyneiden Kansakuntien välillä.

Lääkintähuolto

22. Saadakseen lääkintähuollon omavaraisuuskorvausta joukko-osaston on annettava lääkintä- ja/tai hammashuoltopalveluja joukko-osaston koko henkilöstölle. Jos joukko-osasto saa lääkintäpalveluja toiselta joukko-osastolta, lääkintähuollon omavaraisuuskorvaus maksetaan palveluja antavalle joukko-osastolle. Viittä luokkaa koskevat vaatimukset ovat seuraavat:

a) Perustaso:

Annettava yksilötason ensiapua ja hygieniatarvikkeita (esim. sidontatarvikkeita, aspiriinia ja laastaria).

b) Taso 1:

i) Käsitettävä erikoistunut kenttälääkäri, joka suorittaa vakavasti vammautuneen henkilöstön elvytystä, vakauttamista ja hoidon kiireellisyyden arviointia,

ii) noudettava ja evakuoitava vammautuneet potilaat tason 2 hoitoon,

iii) hoidettava rutiininomaiset potilaskäynnit sekä lievästi sairaat ja vammautuneet ja

iv) toteutettava toimia sairauksien, muiden kuin taistelussa saatujen vammojen ja stressin ennalta ehkäisemiseksi.

c) Rajoitettu taso 2:

i) Annettava edistynyttä erikoissairaanhoidoa vakauttaakseen vakavasti vammautuneet henkilöt kuljetettaviksi tason 2 tai 3 lääkintäpisteeseen.

21. Warehouses and equipment storage are not included in the accommodation self-sustainment reimbursement rate. This will be handled either through the semi-rigid and rigid structures reimbursed as major equipment or on a bilateral special case arrangement between the troop-contributing country and the United Nations.

Medical

22. To receive the medical self-sustainment rate the contingent has to provide medical and/or dental services for all personnel in the contingent. Should a contingent receive medical services from another contingent, the self-sustainment rates will be paid to the contingent providing the services. The standards for each of the five categories are as follows:

(a) Basic:

Provide individual level first aid and hygiene supplies (e.g., band-aids, aspirin and tape);

(b) First line:

(i) Provide a specialist combat medic who will provide resuscitation, stabilization and triage of seriously injured personnel;

(ii) Provide casualty collection and evacuation to second line;

(iii) Handle routine sick calls and the management of minor sick and injured; and

(iv) Implement disease, non-battle injury and stress preventive measures;

(c) Limited second line:

(i) Provide advanced specialist medical care to stabilize seriously injured personnel for transport to a second or third line medical facility;

ii) suoritettava pienehköjä kiireellisiä kirurgisia/lääkinnällisiä toimenpiteitä (esim. haavojen ompelua, lastoitusta ja kipsausta),
 iii) suoritettava diagnostisia peruskokeita (esim. viljelmiä ja tarttuvien tautien tunnistamista),

iv) oltava valmiudet arvioida, tarkkailla ja eristää potilaita 48 tunnin ajan,

v) ylläpidettävä sterilointivalmiutta,

vi) ylläpidettävä rajoitettua farmaseuttista valmiutta (esim. suonensisäisiä liuoksia, puudutusaineita ja seerumeja) ja

vii) täsmähoidettava suurta määrää luonostaan esiintyviä sairauksia.

d) Hammashuolto

i) Annettava erikoishammashuoltoa joukko-osaston henkilöstön hammasterveyden ylläpitämiseksi,

ii) annettava perushammashuoltoa tai hätätilanteiden hammashuoltoa,

iii) ylläpidettävä sterilointivalmiutta,

iv) suoritettava pieniä profylaksioita ja

v) annettava suuhygieniakoulutusta joukko-osaston henkilöstölle.

e) Veri ja verituotteet

i) ylläpidettävä riittäviä tuoreen veren ja verituotteiden varastoja,

ii) järjestettävä ilmastoitu varastointi veren ja verituotteiden pilaantumisen tai saastumisen estämiseksi,

iii) annettava verta ja verituotteita steriilissä ympäristössä noudattaen hygieenisia menettelyjä saastumisen estämiseksi ja

iv) suoritettava veren testausta ja ryhmitelyä.

(ii) Conduct emergency minor surgical/medical procedures (e.g., suturing, splinting and casting);

(iii) Perform basic diagnostic tests (e.g., cultures and infectious disease identification);

(iv) Have the capability to evaluate, observe or isolate patients for 48 hours;

(v) Maintain a sterilization capability;

(vi) Maintain a limited pharmaceutical capability (e.g., intravenous fluids, analgesics and sera); and

(vii) Perform definitive treatment against a wide variety of naturally occurring diseases;

(d) Dental:

(i) Provide specialized dental care to maintain the dental health of contingent personnel;

(ii) Provide basic or emergency dental procedures;

(iii) Maintain a sterilization capability;

(iv) Conduct minor prophylactic procedures; and

(v) Provide oral hygiene education to contingent personnel;

(e) Blood and blood products:

(i) Maintain a sufficient supply of fresh blood and blood products;

(ii) Provide climate-controlled storage to prevent the deterioration or contamination of blood and blood products;

(iii) Have the ability to administer blood and blood products in a sterile environment using hygienic procedures to prevent contamination; and

(iv) Perform blood testing and typing.

23. Joukko-osaston on toimitettava kaikki asiaan liittyvät vähemmän merkittävä materiaali, välineet ja tarvikkeet.

24. Yhdistyneet Kansakunnat toimittaa tason 2 ja 3 lääkinnän ja hammashuollon. Jos Yhdistyneet Kansakunnat ei siihen pysty, asia järjestetään joko merkittävän materiaalin lääkintäluokan korvauksen avulla tai joukkoja luovuttavan maan ja Yhdistyneiden Kansakuntien välisellä kahdenvälisellä erityisjärjestelyllä.

Tähystys

25. Saadakseen tähystyksen omavaraisuuskorvausta joukko-osaston on pystyttävä suorittamaan tähystystä koko toiminta-alueellaan. Kolmea alaluokkaa koskevat vaatimukset ovat seuraavat:

a) Yleinen tähystys

Toimitettava käsikiikarit yleistä tähystystä varten.

b) Pimeätähystys

i. Oltava valmius passiiviseen tai aktiiviseen infrapuna-, lämpö- tai kuvanvahvistustekniikkaan perustuvaan pimeätähystykseen,

ii. oltava valmius havaita, tunnistaa ja luokitella henkilöitä tai esineitä 1000 metrin tai pitemmällä säteellä ja

iii. oltava valmius pimeäpartiointiin ja tiedusteluoperaatioihin.

c) Paikannus

Oltava valmius määrittää henkilön tai esineen täsmällinen maantieteellinen sijainti operaatioalueella käyttämällä yhdistetysti GPS-satelliittipaikannusjärjestelmiä ja laseretäisyysmittareita.

26. Joukko-osaston on toimitettava kaikki asiaankuuluvat varusteet, tarvikkeet ja ylläpito.

23. The contingent must provide all related minor equipment, tools and supplies.

24. Second and third line medical and dental coverage is provided by the United Nations. When the United Nations is unable to provide, arrangements will be handled either through the medical reimbursement category of major equipment or on a bilateral special case arrangement between the troop-contributing country and the United Nations.

Observation

25. To receive the observation self-sustainment rate the contingent must be able to carry out observations throughout their area of operation. The standards for each of the three subcategories are as follows:

(a) General observation:

Provide hand-held binoculars for general observation use;

(b) Night observation:

(i) Provide the capability for passive or active infra-red, thermal or image intensification night-time line-of-sight visual observation;

(ii) Have the capability to detect, identify and categorize persons or items within a range of 1,000 metres or more; and

(iii) Have the ability to conduct night-time patrols and intercept missions;

(c) Positioning:

Have the capability to determine the exact geographical location of a person or item within the area of operations through the combined use of global positioning systems and laser range finders.

26. The contingent must provide all related equipment, maintenance and supplies.

Tunnistaminen

27. Saadakseen tunnistamisen omavaraisuuskorvausta joukko-osaston on pystyttävä

a) suorittamaan valvontaoperaatioita valokuvauslaitteiden, kuten videokameran ja yksilinsisen peiliheijastuskameran avulla,

b) käsittelemään ja editoimaan saatua visuaalista tietoa,

c) toimittamaan kaikki asiaankuuluvat varusteet, tarvikkeet ja ylläpito.

Suojelu ydinaseiden, bioaseiden ja kemiallisten aseiden varalta (NBC-suojelu)

28. Saadakseen NBC-suojelun omavaraisuuskorvausta joukko-osaston on pystyttävä toimimaan täysin suojattuna ympäristössä, jossa vallitsee NBC-uhka. Tähän kuuluu valmius

a) havaita ja tunnistaa NBC-tekijät asianmukaisin ilmaisulaittein,

b) suorittaa puhdistustoimet koko henkilöstölle ja näiden henkilökohtaisille varusteille ympäristössä, jossa vallitsee NBC-uhka,

c) antaa koko henkilöstölle tarvittavat NBC-suojavaatteet ja -varusteet (esim. suojanaamio, suojapuku, käsineet, henkilökohtaiset puhdistusvälineet, injektorit) ja

d) toimittaa kaikki asiaankuuluvat varusteet, tarvikkeet ja ylläpito.

Kenttälainnoitevarastot

29. Saadakseen kenttälainnoitevarastojen omavaraisuuskorvausta joukko-osaston on

a) turvattava omille tukileireilleen asianmukaiset kenttälainnoitteet (esim. piikkilanka-aidat, hiekkasäkit ja muut kenttälainnoiteesteet),

b) otettava käyttöön (passiiviset tai aktiiviset) ennakkovaroitus- ja havaitsemisjär-

Identification

27. To receive the identification self-sustainment rate the contingent must be able:

(a) To conduct surveillance operations with photographic equipment, such as video tape and single lens reflex cameras;

(b) To process and edit the obtained visual information;

(c) To provide all related equipment, maintenance and supplies.

Nuclear biological and chemical (NBC) protection

28. To receive the NBC protection self-sustainment rate the contingent must be able to operate fully protected in any NBC threat environment. This includes the ability:

(a) To detect and identify NBC agents with appropriate detection equipment;

(b) To conduct decontamination operations for all personnel and personal equipment in a NBC threat environment;

(c) To provide all personnel with the necessary NBC protection clothing and equipment (e.g., protective mask, coveralls, gloves, personal decontamination kits, injectors); and

(d) To provide all related equipment, maintenance and supplies.

Field defence stores

29. To receive the field defence stores self-sustainment reimbursement rate the contingent must:

(a) Secure own base camps with adequate field defence facilities (e.g., barbed wire fences, sandbags and other field defence obstacles);

(b) Establish early warning and detection (passive or active) systems to protect the

jestelmät yksikön tilojen suojaamiseksi,

c) rakennettava puolustuksen vahvistusrakenteet (esim. pienet sirpalesuojat, taisteluhaudat ja tarkkailuasemat), joita ei ole annettu erikoistuneiden teknisten yksiköiden tehtäväksi, ja

d) toimitettava kaikki asiaankuuluvat varusteet, tarvikkeet ja ylläpito.

Sekalaiset yleiset varastot

30. Saadaksesen omavaraisuuskorvausta kustakin kolmesta sekalaisten yleisten varastojen alaluokasta joukko-osaston on toimitettava

a) Vuodevaatteet. Liinavaatteet, peitteet, patjansuojukset, tyynyt ja pyyhkeet. Liinavaatteiden ja peitteiden sijasta voidaan hyväksyä makuupussit. Kierron ja pesun mahdollistamiseksi näitä varusteita on toimitettava riittävästi.

b) Kalusteet. Kullekin henkilölle vuode, patja, yöpöytä, pöytälamppu ja kaappi.

c) Hyvinvointi. Viihdelaitteet, kuten videonauhurit, televisiot, stereot, urheilu- ja kuntoiluvälineet, pelit ja kirjasto.

31. Joukko-osaston on toimitettava kaikki tarvittavat varusteet, tarvikkeet ja ylläpito.

Ainutlaatuinen materiaali

32. Erityiset vähemmän merkittävät materiaalit tai kulutushyödykkeet, joita ei ole mainittu edellä olevissa omavaraisuuden erissä, katsotaan ainutlaatuiseksi materiaaliksi. Nämä erät käsitellään kahdenvälisellä erityisjärjestelyllä joukkoja luovuttavan maan ja Yhdistyneiden Kansakuntien välillä.

unit's premises;

(c) Prepare self-defence fortification works (e.g., small shelters, trenches and observation posts) not tasked to specialized engineering units; and

(d) Provide all related equipment, maintenance and supplies.

Miscellaneous general stores

30. To receive the self-sustainment reimbursement rate for each of the three sub-categories of miscellaneous general stores, a contingent must provide:

(a) Bedding. Bed linen, blankets, mattress covers, pillows, and towels. Sleeping bags may be an acceptable substitute for bed linen and blankets. Sufficient quantities must be provided to allow for rotation and cleaning;

(b) Furniture. For each person a bed, mattress, night stand, table light and locker;

(c) Welfare. Recreational equipment such as video cassette recorders (VCRs), televisions, stereos, sports and fitness equipment, games and reading library.

31. The contingent must provide all related equipment, maintenance and supplies.

Unique equipment

32. Any special minor equipment or consumables not covered in the above self-sustainment rates will be handled as unique equipment. These items will be handled on a bilateral special case arrangement between the troop-contributing country and the United Nations.

LIITE F**MÄÄRITELMÄT**

1. Kulutushyödykkeet tarkoittaa yleisiä tarvikkeita, joita käytetään jokapäiväisesti. Kulutushyödykkeet sisältävät taistelutarvikkeet, yleiset ja tekniset varastot, puolustusvarastot, ampumatarvikkeet ja muut perushyödykkeet, joilla tuetaan merkittävää materiaalia sekä vähemmän merkittävää materiaalia ja henkilöstöä.

2. Joukko-osasto tarkoittaa kaikkea muodostettujen yksiköiden henkilöstöä ja materiaalia, jotka joukkoja luovuttava maa keskittää [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] alueelle tämän pöytäkirjan mukaisesti.

3. Joukko-osaston materiaali tarkoittaa merkittävää materiaalia sekä vähemmän merkittävää materiaalia ja kulutushyödykkeitä, joita joukkoja luovuttavan maan joukko-osasto käyttää rauhanturvaoperaatioiden suorittamisessa.

4. Pääomavuokraus tarkoittaa joukko-osaston materiaalin korvausjärjestelmää, jossa joukkoja luovuttava maa antaa [Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation] käyttöön materiaalin ja Yhdistyneet Kansakunnat vastaa materiaalin ylläpidosta. Joukkoja luovuttavalle maalle korvataan se, etteivät sen toimittama merkittävä materiaali ja siihen liittyvä vähemmän merkittävä materiaali ole käytettävissä sotilaallisina resursseina sen omiin kansallisiin tarkoituksiin.

5. Ympäristöolosuhdekerroin tarkoittaa kerrointa, jota sovelletaan, kun maksettaessa joukkoja luovuttavalle maalle korvausta merkittävästä materiaalista ja omavaraisuudesta otetaan huomioon sille äärimmäisistä vuoristo-, ilmasto- ja maasto-olosuhteista aiheutuvat lisäkustannukset. Tätä kerrointa sovelletaan ainoastaan olosuhteisiin, joiden oletetaan aiheuttavan merkittäviä lisäkustannuksia joukkoja luovuttavalle maalle. Kertoimen määrittää operaation alkaessa

Annex F**DEFINITIONS**

1. Consumables, means supplies of a general nature, consumed on a routine basis. Consumables include combat supplies, general and technical stores, defence stores, ammunition and other basic commodities in support of major equipment as well as in support of minor equipment and personnel.

2. Contingent, means all formed units personnel and equipment of the troop-contributing country deployed to the mission area of [the United Nations peacekeeping operation] under this Memorandum.

3. Contingent-owned equipment, means major equipment, and minor equipment and consumables deployed, and operated by the troop-contributing country's contingent in the performance of peacekeeping operations.

4. Dry lease, means a contingent-owned equipment reimbursement system where the troop-contributing country provides equipment to [the United Nations peacekeeping operation] and the United Nations assumes responsibility for maintaining the equipment. The troop-contributing country is reimbursed for the non-availability of its military resources for its national interests of deployed major and associated minor equipment.

5. Environmental conditions factor, means a factor applicable to the reimbursement rates for major equipment and for self-sustainment to take into account the increased costs borne by the troop-contributing country for extreme mountainous, climatic and terrain conditions. This factor is only applicable under conditions of significant anticipated additional costs to the troop-contributing country. The factor is determined at the outset of the mission by

tekninen tutkimusryhmä, ja sitä sovelletaan operaatioissa yleisesti. Kerroin ei voi olla suurempi kuin 5 prosenttia korvausmääristä.

6. Joukkojen komentaja tarkoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin määräyksestä nimitettyä sotilasta, joka vastaa kaikista operaation sotilaallisista toiminnoista.

7. Pakotettu hylkääminen tarkoittaa toimia, jotka johtuvat joukkojen komentajan tai hänen valtuuttamansa edustajan hyväksymästä päätöksestä, joka johtaa materiaalin ja tavaroiden hallinnan menetykseen.

8. Yleinen kohtuullinen markkina-arvo tarkoittaa arvoa, joka materiaalille määritetään sen korvaamista varten. Tämä arvo on joko keskimääräinen alkuperäinen ostohinta lisätynä mahdollisilla merkittävillä pääoman korotuksilla sekä inflaatiotarkistettuna ja vähennettynä arvonalennuksella mahdollisen aiemman käytön johdosta, tai jälleenhankinta-arvo, sen mukaan kumpi on alhaisempi. Yleinen kohtuullinen markkina-arvo sisältää kaikki materiaalin operatiiviseen käyttöön liittyvät pääasialliset varusteet.

9. Hallitus tarkoittaa osallistuvan valtion hallitusta.

10. Operaation päällikkö tarkoittaa pääsihteerin turvallisuusneuvoston suostumuksella nimittämää erityisedustajaa, joka vastaa kaikista Yhdistyneiden Kansakuntien toiminnoista operaatioissa.

11. Vihollisuus tarkoittaa yhden tai useamman sotaa käyvän osapuolen toimista aiheutuvaa tapahtumaa, jolla on suora ja merkittävä kielteinen vaikutus joukkoja luovuttavan maan henkilöstöön ja/tai materiaaliin. Erilaisia toimintoja voidaan luonnehtia yksittäisiksi vihollisuuksiksi, kun niiden voidaan katsoa liittyvän yleisesti toisiinsa.

12. Vihollisuus-/pakkohylkäämiskerroin tarkoittaa kerrointa, jota sovelletaan kuhunkin omavaraisuuden korvausluokkaan sekä

the technical survey team, and is applied universally within the mission. The factor is not to exceed 5 per cent of the rates.

6. Force Commander, means the officer, appointed under the authority of the Secretary-General, responsible for all military operations within the mission.

7. Forced abandonment, means actions resulting from a decision approved by the Force Commander or his authorized representative that results in the loss of custody and control of equipment and supplies.

8. Generic fair market value, means an equipment valuation for reimbursement purposes. It is computed as the average initial purchase price plus any major capital improvements, adjusted for inflation and discounted for any prior usage, or the replacement value, whichever is less. The generic fair market value includes all issue items associated with the equipment in the performance of its operational role.

9. Government, means the Government of the participating State.

10. Head of Mission, means the Special Representative appointed by the Secretary-General with the consent of the Security Council responsible for all United Nations activities within the mission.

11. Hostile action, means an incident from the action(s) of one or more belligerents, which has a direct and significant negative impact on the personnel and/or equipment of a troop-contributing country. Different activities may be characterized as a single hostile action when these activities can be related to each other on common ground.

12. Hostile action/forced abandonment factor, means a factor applied to each category of self-sustainment rates and to the

huoltovuokrauskorvauksen varaosiin tai puoleen arvioidusta huoltokorvauksesta menetyksen ja vahingon korvaamiseksi joukkoja luovuttavalle maalle. Kertoimen määrittää operaation alkaessa tekninen tutkimusryhmä, ja sitä sovelletaan operaatiossa yleisesti. Kerroin ei voi olla suurempi kuin 5 prosenttia korvausmääristä.

13. Lisäkuljetuskerroin tarkoittaa kerrointa, joka kattaa varaosien ja kulutushyödykkeiden kuljetuksesta johtuvat lisäkustannukset huoltovuokrausjärjestelmässä 0,25 prosentin lisäyksellä vuokran määrästä kutakin kokonaista 800:aa kilometriä (500:ttä mailia) kohti ensimmäisen 800 kilometrin (500 mailin) jälkeen kotimaan lastauspaikan ja operaatioalueen tulopaikan välisellä kuljetusmatkalla.

14. Operaation intensiteettikerroin tarkoittaa merkittävän materiaalin ja omavaraisuuden korvausmääriin sovellettavaa kerrointa, jolla korvataan joukkoja luovuttavalle maalle lisäkustannukset, jotka johtuvat määrätyn tehtävän laajuudesta, logistiikkaketjujen pituudesta, kaupallisten korjaus- ja tukipalvelujen puuttumisesta sekä muista operaation riskeistä ja olosuhteista. Kertoimen määrittää operaation alkaessa tekninen tutkimusryhmä, ja sitä sovelletaan operaatiossa yleisesti. Kerroin ei voi olla suurempi kuin 5 prosenttia korvausmääristä.

15. Menetyks tai vahinko tarkoittaa materiaalin ja/tai tarvikkeiden täydellistä tai osittaista poistamista, joka johtuu:

- a) tahattomasta vahinkotapahtumasta,
- b) yhden tai useamman sotaa käyvän osapuolen toimista,
- c) joukkojen komentajan hyväksymästä päätöksestä.

16. Huoltokorvaus tarkoittaa korvausta, jolla hallitukselle korvataan ylläpitokustannukset, jotka kattavat varaosat, sovitut korjaukset sekä kolmannen ja neljännen tason huollon, joka tarvitaan merkittävän materiaalin osien pitämiseksi asetettujen vaati-

spares element or (half) of the estimated maintenance rate of the wet lease rate to compensate the troop-contributing country for loss and damage. The factor is determined at the outset of the mission by the technical survey team, and is applied universally within the mission. The factor is not to exceed 5 per cent of the rates.

13. Incremental transportation, means a factor to cover the incremental costs of transportation of spare parts and consumables under the wet lease system in increments of 0.25 per cent of the leasing rate for each complete 800 kilometres (500 miles) distance, beyond the first 800 kilometres (500 miles), along consignment route between the port of embarkation in the home country and the port of entry in the mission area.

14. Intensified operational condition factor, means a factor applicable to the reimbursement rates for major equipment and for self-sustainment rates to compensate the troop-contributing country for increased costs resulting from the scope of the task assigned, the length of logistics chains, non-availability of commercial repair and support facilities, and other operational hazards and conditions. The factor is determined at the outset of the mission by the technical survey team, and is applied universally within the mission. The

factor is not to exceed 5 per cent of the rates.

15. Loss or damage, means a total or partial elimination of equipment and/or supplies resulting from:

- (a) A no-fault incident;
- (b) The actions of one or more belligerents;
- (c) A decision approved by the Force Commander.

16. Maintenance rate, means the reimbursement rate to compensate the Government for maintenance costs comprising spare parts, contracted repair and third and fourth line maintenance that is required to keep major equipment items operational to

musten mukaisessa toimintakunnossa ja niiden palauttamiseksi toimintakuntoon operaatioalueelta palattaessa. Ensimmäisen ja toisen tason huoltoon liittyvät henkilöstökustannukset eivät oikeuta huoltokorvaukseen, koska ne korvataan erikseen. Huoltokorvaus sisältää lisäkuljetuskorvauksen, joka kattaa varaosien yleiset kuljetuskustannukset. Tämä korvaus muodostaa osan huoltovuokrauskorvauksesta.

17. Merkittävä materiaali tarkoittaa merkittäviä tavaroita, jotka liittyvät välittömästi yksikön operaatioon siten kuin Yhdistyneiden Kansakuntien ja joukkoja luovuttavan maan kesken on sovittu. Merkittävästä materiaalista annetaan selvitys luokittain tai yksitellen. Merkittävän materiaalin kuhunkin tavaraluokkaan sovelletaan erillisiä korvausmääriä. Nämä sisältävät merkittävän materiaalin osiin liittyvien vähemmän merkittävän materiaalin ja kulutushyödykkeiden korvaukset.

18. Vähemmän merkittävä materiaali tarkoittaa materiaalia, jota tarvitaan joukko-osaston tukemiseen, kuten ruokailuun, majoitukseen, muuhun viestintään kuin asiantuntijaviestintään sekä teknisiin tehtäviin ja muihin operaatioon liittyviin toimintoihin. Vähemmän merkittävästä materiaalista ei tarvitse antaa erillistä selvitystä. Vähemmän merkittävä materiaali jaetaan kahteen luokkaan: tavarat, jotka on suunniteltu tukemaan merkittävää materiaalia, ja tavarat, jotka tukevat henkilöstöä suoraan tai välillisesti. Henkilöstöön liittyvään vähemmän merkittävään materiaaliin sovelletaan keskimääräisiä omavaraisuuskorvauksen korvausmääriä.

19. Tahaton vahinkotapahtuma tarkoittaa vahinkotapahtumaa, joka johtuu vahingosta tai huolimattomuudesta, mutta se ei sisällä materiaalin käyttäjän/haltijan tahallisesta teosta tai törkeästä huolimattomuudesta johtuvia tapahtumia.

20. Operatiiviset ampumatarvikkeet tarkoittaa ampumatarvikkeita (mukaan lukien ilma-alusten omasuojajärjestelmät, kuten tutkanhäirintäsilppu tai infrapunasoihdut),

the specified standards, and return the item to operational condition upon return from the mission area. The costs of personnel involved in first and second line maintenance is excluded from the rate, as they are reimbursed separately. The rate includes an incremental transportation rate to cover general transportation costs of spare parts. This rate forms part of the "wet lease" rate.

17. Major equipment, means major end items directly related to the unit mission as agreed by the United Nations and the troop-contributing country. Major equipment is accounted for either by category or individually. Separate reimbursement rates apply for each category of item of major equipment. These rates include reimbursement for minor equipment and consumables in support of the item of major equipment.

18. Minor equipment, means equipment in support of contingents, such as catering, accommodation, non-specialist communication and engineering, and other mission-related activities. Specific accounting of minor equipment is not required. Minor equipment is divided into two categories: items designed to support major equipment; and items that directly or indirectly support personnel. For personnel-related minor equipment average rates of reimbursement for self-sustainment apply.

19. No-fault incident, means an incident resulting from an accidental occurrence or negligent conduct, but not including acts attributable to wilful misconduct or gross negligence, on the part of an operator/custodian of equipment.

20. Operational ammunition, means ammunition (including aircraft self-defence systems such as chaff or infra-red flares) that the United Nations and the troop-

jotka Yhdistyneet Kansakunnat ja joukkoja luovuttava maa sopivat sijoittavansa operaatioalueelle siten, että ne ovat valmiina käytettäväksi tarvittaessa. Ampumatarvikkeet, joita käytetään joukkojen komentajan johdolla tapahtuvaan koulutukseen valmistauduttaessa operatiivisiin vaatimuksiin, katsotaan operatiivisiksi ampumatarvikkeiksi.

21. Omavaraisuus tarkoittaa joukko-osaston logistista tukemista rauhanturvaoperaatioissa siten, että osallistuva valtio antaa joukko-osastolle tietyn tai kaiken logistisen tuen korvausta vastaan.

22. 'Huoltovuokraus' tarkoittaa joukko-osaston korvausjärjestelmää, jossa joukkoja luovuttava maa toimittaa käytettävät merkittävän materiaalin osat ja niihin liittyvän vähemmän merkittävän materiaalin sekä vastaa niiden huollosta ja tukemisesta. Joukkoja luovuttava maa on oikeutettu korvaukseen tämän tuen antamisesta.

contributing country agree to deploy to the mission area so that it is readily available for use in the event of need. Ammunition expended for training at direction of the Force Commander, in anticipation of an operational requirement, will be considered operational ammunition.

21. Self-sufficiency, means a logistics support concept for troop contingents in a peacekeeping mission whereby the contributing State provides some specific or all logistics support to the contingent on a reimbursable basis.

22. Wet lease, means a contingent-owned reimbursement system where the troop-contributing country provides and assumes responsibility for maintaining and supporting deployed major items of equipment, together with the associated minor equipment. The troop-contributing country is entitled to reimbursement for providing this support.